

Lihtsustatud õppe AINEKAVAD

Muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3/5 12.09.2016; 1-3/12 31.08.2020; 1-3/5 05.05.2022

Eesti keele **õppe- ja kasvatuseesmärkidena** taotleb kool, et õpilane:

- oskab kuulata ja kõnele adekvaatselt reageerida;
- osaleb dialoogis ja väljendab oma mõtteid kuulajale arusaadavalt;
- loeb jõukohast teksti, mõistab selle sisu ja mõtet;
- kirjutab arusaadavalt, teeb märkmeid, mõistab ja koostab tarbekirja;
- on omandanud elementaarse ülevaate eesti keele süsteemist, tunneb põhitermineid;
- valdab praktiliselt eesti keele lauseehitust, igapäevast sõnavara ja sõnade muutevorme, saab aru sõnade ja lausete otsesest tähendusest ning oma kogemuste piires ka pragmaatilise tähendusest;
- kasutab eesti keelt õpitegevuses ja igapäevases elus;
- kavandab oma tegevust kõne abil, kommenteerib ning hindab seda, reguleerib oma ja teiste tegevust vastavalt üldistele käitumisnormidele;
- tõlgendab igapäevast lihtsat verbaalset teavet;
- tunneb ilukirjanduslike tekstide liike, omab elementaarset ülevaadet rahvuskirjandusest ja oskab nimetada mõnda kirjanikku
- tunneb ja jälgib oma võimete kohaselt üldinimlikke kõlbelisi arusaamu, valdab vastavat tavasõnavara.

ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

1. klass

Õppesisu	Õpitulemused
SUHTLEMINE JA SUULINE VÄLJENDUSOSKUS	
<i>Emotsionaalse kontakti loomine ja säilitamine</i> <i>Vastamine dialoogi repliigile (küsimus või korraldus), dialoogi jätkamine ja alustamine tuttavas situatsioonis.</i> <i>Viisakusväljendite kasutamine, oma soovide ja vajaduste väljendamine</i> <i>Suhtlemine koostevõttes, sh mitteverbaalsete vahendite (žestid, osutamine) kasutamine. Eneseväljendus liikumis- ja laulumängudes.</i> <i>Hääletoonid ja näoilmed (rõõmus, kuri ...).</i> <i>Hääle- ja intonatsiooniharjutused õpetaja eeskuju järgi.</i> <i>Tähelepanu suunatud keskendumine, lühikeste ja lihtsate korralduste mõistmine ja täitmine.</i> <i>Õpetaja ja kaaslaste tegevuse jälgimine.</i>	• <i>Suudab väljendada oma mõtet vähemalt tuumausega;</i> • <i>kasutab elementaarseid viisakusväljendeid;</i> • <i>vastab dialoogi repliigile;</i> • <i>alustab dialoogi oma tarvete rahuldamiseks.</i>

LAUSE JA SÕNAVARA	
Tuumlause ja vähelaiendatud lihtlause äratundmine, lause järelkordamine. Sõnade eraldamine, sõnajärje määramine lauses. Lause tähenduse mõistmine, lause sisulise õigsuse määramine. Skeemi abil lause (3–4-sõna) koostamine tegevuse ja/või pildi järgi. Lausemallid, nende mõistmine ja koostamine: (alus + öeldis + sihitis), (alus + öeldis + kohamäärus), (alus + öeldis + sihitis + kohamäärus), (alus + öeldis + kaasolumäärus (kellega?)), (alus + öeldis + sihitis + sihitismäärus (kellele?)), (alus + öeldis + abinõumäärus (millega?)). Lauseskeemid kui analüüsi materialiseerimisvahendid, skeemide funktsiooni mõistmine, esitatud skeemi kasutamine analüüsimisel (koostegevuses õpetajaga), lause skeemi koostamine (kuni 5 sõna). Väit-, küsi- ja käsklause praktiline kasutamine õpitud lausemallide ulatuses. Hääletugevuse ning intonatsiooni märkamise ja muutmise harjutamine õpetaja eeskuju järgi.	• Mõistab, koostab tegevuse, pildi ja/või skeemi alusel ning kasutab kontekstist/situatsioonist lähtuvalt sensomotoorsele kogemusele toetuvat lihtlauset (3–4 sõna); • määrab sõnade järjekorra 3–4sõnalises lauses.
3–4 lause seostamine sidusaks jutukeseks. Baassõnavara aktiveerimine. Meeleorganitega tajutavate esemete ja olendite, tegevuste ja tunnuste väljendamine sõnadega. Esemete ja olendite nimetuste eristamine. Sõnavormi ja tagasõnade alla, peale, ette, taha, kõrvale tähenduse äratundmine, kohasuhete (kus?, kuhu?, kust?) eristamine, vastavate sõnavormide tähenduse mõistmine. Omandatud sõnade kasutamine levinud muutevormides ja koos tagasõnadega. Omadussõna kasutamine koos nimisõnaga, tajutava tunnuse sõnastamine lauses öeldistäite ja täiendina (nt Sai on soe – Soe sai). Arvsõnade ja järgarvsõnade mõistmine 10 piires.	

LUGEMINE JA KIRJUTAMINE	
Lühikeste ja lihtsate suuliste korralduste mõistmine ja täitmine. Suurte, hiljem väikeste trükitähtede õppimine. Laotud, trükitähtedega kirjutatud/trükitud sõnade lugemine. Eri šriftiga sõnade lugemine, sõnade tähtkoostise võrdlemine. Sõnade (1-3 silpi; pikemad sõnad liigendatud kõnetaktideks), lausete ning lühitekstide lugemine tahvilt ja raamatust Häälega ja vaikne (sosinal) veerimine. Diftongide ja tuttavate lühikeste sõnade äratundmine tervikuna. Juhtiv lugemisviis: häälega veerimine. Orientiiride ja abistavate võtete kasutamine lugemisel. Järgneva grafeemi või sõna ette haaramine. Minimaalse kõnetakti „kasvatamine”, orienteerumine minimaalsele kõnetaktile sõna lugedes Häälikanalüüs Sõnade hääldamise täpsustamine, häälikurea (3–5häälikut) kordamine. Kuni 5-häälikuliste sõnade häälimine skeemide abil ja ilma; häälikute asukoha ja järjekorra määramine. Sõnade häälikkoostise ladumine valgete ja värviliste noopidega, 2–3 sõna koostise võrdlemine, sõnade rühmitamine häälikkoostise järgi (häälikute arv, esinemine või puudumine sõnas, häälikute asukoht). Häälikanalüüsi harjutatakse ülesannete raskusastet muutes: 1–2 silbilised ja pikemad sõnad, lahtised ja kinnised silbid; üksikhäälikutest koosnevad, diftongidega, kaashäälikuühenditega sõnad; analüüsi materialiseerimine, häälimine häälega/sosinal ilma abivahenditeta, analüüs koostegevuses, matkides, orientiiri ja suulise instruksiooni järgi kiiresti/aeglaselt	• Häälib kuni 5-häälikulisi sõnu, koostab analüüsitud sõnade (noop) skeeme, määrab häälikujärje sõnas; • määrab õpetaja võrdleva hääldamise abil häälikute pikkuse 1–2-silbilistes sõnades, kasutab sõnu analüüsides sobivaid sümboleid (noope); • laob analüüsitud sõnu tähtedega, teeb analüüsitud sõnade ära kirja; • kirjutab väikseid kirjatähti; tunneb suuri ja väikseid trükitähti; • loeb veerides 1–3-silbilisi sõnu, tuumlauseid ja vähe laiendatud lihtlauseid, saab aru loetu tähendusest (oma kogemuste piires).

Foneemanalüüs

Ülipika hääliku leidmine sõnas õpetaja utreeritud hääldamise järgi,
Lühikese ja ülipika hääliku eristamine (õpetaja) võrdleva hääldamise alusel;
lühikese, pika ja ülipika hääliku eristamine 1–2-silbilistes sõnades õpetaja abiga koostevuse ja matkimise tasandil; häälikupikkuse märkimine sümbolitega (noopidega).

Häälikurühmade praktiline eristamine värvuse kui sümboli abil (tabelis).

Sõnaskeemide valimine ja koostamine osatoimingute kaupa (sõnade ladumine noopidega), sõnade koostise võrdlemine (materialiseeritult).

Häälik/täht seoste harjutamine (topelttäht = üks hääldussegment).

Tähendusega sõnade ja sõnavormide eristamine tähenduseta häälikukombinatsioonidest.

Laste kogemusi kajastava lühikese ja lihtsa jutu kuulamine (jutustus, ettelugemine), seletuste lisamine.

Lausungite (3–5 sõna) kordamine.

2–4 realiste salvide õppimine kuulamise järgi.

Ärakiri

Sama ja erineva šriftiga sõnade äratundmine, sõnade tähtkoostise võrdlemine; ladumine näidise järgi.

Kirjatehnikas õpitud sõnade ärakiri tähtede, tähepaaride ja 2–3-täheliste sõnade kaupa originaali alla ja kõrvale.

Kirjutatud sõna võrdlemine originaaliga, vea parandamine.

Kirjutamisele eelneb analüüs: originaali lugemine, häälimine, topelttähtede ning nõrga/tugeva sulghääliku leidmine ja märgistamine. Originaal esitatakse kirjatähtedega, hiljem trükitähtedega, kirjutatakse kirjatähtedega.

Õigekiri

Sõnaskeemi koostamine, sõna ladumine tähtedega pärast analüüsi skeemi järgi, sõnade ja lühikeste lausete (2–3 sõna) kirjutamine pärast analüüsi.

Kirjatehnika

Käe ja sõrmede peenmotoorika harjutamine: voolimine, voltimine, ladumine, punumine, töö mosaiigiga; kehaasend, pliiatsihoid; Joonte tõmbamine eri suundades nii pintsli, kriidi kui ka pliiatsiga, pinna viirutamine, joonte vahe ja pikkuse säilitamine liigutuste suuna muutmisel, kujundite ja täheelementide joonistamine šablooni, orientiiride ja eeskuju järgi.

Väikeste kirjatähtede õppimine, tähtede seostamine, 1–2- silbiliste sõnade kirjutamine, tähemoonutuste äratundmine ja parandamine. Raskusastmed: ülekirjutamine, kirjutamine orientiiride abil, kirjutamine originaali järgi.

Eri suurusega tähtede kirjutamine.

Kirjutamine originaali alla ja kõrvale.

2. klass

Õppesisu	Õpitulemused
SUHTLEMINE JA SUULINE VÄLJENDUSOSKUS	
Kuulamine ja jälgimine Tähelepanu keskendamine ja säilitamine töövõtte ajal. Ülesande täitmine koostegevuses. *Suuliste 2–3-osaliste lihtsate korralduste täitmine, vajadusel osatoimingute kaupa. Tuttavate õpiülesannete täitmine suulise instruksiooni järgi. Üldistatud korralduste täitmine tuttavas situatsioonis. Adekvaatne reageerimine hinnangule. Lugemise või jutustamise kuulamine, kaaslaste vastuste ja lugemise jälgimine õpetaja suunamisel. Intonatsiooni põhimallide märkamine, seostamine vastavate näoilmete ja kehakeelega Kõnesoovi kujundamine. Väit-, küsi- ja käsklause kasutamine vastavalt situatsioonile. Hääletugevuse muutmine (3–4 tugevusastet), loogilise rõhu ja lauselõpu intonatsiooni kasutamine. Küsimusele vastamine lühidalt (ühe või mitme sõnaga) ja hargnenud lausungiga. Oma tegevusest ja muljetest kõnelemine (3–4 lausungit). Viisakas ja tegevusele vastav suhtlemine koostegevuses, dialoogi alustamine ja jätkamine (vähemalt ühe initsiatiivse repliigiga). Suulise mina-vormis jutukese (3–5 lauset) koostamine oma tegevuse, kooli, klassi, perekonna kohta. Ase- ja määrsõnade asendamine täistähenduslike sõnadega esmasel viitamisel, ase- ja määrsõnade kasutamine korduval viitamisel (mängu ajal - siis, õues - seal).	- Kõneleb õpetaja suunamisel oma tegevusest (3–4 lausega); iseloomustab õpetaja suunamisel objekti 2–3 tajutava tunnuse alusel; korduvates situatsioonides kasutab viisakusväljendeid; oskab alustada ja jätkata dialoogi oma kogemusele vastavas situatsioonis.
LAUSE JA SÕNAVARA	
Lause äratundmine: eristamine sõnadest, sõnaühendist, poolikust lausest, agrammatilisest lausest. Sõnajärje määramine ja muutmine, lause taastamine, lõpetamine.	Mõistab, koostab ja kasutab sensomotoorsetele kogemustele toetuvat laiendatud lihtlauset.

Lausetähenduse mõistmine sensomotoorsele kogemusele toetudes.
 Lausete eristamine nii intonatsiooni kui ka skeemide alusel.
 Väit-, küsi- ja käsklausete koostamine (4–5 sõna) tegevuse, piltide ja skeemide abil.
 Lauselõpu intonatsioon.
 Lausete skemaatiline kujutamine.
 Lausete ühendamine, sisestamine (lihtsamad juhud), muutmine (sõnajärje muutmine, väit-, küsi- ja käsklausete muutmine teisteks lausetüüpideks).
 Lausete laiendamine sihitise, koha-, abinõu-, kaasolu- ja sihitismäärusega. Mitmesõnalise lause muutmine lihtsamateks lauseteks, „pöördlausete” moodustamine (Koer on kassi taga. Kass on koera ees.).
 õnavormide tähenduse mõistmine lauses või sõnaühendis.
 Vormide eristamine ja rakendamine: sihitise ja määruse vormid, tagasõnad (ees, taga, all, peal, kõrval, kohal, vahel, sees).
 Omadussõna kasutamine öeldistäitena ja täiendina.
 Tegusõna oleviku ja lihtmineviku pöörete mõistmine ja kasutamine.
 Isikuliste asesõnade mõistmine kontekstis, isikuliste asesõnade rakendamine.
 Tunnust/omadust ja tegevust väljendavate sõnade leidmine lausest ning rakendamine lauses.
 Erineva üldistusastmega (2–3) sõnade mõistmine ja õige kasutamine (Muki-koer; Muki-koerloom).
 Nimede ning liigi- ja alaliiginimetuste tähenduse erisuse mõistmine (Muki on koduloom.).
 Põhi- ja järgarvsõnade mõistmine 20 piires.
 Häälikanalüüs:
 Sõnade hääldamise täpsustamine. Erineva häälikulise koostise ja pikkusega sõnade häälimine (häälega ja sosinal), häälimiskiiruse muutmine.
 Häälikute järjekorra ja asukoha määramine: häälikute märkimine graafiliste sümbolitega (noobid, kriipsud jm), häälikute nimetamine järjekorras, sõnas esimese ja viimase hääliku, eelneva(te), järgneva(te) ja naaberhääliku(te) nimetamine.

Analüüsi harjutamine ülesannete raskusastet muutes: erineva pikkusega sõnad, üksikhäälikud ja häälikuühendid; analüüs materialiseeritult, koostegevuses, iseseisvalt tempot ja hääletugevust muutes.

Häälimine koos häälikurühma määramisega Foneemianalüüs:

Häälikute rühma praktiline eristamine; iga hääliku kolmepikkuse käsitlemine eraldi, paarikaupa, koos; häälikupikkuse muutmine, määramine ja tähe valimine 1-2 silbilistes sõnades; kaksiktäishäälikute ja suluta kaashäälikute ühendi praktiline äratundmine.

Raskusastmed: kõnetakti vältele viitava(te) hääliku(te) ja selle/nende asukoha määramine, sõnatulpade lugemine noopide ja vältemärkide alusel, analüüsimine (häälikupikkuse muutmine ja määramine) õpetaja võrdleva häälduse järgi, materialiseeritud ja suunatud analüüs koostegevuses, sõnaskeemide koostamine, valimine, noopide asendamine tähtedega (ühekordne ja topelttäht); sulghäälikute käsitlemisel nõrga, tugeva ja topelttähe kirjutamine 1–2-silbilistes sõnades. Veaohtlike häälikute ja vastavate tähtede leidmine sõnades: esimese täishääliku ja sellele järgneva suluta kaashääliku või sulghääliku märkimine laotud ja kirjutatud pikkuse käsitlemine eraldi, paarikaupa, koos; häälikupikkuse muutmine, määramine ja tähe valimine 1-2 silbilistes sõnades; kaksiktäishäälikute ja suluta kaashäälikute ühendi praktiline äratundmine.

Raskusastmed: kõnetakti vältele viitava(te) hääliku(te) ja selle/nende asukoha määramine, sõnatulpade lugemine noopide ja vältemärkide alusel, analüüsimine (häälikupikkuse muutmine ja määramine) õpetaja võrdleva häälduse järgi, materialiseeritud ja suunatud analüüs koostegevuses, sõnaskeemide koostamine, valimine, noopide asendamine tähtedega (ühekordne ja topelttäht); sulghäälikute käsitlemisel nõrga, tugeva ja topelttähe kirjutamine 1–2-silbilistes sõnades Veaohtlike häälikute ja vastavate tähtede leidmine sõnades: esimese täishääliku ja sellele järgneva suluta kaashääliku või sulghääliku märkimine laotud ja kirjutatud sõnas, hääliku nimetamine kuuldu 1–2-silbilises sõnas

LUGEMINE JA KIRJUTAMINE

Lugemine

2-3-osaliste lihtsate suuliste korralduste mõistmine ja täitmine.

Lihtsate, lühikeste ja tuttavate korralduste (nt Loe!) lugemine ja täitmine.

Uue teksti lugemine: 1-2silbiliste sõnade lugemine sõnade kaupa; pikemate sõnade lugemine kõnetaktide kaupa. Õpitud teksti lugemine: lugemine lühikeste sõnade ja/või kõnetaktide kaupa.

Valdav lugemisviis on häälega lugemine.

Lugemine veerides (häälega ja sosinal).

Juhtiv lugemisviis: häälega veerimine ja üleminek sõnahaaval lugemisele (1-2 silpi).

Keerulise häälikkoostisega sõnade lugemine pärast eeltööd ja/või abivahenditega (graafilised orientiirid, sõnade liigendamine, eelnev häälimine).

Lugemine ülesandega.

Tekstilähedase jutustamise eelharjutused näitvahendite abil.

Teksti peamõtte sõnastamine

Vestlus õpilaste kogemuste aktiveerimiseks.

Tundmatute sõnade ja väljendite selgitamine enne teksti lugemist (näitvahendite ja/või lühitekstide abil).

Lugemistehnilised harjutused (graafilised orientiirid, sõnade liigendamine, eelnev häälimine).

Õpetaja lugemise kuulamine.

Lühike vestlus (küsimused) peamiste kirjeldatud sündmuste süstematiseerimiseks.

Õpilaste lugemine häälega esmaseks orienteerumiseks tekstis

Häälega lugemine lausete (lõikude) kaupa.

Vastamine küsimustele lausetega (sõnadega) tekstist

2-3 sõna aktiveerimine teksti analüüsides ja taastades

Dialoogi struktuuri teadvustamine (kes? kellele? mida ütles?).

Sõnade ja lausete leidmine ning lugemine õpetaja juhendamisel. (Lause ja sõnade eristamine: lausete hulk tekstis, sõnade hulk lausetes.).

Küsimustele ja korraldustele vastamine sõnaga / sõnaühendiga / lausega tekstis.

Illustratsioonide valik ja sobitamine tekstiga.

- Määrab häälikujärje sõnas; määrab häälikurühma tabeli alusel;
- muudab ja määrab abivahendi abil 1–2-silbilistes sõnades lihthääliku pikkust; kirjutab analüüsitud 1–2-silbilise sõna häälikkoostist moonutamata;
- loeb õpitud teksti lühikeste sõnade ja/või kõnetaktide kaupa; leiab õpitud tekstist küsimustekorralduste abil sõnu ja lauseid; teeb lugema õpitud lause ära kirja lühikeste sõnade ja kõnetaktide kaupa;
- järjestab sisu järgi pildiseeria, vastab küsimustele lause ja/või lõigu sisu kohta valiklugemise abil;
- taastab lühiteksti abivahendeid kasutades (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused).

<i>Pildiseeria järjestamine.</i> <i>Kirjeldatud tegude hindamine (valik õpetaja esitatud variantidest).</i> <i>Tekstilähedase jutustamise eelharjutused näitvahendite (süžeeplilt, pildiseeria, lauseskeemid) abil: - küsimustele vastamine, - lausete lõpetamine, - õpetaja ja õpilase koosjutustamine. Töö lausetega: - sõnajärje määramine, muutmine; lause taastamine, - lausete koostamine, - lausete ühendamine, laiendamine, muutmine, - lausete järjestamine.</i> Kirjutamine Ärakiri <i>Sõnade ja lühikeste lausete ärakiri pärast nende lugema õppimist (erinevalt paigutatud näidise järgi nii tahvlilt kui ka raamatust). Lühikeste sõnade (2–4 tähte) kirjutamine pärast analüüsi originaali jälgimata (st peast), pikemate sõnade kirjutamine 2–3 tähe kaupa. Kirjutatu kontrollimine originaali järgi. Häälimise tempo reguleerimine sõltuvalt kirjutamise individuaalsest kiirusest.</i> Õigekiri <i>1–2-silbiliste sõnade ladumine ja kirjutamine pärast analüüsi, tähe- ja sõnalünkade täitmine. Raskusastmed: analüüs materialiseeritult koostegevuses, individuaalselt. Lühikeste lausete kirjutamine peast pärast analüüsi. Kirjutatu õigsuse kontrollimine: järgnev analüüs materialiseeritult, korrektuurharjutused. Kirjalike tööde kogumaht õppetunnis on 15–20 sõna.</i> Kirjatehnika: <i>Väiketähtede kirjutamise harjutamine, suurtähtede õppimine; tähtede seostamine sõnas; tähemoonutuste äratundmine (üksiktäht, täht sõnas) ja parandamine. Kirjutamise tempo tõstmine. Orienteerumine (õpetaja juhendamisel) kirjutamisel tööraamatusse, vihikusse ja tahvlile.</i>	
---	--

3. klass

Õppesisu	Õpitulemused
SUHTLEMINE JA SUULINE VÄLJENDUSOSKUS	
Kuulamine ja jälgimine: Tähelepanu keskendamine ühekordsele selgitusele (korralduste täitmine ilma täiendava selgituseta). Lugemise jälgimine, kaasõpilaste vastuste jälgimine ja parandamine, vastustele hinnangu (õige-vale) andmine. Kaasõpilaste vastuste jälgimine (suunatult), nõustumine vastusega, teabe lisamine. Adekvaatne reageerimine hinnangutele. Suhtlemine: Suhtlemine kaasõpilas(t)ega koostegevuses (õpetaja suunamisel). Dialoogi vormid: küsimus-vastus, teadeküsimus; kutse koostegevusele, nõustumine-loobumine. Koostegevuse vastastikune reguleerimine. Oma tegevusest jutustamine (5–6 lauset), jutustamine piltide ja mälukujutluste põhjal küsimuste ja/või plaani abil. Analoogiajutukeste koostamine.	• Osaleb dialoogis (küsimus-vastus, teade-küsimus) ühistegevuse ajal.
TUNNETUSTEGEVUSE ARENDAMINE	
Esemete ja loodusobjektide ning - nähtuste äratundmine, vaatlemine. Terviku jaotamine osadeks ja osade ühendamine tervikuks. Ühiste ja individuaalsete tunnuste eristamine, võrdlemine, rühmitamine ning kirjeldamine esitatud vaatlusplaani järgi. Omandatud oskuste rakendamine eseme-, olu- ja tegevuspiltide analüüsimisel. Tekstis kirjeldatud ruumisuhete skemaatiline kujutamine (modelleerimine). Orienteerumine üheaegselt nii esemete horisontaal- kui ka vertikaalsuhetes. Aasta, aastaajad (aastaaja muutuvate tunnuste sõnastamine), kuud, päevade arv kuus; nädalad kuus; ööpäev, tund (õppetund) ja minut. Nädalapäeva ja kuupäeva kokkuviimine. Kellaaeg: täis- ja pooltunni eristamine ning sõnastamine.	• Võrdleb ja kirjeldab kahte tuttavat objekti tajutavate tunnuste alusel.

LAUSE JA SÕNAVARA	
5–6-sõnaliste lihtlauset (vääit-, küsi- ja käsklause) mõistmine, kuni 5-sõnaliste lihtlauset koostamine. Sihitisosalause mõistmine ja kasutamine Sõnavormid Käändevormide mõistmine ja kasutamine enamlevinud funktsioonides: kohta, objekti, kuuluvust, osa ja tervikut, kaas - ja ilmaolu väljendavate lausete ja sõnaühendite koostamine, küsimusele vastamine kas sõnaühendi või üksiksõnaga. Sõnavormide valimine sõnaühendisse ja lausesse, ainsuse ja mitmuse vormide moodustamine ja kasutamine kaasteksti toel. Erineva üldistusastmega (3 –4 astet) nimisõnade mõistmine ja nende õige kasutamine (Muki – koer – koduloom – loom), esemete ja olendite tajutavate tunnuste väljendamine omadussõnadega, inimeste tunnete, emotsioonide ja käitumisaktide kirjeldamine enamlevinud sõnadega situatsioonist lähtuvalt. Nimi, omadus, tegu, arv-ja liitsõna käsitlemine.	• Mõistab ja koostab kuni 5-sõnalist lihtlauset; kasutab laiendatud lihtlauses nimi-, omadus- ja tegusõnade õpitud vorme; • oskab viia õpitud sõnavorme mitmesse sõnaühendisse. •
LUGEMINE JA KIRJUTAMINE	
Häälkanalüüs Hääldamise täpsustamine (vajadusel). Häälimisoscuse automatiseerimine: häälimine kirjutamise tempos hääletult ja ilma abivahenditeta, tempo tahtlik muutmine Foneemanalüüs. Häälikurühmade eristamine. Iga hääliku kolme pikkuse käsitlemine kahe (sulghäälikud) ja/või kolme pikkuse kaupa: üksikhääliku pikkuse muutmine, üksikhääliku pikkuse määramine, tähevalik 1–3-silbilistes sõnades. Kirjutamine sõnahaaval pärast lause lugema õppimist ja eelnevat analüüsi. Kirjutatu õigsuse kontrollimine. 1–3-silbiliste sõnade ja neist koostatud lausete kirjutamine pärast ühisanalüüsi: lünkharjutused, sobitusharjutused, harjutavad etteütused. Kirjutatu õigsuse kontrollimine: kirjapildile vastav lugemine, järelanalüüs, vigade parandamine. Poolitamine graafiliste orientiiride ja analoogia alusel.	• Muudab ja määrab graafilistele orientiiridele toetudes veaohlike häälikute pikkust üksikhäälikutest koosnevates sõnades. kirjutab pärast analüüsi õigesti 2–3silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu; • kirjutab ära kirjas 1–2-silbilisi sõnu originaalteksti täiendavalt vaatamata; kontrollib ära kirja õigsust. •

Õpitud käände- ja pöördvormide õigekiri (sõnatüve muutused, lõpud).	
LUGEMISTEHNKA JA ORIENTEERUMINE TEKSTIS	
2-3-osaliste suuliste korralduste mõistmine ja täitmine. Kirjaliku tööjuhise häälega lugemine ja mõistmine. Uue teksti lugemine: lugemine häälega kõnetaktide ja lühemate sõnade kaupa. Õpitud teksti lugemine: häälega ja/või sosinal endamisi lugemine sõnade kaup Valdav lugemisviis on häälega lugemine. Juhtiv lugemisviis: sõnaosade ja/või sõnahaaval lugemine ja üleminek lugemisele sõnapaaride kaupa. Teksti lugemist kergendavate graafiliste orientiiride (vältemärgid, liitsõna liigendamine komponentideks, pika sõna liigendamine kõnetaktideks jne) kasutamine.	• Loeb õpitud teksti valdavalt sõnade kaupa; • leiab õpitud tekstist küsimuste/korralduste järgi sõnu, lauseid ja lõike, vastab küsimustele (sh annab hinnangu tegevusaktile); • annab abivahendeid kasutades ja koostöös õpetajaga tekstilähedaselt edasi õpitud pala sisu.

4. klass

Õppesisu	Õpitulemused
SUHTLEMINE JA SUULINE VÄLJENDUSOSKUS	
Kuulamine ja järgimine: Tähelepanu keskendamine selgituse andmise või töövõtte sooritamise ajaks. Kaasõpilaste tegevuse jälgimine ja nende abistamine. 2–3-osalise suulise ja kirjaliku korralduse täitmine õpetaja suunamisel. Suhtlemine: Suhtlemine koostegEVuses kaasõpilastega: koostegEVuse vastastikune reguleerimine (teade-teade dialoog), selle oskuse rakendamine õppesituatsioonides. Kokkuvõtte tegemine ühistegEVusest (mina ja teised; eesmärk, tingimused, tegEVus ja tulemus; mõju teistele ja endale). Kollektiivse kogemuse põhjal ühise jutukese koostamine. Samateemaliste erineva sisuga jutukeste koostamine (huvitegEVus, kodutee jne). Jutukese koostamine kogemuste, olu- ning tegEVuspiltide, pildiseeria ja skemaatilise kava põhjal (6–7 lauset).	• Osaleb ühistegEVuse ajal üksteise tegEVust reguleerivas dialoogis.
TUNNETUSTEGEVUSE ARENDAMINE	
Kuni kolme objekti kirjeldamine nende võrdlemise põhjal (esmal t esitatud plaani järgi, hiljem üleminekuga iseseisvale kirjeldamisele). Esemerühma kirjeldamine, objektide ühiste omaduste rõhutamine. Eseme/kujundi vastandamine kahele teisele esemele või kujundile (erinevate tunnuste alusel). Loodusobjektide ja esemete-nähtuste võrdlemine, rühmitamine erinevate rühmitusaluste järgi, rühmade nimetamine; aja-, põhjus- ning eesmärgisuhete praktiline eristamine. Sündmuste ja tegEVusaktide samaaegsus ja järjestamine.	• Võrdleb ja kirjeldab esemeid (kuni 3 objekti) rühmas; kirjeldab ühistegEVust

LAUSE JA SÕNAVARA	
Kuni 6-sõnalise lihtlause moodustamine baaslausetest (ühendamine, sisestamine), eelnevalt koostatud sõnaühenditest (tegusõna ja nimisõna laiendid). Lause laiendamine ja lühendamine. Kahe või enama lause moodustamine pikemast lausest. Laiendatud lihtlause (4–5 sõna), koondlause ja sihitisosalause kasutamine Nimi, omadus, tegu, arv-ja liitsõna käsitlemine	• Mõistab ja koostab kuni 6-sõnalist lihtlauset; laiendab lihtlauset skeemide ja süntaksiküsimuste abil; kasutab laiendatud lihtlauset ja sihitisosalauset; oskab skeemide abil analüüsida ja moodustada käändevorme; rakendab abistamisel sõnaühendis ja lauses käändevorme õpitud funktsioonides. • •
LUGEMINE JA KIRJUTAMINE	
Veaohtlikud häälikud sõnas, veaohtlike lihthäälikute pikkuse muutmine ja määramine; suluta kaashäälikute ühendi ja kaksiktäishääliku praktiline äratundmine. Raskusaste: 1–4-silbilised sõnad; käsitlemine häälikurühmade või veaohtlike häälikute kaupa (veaohtlike häälikute rühm); harjutused analüüsi automatiseerimiseks. Kirjutamine sõnapaaride ja pikemate sõnade kaupa. Kaasõpilaste tekstide lugemine. Järeelkontroll. Sõnade ja lausete kirjutamine pärast individuaalset analüüsi: lünkharjutused, sobitusharjutused, harjutavad etteütlused. Kirjutatu õigsuse kontrollimine: lugemine vastavalt kirja pildile, skeemide valimine, vigade parandamine. Poolitamine: harjutamine skeemide ja analoogia abil. Käändelõppude ja mitmuse tunnuste õigekiri (skeemide abil). K, p, t s-i ja h kõrval.	• Muudab ja määrab graafilistele orientiiridele toetudes veaohtlike häälikute pikkust üksikhäälikutest koosnevates valdavalt 3-silbilistes sõnades ja õpitu ulatuses häälikuühendiga sõnades. kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu; sooritab ära kirja sõnahaaval; kasutab suunamisel õigekirja kontrollimise võtteid. • •

LUGEMISTEHNKA JA ORIENTEERUMINE TEKSTIS

2-3-osalise suulise ja kirjaliku korralduse täitmine õpetaja suunamisel.

Kirjaliku tööjuhise häälega lugemine ja mõistmine.

Uue teksti lugemine: lugemine häälega valdavalt sõnade kaupa, pikemad sõnad kõnetaktide, lühemad - sõnapaaride kaupa (vajadusel toetumine graafilistele orientiiridele).

Õpitud teksti lugemine: lugemine süntagmade kaupa. Rõhutatakse uut teavet lauses, kasutatakse lauselõpu intonatsiooni, arvestatakse kirjavahemärke. Juhtiv lugemisviis: sõnaosade ja/või sõnahaaval lugemine ja üleminek lugemisele sõnapaaride kaupa.

Vajadusel kasutatakse lugemist kergendavaid graafilisi orientiire.

- Loeb õpitud teksti sõnade ja süntagmade kaupa, arvestab kirjavahemärke;
- loeb õppimata teksti peamiselt sõnahaaval;
- leiab küsimuste-korralduste järgi tekstist sõnu, lauseid ja lõike, sh peamõttele ja alltekstile osutavaid lauseid;
- annab tekstilähedaselt ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu (toetudes abivahenditele);
- tuletab õpetaja juhendamisel tekstis sõnastamata teabe (toetudes oma kogemustele/teadmistele);
- vastab küsimustele teksti kohta (põhjuslikud seosed, hinnangud tegevustele, tegudele);
- annab ühistes vestlustes hinnanguid tegevusaktidele.

Õppesisu	Õpitulemused
SUHTLEMINE JA SUULINE VÄLJENDUSOSKUS	
Kuulamine ja jälgimine Ülesannete täitmine suuliste ja kirjalike hargnenud selgituste/korralduste alusel. Suulise kokkuvõtte tegemine oma tegevusest, ühistegevusest. Tuttavate sündmuste ja tegevusaktide põhjuste, tingimuste, eesmärkide ning tulemuste mõistmine, nende väljendamine ühisvestluses. Oma tegude analüüs (suunatult). Teistes ainetes (matemaatika, tööõpetus, loodusõpetus jm) omandatud toimingute kirjeldamine Suhtlemine: Koostegevuse vastastikune reguleerimine (teade-küsimus-vastus jne dialoog). Suhtluseesmärkide mõistmine: käskudekorralduste, palvete, teabe, tingimuste jne praktiline mõistmine ja väljendamine kõnes. Otsekõne kaudse väljendamise harjutamine. Jutukeste koostamine olu- ja tegevuspiltide järgi, ühiste samateemaliste jutukeste koostamine (abi: plaan, õpetaja suunavad repliigid).	Kasutab eri tüüpi dialoogirepliike koostegevuses, teeb kokkuvõtteid ühistegevusest.
TUNNETUSTEGEVUSE ARENDAMINE	
Esemerühmade vaatlemine ja võrdlemine; ühised tunnused/omadused ning erinevused (analüüsimine plaani järgi), rühmade koostise muutmine sõltuvalt rühmitusalusest. Esemerühmade, loodusnähtuste ning piltidel kujutatute kirjeldamine plaani järgi. Ajakujutluste seostamine sündmuse põhjuse ja tagajärjega.	Sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel (valib ja kasutab abivahendeid).

LAUSE JA SÕNAVARA	
Lause laiendamine õpitud käändevormidega, sõnadevahelised seosed. Kõikide käändevormide rakendamine sõnaühendis ja lauses erinevates funktsioonides (abiga). Lihtlause koostis. Alus ja öeldis, alus- ja öeldisrühm. Lause tähenduse sõltumine tegusõnavormist ja laiendist. Lihtlause laiendamine (kuni 6- sõnaliseks). Lihtlause lühendamine (2–3-sõnaliseks). Sõnade järjekord lauses, deformeeritud lause taastamine. Kontekstivälise lause muutmine kontekstisidusaks ja vastupidi (õpetaja suunamisel). Samaviiteliste sõnade kasutamine sidusa teksti koostamisel. Koondlause äratundmine ja mõistmine. Koondlause koostamine: tuumlausete ühendamise küsimuste ja skeemide abil. Korduvad alused ja öeldised. Sidesõnade (ja, ning, või) grammatiline tähendus, sidesõnade valimine koondlausesse. Koondlause kasutamine. Liitlause ja sama tähendust väljendavate lihtlausepaaride tähenduse ning struktuuri võrdlemine. Liitlause äratundmine, selle tähenduse mõistmine. Liitlause konstrueerimine lihtlausetest: osalausete sobitamine, lihtlausete ühendamine, liitlause koostamine skeemi ja sidesõnade järgi, lause lõpetamine. Sidesõnad rindlauses: ja, ning, aga, kuid, või. Põimlause liigid: sihitislause, ajalause, täiendlause. Ülevaade sõnaliikidest: nimisõna, omadussõna, tegusõna, arvsõna (üldistatud tähendus). Sõnade algvormid ja muutevormid. Sõnade rühmitamine. Nimi, omadus, tegu, arv-ja liitsõna käsitlemine	• Mõistab ja kasutab kuni 6-sõnalist lihtlauset; mõistab õpitud koond- ja liitlausete • liike tekstis ja tekstiväliselt; oskab neid suunatult moodustada; kasutab algoritmi sõnavormide analüüsimisel ja moodustamisel; rakendab lauses sõnade muutevorme õpitud funktsioonides. •

LUGEMINE JA KIRJUTAMINE

Veaohtlikud häälikud liitsõnas ja liitsõnas: analüüsi iseseisvuse ja kiiruse harjutamine (tempo muutmine), enesekontroll.

Kaashäälikuühend sõnas (käsitletakse rühmiti: suluta kaashäälikute ühend, sulghäälikute ühend, kombinatsioonid): äratundmine suulises ja kirjalikus tekstis, materialiseeritud analüüs.

Oskus valida ja kasutada abivahendeid.

Sulghäälik kaashäälikuühendis: sõnade lugemine, sulghäälikuid sisaldava ühendi äratundmine, ühendi rühmitamine nii häälikurühma kui ka pikkuse alusel (skeemidele toetudes).

Kirjutamine sõnarühmade või pikemate sõnade kaupa (eneseetteütlus).

Eelneva analüüsi ja järelkontrolli harjumuste kujundamine.

Veaohtlike lihthäälikute märkimine kirjas iseseisvalt, häälikuühendite ja liitsõnade õigekirja harjutamine (abivahenditega).

Järelkontrolli harjumuste kujundamine, kaasneva kontrolli harjutamine, eelneva kontrolli õpetamine (võimalike protsessis tekkivate raskuste ja õigekirjavigade ette kujutamine).

Vigade leidmine ja parandamine.

Vea võimaliku põhjuse teadvustamine (mis osatoiming või operatsioon on sooritamata või valesti sooritatud).

Kaashäälikuühendi õigekiri skeemidele toetudes.

Käände- ja pöördelõppude, tunnuste ja liidete õigekirja harjutamine (vajadusel skeemidele toetudes).

Poolitamise harjutamine ja rakendamine.

Kirjavahemärkide kasutamine koond- ja liitlauses (skeemide abil).

- Muudab ja määrab (vajadusel graafilistele orientiiridele toetudes) veaohtlike häälikute pikkust õpitu ulatuses nii üksikhäälikutest koosnevates (kuni 4-silbilistes sõnades) ja häälikuühenditega (kuni 3 silpi); kirjutab õigesti lihthäälikutest koosnevaid sõnu;
- kirjutab häälikuühenditega sõnu pärast analüüsi õigesti;
- sooritab ära kirja peamiselt sõnapaaride kaupa; kasutab kirjutamisel enesekontrollivõtteid.
-
-

LUGEMISTEHNKA JA ORIENTEERUMINE TEKSTIS

Ülesannete täitmine suuliste ja kirjalike hargnenud selgituste/korralduste alusel. Kirjaliku tööjuhise häälega lugemine ja mõistmine (tegevuse selgitamine, algoritmi koostamine ühistevõttes).

Kaaslastele küsimuste esitamine tööjuhise sisu kohta (abivahendite toel).

Uue teksti lugemine: lugemine häälega sõnade ja lihtsamate süntagmade kaupa.

Õpitud teksti lugemine ladusalt (kõne tempos) kirjavahemärke arvestades, endamisi ülesandega.

Häälega lugemine.

Harjutatud teksti vaikne lugemine ülesandega

Juhtiv lugemisviis: sõnaosade ja/või sõnahaaval lugemine ja üleminek lugemisele sõnapaaride kaupa

Vajadusel kasutatakse lugemist kergendavaid graafilisi orientiire.

- Täidab valiklugemise ülesandeid õpitud teksti häälega või endamisi vaikselt lugedes;
- leiab tekstist küsimuste-korralduste järgi sõnu, lauseid ja lõike, osaleb lõigu ja teksti peamõtte sõnastamisel;
- annab tekstilähedaselt edasi tekstilõikude sisu, pealkirjastab lõike ja osaleb sõnastuse täpsustamisel;
- annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegevusaktidele ning põhjendab seda.

6. klass

Õppesisu	Õpitulemused
SUHTLEMINE JA SUULINE VÄLJENDUSOSKUS	
Verbaalsete väljendusvahendite kasutamine dialoogis (koostegevuses) sõltuvalt suhtlemiseesmärkidest ja –normidest. Teabe küsimine kaaslastelt (õpetaja suunamisel). Teabe esitamine detailselt, valikuliselt ja abiga kokkuvõtlikult. Teiste ja oma intonatsiooni ning kehakeele märkamine õpetaja suunamisel.	- Oskab tuttavates situatsioonides teavet küsida ja edastada ning teiste tegevust käitumisnorme arvestavalt suunata; - Kirjeldab situatsioone ja objekte plaani alusel.
TUNNETUSTEGEVUSE ARENDAMINE	
Tähelepanu keskendamine iseseisvale tööle tekstiga. Õpiülesannete täitmine esitatud juhendite ja/või plaani järgi. Kaaslaste vastuste jälgimine ja täiendamine. Tegevusplaani koostamise harjutamine. Õpitud enesekontrollioskuste rakendamine. Teabekirjandusega tutvumine, kasutamine õpetaja juhendamisel: piltteatmeteos, tabel, graafiline joonis, sõnastik, Internet jne	- Jälgib kaaslaste vastuseid ning täiendab neid; - osaleb õpitegevuse planeerimisel, oskab suunamisel kasutada enesekontrollivõtteid, oskab küsida abi, valida ja kasutada abivahendeid.
LAUSE JA SÕNAVARA	
Lihtlause, koondlause, liitlause Häälikutest sõnadeni. Täishälikuühend. Kaashälikuühend. Häälikute pikkused. Võõrsõnad ja nende tunnused. Sõnade vormi tunnused. Ainsus ja mitmus.Lauseete ligid. Väit-, küsi ja hüüdlauseid. Aeg. Lauseliikmed. Korduvad lauseliikmed.	- Mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle; - mõistab kaheosaliste liitlauseste tähendust, eristab osalausestega väljendatud suhteid ja seoseid.

SÕNALIIIGID	
Teadmiste süvendamine sõnaliikide kohta: üldistatud tähendus, sõnaliigi nimetused, morfoloogiaküsimused. Liitsõna ja sõnaühendi tähenduse eristamine. Sõnaliigid-Nimisõna, Liitnimisõna, omadussõna, Arvsõna, Tegusõna, Liitsõna, Võõrsõnad Liitsõnade moodustamine. Tuletiste moodustamine.	• Moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust; • kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (teigusõna muutevorme õpetaja abiga); • analüüsib sõnavormide koostist ja tähendust;
Nimi- ja omadussõnade liited. Käänamine ja pööramine.	• moodustab sõnavorme, oskab suunamisel esitada süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi.
LUGEMINE JA ORIENTEERUMINE TEKSTIS	
Ülesannete täitmine suuliste ja kirjalike hargnenud selgituste-korralduste alusel. * Kirjaliku tööjuhise lugemine häälega /vaikselt, mõistmine (tegevuse selgitamine, algoritmi koostamine). Kaaslastele küsimuste esitamine tööjuhise sisu kohta (õpetaja suunamisel). Juhtiv lugemisviis: üleminek lugemisele süntagmade kaupa. Uue teksti lugemine. * Sisult ja keeleliselt jõukohase teksti sõnahaaval ja/või ladus (süntagmade kaupa) häälega lugemine. Mõne lihtsama lõigu lugemine endamisi ülesandega (kuni 1/3 tekstist). Õpitud teksti lugemine. Sobiva tooniga ladusalt lugemine kõne tempos. Vaikne lugemine. Häälega lugemine. Teksti kohta küsimuste esitamine kaaslastele. Kokkuvõtte tegemine . Kirjeldus.	• Loeb jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa; loeb õpitud teksti kõne tempos ladusalt sisule vastava tooniga; täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelelisi ülesandeid; taastab tekstilõikude sisu • (valikjutustamine), oskab jutustamiseks valida ja kasutada abivahendeid; annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegelas(t)e käitumisele.

KIRJUTAMINE	
Veaohtlikud häälikud. Analüüsi iseseisvuse harjutamine (abivahendite valikuline kasutamine kirjutamise ettevalmistaval etapil, enesekontrolliks). Kirjutamine sõnarühmade, lühikeste lausete ja osalausete kaupa Veaohtlike häälikute õige märkimine peamiselt iseseisvalt, kaasneva ja eelneva enesekontrolli harjutamine, sh teistes ainetes kasutatud tekstide parandamine. Võõrhäälikud ja võõrtähed, sõnade õige hääldamine. Võõrsõna tunnused (g, b, d sõna algul, võõrtähed, pikk või ülipikk täishäälik järgsilbis), õigekiri. Õpitud lõppude, tunnuste ja liidete õigekiri. Kirjavahemärkide kasutamine lauses. Kirjalike tööde kogumaht ühes õppetunnis on 45–55 sõna Võõrhäälikute ja -tähtede tundmine, võõrhäälikute hääldamine, võõrsõnade äratundmine tunnuste järgi. Alus- ja	• Kirjutab sõnu õigesti, kasutab vajadusel individuaalseid abivahendeid; • teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust.
öeldisrühma ning osalausete äratundmine. L Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuste kasutamine keelendeid analüüsides ja moodustades. Sõnavormi analüüsimine ja rakendamine eri funktsioonides. Sõnade tuletamine õpitud liidetega Lihtsamate tarbekirjade koostamine: kirjalik teade, õnnitluskaardid. Vormistamine paberil ja arvutis Õigekirjareeglite järgi kirjutamine. Sõnaühendi leidmine.	

Õppesisu	Õpitulemused
SUHTLEMINE JA SUULINE VÄLJENDUSOSKUS	
Ajakiri. Ajaleht. Info otsimine internetist.	Oskab hankida teavet teistelt inimestelt; õpetaja suunamisel tekstist.
TUNNETUSTEGEVUSE ARENDAMINE	
Rollimängud. Rühmatööd. Põhjuse ja tagajärje seoste märkamine.	- Mõistab seisukohtade võimalikku erinevust suhtlemisel, selgitab oma seisukohti; - orienteerub talle mõistetavate sündmuste ajalistes ning põhjuslikes seostes.
LAUSE JA SÕNAVARA	
Laiendatud lihtlause. Lause liikmete analüüs. Korduvad lause liikmed. Rindlause te sidesõnad.	- Mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlause malle; - mõistab ja kasutab suunatult eri suhteid väljendavaid kaheosalisi lihtlauseid.
SÕNALIIGID	
Liidetega nimi-, omadus- ja arvsõnad.	- Tuletab sõnu õpitud liidetega; moodustab liitsõnu; - kasutab sõnade käände- ja pöördvorme, analüüsib sõnavormide koostist.

LUGEMINE JA ORIENTEERUMINE TEKSTIS	
<i>Tegelaskõne.</i> <i>Luuletuste ilmekus.</i> <i>Rütm, riim.</i>	• Loeb jõukohast võõrast teksti kõne tempos;
<i>Tegelaste ja looduse kirjeldus.</i>	• loeb õpitud teksti ladusalt mõningase ilmekusega; • täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelelisi ülesandeid; • rakendab õpetaja juhendamisel temaatilist lugemist; • iseloomustab tekstis kirjeldatud tegelasi plaani järgi, oskab neid rühmitada teadaoleva(te) tunnus(t)e alusel; • annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegelas(t)e käitumisele ja põhjendab seda viidetega tekstile või oma kogemusele; • taastab analüüsitud teksti sisu vastavalt püstitatud ülesandele (valikuliselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult), vajadusel korral rakendab teksti analüüsimisel kasutatud abivahendeid; • koostab pärast ühist ettevalmistust kavale, tugisõnadele või sõnaühenditele toetudes lühikese kirjaliku ümberjutustuse.
KIRJUTAMINE	
<i>Võõrsõnade õigekiri.</i> <i>Häälikute pikkuse õige märkimine.</i> <i>Häälikuühendite õigekiri.</i>	• Tunneb ja rakendab tähekasutusreegleid; • kasutab õpitud ortograafiareegleid õpetaja suunamisel.

Õppesisu	Õpitulemused
SUHTLEMINE JA SUULINE VÄLJENDUSOSKUS	
Lugemistekstide analüüs. Küsimuste koostamine ja nendele vastamine. Teksti liigendamine. Kirjelduse täpsustamine. Teabetekst. Tarbetekst.	• Kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis; • märkab ja hindab kaaslaste käitumise (sh sõnakasutuse) sobivust; • reageerib adekvaatselt kaaslaste erinevatele ja vastandlikele seisukohtadele; • analüüsib suunavate küsimuste abil dialoogi; • tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab tuletisi; • kasutab tuttavat teabekirjandust juhendamisel.

LUGEMINE JA ORIENTEERUMINE TEKSTIS	
<i>Teksti jaotamine lõikudeks.</i> <i>Tekstilõikude liigendamine.</i> <i>Küsimuste koostamine.</i> <i>Kokkuvõtte tegemine.</i>	• <i>Loeb jõukohast teksti teabe hankimiseks ladusalt ja endamisi;</i> • <i>analüüsib jõukohast teksti ja täidab ülesandeid (õpitud mõistmisstrateegiate ulatuses);</i> • <i>esitab küsimusi teksti kohta (mõistmisstrateegiatest lähtuvalt);</i> • <i>taastab õpitud teksti (suuliselt) erineval viisil (õpetaja suunamisel): tekstilähedaselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult, tegelase seisukohalt; rakendab analüüsi käigus kasutatud abivahendeid;</i> • <i>iseloomustab tegelast ja tegelasrühma plaani järgi;</i> • <i>kirjeldab tegevusi ja sündmusi oma kogemuste ja eri õppeainete materjalide põhjal (abiga).</i>
KIRJUTAMINE	
<i>Ümberjutustuse koostamine plaani järgi.</i> <i>Käänamine ja pööramine.</i> <i>Ajakategooriad.</i> <i>Tegusõna liited.</i> <i>Konspekti koostamine.</i>	• <i>Koostab pärast ühist arutelu tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse;</i> • <i>tunneb ära ja moodustab pöörde- ja käändevorme;</i> • <i>tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab tuletisi;</i> • <i>kasutab omandatud õigekirjaoskusi iseseisvates kirjalikes töödes;</i> • <i>märgistab olulist teavet väljendavaid teabeüksusi tekstis (suunamisel), teeb märkmeid tekstide põhjal;</i> • <i>koostab õpitud tarbekirja (näidise järgi).</i> •

Õppesisu	Õpitulemused
SUHTLEMINE JA SUULINE VÄLJENDUSOSKUS	
Teksti analüüs. Väit-, küsi- ja hüüdlause moodustamine. Pöördumine eakaaslaste, täiskasvanute poole. Fakt. Arvamuse kujundamine.	- Tunneb lausete eri tüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid teabe hankimisel; - teab adekvaatse suhtlemise põhimõtteid tavaolukorras käitumiseks (peres, eakaaslastega, ametiasutuses, töökollektiivis jm); - mõistab suhtluspartnerite seisukohtade võimalikku sarnasust, erinevust ja vastandlikkust; - selgitab oma seisukohti, otsib lahendusi erinevatele; - hindab oma ja teiste käitumise otstarbekust ja moraalinõuetele vastavust tavaolukorras; käitub vastavalt; - kirjeldab tegevusi ja sündmusi teistele arusaadavalt.
LUGEMINE JA ORIENTEERUMINE TEKSTIS	
Teksti põhjal küsimustele vastamine. Teksti liigendamine. Lõikude järjestamine. Teksti kokkuvõtte tegemine. Tegelaste, tegevuste kirjeldamine. Omadussõnade võrdlemine. Liitomadussõnade moodustamine.	- Loeb jõukohast teksti endamisi sihipäraselt, häälega, mõistmiseks vajaliku selguse ja intonatsiooniga; - kasutab tekste ja teatmikke teabe hankimiseks; - teeb märkmeid ja konspekteerib elementaarseid; - taastab tuttavat teksti erineval viisil (kokkuvõtlikult, laiendatult, tekstilähedaselt); - kirjeldab tegevusi ja sündmusi teistele arusaadavalt; - iseloomustab tegelasi ja tegelasrühmi; seletab ja hindab nende käitumist.
KIRJUTAMINE	

Õigekirjareeglite kordamine. Arvsõnade õigekiri. Liitsõnade õigekiri. Võõrsõnade õigekiri. Suur- ja väiketähe õigekiri. Kaaslaste teksti ülevaatamine, vigade leidmine.	• Koostab õpitud tarbekirja liike; • valdab elementaarseid teadmisi grammatikast: sõnaliigid, käänamine ja pööramine, liht-, liit-, koondlaused, sõnamoodustus; • järgib kirjutamisel tähekasutusreegleid ja peamisi ortograafiareegleid, leiab ja parandab õigekirjavigu.
---	--

Matemaatika

Matemaatika **õppe- ja kasvatuseesmärkidena** taotleb kool, et õpilane:

- saab aru matemaatika vajalikkusest oma elus ja tegevuses;
- oskab suunamisel otsida matemaatikaalast teavet (sh Internetist);
- omandab iseseisvaks tööks ja koostööks vajalikud oskused ning hoiakud;
- õpib ümbritseva maailma esemeid ja nähtusi struktureerima (järjestama, võrdlema, rühmitama, loendama, mõõtma); ▪ omandab:
 - naturaalarvude, harilike ja kümnendmurdude praktilise tähenduse; ○ kujutluse peamistest suurustest, suuruse mõõtmise ühikutest ja nendevahelistest tähtsamatest seostest;
 - meetermõõdustiku ja ajaühikute süsteemi tähenduse ja oskuse neid praktiliselt kasutada;
 - lihtsamate mõõtmiste sooritamise vilumuse, oskuse kasutada mõõteriistu (joonlaud, kaal, kell); ○ oskuse sooritada kõiki nelja aritmeetilist tehet õpitud mitmekohaliste naturaali- ja murdarvudega;
 - oskuse lahendada liht- ja liittekstülesandeid;
 - kujutluse geomeetristest kujunditest ja kehadest, nende tunnustest ja omadustest;
 - oskuse moodustada/joonestada geomeetrisi kujundeid joonestusvahendite abil.

ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

1. klass

Õppesisu	Taotletavad õpitulemused
<i>Tegevused esemete ja gruppidega. Esemeid eristavad tunnused. Võrdlemine pealeasetamise ja kõrvutamise teel. Esemete ühised tunnused. Esemete hulga ühise nimetuse andmine. Suurustunnused suur-väike, suurem-väiksem, ühesuurused; pikk-lühike, pikem-lühem, ühepikkused; lai-kitsas, laiem-kitsam, ühelaiused; kõrge-madal, kõrgem-madalam, ühekõrgused; paks/jäme – õhuke/peenike, paksem/jämedam-õhem/peenem, ühepakused; sügav-madal, sügavam-madalam. Esemete järjestamine suurustunnuste alusel kasvavas ja kahanevas järjekorras (esemete arv reas kuni 5 eset).</i>	• Võrdleb ja järjestab esemeid suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi; • orienteerub ruumis ja tasapinnal küsimuse kus? ja korralduse pane ...! alusel; • opereerib hulkadega (oskab hulki võrrelda, võrdsustada ja

Antud tunnuste järgi esemete leidmine, tunnuste nimetamine. Ruumikujutlused: üleval-all, üleminealumine, ees-taga, ette-taha, kaugel-lähedal, keskel, vahel, järel, kõrval, juures, peal, kohal, sees, kaugemal-lähemal, vasakparem, vasakul-paremal, siin-seal. Eseme asukoha määramine küsimuse kus? abil (endast või esemest lähtuvalt). Esemete asetamine nõutud kohale. Kujutlused raskustest: raske-kerge, raskemkergem, samarasked (üheraskused). Esemete võrdlemine raskuse alusel (lihastundlikkusele toetudes). Ajasuhted: ööpäev osade nimetamine ja järjestamine (öö-päev; hommik-lõuna, õhtuöö), eile, täna, homme, vara-hilja; ammuhiljuti; aeglaselt-kiiresti; noorem-vanem, 2-3 vastavat ööpäeva osa iseloomustava tegevuse nimetamine (lähtuvalt lapse elukogemusest). Hulkade vaatlemine, ühise tunnuse leidmine ja nimetamine (seos: kuuluvad ühte hulka). Hulkade moodustamine ühe ja/või lahe ühise etteantud tunnuse järgi (laius, kõrgus jne). Hulkade võrdlemine ja võrdsustamine (üksüheses vastavuses). Geomeetriliste kujundite (ring, kolmnurk, nelinurk) kasutamine hulgaelementidena. Hulkade ühendamise ja hulgast osahulga eraldamine. Hulga suuruse tajumine, kujutlused palju, vähe, üks ja palju. Kujutlused rohkem, vähem, samapalju, võrdselt. Arvud 1-10. Järgmise arvu tekkimine eelmisele ühe lisamise teel, Esemete hulga tajumine. Hulga ja arvu vaheline seos. Arv kui loendamise tulemus. Kuni neljast elemendist koosneva hulga haaramine. Hulga, arvu ja numbri vaheline seos. Arvude rida (arvude nimetamine kasvavas ja kahanevas järjekorras, puuduvate arvude nimetamine, arvu naabrite nimetamine). Arvude võrdlemine (on suurem kui, on väiksem kui, on võrdne).	• ühendada ning eraldada osahulka); vastab küsimusele mitu? (nii • haaramise teel kui ka loendades); • nimetab, kirjutab ja võrdleb arve • 10 piires; teab arvude koostist 10 • piires; liidab ja lahutab 10 piires; • sooritab ja kommenteerib esemete hulga suurust muutvaid tegevusi (+, -, =); • teab rahaühikuid; moodustab • erinevatest õpitud rahatähtedest vajaliku rahasumma; teab • geomeetriliste kujundite ring, kolmnurk, nelinurk nimetusi; nimetab • nädalapäevade ja aastaaegade • nimetusi õiges järjekorras; konstrueerib praktiliselt • geomeetrilisi kujundeid; joonistab • kõverjoont, sirgjoont; koostab • matemaatilisi jutukesti ja lahendab neid õpetaja abiga; eristab tekst- ja • tulpülesannet.
---	--

Kujutus kümnelisest. Järgarvule vastava eseme määramine.

Arvu koostis. Esemete hulka muutva tegevuse sooritamine ja kommenteerimine (konkreetses materjali põhjal ja arvudega). Märkide +, -, = sisulise tähenduse tutvustamine.

Liitmis- ja lahutamistabeli koostamine 10 piires arvutamiseks.

Liitmise vahetuvusseaduse praktiline kasutamine.

Arvule vastava hulga moodustamine. Liitmise ja lahutamise tehte sisu avavate võtmesõnade selgitamine (sain kokku, on kokku, panen juurde, lisan juurde, oli, võtan ära, jäi järele).

Tutvumine rahaühikutega (euro, sent): nimetamine, eristamine. Vajaliku summa moodustamine rahatähtedest ja müntidest (10 piires).

Praktilised harjutused rahatähtede ja müntidega.

Kujundite ring, kolmnurk, nelinurk (ruut, ristkülik) nimetamine, eristamine, konstrueerimine.

Nädal (nädalapäevade nimetamine ja järjestamine). Aasta (aastaaegade nimetamine ja järjestamine).

Sirg- ja kõverjoonte eristamine, nimetamine ja joonestamine.

Matemaatilised jutukesed. Lihtülesande koostamine ja lahendamine esemete ja aplikatsioonide, seeriapiltide, süžeeplaatide abil.

Tekstülesande eristamine võrdusest.

Lihtülesanded summa ja vahe leidmiseks (täieliku näitlikustamise tasandil). Lahenduse vormistamine avaldisena (küsimus ja vastus suuliselt).

2. klass

Õppesisu	Taotletavad õpitulemused
Teise kümnenä arvu moodustamine (järgmise arvu tekitamine eelmisele arvule ühe lisamise (liitmise) teel). Esemete hulga tajumine. Hulga ja arvu vaheline seos, hulga, arvu ja numbri vaheline seos, arvule vastava hulga moodustamine. Arvude rida 1-20 (puuduvate arvude nimetamine, arvu naabrite nimetamine, arvude nimetamine kasvavas ja kahanevas järjekorras). Arvude võrdlemine. Arvud 11-20. Kümneline, üheline, nende koht arvus. Ühe- ja kahekohalised arvud. Arvude 11-20 lugemine ja kirjutamine. Järgarvud. Liitmine ja lahutamine 20 piires järguühikut ületamata konkreetse materjali abil ja arvudega. Liitmis- ja lahutamisesannete lugemine ja kirjutamine sõnadega (pluss, miinus, on) ja märkidega (+, -, =). Puuduva tehtekomponendi leidmine proovimise teel. Liitmise vahetuvusseaduse rakendamine. Kahetehteliste avaldiste väärtuse arvutamine: kaks ühesugust ($2+3+1$; $8-2-5$; $6+4+2$; $14-4-2$) või kaks erinevat tehet ($95+3$). Ajasuhted: mõistete eile, täna, homme sidumine nädalapäevadega, ööpäeva osade üldistamine sõnaga ööpäev. Ajaühikud: mõiste nädal (puhke- ja tööpäevad, nädala kestus). Mõisted üleile ja ülehomme. Kellaaeg: kella liikide nimetamine ja eristamine, suur ja väike osuti. Kellaaja määramine tunnilise täpsusega. Pikkusühikud: sentimeeter (cm), nimetus, tähendus, kasutamine; mõõtühiku valmistamine (1 cm); mõõtmistulemuste lugemine, joonlaua kasutamine (alustada 0st). Lõik. Lõigu mõõtmine joonlaua abil. Lõikude võrdlemine.	Moodustab abivahendeid kasutades arve 1–20; vastandab hulgaelemente arvuga (20 piires); määrab arvu koha naturaalarvude reas (20 piires); järjestab arve 1–20; eristab kümnelisi ja ühelisi kahekohalises arvus (20 piires); loeb ja kirjutab arve 1–20; loeb, kirjutab ja lahendab liitmis- ja lahutamisevõrdusi 20 piires (järku ületamata); kasutab vajaduse korral liitmise vahetuvusseadust; lahendab kolme arvu liitmise või lahutamise liitulesandeid (20 piires); seostab ajasuhteid eile, täna, homme nädalapäevadega; eristab ajasuhteid üleile ja ülehomme; tunneb kellade liike ja kellaosade nimetusi; määrab aega täistundides; kasutab mõõtmisel pikkusühikut sentimeeter; mõõdab joonlaua abil lõigu pikkust sentimeetrites; võrdleb lõikude pikkusi mõõtmise tulemuste järgi; joonestab ettemärgitud punktide järgi joonlaua abil kolmnurka ja nelinurka; tajub lihttekstulesannete struktuuri, teab nende lahendamise üldpõhimõtteid ning

*Joonlaua abiga kolmnurga ja nelinurga
joonestamine etteantud punktide (tippude)
järgi.*

<i>Kujundi elementide nimetamine (nurk, külg), nende loendamine.</i> <i>Andmete väljatoomine ja kujutamine esemelis-skemaatiliselt. Lahenduse kirjalik vormistamine (küsimus, võrdus, vastus). Praktiliselt sooritatud kahetehteliste ülesannete lahenduste vormistamine võrdustena (vastus suuliselt).</i> <i>Rahaühikud: rahatähe vahetamine suuremaks või väiksemaks; vajaliku summa moodustamine rahatähtedest (20 piires); praktilised harjutused.</i> <i>Ühetehtelise ülesande koostamine ja lahendamine summa ning vahe leidmiseks (seosed rohkem-vähem, pikem-lühem, teiste suurusühikute kasutamine).</i>	● <i>vormistamisnõudeid kasutab õpitud rahaühikuid ostumüügi operatsioonide praktilisel sooritamisel (20 piires);</i> ● <i>koostab ja lahendab ühe tehtega tekstülesandeid summa ja vahe leidmiseks 20 piires (õpetaja abiga).</i>
--	---

3. klass

Õppesisu	Taotletavad õpitulemused
Arvude nimetamine kasvavas ja kahanevas järjekorras (1–100). Ühe-, kahe- ja kolmekohaline arv. Arvude jaotamine ja koostamine kümnelite ja üheliste järgi. Arvude võrdlemine 100 piires. Võrratuste kirjutamine, lugemine ja lahendamine märgid $>$, $<$, $=$; Arvude moodustamine saja piires. Arvude saamine loendamise teel. Arvud 21–100. Arvude 21–100 lugemine ja kirjutamine. Täiskümnete numeratsioon. Arvu koha ja naabrite määramine arvureas; Järgarvud 11.–20. Numbri asukoha tähtsus arvu märkimisel. Paaris- ja paaritud arvud. Liitmise ja lahutamise tulemuse õigsuse kontrollimine (pöördtehtega). Liitmine ja lahutamine üleminekuta ühest kümnest teise (suulise arvutamise võtet kasutades): täiskümnete liitmine ja lahutamine; Liitmine ja lahutamine kahekümne piires üleminekuga ühest kümnest teise (suulise arvutamise võtet kasutades). Kahetehteliste võrduste lahendamine, sealhulgas liitmine täiskümneni ($37 + 3 = 40$) ja täiskümnest ühekohalise arvu lahutamine ($40 - 3 = 37$).	- Järjestab arve 1–100 kasvavas ja kahanevas järjekorras esimesest antud arvust teise antud arvuni (nii suuliselt kui ka kirjalikult); - eristab ühelisi, kümnelisi ja sajalist 100 piires; - jaotab ja koostab arve kümnelite ja üheliste järgi 100 piires; - võrdleb arve 100 piires; - kirjutab ja loeb võrratusi 100 piires; - teab arvude ehitust kümnendsüsteemis 100 piires; - teab numbri asukoha tähtsust arvu märkimisel 100 piires; - eristab paaris- ja paarituid arve 100 piires; - kontrollib liitmise ja lahutamise tulemust pöördtehtega (100 piires);

Kahekohalisele arvule ühekohalise arvu liitmine; Kahekohalisest arvust ühekohalise arvu lahutamine; Kahekohalisele arvule kahekohalise arvu liitmine; Kahekohalisest arvust kahekohalise arvu lahutamine. Puuduva tehtekomponendi leidmine. Pikkusühikud: meeter (m), lugemine ja kasutamine; Mõõtmistulemuste märkimine ja lugemine. Rahaühikud: 50 senti, 20 eurot, 50 eurot, 100 eurot. Seos 1 euro = 100 senti. Massiühikud: kilogramm (kg); kujutlus kilogrammist kui raskusmõõdust, kasutamine. Praktiline tegevus (kaalumine) esemete raskuse määramiseks. Kaalukaussidega kaal, kaaluvihid, -pommid. Mõõtmistulemuste märkimine ja lugemine. Mahuühikud: liiter (l); kujutlus liitrist kui mahumõõdust, kasutamine. Erinevate suurustega enamkasutatavate anumate tutvustamine (purgid, pudelid, ämber). Mõõtmistulemuste märkimine ja lugemine. Nimega arvude lugemine ja kirjutamine. Kellaaeg: kellaaja määramine täis- ja pooletunnise täpsusega. Seos 1 ööpäev = 24 tundi. Aja arvutamine kella järgi tundides ja kalendri järgi päevades. Ajaühikud: tund, minut; seosed: 1 tund on 60 minutit (1 h = 60 min), pool tundi on 30 minutit; kuu, päevade arv kuus; aasta, seos: 1 aasta = 12 kuud. Ühenimeliste arvude liitmine ja lahutamine (12 m + 15 m; 37 kg – 22 kg), vajadusel tulemuse teisendamisega naaberühikuteks (24 min + 36 min = 60 min = 1 h; 75 cm + 25 cm = 100 cm = 1 m). Mõõtmine meetrites ja sentimeetrites (joonlauda ja mõõdulinti kasutades). Seos: 1 m = 100 cm. Sobiva mõõtühiku valimine. Sirglõigu joonestamine antud mõõdu järgi (nimega arv: 5 cm pikkune lõik). Antud sirglõigu pikendamine ja lühendamine. Nelinurga joonestamine antud mõõtude järgi (ruudulisele paberile).	• liidab ja lahutab arve 20 piires üleminekuta ja ühest kümnest teise üleminekuga (suulise arvutamise võtet kasutades); • liidab ja lahutab arve 100 piires üleminekuta ühest kümnest teise (suulise arvutamise võtet kasutades); • teab mõõtühikuid meeter, kilogramm, liiter, minut, tund, kuu, aasta; • rahaühikuid ja seoseid 1 ööpäev = 24 h; 1 aasta = 12 kuud; 1 m = 100 cm; • eristab naturaalarve nimega arvudest; • määrab kellaaega täis- ja pooletunnise täpsusega; • määrab aega kalendri järgi päevades; • liidab ja lahutab ühenimelisi arve 100 piires; • mõõdab meetrites ja sentimeetrites (100 piires); • joonestab sirglõigu etteantud mõõdu järgi; • joonestab ruudulisele paberile nelinurga etteantud mõõtude järgi; • eristab kahe tehtega tekstülesannet ühe tehtega tekstülesandest (õpetaja abiga); • analüüsib ja lahendab ühe ja kahe tehtega tekstülesandeid (õpetaja abiga); • sooritab praktiliselt ostu-müügi operatsioone (100 piires).
---	--

Lihtülesanded antud arvu suurendamiseks või vähendamiseks teatud arvu võrra. Üleminek lihtülesannetelt kahetehtelistele tekstülesannetele (sealhulgas ülesanded, mille teine ülesanne on esimese ülesande järg).
Ühe- ja kahetehteliste tekstülesannete eristamine.
Kahetehteliste tekstülesannete lahendamine (1. tehe – arvu suurendamine/ vähendamine teatud arvu võrra, 2. tehe – summa leidmine).
Üleminek tekstülesande sisu esemelis-skemaatilisel kujutamisel andmete skemaatilisele esitamisele. Ülesande lahenduse otsimine ja skeemi täiendamine ühistööna (õpetaja suunavatele küsimustele toetudes).
Kahetehteliste tekstülesannete lahenduse kirjalik vormistamine (küsimused koostöös, võrdused koos nimetustega õpilase vihikus, vastus).
Ostetava kauba maksumus ja selle vastavus olemasolevale rahasummale.

4. klass

Õppesisu	Õpitulemused
Arvud 1–100, lugemine, kirjutamine, arvu asukoha määramine arvude reas Üheliste, kümneliste, sajalise eristamine arvus. Arvude võrdlemine, märkide $<$, $>$, $=$ kasutamine arvude võrdlemise tulemuse ülesmärkimisel. Järgarvud 21.–100 Liitmine ja lahutamine 100 piires järku ületamata (suulise arvutamise võtet kasutades). Liitmine ja lahutamine 100 piires järgu ületamisega. Vahetuvusseadus kasutamine. Liitmine ja lahutamine 100 piires järku ületamata (kirjaliku arvutamise võttega). Liitmis- ja lahutamistehte kontrollimine pöördtehtega. Korrutamise ja jagamise olemuse selgitamine. Praktiliste tegevuste sooritamine hulkadega: esemelite hulkade võtmine teatud arv korda; Korrutamine kui võrdsete liidetavate summa leidmine; Võrdsete liidetavate liitmise asendamine korrutamisega; Korrutamise vahetuvusseadus.	• Esitab arvu kümneliste ja üheliste summana (100 piires); • liidab ja lahutab 100 piires (suulise arvutamise võtet kasutades); • tähtsustab järkude kohakuti kirjutamist kirjalikul arvutamisel; • liidab ja lahutab 100 piires ilma järguühikut ületamata (kirjaliku arvutamise võtet kasutades); • mõistab korrutamise ja jagamise olemust; • teab korrutamise ja jagamise tabelit; • korrutab ja jagab täiskümneid ühekohalise arvuga (ilma järku ületamata) 100 piires; • kasutab tehtekomponentide nimetusi;

Korrutustabelile tuginev korrutamine ja jagamine. Korrutamise ja jagamise vaheline seos, selle kasutamine jagamise õppimisel ja kontrollimisel. Täiskümnete korrutamine ja jagamine ühekohalise arvuga 100 piires ($20 \cdot 2 = 40$; $60 : 3 = 20$). Tehtekomponentide nimetused liitmisel ja lahutamisel. Tehtekomponentide nimetused korrutamisel ja jagamisel. Puuduva tehtekomponendi leidmine liitmisel ja lahutamisel Puuduva tehtekomponendi leidmine korrutamisel ja jagamisel Tehete järjekord. Ümarsulgude kasutamine kahetehtelistes võrdustes. Mõiste osa tervikust, mõiste olemuse selgitamine. Hariliku murru märkimine. Poole (kahendiku), kolmandiku, neljandiku, viiendiku leidmine tervikust (tegevuslikult). Pikkusühik: millimeeter (mm); mõõtmine, lugemine, kasutamine. Seos $1 \text{ cm} = 10 \text{ mm}$. Rahaühikud: kõikide õpitud rahaühikute kasutamine probleemülesannete lahendamisel. Raskusühikud: tsentner (ts); lugemine, kasutamine. Seos $1 \text{ ts} = 100 \text{ kg}$. Termomeeter, termomeetrite liigid ja kasutamine, näidu lugemine skaalalt kraadides. • Ajaühikud: sekund (s). Seos: $1 \text{ min} = 60 \text{ sek}$; Kellaaja määramine minutilise täpsusega, veerandtunnise täpsusega; kahesugune määramine (toetudes ööpäeva osadele); Mitmenimelised arvud. Nimega arvude liitmine ja lahutamine teisendamiseta: $5 \text{ m } 30 \text{ cm} + 20 \text{ cm}$; $5 \text{ m } 30 \text{ cm} - 2 \text{ m}$. Nimega arvude liitmine ja lahutamine teisendamiseta (kirjaliku liitmise ja lahutamise võtet kasutades) Nimega arvude liitmine (teisendamisega): $5 \text{ m } 60 \text{ cm} + 40 \text{ cm} = 5 \text{ m } 100 \text{ cm} = 6 \text{ m}$ Aja arvutamine kella järgi tundides ja kalendri järgi päevades (vastavad seeriapildid ja tekstülesanded)	• leiab puuduva tehtekomponendi proovimise teel ja analoogia põhjal; • määrab tehete järjekorra kahe ja kolme tehtega avaldistes; • eristab osa tervikust; • leiab tegevuslikult osa tervikust (oskab märkida kirjalikult); • teab mõõtühikuid sentimeeter, millimeeter, tsentner ja seoseid $1 \text{ min} = 60 \text{ sek}$; $1 \text{ cm} = 10 \text{ mm}$; $1 \text{ ts} = 100 \text{ kg}$; • ütleb kellaaega veerandtunnise täpsusega (veerand, kolmveerand); • eristab ühe- ja mitmenimelisi arve; • liidab ja lahutab 100 piires ühe- ja mitmenimelisi arve (suulise ja kirjaliku arvutamise võtet kasutades, õpetaja abiga), vajaduse korral teisendab tulemuse; • eristab murd- ja kõverjoont; • joonestab lõike etteantud mõõdu (3 cm, 5 cm 6 mm) järgi; • teab nurkade liike (täis-, nüri-, teravnurk); • joonestab joonlaua abil nurki (täis-, terav-, nürinurk); • lahendab koostöös õpetajaga lihttekstülesandeid arvu suurendamiseks või vähendamiseks mingi arv korda; • kasutab ostu-müügi ülesannetes sõltuvust $\text{maksumus} = \text{hind} \cdot \text{hulk}$; • loeb ja mõistab erinevalt esitatud andmete skeeme; • koostab skeemi järgi ühe ja kahe tehtega tekstülesandeid (koostöös õpetajaga);
---	--

Murdjoon. Kõverjoon. Sirglõigu ja murdjoone mõõtmine ja joonestamine joonlaua abil etteantud mõõtude järgi. Sirglõigu pikendamine ja lühendamine (võrra). Nurkade (täisnurk, nürinurk, teravnurk) nimetamine ja eristamine. Nurkade (täisnurk, nürinurk, teravnurk) joonestamine joonlaua abil. Lihtülesanded: arvude suurendamine või vähendamine mingi arv korda. Ostu-müügi ülesanded. Sõltuvus: maksumus = hind * hulk. Kahetehtelise tekstülesande andmed tuuakse välja ühistööna (õpetaja küsimustele toetudes). Liitülesanded: kahetehteliste tekstülesannete lahendamine antud arvu suurendamiseks / vähendamiseks teatud arv korda (I tehe), summa leidmiseks (II tehe). Kahetehtelised tekstülesanded seoste korda/võrra, rohkem/vähem eristamiseks (seosed korda/võrra, rohkem/vähem on mõlemas tehtes).	lahendab kahe tehtega tekstülesandeid (koostöös õpetajaga).
---	---

5. klass

Õppesisu	Õpitulemused
Arvud 1000 piires, moodustamine, lugemine, kirjutamine. Arvu naabrid, kasvav ja kahanev järjekord 1, 10, 100 kaupa. Järgarvud. Järguühikute määramine arvus alustades kõrgemast või madalamast järgust. Iga järgu suurim ja väikseim arv. Arvu esitamine järkarvude summana. Järkarvude summa järgi arvu esitamine. Arvude võrdlemine. Kirjalik liitmine ja lahutamine 1000 piires järguühikut ületamata ja järguühiku (üheliste, kümneliste) ületamisega. Liitmine 1000-ni. Lahutamine 1000-st. Kahekohaliste arvude korrutamine ja jagamine ühekohalise arvuga 100 piires (kas näiteid vaja?) suulise arvutamise võtet kasutades. Suulise korrutamise ja jagamise algoritm (kas näiteid vaja?). Kirjaliku	- Järjestab arve suuliselt ja kirjalikult 1000 piires, esitab neid ühest antud arvust teise antud arvuni; - eristab järguühikuid, oskab määrata nende arvu; - võrdleb arve 1000 piires; - liidab ja lahutab kirjalikult arve 1000 piires (nii üleminekuta kui ka üleminekuga); - jagab kirjalikult ühekohalise arvuga 100 piires nii üleminekuta kui ka üleminekuga (jäägita ja jäägiga);

<i>korrumise ja jagamise algoritm (kas näiteid vaja?).</i> <i>Kahekohaliste arvude korrumine ja jagamine ühekohalise arvuga 1000 piires suulise ja kirjaliku arvutamise võtet kasutades (ilma üleminekuta).</i> <i>Liitmis-, lahutamise-, korrumise- ja jagamistehte õigsuse kontrollimine pöördtehtega</i> <i>Tundmatu tehtekomponendi leidmine liitmis, lahutamise-, korrumise- ja jagamistehtes.</i> <i>Tehete järjekord kahe- ja kolmetehtelistes avaldistes.</i> <i>Jäägiga jagamine kirjaliku arvutamise võtet kasutades.</i> <i>Rooma numbrid I – X.</i> <i>Mõisted murru lugeja ja nimetaja, murrujoone tähendus.</i> <i>Murdude $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{5}$, $\frac{1}{6}$, $\frac{1}{7}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{9}$, $\frac{1}{10}$ lugemine ja kirjutamine, leidmine skemaatiliselt.</i> <i>Osa leidmine tervikust jagamistehte abil.</i> <i>Ajaühikud: aastas on 365 (366) päeva, mõiste liigaasta. Rahaühikud: euro, sent. Pikkusühikud: sentimeeter, meeter, kilomeeter kasutamine. Seose 1 km = 1000 m kasutamine. Mahuühikud: liiter, pool ($\frac{1}{2}$ l), kolmandik ($\frac{1}{3}$ l) kasutamine. Massiühikud: gramm, kilogramm, tonn kasutamine. Seose 1 t = 1000 kg kasutamine. Õpitud mõõtühikute teisendamine: suurema mõõtühiku teisendamine väiksemaks ja väiksema mõõtühiku teisendamine suuremaks naaberühikuks.</i> <i>Mitmenimeliste arvude liitmine ja lahutamine koos tulemise teisendamisega.</i> <i>Ringjoon, ruut, ristkülik. Ringjoon, ringi kujutiste leidmine ümbrusest, joonistamise šabloonil abil.</i>	• korrumise ja jagamise suuliselt ja kirjalikult ühekohalise arvuga 1000 piires (ilma üleminekuta); • kontrollib liitmis-/lahutamist ja korrumise/jagamist pöördtehtega 1000 piires; leiab puuduvat • tehtekomponendi 1000 piires (nelja aritmeetilise tehte ulatuses); määrab tehete järjekorra kahe ja kolme • tehtega avaldistes; jagab jäägiga 1000 piires (kirjaliku arvutamise võtet kasutades); loeb ja kirjutab Rooma numbreid I–X; eristab murru lugejat ja nimetajat; märgib skemaatiliselt lihtmurde, oskab neid lugeda ja kirjutada; leiab • jagamistehte abil osa antud arvust 1000 piires; teab mõõtühikuid • gramm, kilogramm, tonn, meeter, kilomeeter ja seoseid 1 a = 365 • päeva, 1 km = 1000 m, 1 kg = 1000 g; <i>liidab ja lahutab kirjalikult nimega arve 1000 piires (vajaduse korral teisendab vastuse); teab ringjoont, ruutu ja ristkülikut; joonistab šabloonil abil ringjoont; tajub</i> • tekstülesannetes sõltuvusi: hind • = maksumus : hulk; hulk = maksumus : hind; lahendab lihtülesandeid osa • leidmiseks tervikust; eristab seoseid korda/võrra, rohkem/vähem ning neile vastavaid • aritmeetilisi tehteid;
---	--

--	--

<i>Lihtülesandes sõltuvused $\text{hind} = \text{maksumus} : \text{hulk}$; $\text{hulk} = \text{maksumus} : \text{hind}$.</i> <i>Ühetehtelised tekstülesanded arvust osa leidmiseks.</i> <i>Liitülesanded: kahetehtelised tekstülesanded seoste võrra/korda, rohkem/vähem eristamiseks.</i> <i>Tekstülesannetes andmete iseseisev leidmine ja skemaatiline esitamine (kas kohustuslik?), ülesande lahenduskäigu kirjalik esitamine ja selgitamine suuliselt.</i> <i>Erinevate probleemsituatsioonide modelleerimisoskuse kujundamine (kahetehtelise tekstülesande struktuurile toetudes).</i>	● <i>lahendab näidise eeskujul kahe tehtega tekstülesandeid; vormistab ülesande kirjalikult; modelleerib</i> ● <i>praktilisi situatsioone, kasutades sõltuvusseoseid: $\text{hind} = \text{maksumus} : \text{hulk}$; $\text{hulk} = \text{maksumus} : \text{hind}$</i>
--	---

6. klass

Õppesisu	Õpitulemused
Põhi- ja järgarvud. Võrdlemine: suurem-väiksem Teab sõnu kasvamine-kahanemine. Järguühikud: ühelised, kümnelised, sajaliselised, tuhandelised, kümnetuhandelised, sajatuhandelised, miljonilised. Liitmine, lahutamine, korrutamine, jagamine. Tundmatu leidmine. Kontrolltehte (pöördtehte) tegemine vastuse õigsuse kontrollimiseks. Ühe-, kahe-, kolme-, neljakohalised arvud. Rooma numbrid I-XXX-ni. Kümnenemurd ja harilik murd . Ümardamine. Teisendamine.	- Järjestab naturaalarve 10 000 piires (suuliselt ja kirjalikult); - kirjutab ja loeb naturaalarve kasvavas ja kahanevas järjekorras 10 000 piires; - võrdleb arve 10 000 piires, esitab võrdlemise tulemuse märkide < , > , = abil; - esitab arvu järguühikute summana ning järguühikute summa järgi (10 000 piires); - ümardab arve kümneliste ja sajalisteni 10 000 piires; - liidab ja lahutab kirjalikult arve 10 000 piires (nii üleminekuta kui ka üleminekuga); - korrutab ja jagab kolmekohalist arvu ühekohalisega 10 000 piires (nii üleminekuta kui ka üleminekuga); - suurendab ja vähendab arvu 10, 100, 1000 korda 10 000 piires;

	• <i>korrutab ja jagab kirjalikult neljakohalist arvu ühekohalise arvuga 10 000 piires (nii üleminekuta kui ka üleminekuga);</i> • <i>kontrollib nelja aritmeetilist tehet pöördtehtega 10 000 piires;</i> • <i>leiab puuduva tehtekomponendi, kasutades nelja aritmeetilist tehet 10 000 piires;</i> • <i>määrab tehete järjekorra avaldistes;</i> • <i>kasutab lugemisel ja kirjutamisel Rooma numbreid I–XX;</i> • <i>eristab, loeb ja kirjutab lihtmurdu, liigmurdu ning segaarvu;</i> • <i>võrdleb ühenimelisi murde;</i> • <i>liidab ja lahutab ühenimelisi murde;</i> • <i>leiab ühte ja mitut osa arvust;</i> • <i>eristab kümnendmurdu naturaalarvust, loeb ja kirjutab kümnendmurde;</i> • <i>liidab ja lahutab kümnendmurde;</i> • <i>arvutab vanust, sünniaastat, ajavahemikku, sündmuse toimumise aega;</i> • <i>teab mõõtühikuid detsimeeter; detsiliiter, milliliiter; sajand ja seoseid 1 dm = 10 cm; 1 m = 10 dm; 1 saj = 100 a;</i> • <i>teisendab, liidab ja lahutab nimega arve kirjaliku arvutamise võtet kasutades;</i> • <i>eristab kolmnurki nurkade järgi;</i> • <i>liidab ja lahutab lõikude pikkusi;</i> • <i>arvutab kolmnurga, ruudu ja ristküliku übermõõtu;</i>
--	--

	• lahendab tekstülesandeid tervikust ühe ja mitme osa leidmiseks; • lahendab kolme tehete ülesandeid lahendusplaanile toetudes (õpetaja abiga); • lahendab probleemsituatsioone (õpetaja abiga).
--	--

7. klass

Õppesisu	Õpitulemused
Põhi- ja järgarvud. Võrdlemine: suurem-väiksem Teab sõnu kasvamine-kahanemine. Järguühikud:ühelised,kümnelised, sajalised, tuhandelised,kümnetuhandelised, sajatuhandelised, miljonilised. Liitmine, lahutamine, korrutamine, jagamine. Tundmatu leidmine. Kontrolltehte (pöördtehe) tegemine vastuse õigsuse kontrollimiseks. Ühe-,kahe-, kolme-, neljakohalised arvud. Rooma numbrid I-XXX-ni. Kümnnendmurd ja harilik murd . Ümardamine. Teisendamine. Pikkus-, raskus-, mahu, aja- ja rahaühikute tundmine. Ümbermõõdu arvutamine valemi abil. Keskmise arvutamine valemi abil. Tekstülesannete vormistamine: andmed, lahenduskäik ja vastus.	- Järjestab naturaalarve suuliselt ja kirjalikult 100 000 piires; - loeb ja kirjutab naturaalarve 100 000 piires; - nimetab arve kasvavas ja kahanevas järjekorras 100 000 piires; - kirjutab arve klasside ja järkude tabelisse ja vastupidi 100 000 piires; - võrdleb arve 100 000 piires; - määrab järguühikute arvu ning üheliste, kümneliste, sajaliste, - tuhandeliste ja kümnetuhandeliste arvu antud arvus 100 000 piires; - ümardab arve tuhandeliteni 100 000 piires; - kasutab Rooma numbraid I–XXX daatumite lugemisel ja kirjutamisel; - liidab ja lahutab kirjalikult 100 000 piires; - korrutab ja jagab kirjalikult kahekohalise arvuga (toetudes algoritmile) 100 000 piires; - leiab puuduva tehtekomponendi kasutades nelja aritmeetilist tehet; - kontrollib nelja aritmeetilist tehet pöördtehetega;
	- määrab tehete järjekorra mitmetehtelistes avaldistes; - teisendab liigmurru segaarvuks ja segaarvu liigmurruks; - taandab murde; - korrutab ja jagab lihtmurdu ühekohalise arvuga; - leiab terviku tema osa järgi; - liidab ja lahutab kümnnendmurde;

- *korrutab ja jagab kümnendmurde 10, 100, 1000-ga, ühekohalise arvuga ja täiskümnetega;*
- *kasutab arvutamisel pikkus-, raskus-, mahu-, aja- ja rahaühikute seoseid ja suhteid;*
- *arvutab hulknurga ümbermõõdu mõõtmisel saadud või etteantud andmetega;*
- *leiab aritmeetilist keskmist;*
- *teab tekstülesannete kirjaliku vormistamise nõudeid ja lahenduse otsimise võtteid;*
- *lahendab liht- ja liitülesandeid õpetaja osalise abiga.*

8. klass

Õppesisu	Õpitulemused
Põhi- ja järgarvud. Võrdlemine: suurem-väiksem Teab sõnu kasvamine-kahanemine. Järguühikud: ühelised, kümnelised, sajaliselised, tuhandelised, kümnetuhandelised, sajatuhandelised, miljonilised. Liitmine, lahutamine, korrutamine, jagamine. Tundmatu leidmine. Kontrolltehte (pöördtehte) tegemine vastuse õigsuse kontrollimiseks. Ühe-, kahe-, kolme-, neljakohalised arvud. Rooma numbrid I-XXX-ni. Kümnenndmurd ja harilik murd . Ümardamine. Teisendamine Pikkus-, raskus-, mahu, aja- ja rahaühikute tundmine. Übermöödu arvutamine valemi abil. Pindala arvutamine valemi abil. Ruutmillimeetri, ruutsentimeetri, ruutdetsimeetri, ruutkilomeetri , aara ja hektari tundmine. Geomeetrilised kujundid, nende joonestamine. Praktilised ülesanded (kujundite leidmine ümbritsevast keskkonnast).	- Järjestab naturaalarve 1 000 000 piires suuliselt ja kirjalikult; - loeb, kirjutab, nimetab arve kasvavas ja kahanevas järjekorras 1 000 000 piires; - esitab arvu järkarvude summana ja vastupidi; - võrdleb arve 1 000 000 piires; - ümardab arve etteantud järguni (1 000 000 piires); - teab Rooma numbraid I–XXXV; - liidab, lahutab, korrutab, jagab ühe- ja kahekohalise arvuga 1 000 000 piires; - liidab ja lahutab ühenimelisi murde ja segaarve; - korrutab ja jagab murde naturaalarvuga; - liidab ja lahutab kümnenndmurde; - korrutab ja jagab kümnenndmurde ühe- ja kahekohalise naturaalarvuga; - leiab aritmeetilist keskmist; - leiab tervikut osa järgi (nt ühe eseme hinna järgi mitme sama eseme maksumuse); - kasutab arvutamisel pikkus-, raskus-, mahu-, aja- ja rahaühikute seoseid ja suhteid; - tunneb pindalaühikuid ruutmillimeeter, ruutsetimeeter, ruutdetsimeeter, ruutmeeter, ruutkilomeeter, aar ja hektar; - sooritab tehteid nimega arvudega (ka kümnenndmurdudena väljendatult); - eristab geomeetrilisi kujundeid (ristkülikut ja ruutu) ning kehi (kuupi, risttahukat, silindrit, püramiidi ja kera); - valemite $S = a \cdot a$ ja $S = a \cdot b$ abil arvutab ruudu ja ristküliku pindala;

	• <i>joonestab sümmeetriatelje suhtes sümmeetrilisi lõike, kolmnurki ja nelinurki;</i> • <i>arvestab tekstülesannete kirjaliku vormistamise nõudeid ja teab lahenduse otsingu võtteid; lahendab ja koostab selgitava skeemi järgi kirjalikult kolmetehtelisi tekstülesandeid.</i>
--	--

Õppesisu	Õpitulemused
Põhi- ja järgarve. Võrdlemine: suurem-väiksem Teab sõnu kasvamine-kahanemine. Järguühikud: ühelised, kümnelised, sajaliselised, tuhandelised, kümnetuhandelised, sajatuhandelised, miljonilised. Liitmine, lahutamine, korrutamine, jagamine. Tundmatu leidmine. Kontrolltehte (pöördtehte) tegemine vastuse õigsuse kontrollimiseks. Ühe-, kahe-, kolme-, neljakohalised arvud. Rooma numbrid I-XXX-ni. Kümnenndmurd ja harilik murd . Ümardamine. Teisendamine Pikkus-, raskus-, mahu, aja- ja rahaühikute tundmine. Übermõõdu arvutamine valemi abil. Pindala arvutamine valemi abil. Ruutmillimeetri, ruutsentimeetri, ruutdetsimeetri, ruutkilomeetri , aara ja hektari tundmine. Geomeetrilised kujundid, nende joonestamine. Praktilised ülesanded (kujundite leidmine ümbritsevast keskkonnast). Diagrammid: ring-, tulp-, joondiagrammid. Nende joonestamine.	• Loeb ja kirjutab arve 1 000 000 piires; • eristab järguühikuid; • võrdleb arve 1 000 000 piires; • ümardab arve etteantud järguni (1 000 000 piires); • liidab ja lahutab; korrutab ja jagab kahekohalise arvuga (1 000 000 piires); • kontrollib nelja aritmeetilise tehte õigsust vastava pöördtehtega; • leiab puuduva tehtekomponendi; • määrab tehete järjekorra nelja- ja viietehtelistes ülesannetes; • kasutab kalkulaatorit; • teab protsendi praktilist tähendust; • teisendab hariliku murru kümnenndmurruks ja vastupidi; • korrutab ja jagab kümnenndmurdu kahekohalise arvuga; • teab õpitud mõõtühikuid ja nende vahelisi seoseid; • väljendab protsente kümnenndmurdudena ja vastupidi; • leiab protsenti arvust ja arvu protsendi järgi; • liidab, lahutab; korrutab ja jagab nimega arve kahekohalise arvuga (teisendamisega); • arvutab ruudu ja ristküliku übermõõdu ning pindala; arvutab kuubi ja risttahuka ruumala kas mõõtmisel saadud või etteantud andmete järgi; • loeb ring-, tulp- ja joondiagramme; • lahendab probleemsituatsioonide põhjal kuni kolmetehtelisi tekstülesandeid

Võõrkeel (inglise keel)

Inglise keele **õppe- ja kasvatuseesmärkidena** taotleb kool, et õpilane:

- õpib kuulama ja mõistma lihtsat igapäevast võõrkeelset kõnet, osaleb vestluses;
- omandab võõrkeele häälduse, intonatsiooni ja rütmi;
- omandab sõnavara, mis on vajalik elus toimetulekuks;
- realiseerib oma kõnesoovi eluliselt vajalikes situatsioonides;
- tõlgendab igapäevast lihtsat verbaalset teavet (reklaam, kuulutused jne);
- täidab lihtsamaid tarbekirja blankette, individuaalset ankeeti;
- kasutab vajaduse korral sõnaraamatuid, vestlussõnastikke;
- omandab elementaarsed keeleüksused ja kasutab neid kõnes.

ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

5. klass

Õppesisu	Õpitulemused
<i>Võõrkeelsete sõnade hääldamine. Täishäälikud, kaashäälikud. Raskemate ja eripäraste häälikute hääldamine. Isikulistest asesõnadest arusaamine. Enim levinud pöörsõnad. Küsisõnad. Lihtsatele küsimustele vastamine (ühesõnaliselt). Lühikeste lihtsate küsimuste esitamine (õpitud sõnavara piires). Tuttavate esemete ja olendite näitamine. Omadussõnade kasutamine. Mõned näitavad asesõnad. Lihtsate lühikeste lausete moodustamine (õpitud sõnavara piires). Viisakusväljendite kasutamine. Arvutamine kuni 12. Tähestik. Suured ja väikesed tähed. Õpitud sõnade ja väljendite lugemine. Kirjutatud sõnadest ja väljenditest arusaamine ja esemetega seostamine. Oma isikuandmete kirjutamine. Sõnavara levitamine, täpsustamine ja kinnitamine. Keelemängudes osalemine. Läbitavad teemad: Mina ja minu perekond. Viisakus. Kodu. Toit. Riided ja jalatsid. Kool ja klass. Ilm ja aastaajad. Nädalapäevad. Kuud. Loomad. Linnud. Arvud. Värvid. Võõramaa tähtpäevad.</i>	• <i>Tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid suulises kõnes ja kirjalikes lühikestes tekstides, saab aru nende tähendusest;</i> • <i>vastab lühikestele väga lihtsatele küsimustele õpitu ulatuses; oskab esitada väga lühikesi lihtsaid küsimusi;</i> • <i>tunneb tähestikku, tunneb ära õpitud sõna kirjapildi</i> • <i>oskab teha ära kirja võõrkeelsetest tekstidest</i> • <i>oskab kirjutada oma isikuandmeid suhtub positiivselt võõrkeele õppimisse</i>

Keeleoskuste tase 5. klassi lõpus:

<i>Kuulamine</i>	<i>Lugemine</i>	<i>Rääkimine</i>	<i>Kirjutamine</i>
<i>A1.1</i>	<i>A1.1</i>	<i>A1.1</i>	<i>A1.1</i>

6. klass

<i>Õppesisu</i>	<i>Õpitulemused</i>
<i>Sõnavara levitamine, täpsustamine ja kinnitamine.</i> <i>Enim levinud pöörd sõnad.</i> <i>Tuttavate esemete ja olendite nimetamine.</i> <i>Omadussõnade kasutamine.</i> <i>Lihtsate lühikeste lausete moodustamine (õpitud sõnavara piires).</i> <i>Lihtsatele küsimustele vastamine. Lühikeste lihtsate küsimuste esitamine (õpitud sõnavara piires).</i> <i>Viisakusväljendite kasutamine.</i> <i>Suuliste juhendite järgimine.</i> <i>Õpitud sõnade ja väljendite oma vajaduste väljendamiseks kasutamine (küsimuste esitamine, küsimustele vastamine).</i> <i>Arvutamine kuni 20.</i> <i>Võõrkeele tähestiku tundmine. Trüki- ja kirjatähed.</i> <i>Õpitud sõnade ja väljendite lugemine ja ära kirjutamine.</i> <i>Kirjutatud lühikeste lihtsate tekstide lugemine ja mõistmine (õpitud teemade piires).</i> <i>Lühikeste lausete ja fraaside enda ja oma lähima ümbruse kohta kirjutamine.</i> <i>Keelemängudes osalemine.</i> Läbitavad teemad: <i>Mina ja minu perekond. Viisakus. Kodu. Toit. Riided ja jalatsid. Kool ja klass. Ilm ja aastaajad. Nädalapäevad. Kuud. Loomad. Linnud. Arvud. Värvud. Jõulud. Lihavõtted. Võõramaa tähtpäevad.</i>	<i>Saab aru õpitud sõnadest ja lühikestest lausetest;</i> <i>reageerib adekvaatselt lihtsatele küsimustele ja korraldustele; mõistab</i> <i>lihtsaid sagedamini esinevaid väljendeid ja sõnu sisaldavaid tekste;</i> <i>kasutab õpitud sõnu ja väljendeid oma</i> <i>(küsimuste esitamine, küsimustele vastamine) vajaduste väljendamiseks; suudab kirjutada lühikesi lauseid ja fraase enda ja oma lähima ümbruse kohta.</i>

7. klass

Õppesisu	Õpitulemused
Sõnavara levitamine, täpsustamine ja kinnitamine. Lihtsate lausete moodustamine (õpitud sõnavara piires). Õpitud sõnade ja väljendite oma vajaduste väljendamiseks kasutamine (küsimuste esitamine, küsimustele vastamine). Osalemine dialloogides (õpitud sõnavara ja lausemallide piires). Dialloogide alustamine, jätkamine ja lõpetamine (erinevates igapäevaelu ja teenindussfääriga seotud suhtlussituatsioonides). Iseenda ja oma lähima ümbruse kirjeldamine (suuliselt). Suuliste juhendite järgimine. Kirjutatud lühikeste lihtsate tekstide lugemine ja mõistmine (õpitud teemade piires). Lühikestest tekstidest vajaliku teabe leidmine. Lühikeste lausete ja fraaside enda ja oma lähima ümbruse kohta kirjutamine. Lihtsate lühiteadete igapäevaeluga seotud tegevustes kirjutamine (nt postkaart, kutse). Lühikeste kirjeldavate tekstide koostamine (näidise järgi). Arvutamine 20 piires. Läbitavad teemad: Mina ja minu perekond. Kodu ja kodused tööd. Vanemate töö. Lemmikloom. Lemmiktoit. Küllakutse. Riided ja jalatsid. Kaubamajas. Kool ja klass. Sõbrad. Välimus ja iseloom. Huvid. Vaba aeg.	• Saab aru selgelt hääldatud fraasidest, lausetest ja tuttava situatsiooniga seotud lühikestest dialloogidest; saab aru lihtsatest kirjalikest tekstidest, mis on seotud igapäevaelu ja vajadustega; oskab suuliselt lühidalt tutvustada • ennast ja oma lähiümbrust; suudab alustada ja lõpetada • lühivestlust õpitud teemade piires; osaleda lühidialloogis õpitud sõnavara ja lausemallide piires; kirjutab lihtsaid lühiteateid • igapäevaeluga seotud tegevustes (nt postkaart, kutse); oskab näidise järgi lühikesi • kirjeldavaid tekste koostada.

Keeleoskuste tase 7. klassi lõpus:

Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
A1.2	A1.2	A1.2	A1.2

8. klass

Õppesisu	Õpitulemused
Sõnavara levitamine, täpsustamine ja kinnitamine. Lühikeste tekstide koostamine (õpitud temaatika piires). Osalemine dialloogides (õpitud sõnavara ja lausemallide piires). Dialloogide alustamine,	• Saab õpitud temaatika piires aru lühidialloogidest ja tekstidest; saab • aru lühikestest lihtsatest tekstidest (nt postkaardid, teeviidad, teated, sõnumid) ja leiab neist vajaliku teabe;
jätkamise ja lõpetamise (erinevates igapäevaelu ja teenindussfääriga seotud suhtlussituatsioonides). Iseenda, oma tegevuste ja oma lähima ümbruse kirjeldamine (suuliselt). Kirjutatud lühikeste lihtsate tekstide lugemine ja mõistmine (nt postkaardid, teeviidad, teated, sõnumid). Lühikestest tekstidest vajaliku teabe leidmine. Suuliste ja kirjalikkude juhendite järgimine. Lihtsatest kirjalikest tööjuhistest arusaamine. Olulisest teabest olmetekstides (menüü, juhendid, lihtsamad küsimustikud) arusaamine. Lühikeste kirjeldavate tekstide koostamine (näidise järgi). Arvutamine kuni 100. Läbitavad teemad: Kodu ja kodused tööd. Vanemate töö. Kaubamajas. Kool ja klass. Kellaaeg. Tunniplaan. Minu koolipäev. Sõbrad. Välimus ja iseloom. Huvid. Vaba aeg. Minu päev. Arvud. Võõramaa tähtpäevad. Reisimine.	• saab aru lihtsatest kirjalikest tööjuhistest; • osaleb lihtsates lühikestes igapäevaelulistes • suhtlussituatsioonides; saab aru olulisest teabest olmetekstides (menüü, juhendid, lihtsamad • küsimustikud); kirjeldab suuliselt oma tegevusi igapäevaelulistes situatsioonides.

9. klass

Õppesisu	Õpitulemused
Sõnavara levitamine, täpsustamine ja kinnitamine. Emakeelena rääkijate suulise kõne kuulamine (õpitud teemade piires). Selle kõne peamisest mõttest arusaamine. Lühikestest juttudest, teadetest ja sõnumitest tuttavatel teemadel, mis on seotud igapäevaeluga arusaamine. Lühikeste tekstide koostamine (õpitud temaatika piires). Osalemine dialloogides (õpitud sõnavara ja lausemallide piires). Dialloogide alustamine, jätkamine ja lõpetamine (erinevates igapäevaelu ja teenindussfääriga seotud suhtlussituatsioonides). Kirjutatud lühikeste lihtsate tekstide lugemine ja mõistmine (nt postkaardid, isiklikud kirjad, kuulutused, teeviidad, teated, sõnumid). Tekstidest faktilise info ja vajaliku teabe leidmine. Iseenda, oma huvide ja oma pereliikmete tutvustamine (suuliselt). Oma tegevuste ja oma lähima ümbruse kirjeldamine (suuliselt). Suuliste ja kirjalikkude juhendite järgimine. Lihtsatest kirjalikest tööjuhistest arusaamine. Olulisest teabest olmetekstides (menüü, juhendid, lihtsamad küsimustikud) arusaamine. Lühikeste ja lihtsate tekstide kirjeldamine (erinevat tüüpi sõnumeid, kirjeldusi, minevikus toimunud tegevusi, kirjeldab oma tundeid ja arvamusi). Arvutamine kuni 100. Läbitavad teemad: Kodu ja kodused tööd. Vanemate töö. Kaubamajas. Raamatukogus. Muuseumis. Teatris. Kool ja klass. Kellaeg. Tunniplaan. Minu koolipäev. Sõbrad. Välimus ja iseloom. Huvid. Vaba aeg. Minu päev. Reisimine. Liiklusvahendid. Tervislik eluviis. Turvalisus. Hädaabi. Arvud, liitmine ja lahutamine, korrutamine ja jagamine. Võõramaa tähpäevad.	• On omandanud esmased teadmised õpitava keele maa(de) kultuurist; • saab aru lihtsatest dialloogidest, väga lühikestest juttudest, teadetest ja sõnumitest tuttavatel teemadel, mis on seotud igapäevaeluga; loeb sageli • kasutatava sõnavaraga lühikesi tekste ja faktilist infot sisaldavaid tekste (nt kuulutused, isiklikud kirjad), leiab tekstis sisalduvat infot; tutvustab suuliselt ennast, oma huvisid ja oma • pereliikmeid, kirjeldab lähiümbrust ja tegevusi õpitud sõnavara ja lausemallide piires; kirjutab lühikesi ja lihtsaid tekste: erinevat tüüpi sõnumeid, kirjeldusi, minevikus toimunud tegevusi, kirjeldab oma tundeid ja arvamusi.

Keeleoskuste tase 9. klassi lõpus:

Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
------------------	-----------------	------------------	--------------------

A2.1	A2.1	A2.2	A2.1
------	------	------	------

KEELEOSKUSTASEMETE KIRJELDUSED

KUULAMINE	LUGEMINE	RÄÄKIMINE	KIRJUTAMINE	GRAMMATIK A
A1.1				
Tunneb väga aeglates ja selges sidusas kõnes ära õpitud sõnad ja fraasid; arusaamist toetab pildimaterjal. Reageerib pöördumistele adekvaatselt (nt tervitused, tööjuhised). Tunneb rahvusvahelisel t kasutatavaid lähedase hääldusega sõnu (nt hamburger, film, takso, kohv).	Tunneb õpitava keele tähemärke. Tunneb tekstis ära tuttavad nimed, sõnad (sh rahvusvahelisel t kasutatavad) ja fraasid. Loeb sõnu, fraase ja lauseid õpitud sõnavara ulatuses; arusaamist võib toetada pildimaterjal.	Oskab vastata väga lihtsatele küsimustele ning esitada samalaadseid küsimusi õpitud sõnavara ja lausemallide piires. Vajab vestlemisel kaaslase abi, võib toetuda emakeelele ja žestidele.	Tunneb õpitava keele kirjatähti, valdab kirjatehnikat, oskab õpitud fraase ja lauseid ümber kirjutada (ärakiri). Oskab kirjutada isikuandmeid (nt vihiku peale). Koostab lühikesi lauseid õpitud mallide alusel.	

A1.2

<i>Saab aru selgelt hääldatud fraasidest, lausetest ja tuttava situatsiooniga seotud lühikestest dialoogidest.</i> <i>Mõistab selgelt ja aeglaselt antud juhiseid ning pöördumisi.</i> <i>Vajab kordamist, osutamist, piltlikustamist vms.</i>	<i>Loeb lühikesi lihtsaid tekste (nt ürituste kavad, postkaardid, meilid, kuulutused, sildid, teeviidad, lühiankeedid, -küsimustikud, -teated, -sõnumid) ja leiab neist vajaliku faktiinfo.</i> <i>Saab aru lihtsatest kirjalikest tööjuhistest.</i> <i>Lugemise tempo on väga aeglane, teksti mõistmiseks võib vaja minna korduvat lugemist.</i> <i>Tekstist arusaamiseks oskab kasutada õpiku sõnastikku.</i>	<i>Oskab lühidalt tutvustada iseennast ja oma ümbrust.</i> <i>Saab hakkama õpitud sõnavara ja lausemallide piires lihtsate dialoogidega; vajab vestluskaaslase abi.</i> <i>Hääldusvead võivad põhjustada arusaamatusi.</i> <i>Kõnes esineb kordusi, katkestusi ja pause.</i>	<i>Oskab lühidalt kirjutada iseendast ja teisest inimesest.</i> <i>Oskab täita lihtsat küsimustikku.</i> <i>Tunneb õpitud sõnavara õigekirja.</i> <i>Kasutab lause alguses suurtähte ja lause lõpus õiget kirjavahemärki.</i>	<i>Kasutab üksikuid õpitud tarindeid ja lausemalle</i> <i>, kuid neis tuleb ette vigu.</i>
---	---	--	---	--

A2.1

Mõistab lihtsaid vestlusi ning lühikeste jutustuste, teadete ja sõnumite sisu, kui need on talle tuttavalt teemal, seotud igapäevaste tegevustega ning esitatud aeglaselt ja selgelt. Vajab kordamist ja selget hääldest.	Loeb üldkasutatava sõnavaraga lühikesi tavatekste (nt isiklikud kirjad, kuulutused, uudised, juhised, kasutusjuhendid); leiab tekstis sisalduvat infot ja saab aru teksti mõttest. Lugemise tempo on aeglane. Tekstist arusaamiseks oskab kasutada koolisõnastikku.	Oskab lühidalt kirjeldada lähiümbrust, igapäevaseid toiminguid ja inimesi. Kasutab põhisõnavara ja käibefraase, lihtsamaid grammatilisi konstruktsioone ning lausemalle. Suudab alustada ja lõpetada lühivestlust, kuid ei suuda seda juhtida. Kõne on takerdunud, esineb hääldevigu.	Koostab õpitud sõnavara piires lähiümbruse ja inimeste kirjeldusi. Kirjutab lihtsaid teateid igapäevaeluga seotud tegevustest (nt postkaart, kutse); koostab lühisõnumeid. Oskab kasutada sidesõnu ja, ning jt. Oskab näidise järgi koostada lühikesi tekste, abivahendina kasutab õpiku- või koolisõnastikku.	
---	--	---	--	--

A2.2

Suudab jälgida enda jaoks tuttava valdkonna mõttevahetust ning eristada olulist infot. Saab aru olmesfääris kuuldud üldkeelse suhtluse sisust (nt poes, bussis, hotellis, piletilevis). Vajab sageli kuuldu täpsustamist.	Loeb lihtsaid tavatekste (nt reklaamid, menüüd, ajakavad, ohuhoiatused) tuttavatel teemadel ja saab aru neis sisalduvast infost. Suudab mõnikord aimata sõnade tähendust konteksti toel.	Oskab rääkida oma huvidest ja tegevustest. Tuleb toime olmesfääris suhtlemisega · Oskab väljendada oma suhtumist ja eelistusi. Suudab alustada, jätkata ja lõpetada vestlust tuttavatel teemal, kuid võib vajada abi. Kasutab õpitud põhisõnavara ja lausemalle valdavalt õigesti; spontaanses kõnes on vigu. Kõne on arusaadav, kuigi esineb hääldevigu ja sõnade otsimist.	Oskab kirjutada lühikesi kirjeldavat laadi jutukesi oma kogemustest ja ümbritsevast. Koostab lihtsaid isiklikke kirju. Oskab kasutada sidesõnu aga, sest, et jt. Rakendab õpitud õigekirjareegleid (nt algustähe ortograafia, kirjavahemärgid) ·	Kasutab õigesti mõningaid lihtsaid tarindeid, teeb sageli vigu grammatika põhivaras (nt ajab segi ajavormid või eksib aluse ja öeldise ühildumisel); on võimalik aru saada, mida ta väljendada tahab.
--	--	---	---	--

Loodusõpetus

Loodusõpetuse **õppe- ja kasvatuseesmärkidena** taotleb kool, et õpilane:

- Tunneb ära kodukoha ja Eesti loodusobjekte;
- oskab looduses käituda, huvitub looduse tundmisest;
- mõistab inimtegevuse mõju keskkonnale, väärtustab keskkonnasäästlikku eluviisi ning säästvat tarbimist; teab looduskaitse põhimõtteid;
- teab ohutusreegleid ja käitub ennast ja teisi säästvalt vastavalt keskkonna tingimustele;
- hangib loodusteaduslikku teavet, kasutades tekste, plaane, kaarte, mudeleid ning viies läbi vaatusi ja katseid: sõnastab saadud teavet, teeb märkmeid ja edastab neid graafiliselt suuliselt ja kirjalikult.

LOODUSÕPETUSE ÕPITULEMUSED

1. klass

- Lahendab õpitud ülesandeid koostöös õpetajaga (värvimis-, sobitus-, valikülesandeid jt);
- keskendab õpetaja (täiskasvanu) suunamisel tähelepanu vaatlusobjektile;
- orienteerub kodus, koolis ja kooliteel (täiskasvanute abil);
- eristab õpitud taimi, loomi, linde ja loodusnähtusi, õpetaja küsimustele toetudes kirjeldab neid 2-4-sõnalise lausega;
- nimetab õpitud kodu- ja metslinde, taimi, nende kuuluvusrühma (piltide rühmitamine); • nimetab aastaaegu, nende järjestust ja aastaegadele iseloomulikke loodusnähtusi.

Õppesisu	Õpitulemused
KOOL	
Orienteerumine koolimajas, kooliruumid.	Oskab täiskasvanute abil liikuda oma koolimajas ja kooliümbruses.
Kooli ümbrus, asukoht (maal/linnas).	
Koolitee: bussipeatus, liiklemine tänaval ja sõiduteel.	

SUVI	
Suvi kui aastaaeg.	Teab õpitud aastaaja nimetust.
Looduse ilme/muutumine suvel.	
Inimeste riietus.	
Suvised tegevused.	

SÜGIS LINNAS JA MAAL		
Sügis kui aastaaeg.	Toob näiteid õpitud aastaajale iseloomulikest loodusnähtustest, kirjeldab neid õpetaja küsimustele toetudes 2-4-sõnalise lausega.	
Sügisilmad.		
Riietus sügisel.		
Mets ja park sügisel		
Puude nimetused.	Tunneb ära (sh pildil) ning nimetab õpitud taimi ja vilju, seeni, õpetaja küsimustele toetudes kirjeldab neid 2-4-sõnalise lausega.	
Puulehed ja okkad.		
Puud sügisel, sügisvärvid.		
Seened: söögi- ja mürgised seened.		
Aed ja põld sügisel		
Puuviljad ja marjad: nimetused, kirjeldamine ja rühmitamine (värvus, suurus, kuju, maitse).	Rühmitab õpitud tunnuse alusel objekte/pilte etteantud kuuluvusrühma järgi. Nimetab õpetaja eeskujul ja/või abivahendite toel kuuluvusrühma (puud, seened, puuviljad, marjad, köögiviljad).	
Kasutamine.		
Köögiviljad aias ja põllul: nimetused, kirjeldamine ja rühmitamine (värvus, suurus, kuju, maitse).		
Kasutamine.		
LOOMAD JA LINNUD		
Loom ja lind Looma ja linnu välisehitus (kehaosad; kehakate: karvad/suled; värvus).	Tunneb ära (sh pildil) ning nimetab õpitud loomi- linde; õpetaja küsimustele toetudes kirjeldab neid 2-4- sõnalise lausega. Rühmitab õpitud tunnuse alusel pilte etteantud kuuluvusrühma järgi. Nimetab õpetaja eeskujul ja/või abivahendite toel kuuluvusrühma (loomad, linnud, metsloomad, koduloomad).	
Koduloomad Kodulinnud ja -loomad: nimetused, välisehitus (kehaosad, kehakate, värvus) häälitsused, liikumine. Tunnused: elukoht, inimene kui toitja ja hooldaja, kasulikkus inimesele.		
Koduümbruse linnud Koduümbruse linnud: nimetused, välisehitus, liikumine. Rändlinnud, nende lahkumine sügisel.		
Metsloomad Metsloomad: nimetused, välisehitus, liikumine, elupaigad.		

TALV	
Talv kui aastaaeg.	Nimetab õpitudaastaaegu nende õiges järjestuses (vajadusel abivahendite toel). Toob näiteid õpitud aastaajale iseloomulikest loodusnähtustest, kirjeldab neid õpetaja küsimustele toetudes 2-4-sõnalise lausega.
Talveilmad, riietus.	
Kodu- ja metsloomad talvel	
Loomade, lindude toitmine talvel.	
Laste tegevused talvel.	
Turvalisus (liikluses, veekogudel).	
AEG	
Päev ja öö: inimese ja loomade- lindude elutegevuse võrdlus.	
Kodu	
Asukoht (maal/linnas).	Orienteerub kodus, koolis ja kooliteel (täiskasvanute abil). Teab oma kodu asukohta (linnas/maal).
Kodumaja, kodu ümbrus.	
Erinevad ruumid kodus.	
Esemed kodus (mööbel, toidunõud, jms).	
VALGUS JA SOOJUS	
Valgus- ja soojusallikad õues ja toas.	
ASJAD	
Esemete võrdlemine ja rühmitamine erinevatel alustel: värvus, suurus, kuju, raskus, temperatuur (külm, soe, kuum), pinna omadused (pehme- kõva, sile-kare jm).	Rühmitab esemeid/pilte etteantud kuuluvusrühma järgi. Nimetab õpetaja eeskujul ja/või abivahendite toel kuuluvusrühma. Rühmitab esemeid ühise tunnuse alusel, õpetaja küsimustele toetudes kirjeldab esemete rühma 24- sõnalise lausega;
Veest kergemad-raskemad esemed (ujub/vajub põhja).	
Kevad	
Kevad kui aastaaeg.	Nimetab õpitud aastaaegu nende õiges järjestuses (vajadusel abivahendite toel). Toob näiteid õpitud aastaajale iseloomulikest loodusnähtustest, kirjeldab neid õpetaja küsimustele toetudes 2-4-sõnalise lausega.
Kevadilmad, riietus.	
METS, PÕLD JA AED KEVADEL	
Kevadine koduümbrus (loomad, linnud, putukad).	Tunneb ära (sh pildil) ning nimetab õpitud taimi ja loomi. Õpetaja küsimustele toetudes, kirjeldab neid 2-4-sõnalise lausega).
Koduloomade pojad ja nende nimetused.	
Puud kevadel.	Rühmitab pilte (puud, lilled; loomad, linnud, metsloomad, koduloomad) etteantud kuuluvusrühma järgi.
Kevadlilled aias, metsas ja niidul.	
Kevadtööd aias ja põllul.	

<i>Tööriistad ja masinad.</i>	
	<i>Nimetab õpetaja eeskujul ja/või abivahendite toel kuuluvusrühma.</i>
AASTA	
<i>Aastaaegade nimetused ja järjestus.</i>	<i>Nimetab õpitud aastaaegu nende õiges järjestuses.</i>
<i>Loodus erinevatel aastaaegadel.</i>	<i>Toob näiteid õpitud aastaajale iseloomulikest loodusnähtustest, kirjeldab neid õpetaja küsimustele toetudes 2-4 sõnalise lausega.</i>
<i>Laste tegevused erinevatel aastaaegadel.</i>	

2. klass

- Täidab tuttavaid verbaalselt esitatud ühe- ja kaheosalisi tööjuhiseid valdavalt iseseisvalt;
- nimetab, rühmitab kodukoha elusa ja eluta looduse objekte ja toob esile nende iseloomulikud tunnused (õpetaja abiga või küsisõnade toel);
- võrdleb vaadeldavaid objekte 2-3 tajutava tunnuse põhjal (õpetaja suunamisel);
- iseloomustab loodusvaatlustes nähtut (tugisõnadele toetudes);
- keskendab õpetaja (täiskasvanu) suunamisel tähelepanu vaatlusobjektile; teeb lihtsamaid loodusvaatlusi (õpetaja suunamisel); iseloomustab loodusvaatlustes nähtut (tabeli alusel, tugisõnadele toetudes);
- kirjeldab peamisi aasta jooksul toimuvaid rütmilisi muutusi elus ja eluta looduses;
- loetleb õpitud taimede nimetusi ja nende kuuluvusrühma (juurviljad, puuviljad, köögiviljad, lilled, lehtpuud, okaspuud);
- loetleb õpitud loomade/lindude nimetusi ja tunneb kuuluvusrühma (metsloomad, -linnud, koduloomad, -linnud, rändlinnud), nimetab mõningaid fakte nende elu kohta;
- nimetab veekogusid, pinnavorme, puid, taimi, loomi;
- kirjeldab 3-4 lausega aastaajale iseloomulikke tegevusi (pildile toetudes);
- järjestab (abivahenditele toetudes) aastaaegadele vastavaid kuid ja seostab neid enda või oma pereliikme olulise sündmuse/tegevusega.

Õppesisu	Õpitulemused
AEG	
Aastaaegade ja nädalapäevade nimetused ning järjekord.	Nimetab aastaaegu ja nädalapäevi nende õiges järjestuses.
SÜGIS	
Sügiskuud ja nende järjestus, seostamine oluliste sündmuste ja tegevustega.	Nimetab koduümbruse veekogusid, pinnavorme, taimi, loomi õpitu ulatuses (loodusvaatluse põhjal, õpetaja küsimuste toel).
Ilm sügisel, sügise tunnused.	Kirjeldab piltide põhjal 3-4 (3-4-sõnalise) lausega aastaajale iseloomulikke tegevusi (õpetaja küsimuste toel). Järjestab (abivahendite toel) aastaaegadele vastavaid kuid seostab neid enda või oma pereliikme olulise sündmuse/tegevusega.
Kodu- ja kooliümbrus (veekogud, pinnavormid jm).	
TAIMED	
Taimede välisehitus (juur, vars, leht, õis).	Tunneb ära õpitud taimed, loomad-linnud ja nimetab need. Nimetab nende kuuluvusrühma (õpetaja ja abivahendite toel). Kirjeldab 3-4-sõnaliste lausetega taimede ja viljade, loomade- lindude õpitud tunnuseid (näitvahendite ja õpetaja küsimuste abil).
Puud koduümbruses: lehtpuud ja okaspuud, välisehitus; lehed/okkad ja viljad/käbid (värvus, suurus, kuju, pinnaomadused).	
Puud aias: viljapuud ja puuviljad (värvus, suurus, kuju, maitse, raskus, pinnaomadused), saagikoristus.	
Põõsad aias: välisehitus; marjapõõsad ja marjad (värvus, suurus, kuju, maitse), saagikoristus.	
Rohttaimed aias ja põllul: lilled, umbrohud.	
Köögiviljad, juurviljad: söödavad taimeosad, saagikoristus.	

LOOMAD	
Koduloomad (-linnud): välisehitus, elupaik, toit, hooldamine.	Nimetab mõningaid fakte loomade-lindude kohta (näitvahendite ja õpetaja küsimuste abil).
Koduloomade kasulikkus inimesele.	
Lemmikloomad.	
Loomapidamisega seotud vastutus.	
TALV	
Talvekuud ja nende järjestus, seostamine oluliste sündmuste ja tegevustega.	Nimetab koduümbruse veekogusid, pinnavorme, taimi, loomi õpitu ulatuses (loodusvaatluse ja õpetaja küsimuste toel).
Ilm talvel, talve tunnused.	Kirjeldab piltide põhjal 3-4 (3-5 sõnalise) lausega aastaajale iseloomulikke tegevusi (õpetaja küsimuste toel). Järjestab (abivahenditele toetudes) aastaegadele
Kodu- ja kooliümbrus talvel (veekogud, pinnavormid jm).	
	vastavaid kuid ja seostab neid enda või oma pereliikme olulise sündmuse/tegevusega.
LOOMAD	
Metsloomad: välisehitus, elupaik, toit.	Tunneb ära õpitud taimed, loomad-linnud ja nimetab need. Nimetab nende kuuluvusrühma (õpetaja ja abivahendite toel). Kirjeldab 3-5-sõnaliste lausetega loomade-lindude õpitud tunnuseid (näitvahendite ja õpetaja küsimuste abil). Nimetab mõningaid fakte loomade-lindude kohta (näitvahendite ja õpetaja küsimuste abil).
Metsloomad talvel: loomade kohastumine eluks talvel (talvevarud, talveuni).	
Putukad: välisehitus, liikumine, putukad talvel	
Eestis talvituvad linnud(tihane, leevike): välisehitus, toit.	
Lindude toitmine talvel.	
KEVAD	
Kevadkuud ja nende järjestus, seostamine oluliste sündmuste ja tegevustega.	Nimetab koduümbruse veekogusid, pinnavorme, taimi, loomi õpitu ulatuses (loodusvaatluse ja õpetaja küsimuste toel).
Ilm kevadel, kevade tunnused.	Kirjeldab piltide põhjal 3-4 (3-5-sõnalise) lausega aastaajale iseloomulikke tegevusi (õpetaja küsimuste toel). Järjestab (abivahenditele toetudes) aastaegadele vastavaid kuid ja seostab neid enda või oma pereliikme olulise sündmuse/tegevusega.
Kodu- ja kooliümbrus kevadel (veekogud, pinnavormid jm).	

ELUS JA ELUTA LOODUS	
Paljunemine, kasvamine ja arenemine, toitumine.	Kirjeldab 4-5-sõnaliste lausetega muutusi elus ja eluta looduses (õpetaja küsimuste, (seeria-)piltide toel). Tunneb ära õpitud taimed, loomad-linnud ja nimetab need.
Loomad: sünn, kasvamine ja arenemine, toitumine (sh järglaste toitmine ja hoolitsemine).	
Taimed: kasvatamine seemnest, kasvamiseks vajalikud tingimused (valgus, soojus, vesi).	Nimetab nende kuuluvusrühma (õpetaja ja abivahendite toel). Nimetab, rühmitab kodukoha elusa ja eluta looduse objekte ja toob esile nende iseloomulikud tunnused (õpetaja abiga või küsisõnade toel).
Liikumine.	
Elus ja eluta objektide liikumisviisid (nt jookseb, lendab, ujub, roomab, sõidab, veereb, voolab).	
Elus ja eluta	
Elus- ja eluta: loodusobjektide rühmitamine.	
KEVAD TAIME- JA LOOMARIIGIS	
Viljapuude ja marjapõõsaste lehtimine ja õitsemine.	Nimetab mõningaid fakte loomade-lindude kohta (näitvahendite ja õpetaja küsimuste abil).
Kevadtööd aias ja põllul.	
Kevadlilled aias ja metsas.	
Kodu- ja metsloomad kevadel, rändlindude saabumine.	
SUVI	
Suvekuud ja nende järjestus, seostamine oluliste sündmuste ja tegevustega.	Nimetab koduümbruse veekogusid, pinnavorme, taimi, loomi õpitu ulatuses (loodusvaatluse ja õpetaja küsimuste toel). Kirjeldab peamisi aasta jooksul toimuvaid rütmilisi muutusi elus ja eluta looduses. Kirjeldab piltide põhjal 3-4 (4-5-sõnalise) lausega aastaajale iseloomulikke tegevusi (õpetaja küsimuste toel).
Ilm suvel, suve tunnused.	
Kodu- ja kooliümbrus suvel (veekogud, pinnavormid jm).	
AASTAAJAD	
Kuude nimetused aastaegade kaupa.	Järjestab (abivahenditele toetudes) aastaegadele vastavaid kuid ja seostab neid enda või oma pere liikme olulise sündmuse/tegevusega.
Aastaegade tunnuste võrdlemine.	

3. klass

- Kirjeldab vaadeldavaid objekte 3–5 lausega;
- võrdleb vaadeldavaid objekte võrdlusplaani alusel (õpetaja suunamisel);
- eristab ja nimetab õpitud taimi, loomi, linde nii looduses kui ka pildil; määratleb nende kuuluvusrühma;
- kirjeldab õpitud loomade ja lindude välimust ja nende elutegevuse seost aastaajaga (kuni 5-sõnaliste lihtlausetega);
- mõistab termomeetri näitu;
- toob välja õpitud põhjuslikke seoseid looduses;
- loetleb kuude nimetusi ja teab nende järgnevust;
- nimetab aastaegadele omaseid tunnuseid eluta looduses, taime- ja loomariigis; ilmastikus;
- loetleb taimede kasvatamiseks vajalikke töid koduaias; • nimetab meie metsades kasvavaid lehti- ja okaspuid ning nende mõningaid kasutusvõimalusi.

Õppesisu	Õpitulemused
AEG	
Aasta: aastaajad ja nende järgnevus, tegevused erinevatel aastaegadel.	Nimetab kuud ja seostab need aastaajaga, järjestab neid õpetaja abiga. Kirjeldab õpetaja küsimuste toel aastaegadele omaseid tegevusi (näitvahendile toetudes).
Kalender (aasta, kuud): kuude nimetused ja nende järgnevus, seostamine oluliste sündmuste ja tegevustega.	
SÜGIS	
Sügise algus (kalendri järgi), sügiskuud.	Teab sügiskuude nimetusi, järjestab antud aastaajale vastavad kuud. Nimetab aastaegadele omaseid tunnuseid. Võrdleb ja kirjeldab ühe aastaaja erinevat ilma (näitvahendi ja tugisõnade toel).
Ilm sügisel, soe ja külm sügispäev.	
Sügise tunnused.	
Riietus ja tegevused.	
Loodus hilissügisel, riietus ja tegevused.	

LINNUD KODUÜMBRUSES	
Rändlinnud.	
Rändlindude kogunemine parvedesse ja äralend, rändlindude äralennu põhjused;	Tunneb ära ja nimetab õpitud taimi, loomi, linde nii looduses kui ka pildil.
Ohud teekonnal.	Määratleb nende kuuluvusrühma (vajadusel abivahendeid kasutades).
Kahe linnu võrdlemine (ränd- ja paigalind): välisehitus, toit.	Selgitab õpetaja küsimuste toel õpitud põhjuslikke seoseid looduses.
TAIMED KODUÜMBRUSES	
Leht- ja okaspuud, põõsad (vaarikas, sarapuu, paju) ja puhmad (mustikas, pohl): välisehitus, muutused aastaringselt, kasvukohad, tähtsus loomadele- lindudele ja inimestele.	Nimetab aastaaegadele omaseid tunnuseid. Kirjeldab õpetaja küsimuste toel taimede kasvatamiseks vajalikke töid koduaias (toetudes näitvahendile). Eristab ja nimetab meie metsades kasvavaid leht- ja okaspuid ning toob näiteid nende kasutusvõimalustest.
Seened: toidu- ja mürgiseened, seente kasutamine toiduna.	Näitab ja nimetab taimede osasid.
Metsatööd: metsaraie, küttepuidude varumine, metsa istutamine.	
Puidu kasutamine: mööbel, ehitusmaterjal, puidutooted, paber jms.	
Paberjäätmete sorteerimine ja taaskasutamine.	
Rohttaime osad: juur, vars, lehed, õis, vili. Köögiviljad (sh juurviljad), lilled: välisehitus, kasutamine.	
Aia- ja põllutööd (taimede kasvatamine ja hoolitsemine), tööriistad.	

ILM	
Tutvumine ilma tunnustega.	Mõõdab temperatuuri ja kasutab saadud tulemusi nähtuste võrdlemisel. Teeb ilmavaatlusi (koostegevuses õpetajaga), kirjeldab ilma vaatlustabeli/pildi järgi (tugisõnade toel). Selgitab õpetaja küsimuste toel õpitud põhjuslikke seoseid looduses.
Ilmavaatlustabeli koostamine.	
Õhutemperatuur ja selle mõõtmine, termomeetri näidu lugemine ja märkimine; erinevad termomeetrid	
Pilvisus: pilvitu, vähene pilvisus, pilves.	
Sademed: vihm, rahe, lumi.	
Tuul: tuulevaikne, nõrk tuul, tugev tuul, torm.	
TALV	
Talve algus (kalendri järgi), talvekuud.	Teab talvekuude nimetusi, järjestab õpitud aastaegadele vastavad kuud. Nimetab aastaegadele omaseid tunnuseid. Kirjeldab ja võrdleb ühe aastaaja erinevat ilma (näitvahendi ja tugisõnade toel). Mõõdab temperatuuri, loeb ja märgib temperatuuri näidu, kasutab saadud tulemusi nähtuste võrdlemisel.
Vesi talvel: veekogude jäätumine ja jää sulamine, ohutusnõuded jääle minekul.	
Erinevad talveilmad (lumi, tuisk, sula, lumeta talv jms): riietus, tegevused.	
Õhutemperatuur talvel: temperatuuri mõõtmine, näitude lugemine termomeetrilt, märkimine vaatlustabelisse.	
Koduümbrus talvel	
Talvine koduümbrus (aed, põld, park, mets), lume tähtsus looduses.	Tunneb ära ja nimetab õpitud taimi, loomi, linde nii looduses kui ka pildil; määratleb nende kuuluvusrühma (vajadusel abivahendeid kasutades). Kirjeldab kuni 5-sõnaliste lihtlausetega õpitud loomade ja lindude välisehitust, toob õpetaja abiga näiteid aastaajalistest muutustest loomade ja lindude elutegevuses. Selgitab õpetaja küsimuste toel õpitud põhjuslikke seoseid looduses. Nimetab aastaegadele omaseid tunnuseid.
Loomade valmistumine talveks: talvevarud, pesa ehitamine, karvavahetus (suve- ja talvekarv).	
Erinevad loomad talvel.	
Metsloomad (mäger, ilves): välisehitus, elupaik, eluviis, toit.	
Eestis talvituvad linnud (rasvatihane, leevike, hallvares, varplane, rähn): välisehitus, elupaik, toit.	
Lindude toitmine talvel.	
Loomade ja lindude jäljed lumel.	

KODU	
Kodupaik – osake Eestist, eesti keel. Koduümbruse loodus.	Teab ja nimetab Eesti pealinna; Kirjeldab koduümbruse loodust.
Eesti suuremad linnad (Tallinn, Tartu, Narva, Pärnu).	
Tallinn – Eesti pealinn.	
KEVAD	
Kevade algus (kalendri järgi), kevadkuud.	Teab kevadkuude nimetusi, järjestab õpitud aastaaegadele vastavad kuud.
Kevade kolm perioodi (algus, keskpäik, lõpp):perioodide tunnused (sh ilm), riietus ja tegevused.	Nimetab aastaaegadele omaseid tunnuseid. Kirjeldab ja võrdleb ühe aastaaja erinevat ilma (näitvahendi ja tugisõnade toel.
Õhutemperatuur öösel ja päeval, temperatuuride võrdlemine ja erinevuste/põhjuste selgitamine.	Mõõdab temperatuuri, loeb ja märgib temperatuuri näidu, kasutab saadud tulemusi nähtuste võrdlemisel.
Kevad loomariigis	
Kevad loomariigis: karvavahetus; poegade sünd ja areng.	Tunneb ära ja nimetab õpitud taimi, loomi, linde nii looduses kui ka pildil; määratleb nende kuuluvusrühma (vajadusel abivahendeid kasutades). Kirjeldab kuni 5-sõnaliste lihtlausetega õpitud loomade ja lindude välisehitust, toob õpetaja abiga näiteid aastaajalistest muutustest loomade ja lindude elutegevuses.
Rändlindude saabumine, pesitsemine, haudumine, hoolitsemine poegade eest. Loomariigi mitmekesisus: - kalad: välisehitus, liikumisviisid, elupaigad, toit, areng; - konnad: välisehitus, liikumisviisid, elupaigad, toit, areng; - putukad: välisehitus, liikumisviisid, elupaigad, toit, areng.	

Kevad taimeriigis	
Köögilviljataimede seemnete vaatlus ja võrdlemine.	Selgitab õpetaja küsimuste toel õpitud põhjuslikke seoseid looduses. Kirjeldab näitvahendite Ja õpetaja küsimuste toel taimede kasvatamiseks vajalikke töid koduaias.
Seemnete külv.	
Taime kasvamine, kasvamiseks vajalikud tingimused.	
Kevadlilled (sh kevadel õitsevad sibullilled: tulp, nartsiss, märtsikelluke jm): välisehitus, kasvukohad.	
Kevadtööd aias ja põllul.	
SUVI	
Suve algus (kalendri järgi), suvekuud.	Nimetab kuud ja seostab need aastaajaga; teab nende järgnevust. Nimetab aastaegadele omaseid tunnuseid.
Soe ja külm suvepäev: ilm, riietus ja tegevused.	
Aia- ja metsamarjad suvel.	
AEG	
Aasta (aastaajad, kuud, nädal, nädalapäevad): nimetused, järjekord, orienteerumine kalendris.	Kirjeldab ja võrdleb ühe aastaaja erinevaid ilma (näitvahendi ja tugisõnade toel).
Suvevaheaeg.	

4. klass

- Viib iseseisvalt läbi lihtsamaid loodusvaatlusi ja täidab vastavat tabelit (juhendamisel);
- võrdleb loodusobjekte ja -nähtusi võrdlusplaani alusel;
- kirjeldab võrdlemise põhjal lihtlausetega kuni kolme objekti;
- jälgib õpetaja suunamisel demonstratsioonkatsetes ja laboratoorsetes töödes toimuvat ja kirjeldab seda;
- rühmitab õpitud taimi ja loomi erinevate tunnuste alusel;
- teab looduse jagunemist elus ja eluta looduseks, nende omavahelist seost;
- eristab kultuurtaimi ja toob näiteid;
- nimetab kodukohas enamlevinud kultuurtaimede nimetusi ja nende kasvamise iseärasusi;
- loetleb taimede eluks vajalikke tingimusi;
- nimetab ja toob näiteid õhu, vee ja mulla peamistest omadustest;
- nimetab vee ja õhu saastumise olulisi põhjusi ja saastumise vältimise/vähendamise võimalusi;
- otsustab termomeetri näitude järgi, kas tegemist on vee/õhu soojenemise või jahtumisega;
- selgitab aastaegadele iseloomulikke muutusi soojus- ja valgustingimustest lähtuvalt; • hindab õpetaja abiga kohaliku keskkonna seisundit.

Õppesisu	Õpitulemused
KODU	
Linna- ja maakodu.	Teab, et inimesed elavad erinevates elukeskkondades. Võrdleb õpetaja abiga inimeste elu maal ja linnas. Teab, miks peetakse koduloomi ja oskab nimetada nende vajadusi.
Talu: hooned, maad (aed, põld, heinamaa, karjamaa, mets).	
Koduloomad, nende kasulikkus.	
Maatööd (põlluharimine, loomapidamine jms).	
VESI	
Vesi looduses, vee kasutamine igapäevaelus, tähtsus elusolenditele.	Teab, et vesi ja õhk kuuluvad eluta looduse hulka. Teab puhta õhu ja puhta vee peamisi omadusi. Otsustab termomeetri abil, kas tegemist on vee/õhu soojenemise või jahtumisega.
Joogivee omadused, võrdlus sademete ja veekogu veega.	
Vee olekud (vesi, jää, veeaur) ja nende muutumine.	
Vee keemine, keemistemperatuur.	
Vee aurumine.	

Vee külmumine ja jää sulamine, sulamistemperatuur.	Toob õpetaja suunamisel näiteid, kuidas inimene oma tegevusega muudab õhu ja vee seisundit (kohaliku keskkonna näitel).
Veekogud (tiik, jõgi, järv, meri) erinevatel aastaaegadel, veega seotud ohud.	
Vee ringkäik looduses (veeaur, pilved, sademed, vesi veekogudes).	
Vee reostumine.	
Vee säästlik kasutamine kodus ja koolis.	
ÕHK	
Hapnik ja süsihappegaas õhu koostises (inimesed, loomad ja taimed hingavad sisse	Toob õpetaja suunamisel näiteid, kuidas inimene oma tegevusega muudab õhu ja vee seisundit (kohaliku keskkonna näitel).
hapnikku, välja süsihappegaasi).	
Õhutemperatuur ja selle mõõtmine.	
Õhu soojenemine, jahtumine.	
Puhas ja saastunud õhk, puhta õhu tähtsus, õhu puhtuse tagamine ruumis.	

VALGUS JA SOOJUS	
Valgus- ja soojusallikad.	Kirjeldab näitkatse toel öö ja päeva vaheldumist. Mõõdab ja märgib õhutemperatuuri erinevatel aastaaegadel. Kirjeldab vaatlustabelile toetudes aastaaajalisi temperatuuri muutusi (õpetaja suunamisel). Selgitab abivahendite toel aastaaegadele iseloomulikke muutusi päikese näivast teekonnast lähtuvalt.
Valguse soojuse tähtsus elusolenditele.	
Maa: esmane tutvumine Maa mudeli ehk gloobusega.	
Päev ja öö, nende vaheldumine.	
Päikese teekond taevavõlvil erinevatel aastaaegadel: soojustingimuste muutumine, öö ja päeva pikkus erinevatel aastaaegadel (päikesetõus ja loojumine erinevatel kellaaegadel).	
INIMENE	
Inimesevälisehitus (kehaosad: kere, pea, kael, jäsemed (jalad, käed)).	Teab kehaosade nimetusi. Teab, miks inimesel on selgroog.
Selgroog.	
Keha mõõtmed: pikkuste võrdlemine silma järgi, pikkuste mõõtmine ja mõõtmistulemuste võrdlemine.	

Inimese kehatemperatuuri mõõtmine.	
LOOMAD	
Selgroogsed loomad: Imetajad: välisehitus, liikumine, elupaigad, areng, toitumine.	Tunneb ära õpitud loomi piltide järgi ja looduses,
Linnud: välisehitus, liikumine, elupaigad, areng, toitumine.	Rühmitab õpitud loomi erinevate tunnuste alusel.
Kalad: välisehitus, liikumine, elupaik (elab veekogus), areng, toitumine.	Teab, et loomade hulka kuuluvad imetajad, linnud, kalad, konnad, maod, putukad, ämblikud, ussid.
Kahepaiksed (konnad): välisehitus, liikumine, elupaigad, areng, toitumine.	Teab, et loomad kuuluvad eluslooduse hulka (hingavad, kasvavad, toituvad, paljunevad).
Roomajad (maod, sisalikud): välisehitus, liikumine, elupaik, areng, toitumine.	
Selgrootud loomad: mitmekesisus ja elupaigad.	
Loomade elupaigad: maismaa- ja veeloomad, veeloomade erinevus maismaaloomadest.	
Loomade mitmekesisus: Mullas elunevad loomad: mutt, vihmauss. Nastik ja rästik.	
Loomade eluviis: erinevate loomade eluviis (üksikult, karjadena, parvedena).	
TAIMED	
Taimede välisehitus (puu, põõsas, puhmas, rohttaim).	Teab, et taimed kuuluvad elusa looduse hulka (hingavad, kasvavad, toituvad ja paljunevad).
Erinevate taimede osade vaatlus, võrdlemine ja kirjeldamine.	Teab, et muld kuulub eluta looduse hulka.
Taime areng seemnest, arenguks vajalikud tingimused, seemnete levik (nt tuul, lind, inimene).	Teab kodukohas enamlevinud kultuurtaimede ja umbrohtude nimetusi ning kasvamise iseärasusi.
Mulla tähtsus taimedele.	Toob näiteid mulla peamistest omadustest (õpetaja suunavate küsimuste abil).
Mullatööd aias ja põllul erinevatel aastaaegadel (harimine, väetamine, seemnete külv, tõusmete eest hoolitsemine jms).	Tunneb ära ja rühmitab erinevate tunnuste alusel kodukoha levinumaid taimeliike.
Kultuurtaimed ilu-, köögivilja- ja viljapuuaias, põllul: tundmine, nimetamine, kasvatamise otstarve.	Teab taimede eluks vajalikke tingimusi. Kirjeldab katsete põhjal, kuidas erinevad

<i>Rohttaimed: üheaastased taimed (nt aedhernes, kõrvits) ja mitmeaastased taimed (nt tulp, maikelluke).</i>	<i>tingimused (soojus, valgus, mulla niiskus) mõjutavad taimede elutegevust.</i>
<i>Teraviljad, teraviljade kasutamine.</i>	
<i>Umbrohud, umbrohutõrje.</i>	
<i>Taimede tähtsus inimestele ja loomadele.</i>	
<i>Mürgised taimed (nt näsiniin, karuputk, maikelluke jt).</i>	
SEENED	
<i>Kübaraga seened: välisehitus (kübar, jalg, seeneniidistik).</i>	<i>Tunneb ära ja nimetab õpitud söödavaid ja mürgiseid kübarseeni.</i>
<i>Söögiseened ja mürgised seened.</i>	

ORGANISMIDE KOOSELU	
<i>Eri liiki organismide kooselu (sh parasiidid).</i>	<i>Nimetab piltide põhjal loodusobjektide omavahelisi seoseid.</i> <i>Koostab õpetaja abiga lihtsamaid toiduahelaid.</i> <i>Saab aru, et kõik taimed, seened ja loomad on</i>
	<i>vajalikud, et nad on osa loodusest ja neid peab kaitsma.</i>

5. klass

- *Nimetab kodukoha inimeste tegevusalasid, teenindusasutusi ja suuremaid ettevõtteid;*
- *tunneb ära Eesti Vabariigi sümbolika;*
- *tunneb ära iseloomulike tunnuste järgi ja oskab nimetada kodukoha veekogusid, pinnavorme, asulaid;*
- *orienteerub (liigub) kodukohas, juhatab vajadusel võõrale teed;*
- *leiab kaardilt Eesti ja näitab kodukoha asukohta Eesti kaardil;*
- *nimetab ja näitab kaardil põhiilmakaari;*
- *tunneb ära ja nimetab kodukoha metsa, sood, põldu, veekogu, maavarasid;* • *eristab küla, alevit, linna; nimetab mõnd Eesti linna.*
- *nimetab ja näitab joonisel või mudelil inimese elundkondade tähtsamaid elundeid;* • *kirjeldab joonise või mudeli ja tugisõnade toel inimese elutähtsate organite põhifunktsioone.*

Õppesisu	Õpitulemused
MÕÕTMINE JA VÕRDLEMINE	
Tahked kehad ja vedelikud.	
Kehade kaalumine.	
Vedelike koguste ja temperatuuri mõõtmine.	
Mõõtmistulemuste võrdlemine.	
ELUS JA ELUTA	
Elus- ja eluta looduse objektide tunnused.	Rühmitab elus- ja eluta looduse objekte piltide ja sõnasedelite abil. Jaotab tuttavaid taimi ja loomi (nende pilte, sõnasedeleid) õpitud rühmadesse.
Õpitud taime- ja loomarühmad.	
GLOOBUS. PLAAN JA KAART	
Maakera mudel – gloobus.	Tunneb ära Eesti kaardil värvide järgi ära maismaa ja veekogud. Nimetab ja näitab kaardil (abivahendite toel) põhiilmakaari. Mõistab kompassi kasutamise vajadust. Leiab kooliümbruse plaanilt tuttavaid objekte.
Leppemärgid sh leppevärvid gloobusel ja kaartidel.	
Eesti looduskaart.	
Ilmakaared, suundade määramine Eesti kaardil.	
Põhiilmakaarte määramine kompassi abil ning päikese järgi.	
Pildi ja plaani/kaardi erinevus.	
Klassi plaan ja kooliümbruse plaan.	
Enda asukoha määramine plaanil, objektide äratundmine ja nende asukoha (teiste objektide suhtes) kirjeldamine plaanil.	
PINNAVORMID KODUKOHAS	
Pinnavormid kooliümbruses (tasane maapind, künkas,nõgu, org): vaatlus ja mudeldamine.	Eristab ja nimetab kooliümbruse pinnavorme.
Pinnavormide kujutamine Eesti kaardil.	

INIMENE	
<i>Inimese välisehitus.</i>	
<i>Keha mõõtmised: mõõtmine, kaalumine.</i>	
<i>Elundid ja elundkonnad.</i>	
<i>Meeleelundid.</i>	
<i>Tugi- ja liikumiselundid.</i>	
<i>Hingamiselundid.</i>	
<i>Vereringe.</i>	
<i>Seedeelundid.</i>	
<i>Erituselundid.</i>	
<i>Paljunemiselundid.</i>	
<i>Närvisüsteem.</i>	
<i>Inimese põlvnemine</i>	

ORGANISMIDE RÜHMAD JA KOOSELU	
Mets. Metsa tähistamine kaardil. Mets puuliikide järgi (okaspuu-,, lehtpuu- ja segamets), elustik vastavat liiki metsas, toiduahelad.	Tunneb ära ja rühmitab kodukoha levinumaid loomaliike.
Koosluste võrdlus: mets-park, mets-põld.	Tunneb ära ja rühmitab kodukoha levinumaid taimeliike.
Veekogu. Veekogud kodukohas. Veekogude tähistamine kaardil.	Nimetab kodukoha veekogusid.
Vee-elustik kodukoha veekogus ja selle kaldal, toiduahelad.	Tunneb legendi abil kaardil ära metsa ja soo leppemärgi, veekogu leppevärvi.
Veetaimede ja -loomade erinevus maismaa organismidest.	Tunneb looduses/pildil ära kodukohale iseloomuliku looduskeskkonna (mets, soo, põld, veekogu), kirjeldab kava abil selle elustikku.
Soo. Soo tähistamine Eesti kaardil.	
Soo-elustik (taimed, selgroogsed loomad), toiduahelad.	
Turvas, selle kasutamine.	
MAAVARAD	
Maavarad (liiv, kruus, savi, paekivi ehk lubjakivi, turvas, põlevkivi), nende kasutamine.	Tunneb ära ja nimetab kodukohas leiduvaid maavarasid, toob nende kasutamise näiteid. Kirjeldab piltide toel õpitud maavarade kasutamise võimalusi.

ELEKTER	
Elektri tootmine Eestis.	Kirjeldab piltide toel elektri kasutamisega seotud õnnetusjuhtumeid ja nende ennetamise võimalusi (s.t mõistab põhjus- tagajärg seoseid).
Elektri jõudmine elektrijaamast kasutajani.	
Elektri kasutamine koolis ja kodus, elektriohutus.	
Vooluring: vooluallikas (patarei), elektripirn, juhtmed, lüliti.	
KODUKOHT EESTI VABARIIGIS	
Eesti naaberriigid.	Eristab küla, alevit, linna.
Asulad: linn, alev, küla.	Nimetab ja näitab kaardil Eesti suuremaid linnasid.
Eesti suuremad linnad, pealinn.	
Eesti riiklik ja rahvuslik sümboolika.	Tunneb ära ja kirjeldab Eesti Vabariigi sümboolikat.
Kodukoht: asula määratlemine; asukoht pealinna ja suuremate linnade suhtes.	Teab, mis liiki asulas ta elab.
Kodukoha sümboolika (lipp, vapp).	
Inimeste tegevus koduasulas: kultuuri- ja teenindusasutused, arstiabi ja päästeteenistus, suuremad ettevõtted ja nende toodang.	Näitab Eesti kaardil kodukoha asukohta, seostab selle ilmakaarega (nt Tartu asub Lõuna-Eestis) Orienteerub (liigub) kodukohas, juhatab vajadusel võõrale teed. Nimetab kodukoha inimeste tegevusalasid, teenindusasutusi ja suuremaid ettevõtteid;

MAAILMARUUM JA PLANEET MAA	
Tähistaevas, taevakehad: täht (sh Päike), komeet.	Tunneb huvi maailmaruumi ehituse ja selle uurimisvõimaluste vastu.
Maailmaruumi uurimine: pikksilm, binokkel, teleskoop, kosmoselaev; astronaut, astronoom.	Kirjeldab joonise põhjal (tugisõnade toel) Päikesesüsteemi ehitust.
Päike ja planeedid.	Huvitub Maal toimuvatest loodusprotsessidest. Selgitab lambi ja gloobuse abil öö ja päeva vaheldumist.
Maa kaaslane Kuu.	
Päikesesüsteemi väikekehad: asteroidid, meteoriidid. Meteoor.	
Võimalikud kataastroofid.	
Maa pöörlemine – öö ja päeva vaheldumine. Maa tiirlemine – aastaaegade vaheldumine.	
Maakera siseehitus.	
Looduskatastroofid (vulkaanipursked, maavärinad, orkaanid, üleujutused), ohud inimese elule ja tegevusele.	

6. klass

- Märkab oma ümbruses toimuvaid muutusi ja kirjeldab neid;
- jälgib katseid ja sooritab neid õpetaja juhendamisel ise;
- loeb lihtsaid plaane ja kaarte; koostab plaane (abiga);
- tunneb ära pinnavormide kujutised füüsilisel kaardil, teab pinnavormide olulisi tunnuseid; eristab jõge, järve, merd, saart, poolsaart;
- kirjeldab vett erinevas olekus ja toob välja vee oleku muutumise tingimused ning mõistab vee tähtsust inimese elus;
- iseloomustab oma kodukoha looduskeskkonna objekte ja nähtusi (vajaduse korral abivahendeid kasutades);
- eristab eluta ja elusa looduse objekte;
- täidab ja kirjeldab õpetaja abiga õppejooniseid ja skeeme, mis võimaldavad mõista õppeinfos sisalduvaid seoseid (nt õppejoonis: vee ringkäik looduses);
- teab põhi- ja vaheilmakaari; määrab kompassi abil põhiilmakaari (õpetaja juhendamisel); • teab õhu tähtsamaid omadusi; loeb, märgib ja mõõdab vee ning õhu temperatuuri.

Õppesisu	Õpitulemused
MÕÕTMINE JA VÕRDLEMINE	
Elus- ja eluta looduse objektid, loodus- ja tehisoobjektid kooli lähiümbruses.	Nimetab lähiümbruses eluta ja elusa looduse objekte.
Objektide suuruste, objektide vaheliste kauguste mõõtmine ja võrdlemine.	Iseloomustab oma kodukoha looduskeskkonna objekte ja nähtusi (vajaduse korral abivahendeid kasutades).
PLAAN JA KAART	
Eesti looduskaart: leppemärgid.	Teab õpitud leppemärkide tähendust plaanil ja kaardil, täiendab (abiga) lihtsaid plaane. Nimetab ja näitab kaardil kodumaakonna ning naabermaakonnad. Iseloomustab oma kodukoha looduskeskkonna objekte ja nähtusi (vajaduse korral abivahendeid kasutades). Teab põhi- ja vaheilmakaari. Määrab kompassi abil põhiilmakaari (õpetaja juhendamisel). Määrab põhiilmakaari kaardil.
Ilmakaarte määramine kaardil- plaanil, õues kompassiga ja päikese järgi.	
Eesti loodus- ja halduskaart: maakonnad ja maakonna keskused, asulad (linn, alev, küla).	
Kooliümbruse ja koduasula plaan: leppevärvid ja -märgid, lihtsate (mõõtkavata) plaanide täiendamine.	
PINNAVORMID KODUKOHAS	
Pinnavormide (küngas, org, nõgu, mägi, tasandik, kõrgustik;) modelleerimine.	Teab õpitud leppemärkide tähendust plaanil ja kaardil, täiendab lihtsaid plaane (abiga).
Pinnavormide kujutamine kaardil.	Tunneb näitvahenditel ära õpitud pinnavormid või nende kujutised.
Inimese kujundatud pinnavormid kodukohas.	Iseloomustab oma kodukoha pinnavorme (vajaduse korral abivahendeid kasutades).

MULD ELUKESKKONNANA	
Mulla kirjeldamine.	Märkab oma ümbruses toimuvaid muutusi ja kirjeldab neid. Jälgib katseid ja sooritab neid õpetaja juhendamisel ise. Kirjeldab ja võrdleb erinevaid mullaproove. Näitab katsega, et mullas on õhku ja vett. Eristab eluta ja elusa looduse objekte.
Mulla koostis.	
Mulla elustik.	
Mulla tekkimine.	
Mulla tähtsus taimedele (temperatuur, niiskus, viljakus) ja loomadele.	
Vee liikumine mullas.	
Inimtegevuse mõju mullale (mulla harimine, väetamine, maaparandustööd).	
VESI KUI AINE	
Vesi looduses; veekogud.	Teab puhta vee omadusi.
Puhta vee omadused.	Nimetab veekogusid (jõgi, järv, meri, allikas).
Vesi kui lahusti; looduslik vesi, mineraalvesi kui looduslik lahus.	Kirjeldab vett erinevas olekus ja toob välja vee oleku muutumise tingimused.
Vee olekud ja nende muutumine.	Mõõdab vee temperatuuri, loeb ja märgib termomeetri näidu. Teab vee keemis- ja jää sulamistemperatuuri. Mõistab vee tähtsust inimese elus.
Märgamine.	Jälgib katseid ja sooritab neid õpetaja juhendamisel ise.
Veetemperatuur ja selle muutumine (keemis-, külmumis-, jää sulamistemperatuur).	Kirjeldab vee puhastamise katseid.
Vee kasutamine.	
Joogivesi.	
Põhjavesi.	
Vee reostumine ja kaitse.	
Vee puhastamine.	

VESI ELUKESKKONNANA	
Meri.	Näitab kaardil (vajadusel abiga) ja nimetab Eesti suuremaid lahtesid, väinasid, saari, poolsaari, jõgesid ja järvi. Iseloomustab õpitud veekogu kui elukeskkonda (vajaduse korral abivahendeid kasutades). Koostab õpitud veekogule iseloomulikke toiduahelaid või – võrgustikke (vajadusel abiga). Eristab eluta ja elusa looduse objekte.
Läänemeri: rannajoon, suuremad lahed, väinad, saared, poolsaared.	
Läänemere vee omadused.	
Mere, ranniku ja saarte elustik: iseloomulikud liigid (välimus, toitumine ja kasvamine, kohastumine eluks veeks) ning nende vahelised seosed.	
Jõgi.	
Jõgi ja selle osad; jõestik ja selle osad.	
Vee voolamine jões; kärestik, juga.	
Veetaseme kõikumine jões.	
Eesti suuremad jõed.	
Jõgi elukeskkonnana: iseloomulikud liigid (välimus, toitumine ja kasvamine, kohastumine eluks veeks) ning nende vahelised seosed.	
Järv.	
Järvevee omadused.	
Veevahetus järvedes.	
Eesti suuremad järved.	
Järv elukeskkonnana: iseloomulikud liigid (välimus, toitumine ja kasvamine, kohastumine eluks veeks) ning nende vahelised seosed.	
ÕHK KUI AINE	
Õhu koostis.	Teab puhta õhu omadusi.
Õhu omadused.	Kirjeldab pildi või skeemi järgi veeringet.
Õhutemperatuur ja selle mõõtmine.	Mõõdab õhutemperatuuri, loeb ja märgib vaatlustabelisse termomeetri näidu.
Õhutemperatuuri ööpäevane muutumine.	Viib õpetaja juhendamisel läbi ilmavaatlusi, täidab vaatlustabelit.
Õhu liikumine soojenedes.	Iseloomustab ilma (vaatlustabeli või kava abil).
Õhu liikumine - tuul.	
Tuule kasutamine inimtegevuses.	
Kuiv ja niiske õhk.	
Pilved ja sademed.	
Ilmastikunähtused.	
Veeringe.	

Õhu saastumine ja kaitse.	
ÕHK ELUKESKKONNANA	
Õhu kui elukeskkonna tähtsamad omadused. Organismide levimine.	Iseloomustab õhku kui elukeskkonda (vajaduse korral abivahendeid kasutades).
Organismide levimine õhu kaudu.	Koostab õhukeskkonnale iseloomulikke toiduahelaid või – võrgustikke (vajadusel abiga).
Õhukeskkonda kasutavad loomad ja nende seosed teiste organismidega.	Eristab eluta ja elusa looduse objekte.
Erinevate lendajate (linnud, nahkhiired, putukad) kohastumused.	
ORGANISMIDE RÜHMAD JA KOOSELU	
Taimed.	Iseloomustab oma kodukoha looduskeskkonna objekte ja nähtusi (vajaduse korral abivahendeid kasutades).
Õistaimede, okaspuude, sõnajalg- ja sammaltaimede eristamine: taimeosade nimetamine ja kirjeldamine, rühmitamise aluseks olevate sarnaste tunnuste leidmine.	Kirjeldab õpitud taimede välisehitust (vajaduse korral abivahendeid kasutades).
Mürgised taimed/taimeosad.	Toob näiteid taimede tähtsusest looduses ja inimeste elus.
Taimede eluks vajalikud tingimused.	Toob näiteid seente tähtsusest looduses ja inimeste elus.
Taimede tähtsus looduses ja inimeste elus.	Toob näiteid bakterite tähtsust looduses ja inimese elus.
Seened.	Kirjeldab õpitud loomade välisehitust, liikumisviisi, toitumist ja kasvamist, seostab loomi nende elupaigaga.
Kübarseened; hallitusseened: ehitus (kübarseentel), elupaigad, eluks vajalikud tingimused, mürgisusega seotud ohud.	Koostab organismide vaheliste suhete iseloomustamiseks toiduvõrgustikke (vajadusel abiga).
Sümbioos taimede ja seente vahel.	Kirjeldab kava abil ühte taime- looma- või seeneliiki.
Kübar- ja hallitusseente tähtsus looduses ja inimeste elus.	
Bakterid.	
Elupaigad, eluks vajalikud tingimused, tähtsus looduses ja inimeste elus.	
Loomad.	
Selgroogsete ja selgrootute loomade eristamine:	
Välisehituse kirjeldamine, rühmitamise aluseks olevate sarnaste tunnuste leidmine (välisehitus, liikumisviis, elupaik, toitumine, järglaste saamisviis ja nende eest hoolitsemine).	
Parasiidid loomadel ja inimestel.	

Organismide vaheliste suhete iseloomustamine lihtsamate toiduvõrgustike abil.	
KODUASULA ELUKESKKONNANA	
Loodus- ja tehiskeskkond koduasulas. Taimed ja loomad koduasulas.	Iseloomustab elutingimusi koduasulas ning toob näiteid inimkaaslejate loomade kohta (vajaduse korral abivahendeid kasutades). Teadvustab koduasula keskkonnaprobleeme.
Koduasula keskkonnaprobleemid.	

7. klass

- Kasutab õppetekste teabe kinnistamiseks, täpsustamiseks ja ülesannete täitmiseks;
- kasutab teabe leidmiseks õpetaja abiga Eesti eri kaarte (füüsiline, administratiivne: loomastik/taimestik, kliima jne);
- nimetab Eesti taimi ja loomi, tunneb ära taimede osi ja loomade kehaehitust, toob näiteid erinevates elupaikades elavatest taimedest ja loomadest;
- teab, millest sõltuvad Eesti ilmastikutingimused;
- põhjendab mulla ja selle kaitsmise vajadust;
- nimetab Eesti peamisi põllumajandus- ja tööstusharusid ning valmistatavat toodangut;
- kirjeldab keemiliste ainete mõju taimedele ja loomadele (väetamine, reostamine);
- põhjendab loodusvarade säästliku kasutamise vajalikkust.

Õppesisu	Õpitulemused
EESTI RIIK	
Eesti asend Euroopas;	Näitab Euroopa kaardil Eestit ja Eesti naaberriike. Iseloomustab Eestit (asend, naaberriigid, rahvastik jm) kaartide ja teatmeteosest leitud teabe põhjal.
Eesti suurus, piirid, naaberriigid.	
Rahvaarv ja rahvuslik koosseis.	
Rahvastiku paiknemine.	
Linnad ja maa-asulad.	
Riigi haldusjaotus.	

EESTI ILMASTIK	
Ilm, ilmastik, kliima.	Teab Eesti asendi mõju kliimale. Teab ilmakaardi leppemärkide tähendusi. Võrdlebilmakaardi järgi ilma (temperatuur, tuule suund, kiirus, pilvisus ja sademed) Eesti erinevates osades.
Eesti asendi mõju kliimale.	
Ilmaelemendid: õhutemperatuur, tuul, pilvisus, sademed.	
Ilmavaatlused ja ilma ennustamine.	
Ilma mõju inimtegevusele; äärmuslikud ilmaolud Eestis.	
Fenoloogiline kalender.	
EESTI PINNAMOOD	
Kodukoha ja Eesti pinnavormid ning pinnamood.	Kirjeldab kaardi järgi oma kodumaakonna ja Eesti pinnamoodi, nimetades ning näidates pinnavorme kaardil.
Suuremad kõrgustikud, tasandikud ja madalikud,	
Põhja-Eesti paekallas.	
Mandrijää osa pinnamoe kujunemises.	
EESTI LOODUSVARAD	
Eesti loodusvarad, nende kasutamine ja kaitse.	Nimetab Eestis leiduvaid taastuvaid ja taastumatuid loodusvarasid ning toob nende kasutamise kohta näiteid. Eristab graniiti, paekivi, põlevkivi, liiva, kruusa, savi ja turvast. Näitab Eesti kaardil maavarade tähtsamaid leiukohti. Põhjendab loodusvarade säästliku kasutamise vajalikkust, lähtudes seosest loodusvarad tarbimine – jäätmed.
Energiaallikatena kasutatavad loodusvarad.	
Eesti maavarad, nende kaevandamine ja kasutamine.	
Kaevanduste ja karjääride kasutamisega seotud keskkonnaprobleemid.	
EESTI MAJANDUS	
Peamised majandusharud Eestis (nt põllumajandus toiduainetetööstus, tööstus, teenindus, transport) ja vastavate majandusharudega seotud tegevused.	Teab oma kodukoha suuremaid tööstus- ja teenindusettevõtteid, nende tegevusalasid.
Tuntumad tööstus- ja teenindusettevõtted kodumaakonnas/-asulas: asukoht, tegevusalad, ametid, toodang või teenus(ed).	
Tuntumad tööstus- ja teenindusettevõtted Eestis.	

SELGROOGSED LOOMAD EESTIS	
Loomade jaotamine selgrootuteks ja selgroogseteks; selgroogsete loomade rühmad.	Toob näiteid erinevates elupaikades elavatest loomadest.
Selgroogsete loomade peamised meeleorganid orienteerumiseks elukeskkonnas; juhtivate meelte sõltuvus loomade eluviisist.	Toob näiteid selgroogsete loomade erinevate meelte tähtsusest sõltuvalt nende elupaigast ja –viisist.
Selgroogsete loomade seedeelundkonna eripära sõltuvalt toidust: hammaste ehitus, soolestiku pikkus ja toidu seedimise aeg.	Toob näiteid selgroogsete loomade hingamiselundite ehituse mitmekesisusest.
Selgroogsete loomade erinevate rühmade hingamiselundite ehituse ja talitluse mitmekesisus: lõpused vees, kopsud õhkkeskonnas elavatel organismidel, naha kaudu hingamine.	Võrdleb kava ja näitvahendite toel selgroogsete loomade paljunemise ja arengu eripära.
Püsi- ja kõigusoojaste loomade kehatemperatuuri muutused.	
Paljunemine, looteline areng, sünnitus ja lootejärgne areng, järglaste eest hoolitsemine (toitmine, kaitsmine, õpetamine) erinevatel selgroogsetel loomadel.	
ELUKESKKONNAD EESTIS	
Läänemeri.	Näitab kaardil Läänemere-äärseid riike ning suuremaid lahtesid, väinu, saari ja poolsaari (vajadusel abivahenditele toetudes).
Läänemere asend ja ümbritsevad riigid, suuremad lahed, väinad, saared, poolsaared.	
Läänemere rannik.	Koostab Läänemerele iseloomulikke toiduahelaid ja –võrgustikke (vajadusel abivahenditele toetudes).
Läänemere mõju ilmastikule.	
Keskkonnatingimused Läänemeres.	Iseloomustab Läänemere-äärset asustust ja inimtegevust õpitud piirkonna näitel (kava toel).
Läänemeri kui elukooslus; elusolendite osa bioloogilises aineringes ja inimese elus.	Kirjeldab keemiliste ainete mõju taimedele ja loomadele (väetamine, reostamine).
Mere mõju inimtegevusele ja rannaasustuse kujunemisele.	Selgitab Läänemere tähtsust ja kaitse vajadust.
Läänemere reostumine ja kaitse.	
Loomade püügi, jahi ning kaitsega seotud reeglid.	

Jõesed ja järved	
Eesti suuremad jõed ja järved.	Nimetab Eesti taimi ja loomi, tunneb ära taimede osi ja loomade kehaehitust, toob näiteid erinevates elupaikades elavatest taimedest ja loomadest. Koostab jõele/järvele iseloomulikke toiduahelaid ja –võrgustikke (vajadusel abivahenditele toetudes). Kirjeldab inimtegevuse negatiivset mõju taimedele ja loomadele (reostamine).
Jõgi ja järv kui elukooslused, elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus.	
Jõgede ja järvede tähtsus, kasutamine ning kaitse.	
Kalakasvatus.	
Loomade püügi, jahi ning kaitsega seotud reeglid.	
	Selgitab jõgede ning järvede tähtsust ja kaitse vajadust.
Aed ja Põld	
Aed kui kooslus: köögiviljaaed, puuvilja- ja marjaaed, iluaed.	Nimetab Eesti taimi ja loomi, tunneb ära taimede osi ja loomade kehaehitust, toob näiteid erinevates elupaikades elavatest taimedest ja loomadest. Põhjustab mulla ja selle kaitsmise vajadust. Kirjeldab keemiliste ainete mõju taimedele ja loomadele (väetamine, reostamine).
Aiamuld.	
Kompost.	
Elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus.	
Bioloogiline ja keemiline tõrje aias.	
Toataimed.	
Põld kui kooslus.	
Peamised Eestis kasvatatavad põllukultuurid.	
Elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus.	
Väetamine ja keemiline tõrje põllul (vajalikkus,ohud).	
Mahepõllundus.	
Inimtegevuse mõju mullale.	
Mulla reostumine ja hävimine.	
Mulla kaitse.	

Niit	
Niit kui Eesti liigirikkaim kooslus.	Nimetab Eesti taimi ja loomi, tunneb ära taimede osi ja loomade kehaehitust, toob näiteid erinevates elupaikades elavatest taimedest ja loomadest. Koostab niidu kooslust iseloomustavaid toiduahelaid (vajadusel abivahenditele toetudes).
Looduslikud ja inimtekkelised niidud.	
Elusolendite osa bioloogilises aineringes ja inimese elus.	
Mets	
Eesti metsad.	Nimetab Eesti taimi ja loomi, tunneb ära taimede osi ja loomade kehaehitust, toob näiteid erinevates elupaikades elavatest taimedest ja loomadest.
Nõmme-, palu-, laane- ja salumets.	
Mets kui elukooslus.	
Eesti metsade peamised puuliigid.	
Elusolendite osa bioloogilises aineringes ja inimese elus.	
Loomade püügi, jahi ning kaitsega seotud reeglid.	Võrdleb pildi järgi erinevaid metsaliike. Teab Eesti metsade peamisi puuliike. Selgitab metsade tähtsust ja kaitse vajadust.
Metsade tähtsus ja kasutamine.	
Metsade kaitse.	
Soo	
Soode paiknemine ja teke.	Nimetab Eesti taimi ja loomi, tunneb ära taimede osi ja loomade kehaehitust, toob näiteid erinevates elupaikades elavatest taimedest ja loomadest.
Madalsoo ja raba.	
Elutingimused soos.	
Soode elustik; elusolendite osa bioloogilises aineringes ja inimese elus.	Iseloomustab kaardi järgi soode paiknemist Eestis ja oma kodumaakonnas.
Soode tähtsus.	Koostab soo kooslust iseloomustavaid toiduahelaid (vajadusel abivahenditele toetudes).
Turba kasutamine.	Selgitab soode tähtsust ja kaitse vajadust

LOODUS- JA KESKKONNAKAITSE EESTIS	
<i>Inimesemõju keskkonnale.</i>	<i>Kirjeldab inimtegevuse (tööstus, transport, olme) tagajärjel tekkinud saasteainete negatiivset mõju loodusele.</i>
<i>Looduskaitse Eestis: eri tasandid, kaitsealused objektid ja kaitsealad.</i>	<i>Põhjendab loodusvarade säästliku kasutamise vajalikkust.</i>
<i>Bioloogilise mitmekesisuse kaitse.</i>	<i>Selgitab looduskaitse vajalikkust, toob näiteid kaitsealade, kaitsealuste liikide ja üksikobjektide kohta.</i>
<i>Kodukoha looduskeskkonna muutumine inimtegevuse tagajärjel.</i>	<i>Iseloomustab kaardi järgi kaitsealade paiknemist Eestis, sh oma kodukohas.</i>
<i>Jäätmekäitlus.</i>	<i>Selgitab keskkonnakaitse vajalikkust.</i>
<i>Säästev tarbimine (sh individuaalne loodussäästlik käitumine).</i>	<i>Põhjendab olmeprügi sortimise ja töötlemise vajadust ning sordib olmeprügi.</i>

8. klass

- *Leiab teavet kaartidelt ja atlastest; näitab kaardil ja nimetab ning kannab õpitud objektid/piirkonnad kontuurkaardile;*
- *iseloomustab kaardi abil loodusvööndite paiknemist, nimetab piirkonnale iseloomulikke taimi ja loomi, kirjeldab inimtegevust ja selle mõju piirkonna loodusele;*
- *rühmitab elusorganisme erinevatel alustel, toob näiteid erinevate organismide omavahelistest seostest looduses;*
- *eristab õpitud aineid/materjale ja kirjeldab nende omadusi; toob näiteid nende kasutamise kohta igapäevaelus;*
- *viib läbi mõõtmisi, teisendab mõõtühikuid (õpitu piires);*
- *nimetab eriliigilisi valgusallikaid ja selgitab nende olulisi tunnuseid;*
- *kirjeldab joonise põhjal Päikesesüsteemi ehitust;*
- *mõistab, milliseid ohtusid kätkeb kiire liikumine;*
- *kirjeldab kehade vastastikust mõju ja jõudude rakendumist ning toob nende kohta näiteid igapäevaelust.*

Õppesisu	Õpitulemused
MÕÕTMINE JA HINDAMINE	
Kehade suuruse(pikkuse, laiuse, paksuse jne) ja nende vaheliste kauguste hindamine.	Hindab kehade mõõtmeid ja vahemaid;
Mõõttmine eri viisidel (käega seotud mõõtühikute, sammude jms ja mõõteriistade abil).	
Mõõtühikute teisendamine.	
AINED JA SEGUD	
Ained ja materjalid, nende omadused.	Kirjeldab õpitud ainete/materjalide omadusi.
Ained koosnevad osakekestest.	
Liht- ja liitained (nt vesinik, hapnik, süsinik, vesi, süsihappegaas) ning nende sümbolid.	Toob näiteid nende kasutamise kohta igapäevaelus.
Keemiline reaktsioon – uute ainete tekke protsess.	Kirjeldab lahuse valmistamist.
Puhas aine; ainete segu.	Toob näiteid tuntumate hapete, aluste ja soolade kasutamisest igapäevaelust.
Segud ja lahused: õhk kui segu, segunevad ja mittesegunevad vedelikud.	Toob näiteid igapäevaelus (nt toiduvalmistamisel) kasutatavatest puhastest ainetest ja segudest.
Happed, alused ja soolad igapäevaelus; ohutu ja keskkonnasäästlik kasutamine.	
Looduslikud happelised ained, happevihmad.	
LIIKUMINE JA JÕUD	
Mehaaniline liikumine.	Viib läbi mõõtmisi, teisendab mõõtühikuid (õpitu piires).
Ühtlane ja mitteühtlane liikumine.	Mõistab, milliseid ohtusid kätkeb kiire liikumine;
Trajektoor.	
Taevakehade liikumine: pöörlemine, tiirlemine.	Mõõdab keha poolt läbitud teepikkust ja liikumise aega.
Teepikkuse ja aja mõõttmine.	Nimetab kiiruse mõõteriista.
Mõõtühikute teisendamine.	Teisendab õpetaja abiga kiiruse ühikuid (km/h → m/s).
Kiiruse mõõttmine ja arvutamine.	Kirjeldab öö ja päeva vaheldumise katset ja seostab katset Päikese ja Maaga.
Jõud ja kehade liikumine.	
Jõu mõõttmine.	

<i>Liikumine ja jõud looduses ja tehnikas.</i>	<i>Kirjeldab (näitab katsega)</i> <i>Kuu tiirlemist ümber Maa (tiirlemisel on Kuu kogu aja pööratud ühe poolega Maa poole).</i>
KEHADE VASTASTIKMÕJU	
<i>Keha mass, massi mõõtmine, mõõtühikute teisendamine.</i>	<i>Viib läbi mõõtmisi, teisendab mõõtühikuid (õpitu piires).</i>
<i>Raskus, raskusjõud.</i>	<i>Mõõdab keha massi, teisendab mõõtühikuid: kg→g ja vastupidi. Toob näiteid kehade hõõrdumise kohta ja põhjendab, miks liikuvad kehad jäävad seisma.</i>
<i>Hõõrdumine, hõõrdejõud.</i>	
<i>Kehade elastsus ja plastsus; deformeerimine, elastsusjõud.</i>	<i>Toob näiteid elastsetest ja plastsetest kehadest.</i> <i>Mõõdab jõudu.</i> <i>Kirjeldab joonise põhjal Päikesesüsteemi ehitust.</i> <i>Kirjeldab kehade vastastikust mõju ja jõudude rakendumist ning toob nende kohta näiteid igapäevaelust.</i> <i>Kirjeldab õpetaja toel kahe keha vastastikmõju.</i>
<i>Vastastikmõju esinemine looduses: Päikesesüsteem, gravitatsioon.</i>	
MEHAANILINE TÖÖ JA ENERGIA	
<i>Töö.</i>	<i>Kirjeldab-selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid ning toob näiteid nende avaldumise kohta igapäevaelus.</i>
<i>Võimsus.</i>	
<i>Energia, energia muunduvus ja jäävus, energia levimine lainena.</i>	<i>Toob näiteid mehaanilise töö tegemisest. Toob näiteid olmes kasutatavatest lihtmehhanismidest; näitab kuidas nendega saab võitu jõus.</i>
<i>Lihtmehhanism, lihtmehhanismide kasutamine.</i>	
VALGUS JA SELLE SIRGJOONELINE LEVIMINE	
<i>Valgusallikas.</i>	<i>Nimetab eriliigilisi valgusallikaid ja selgitab nende olulisi tunnuseid.</i>
<i>Päike, tähed kui valgusallikad; galaktikad.</i>	
<i>Astronoomia; maailmaruumi uurimise võimalused.</i>	<i>Valib eluruumi sobiva valgusallika ja põhjendab oma valikut. Teab, et Päike on täht. Loetleb spektri värvusi.</i>
<i>Valgus kui liitvalgus; spekter.</i>	
<i>Valgusevärvustega seotud nähtused looduses ja tehnikas.</i>	
<i>Valguse sirgjooneline levimine.</i>	
<i>Valguse kiirus.</i>	

<i>Vari.</i>	
<i>Varjutused.</i>	

ORGANISMIDE RÜHMAD	
Taimed.	Rühmitab elusorganisme erinevatel alustel, toob näiteid erinevate organismide omavahelistest seostest looduses. Võrdleb abivahendite toel eri taimerühmadele iseloomulikku välisehitust. Selgitab õpetaja abiga taimede osa looduses ja inimtegevuses ning toob selle kohta näiteid. Selgitab õpetaja abiga seente ja samblike osa looduses ja inimtegevuses ning toob selle kohta näiteid.
Õis-, paljasseemne-, sõnajalg- ja sammaltaimede ning vetikate välisehituse põhijooned.	
Taimede osa looduses ja inimtegevuses.	
Taimede uurimise ja kasvatamisega seotud elukutsed.	
Õistaimede organid ja nende ülesanded.	
Fotosüntees.	
Õistaimede paljunemine ja levimisviisid.	
Seened.	
Seente mitmekesisus (kübar-, hallitus- ja pärmseened): nende välisehituse põhijooned.	
Toitumine surnud ja elusatest organismidest, parasitism ja sümbioos.	
Inimeste ja taimede nakatumine seenhaigustesse ning selle vältimine.	Selgitab õpetaja abiga selgrootute loomade osa looduses ja inimeste elus ning toob selle kohta näiteid. Väärtustab taimi, seeni, samblikke ja selgrootuid loomi eluslooduse oluliste osadena.
Seente osa looduses ja inimtegevuses.	
Samblikud.	
Samblikud kui seente ja vetikate kooseluvorm.	
Samblike osa looduses ning inimtegevuses.	
Loomad.	
Loomade jaotamine selgrootuteks ja selgroogseteks; selgroogsete loomade rühmad.	
Selgrootud loomad.	
Usside, limuste, lülilalgsete peamised välistunnused (sh võrdlus selgroogsetega), levik ning tähtsus looduses ja nimese elus.	
Selgrootute loomade hingamine.	
Selgrootute loomade erinevad toiduhankimise viisid ja organid.	
Usside, limuste ning lülilalgsete liit- ja lahksugulisus.	
Paljunemise ja arengu eripära otsese, täis- ja vaegmoondelise arenguga loomadel.	

<i>Inimeseparasiidid.</i>	
<i>Peremeesorganismi ja vaheperemehe vaheldumine usside arengus.</i>	
MAA GLOOBUSEL JA KAARTIDEL	
<i>Maa kujutamine gloobusel ja kaardil: poolkerad, ekvaator, poolused kaardivõrk.</i>	<i>Leiab teavet kaartidelt ja atlastest.</i>
<i>Kaartide mitmekesisus (sh interaktiivsed kaardid).</i>	<i>Näitab kaardil ja nimetab õpitud objekte ja piirkondi, kannab need kontuurkaardile.</i>
<i>Mõõtkava, vahemaade mõõtmine looduses ja kaardil.</i>	<i>Mõõdab vahemaid looduses sammude ja/või mõõtmisvahendite abil.</i>
<i>Maailmameri ja selle osad.</i>	<i>Mõõdab vahemaid kaardil mõõtkava abil.</i>
<i>Mandrid; suuremad riigid.</i>	
<i>Ajavööndid.</i>	<i>Määrab ajavööndite kaardi abil kellaaja erinevuse maakera eri kohtades.</i>
MAAKERA LOODUSVÖÖNDID	
<i>Jäävöönd.</i>	<i>Leiab teavet kaartidelt ja atlastest.</i>
<i>Tundra.</i>	<i>Näitab kaardil ja nimetab ning kannab õpitud objektid/piirkonnad kontuurkaardile.</i>
<i>Parasvöötme okas- ja lehtmets.</i>	<i>Iseloomustab kaardi abil loodusvööndite paiknemist.</i>
<i>Parasvöötme rohtla.</i>	<i>Nimetab piirkonnale iseloomulikke taimi ja loomi, kirjeldab inimtegevust ja selle mõju piirkonna loodusele.</i>
<i>Vahemereline põõsastik ja mets.</i>	
<i>Kõrb.</i>	
<i>Savann.</i>	
<i>Ekvatoriaalne vihmamets.</i>	
<i>Kõrgusvööndilisus erinevates mäestikes. (Loodusvööndid ja nende paiknemine (iseloomustamine kaardi abil), looduskomponentide (kliima, muldade, taimkatte, loomastiku, veestiku, pinnamoe) vastastikused seosed.</i>	
<i>Inimtegevus ja keskkonnaprobleemid erinevates loodusvööndites ning mäestikes.)</i>	

MAAVARAD	
<i>Kivimid ja nende teke.</i>	<i>Leiab teavet kaartidelt ja atlastest.</i>
<i>Maavarad Eestis ja Euroopas.</i>	<i>Näitab kaardil ja nimetab ning kannab õpitud objektid/piirkonnad kontuurkaardile.</i> <i>Tunneb looduses ja pildil ära ning iseloomustab liiva, kruusa, savi, graniidi, liivakivi, lubjakivi, põlevkivi ja kivisöe.</i> <i>Toob näiteid õpitud maavarade kasutamise kohta.</i>
TUNTUMAD METALLID	
<i>Metallimaakidest metallide sulatamine.</i>	<i>Toob näiteid metallide ja nende sulamite kasutamise kohta igapäevaelus.</i>
<i>Metallid igapäevaelus, metallide iseloomulikud omadused.</i>	
<i>Metallide sulamid igapäevaelus.</i>	
<i>Metallid ja mittemetallid.</i>	
<i>Metallide korrosioon (raua näitel).</i>	

9. klass

- *Iseloomustab ja võrdleb teabeallikate järgi (plaani toel) objekte/piirkondi, toob näiteid looduskomponentide vaheliste ning keskkonna ja inimtegevuse vaheliste seoste kohta; esitab teavet kaasõpilastele;*
- *eristab ja nimetab joonisele/mudelile toetudes inimkeha elundeid-elundkondi ning kirjeldab nende funktsioone;*
- *teab ja väärtustab tervisliku eluviisi põhimõtteid;*
- *demonstreerib õpituatsioonis peamisi esmaabivõtteid;*
- *kirjeldab-selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid ning toob näiteid nende avaldumise kohta igapäevaelus;*
- *kirjeldab olmes kasutatavate lihtsa tööpõhimõttega seadmete toimimist, käsitseb ohutult olmes kasutatavaid mõõteriistu;*
- *toob näiteid õpitud ainete/materjalide kasutusvõimaluste kohta igapäevaelus; mõistab tuntumate olmekemikaalide ohtlikkust ning järgib neid kasutades ohutusnõudeid;*
- *toob näiteid elektritarvitite kasutamise kohta igapäevaelus, selgitab kasutamise otstarvet ja ohutusnõudeid;*

- mõistab elukeskkonda säästva suhtumise vajalikkust; kirjeldab keskkonna säästmise võimalusi.

Õppesisu	Õpitulemused
INIMESE ORGANISM	
Rakud, koed, elundid.	Selgitab naha ülesandeid.
Rakud: üherakulised ja hulkraksed elusolendid.	Teab ja väärtustab naha tervishoiuga seotud tervislikku eluviisi.

Inimese rakud, koed ja elundid.	Nimetab joonisel/mudelil inimese skeleti peamisi luid ja lihaseid. Selgitab luude ja lihaste ülesandeid. Peab tähtsaks enda tervislikku treenimist. Selgitab ja/või demonstreerib
Elundkondade põhiülesanded.	
Naha ehitus ja ülesanded.	
Hügieeninõuded naha hooldamisel.	
Luud ja lihased.	
Luustiku osad, luustiku ja lihaste talitluse põhiülesanded.	esmaabivõtteid luumurdude, lihasevenituste ja -rebendite korral.
Treeningu mõju tugi- ja liikumiselundkonnale. Esmaabi luumurdude, lihasevenituste ja - rebendite korral.	Selgitab jooniste ja skeemide alusel vereringe-elundkonna talitlust. Teab ja väärtustab HIV-iga nakatumist vältivaid tervislikke eluviise.
Vereringe.	Teab ja väärtustab südant, vereringeelundkonda ja immuunsüsteemi tugevdavat ning säästvat eluviisi. Selgitab ja/või demonstreerib esmaabivõtteid verejooksude korral. Selgitab hingamiselundkonna jooniste/skeemide alusel hingamise olemust. Teab hingamiselundite levinumate haiguste tekkepõhjusi ja haiguste vältimise võimalusi.
Südame ehitus ja talitus.	
Veri, vere liikumine organismis.	
Vere osa organismi immuunsüsteemis.	
Immuunsuse kujunemine: lühi- ja pikaajaline immuunsus.	
Immuunsüsteemi ja vaktsineerimise osa bakter- ja viirushaiguste vältimisel.	Demonstreerib kunstliku hingamise võtteid. Suhtub vastutustundlikult oma hingamiselundkonna tervisesse. Võrdlebjoonistealusel naise ja mehe suguelundkonna ehitust ning talitlust. Selgitab sagedasemate suguhaiguste levimise viise ja neisse haigestumise vältimise võimalusi.
Immuunsüsteemi häired, allergia, AIDS.	
Treeningu mõju vereringeelundkonnale.	
Inimesesagedasemad südame- ja veresoonkonnahaigused, nende tekkepõhjused.	
Esmaabi verejooksude korral.	
Doonorlus, veregrupid.	Selgitab sagedasemate suguhaiguste levimise viise ja neisse haigestumise vältimise võimalusi.
Seedimine ja eritamine.	
Inimese seede-elundkonna ehitus ja talitus.	

Organismi energiavajadust mõjutavad tegurid.	Väärtustab ennast ja teisi säästvat seksuaalelu.
Tervislik toitumine, üle- ja alakaalulisuse põhjused ning tagajärjed.	Teab erinevate rasestumisvastaseid meetodeid ja hindab nende sobivust raseduse vältimiseks.
Neerude üldine tööpõhimõte.	Selgitab närvisüsteemi põhiülesandeid.
Kopsude, naha ja soolestiku eritamisesüsteemid.	Suhtub kriitiliselt närvisüsteemi kahjustavate ainete tarbimisse.
Hingamine.	Selgitab jooniste/mudelite toel erinevate meeltega seotud organite ehitust ning talitlust.
Inimesehingamiselundkonna ehitus ja talitlus.	
Treeningu mõju hingamiselundkonnale.	
Hingamiselundkonna levinumad haigused ning nende ärahoidmine.	Teab ja väärtustab meeleelundeid säästva eluviisi põhimõtteid.
Esmaabi: kunstlik hingamine.	
Paljunemine ja areng.	
Mehe ja naise suguelundkonna ehituse ning talitluse võrdlus.	
Muna- ja seemnerakkude küpsemine.	
Suguelundkonna tervishoid, suguhaiguste levik, haigestumise vältimise võimalused.	
Munaraku viljastumine, loote areng, raseduse kulg ja sünnitus.	
Pere planeerimine, abordiga kaasnevad riskid.	
Inimorganismi talitluslikud muutused sünnist surmani.	
Talitluste regulatsioon.	
Närvisüsteemi ehitus ning ülesanded, tervishoid.	
Refleksikaare ehitus ja talitlus (arvutimudeli abil).	
Peamiste sisenõrenäärmete toodetavate hormoonide ülesanded.	
Elundkondade koostöö inimese terviklikkuse tagamisel.	

*Närvisüsteemi ja hormoonide osa
elundkondade talitluste
regulatsioonis.*

Infovahetus väliskeskkonnaga.	
Silma ehitus ja talitus.	
Nägemishäirete vältimine ja korrigeerimine.	
Kõrvade ehituse seos kuulmis- ja tasakaalumeelega.	
Kuulmishäirete vältimine ja korrigeerimine.	
Haistmis- ja maitsmismeelega seotud organite ehituse ja talitluse seosed.	
VALGUSE PEEGELDUMINE JA MURDUMINE	
Valguse peegeldumise nähtus; peegeldumine peegel- ja mattpinnalt.	Kirjeldab-selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid ning toob näiteid
Esemete nägemine.	nende avaldumise kohta igapäevaelus.
Kuu faaside teke.	Kirjeldab katse toel valguse peegeldumist peegelpinnalt ja mattpinnalt.
Tasapeeglite, kumer- ja nõguspeeglite kasutamine.	Põhjendab katse toel Kuu faase.
Valgusemurdumise nähtus.	Kirjeldab katse toel valguse murdumist prisma või läätses.
Prisma, kumer ja nõgus lääts; nende kasutamine optilistes seadmetes (luup, binokkel, fotoaparaat, mikroskoop jms).	Nimetab erineva kujuga peeglite kasutusvaldkondi.
Kaug- ja lühinägelikkus, prillid.	Nimetab läätsede kasutusvaldkondi.
Kehade värvus.	Teeb õpetaja toel katseliselt kindlaks, kas antud prillid on pluss(läätsedega)klaasidega või miinus(läätsedega)klaasidega.
Valguse neeldumine, valgusfilter.	Teeb õpetaja toel katseliselt kindlaks, milliseid värvilisi valgusi antud valgusfilter läbi laseb.
VÕNKUMINE JA LAINE	
Võnkumine; võnkumise amplituud, periood, sagedus.	Kirjeldab-selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid ning toob näiteid nende avaldumise kohta igapäevaelus.
Võnkumise levimine - laine.	Toob võnkuvate kehade näiteid.
Heli, heli kiirus, võnkesageduse ja heli kõrguse seos.	Võrdleb õpetaja toel kehade võnkumisi, kasutades amplituudi, perioodi ning sageduse mõisteid. Toob heliallikate näiteid.
Heli valjus.	Võrdleb nais- ja meeshäält (kõrgem-madalam).
Elusorganismide hääleaparaat; abiteenused (hambaravi, logopeed).	
Müra ja mürakaitse.	

Võnkumiste avaldumine looduses ja rakendamine tehnikas.	Teab, et väga valju muusika kuulamine kahjustab kuulmist.
RÕHUMISJÕUD	
Rõhk, õhurõhk; manomeeter, baromeeter.	Kirjeldab-selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid ning toob näiteid nende avaldumise kohta igapäevaelus.
Üleslükkejõud.	
Kehade ujumine.	
Rõhu avaldumine looduses ja arvestamine	Kirjeldab rõhu muutmise võimalusi. Toob näiteid ujuvate kehade kohta. Esitab hüpoteesi keha ujuvuse kohta vees ja kontrollib hüpoteesi katseliselt. Kirjeldab olmes kasutatavate lihtsa tööpõhimõttega seadmete toimimist, käsitseb
tehnikas.	ohutult olmes kasutatavaid mõõteriistu. Mõõdab manomeetriga õhurõhku sõiduki rehvis. Teeb otsustuse rõhu vastavusest ettenähtud väärtusele.
ELEKTRIÕPETUS	
Kodune vooluvõrk: vooluallikad, vooluring.	Toob näiteid elektritarvitite kasutamise kohta igapäevaelus, selgitab kasutamise otstarvet ja ohutusnõudeid.
Lühis, kaitsmed.	Kirjeldab õpetaja toel klassi vooluvõrku.
Kaitsemaandus.	Kirjeldab elektritarvitit sildiandmete põhjal (ohutustähised, toitepinge, võimsus).
Elektrivoolu töö ja võimsus: elektrienergia arvesti.	Toob näiteid olukordadest, kus tarviti juhe peab omama kaitsemaandust.
Elektritarvitid koduses majapidamises, elektriohutus, säästlikkus.	Võrdlebõpetaja toel elektrilisi valgusallikaid säästlikkuse seisukohast.

MAGNETNÄHTUSED	
Püsimagnet.	Kirjeldab-selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid ning toob näiteid nende avaldumise kohta igapäevaelus.
Magnetväli.	
Magnetnähtused looduses ja tehnikas.	Kirjeldab magnetite vastastikmõju.
Elektromagnet.	Toob näiteid magnetite kasutamisest.
Elektromagnetkiirgus: kiirgusallikad meie igapäevaelus, kiirguse mõju inimese tervisele.	Kirjeldab olmes kasutatavate lihtsa tööpõhimõttega seadmete toimimist, käsitleb ohutult olmes kasutatavaid mõõteriistu.

KEEMIA IGAPÄEVAELUS	
Toiduainete koostis.	Toob näiteid õpitud ainete/materjalide kasutusvõimaluste kohta igapäevaelus. Mõistab tuntumate olmekemikaalide ohtlikkust ning järgib neid kasutades ohutusnõudeid. Mõistab elukeskkonda säästva suhtumise vajalikkust. Kirjeldab keskkonna säästmise võimalusi.
Eluks vajalikud süsinikuühendid (sahhariidid, rasvad, valgud), nende roll organismis.	
Kütused.	
Tarbekeemia saadused, plastid ja kiudained.	
Olmekemikaalide kasutamise ohutusnõuded.	
Keemia ja elukeskkond	
MAAILM	
Mandrid, maailmajaod, suuremad riigid, pealinnad maailma poliitilisel kaardil: asukoht, geograafilised koordinaadid.	Iseloomustab ja võrdleb teabeallikate järgi (kava abil) objekte/piirkondi, toob näiteid looduskomponentide vaheliste ning keskkonna ja inimtegevuse vaheliste seoste kohta.
Erinevad rassid ja rahvad.	Esitab teavet kaasõpilastele.

EUROOPA JA EESTI	
Rahvastik, asustus.	<i>Iseloomustab ja võrdleb teabeallikate järgi (kava abil) objekte/piirkondi, toob näiteid looduskomponentide vaheliste ning keskkonna ja inimtegevuse vaheliste seoste kohta. Esitab teavet kaasõpilastele.</i> <i>Iseloomustab ja võrdleb teabeallikate järgi objekte/piirkondi.</i> <i>Toob näiteid looduskomponentide vaheliste ning keskkonnaja inimtegevusevaheliste seoste kohta; esitab teavet kaasõpilastele.</i> <i>Toob näiteid elektritarvitite kasutamise kohta igapäevaelus, selgitab kasutamise otstarvet ja ohutusnõudeid.</i> <i>Mõistab elukeskkonda säästva suhtumise vajalikkust.</i> <i>Kirjeldab keskkonna säästmise võimalusi.</i>
<i>Eesti ja Euroopa rahvaarv ja selle muutumine.</i>	
<i>Rahvastiku soolis-vanuseline koosseis ja rahvastiku vananemisega kaasnevad probleemid.</i>	
<i>Ränded ja nende põhjused.</i>	
<i>Rahvuslik koosseis.</i>	
<i>Rahvastiku paiknemine.</i>	
<i>Linnastumise põhjused.</i>	
<i>Linnastumisega kaasnevad majanduslikud, sotsiaalsed keskkonnaprobleemid.</i>	
Majandus.	<i>Iseloomustab ja võrdleb teabeallikate järgi (kava abil) objekte/piirkondi, toob näiteid looduskomponentide vaheliste ning keskkonna ja inimtegevuse vaheliste seoste kohta.</i> <i>Esitab teavet kaasõpilastele.</i>
<i>Euroopa ja Eesti majandusressursid, tööstusharud.</i>	
<i>Eesti energiamajandus, põlevkivi kasutamine (elektri tootmine ja transportimine kasutajateni) ja keskkonnaprobleemid.</i>	
<i>Euroopa energiamajandus energiaprobleemid.</i>	
<i>Energiaallikad (sh alternatiivenergia), nende kasutamise eelised ja puudused.</i>	
Põllumajandus ja toiduainetetööstus.	
<i>Põllumajanduse arengut mõjutavad looduslikud tegurid.</i>	
<i>Eri tüüpi põllumajandusettevõtted ja toiduainetetööstus Euroopas.</i>	
<i>Eesti põllumajandus ja toiduainetetööstus.</i>	
<i>Põllumajandusega seotud keskkonnaprobleemid.</i>	

Teenindus.	
Teenindus ja selle jaotumine.	
Turism ja selle liigid.	
Eesti turismimajandus; peamised vaatamisväärsused kodulinnas või - maakonnas	
Euroopa peamised vaatamisväärsused.	
Turismiga kaasnevad keskkonnaprobleemid.	
Transpordiliigid, nende eelised ja puudused sõitjate ning erinevate kaupade veol.	
Eesti transport.	
Euroopa peamised transpordikoridorid.	
REISISIHT EUROOPA	
Ühe valitud riigi iseloomustamine: üldandmed geograafiline asend, loodus, rahvastiku majandus tööstus, rahvaste kultuur ja traditsioonid.	Iseloomustab ja võrdleb teabeallikate järgi (kava abil) objekte/piirkondi, toob näiteid looduskomponentide vaheliste ning keskkonna ja inimtegevuse vaheliste seoste kohta. Esitab teavet kaaslastele.
Transpordivõimalused sellesse riiki.	
Paiknemine, maavarad, majandus. tööstus, rahvaste kultuur ja traditsioonid.	
Transpordivõimalused sellesse riiki.	
Tervise- ja turvalisuse riskid jms.	

Ajalugu

Ajalooõpetuse kaudu toetatakse õpilase suutlikkust teha valikuid ja mõista oma vastutust ühiskonna ees.

Ajaloo **õppe- ja kasvatuseesmärkidena** taotleb kool, et õpilane:

- tajub aja kulgu ja oma elu lugu läbi põlvkondliku järjepidevus;
- teadvustab sotsiaalse ja looduskeskkonna muutumist ajas;
- teab oluliste ajalooliste sündmuste põhifakte (mis?, kus?, millal?);
- mõistab sündmustevahelisi ajalisi ning põhjus-tagajärg-seoseid;
- teab, et minevik on olnud muutuv ja väga mitmekesine;
- teab lugusid oma tuttavate täiskasvanute elust;
- omab üldist ettekujutust Eesti ajaloost ja tänapäeva arengusuundadest;
- teab ja väärtustab kombeid ja traditsioone oma kultuuris;
- aktsepteerib teisi rahvusi ja kultuure ning on avatud nende tundmaõppimisele;
- leiab infot erinevatest teabeallikatest ja oskab hinnata erinevate teabeallikate usaldusväärsust;
- tajub ja tunneb üldinimlikke väärtusi ja moraalinorme
 - tunneb ja järgib jõukohaselt üldisi õigusnorme ning demokraatia põhimõtteid;
- väärtustab Eestit oma kodumaana ning Eesti Vabariigi kodanikuks olemist.

AJALOO ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

6. klass

Õppesisu	Õpitulemused
<i>Minu pere. Vanavanemad ja nende lapsed. Minu vanemate ja vanavanemate koolitee. Maakodu ja linnakodu. Ajateljel oma pere lugu.</i>	• <i>Tunneb huvi oma perekonnaga seotud minevikusündmuste vastu;</i> • <i>teab, et kodukoht ja elutingimused on ajaloo käigus muutunud; tajub</i> • <i>mineviku ja oleviku seoseid;</i> • <i>mõistab „põlvkonna” olemust;</i> • <i>mõistab ajalist järgnevust ajateljel, omab üldist ettekujutust kodukoha ajaloo perioodidest.</i>

7. klass

Õppesisu	Õpitulemused
<i>Papüüruse, pärgamendi, paberi ajalugu.</i> <i>Savitahvlid ja ruunikiri.</i> <i>Ajateljele märgitud ajalooperioodid:</i> <i>muinasaeg, vanaaeg, keskaeg.</i> <i>Eestlaste naabrid muinasajal.</i> <i>Eestlaste muistne vabadusvõitlus.</i> <i>Eesti kaubateena: hansaliit.</i> <i>Ameerika avastamine.</i>	<i>Nimetab vanaaja olulisemaid</i> • <i>kultuurisaavutusi; selgitab õpitava ajalooperioodiga seotuvaid</i> • <i>olulisemaid põhimõisteid; nimetab tähtsamat muinasajast ja selle</i> • <i>perioodidest (kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg); selgitab üldisi fakte Eestist ja tema naabermaadest muinas- ning keskajal;</i> • • <i>kirjeldab kõige üldisemal kujul keskaja olemust;</i> • <i>nimetab keskaja tähtsamaid leiutisi ja avastusi.</i>

8. klass

Õppesisu	Õpitulemused
<i>Eesti 19.sajandil.</i> <i>Rahvuslik liikumine.</i> <i>Esimene üldlaulupidu ja rahvuseepos.</i> <i>Koolide areng.</i> <i>Eesti Vene tsaaririigi koosseisus.</i> <i>Esimene maailmasõda ja selle tagajärjed.</i> <i>Elu -olu paranemine majanduse arenedes.</i> <i>Kes olid C.R.Jakobson, J.Hurt, L.Koidula, F.R.Kreutzwald.</i> <i>Ajateljele paigutatud Eesti ja Euroopa tähtsamad sündmused.</i>	● <i>Selgitab üldisi fakte uusaja sündmustest ja inimeste eluolust Eestis kuni Esimese maailmasõja lõpuni;</i> <i>nimetab Euroopa ja maailma uusaja tähtsamaid sündmusi, mis on mõjutanud Eesti ajalugu;</i> ● <i>iseloomustab rahvuslikku liikumist Eestis ja Euroopas; teab Eesti talurahva vaimuelu ja kultuuri, rahvuslikku ärkamisaega;</i> ● <i>teab, et Euroopas toimunud sündmused on oluliselt mõjutanud Eesti ajalugu;</i> ● <i>kirjeldab, kuidas majanduslikud ja ühiskondlikud muutused on mõjutanud inimeste elukorraldust;</i>
	● <i>teab teatud ulatuses tuntumaid ajaloolisi isikuid, nende saavutusi;</i> ● <i>teab, et inimeste teadmised on arenenud suhtlemises teiste rahvastega;</i> ● <i>mõistab sõdade erisust seoses ajaperioodiga;</i> ● <i>kõrvutab ajateljel mõningaid olulisi Eestis ja Euroopas toimunud sündmusi;</i> ● <i>tunneb ajaperioodi iseloomulikke tunnuseid.</i>

9. klass

Õppesisu	Õpitulemused
<i>Ekskursioonid Tallinna vanalinna ja Rocca Al Mare vabaõhumuuseumi.</i> <i>Esimese maailmasõja tulemused.</i> <i>Eesti Vabariigi loomine.</i> <i>Eesti vabadussõda.</i> <i>Tähtsamad kultuuritegelased Eesti vabariigis.</i> <i>Eesti Tööstus ja põllumajandus 1920-40.</i> <i>Eesti kool aastatel 1920-40.</i> <i>Eesti II maailmasõjas.</i> <i>Eesti kultuur II maailmasõja järel.</i> <i>Eesti tööstus ja põllumajandus II maailmasõja järel.</i> <i>Eesti taasiseseisvumine.</i> <i>Eesti riigi valitsemine ja demokraatia.</i> <i>Kodanike põhiõigused ja kohustused.</i>	• • • Tunneb huvi Eesti riigi mineviku vastu; teab, et maailmas toimunud sündmused on otseselt või kaudselt mõjutanud nii • Eestis kui ka mujal Euroopas toimunud sündmusi; teab, et poliitikal on suur roll maailma • riikide omavahelistes suhetes; omab üldist ettekujutust Eesti ajaloost ja sellega seoses üldjoontes kogu • maailma ajaloost; mõistab, et eri ajastute kultuuri-, teaduse- ja tehnikasaavutused on olnud edasiviivaks jõuks riikide (ka Eesti) arengus; kujutab ajateljele toetudes ette maailmas toimunud olulisemaid sündmusi; • nimetab oma põhiõigusi ning kohustusi Eesti Vabariigi kodanikuna;
	• kirjeldab Eesti riigi valitsemiskorda; • väärtustab oma kodumaad ning Eesti Vabariigi kodanikuks olemist.

Inimeseõpetus

Inimeseõpetuse **õppe- ja kasvatuseesmärkidena** taotleb kool, et õpilane:

- tunneb oma keha ning mõistab inimese kasvamise/arenemisega seotud muutusi ja vastutust (nt seksuaalsuse olemus ja sellega seotud vastutus, töövõime jne);
- hoolitseb iseenda ja kaaslaste tervise eest (isiklik ja pere hügieen, tervislikud eluviisid, esmaabi); väldib ennast ja teisi kahjustavat käitumist;
- märkab ja mõistab kaaslaste ning iseenda emotsionaalseid seisundeid, käitumisviise; oskab neid hinnata ja nendega toime tulla;
- hoiab puhtust ja korda; orienteerub eluasemega seotud küsimustes, omandab teadmised ja oskused majandamiseks, koduse elu korraldamiseks;
- otsib erinevatest teabeallikatest võimetekohaseid jätkuõppevõimalusi ja teeb enda jaoks optimaalseid valikuid;
- tunneb huvi ümbritseva ühiskonna elu vastu;
- järgib olmesuhtlemiseks vajalikke sotsiaalseid nõudeid ja käitumisetiketti;
- tunneb olmesuhtlemiseks vajalikke kodanikuõigusi ja –kohustusi.

INIMESEÕPETUSE ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

1. klass

Õppesisu	Õpitulemused
<i>MINA JA MEIE</i>	
<i>Mina: minu välimus ja mulle meeldivad tegevused.</i>	<i>Nimetab oma lemmiktegevusi küsimuste toel; kirjeldab ennast, nimetades oma nime, kooli, klassi, kodu asukohta, õdedevendade ja vanemate nimesid; vastab dialoogi repliigile, alustab dialoogi oma soovide ja vajaduste väljendamiseks; osaleb ühistes (õppe)mängudes ja suudab meelde tuletamisel mängureeglitest kinni pidada; hindab kaaslaste tegevusi meeldib / ei meelditasandil ning õppesituatsioonis õige / vale tasandil;</i>
<i>Tervitamine (igapäevane tervitamine koolis, tervitusele vastamine).</i>	
<i>Enesetutvustamine ja kaaslastega tutvumine dialoogis (nimi, kool, klass)</i>	
<i>Õpitegevused koolis, õppevahendid.</i>	
<i>Tüli: vabandamine, leppimine (dialoogi repliigid).</i>	<i>teretab klassi sisenemisel; eristab piltidel peo-, töö- ja spordiriidet; valib õpituatsioonis leppimiseks ja vabandamiseks sobivad repliigid; valib õpituatsioonis leppimiseks ja vabandamiseks sobivad repliigid.</i>
<i>Peo-, töö-, spordiriieetus (riietusesemed, riieutuse sobitamine situatsiooniga).</i>	

MINA JA TERVIS	
Kehaosad (pea, kael, keha, käed, jalad), juuksed ja nägu.	Hoolitseb isikliku välimuse ja hügieeni eest (kammib juukseid, peseb käsi ja hambaid, kasutab tualetti);
Kehaosade (nägu, kael, käed, jalad) pesemine, küünte eest hoolitsemine.	eristab ja nimetab praktilise tegevuse käigus erinevat tüüpi roogasid; käitub söögilauas viisakalt ja arvestab teistega.
Hammaste pesemine.	
Tualeti kasutamine.	
Toitumine (toidud: supp, praad jne, toidunõud).	
Käitumine söögilauas: toidu palumine, tänamine.	
MINA JA PERE	
Pereliikmed (vanemad, õed-vennad, vanavanemad), nende nimed. Pereliikmete kodused tööd, pereliikmete abistamine, minu kohustused kodus.	Väärtustab kodu ja perekonda; kirjeldab võimalusi, kuidas abistada pereliikmeid kodustes töödes; teab oma kohustusi kodus; nimetab oma pereliikmed ja teab nende nimesid.
MINA JA MINU KODU	
Kodumaja (talumaja/ eramu/korter suures majas); ruumid kodus (esik, köök, elutuba jt)	Kirjeldab õpetaja küsimustele toetudes oma kodu ja klassiruumi; väärtustab Eestimaad oma kodumaana; teab Eesti lipu värve nende õiges järjestuses.
Mööbel kodus, koolis (esemed, nende otstarve).	
Kodu asukoht (Eestimaa; küla/linn/alev).	
Eestimaa, minu kodumaa, Eesti Vabariigi lipp.	
MINA JA AEG	
Nädal (töö- ja puhkepäevad; eile, täna, homme).	Nimetab nädalapäevi, ööpäeva osasid ja aastaaegu õiges järjestuses
Ööpäeva osad (hommik, päev, õhtu, öö).	
Aasta (aastaajad: laste tegevused, riietus, ohud jalakäijatele liikluses).	

MINA JA ASJAD	
Minu oma, kaaslase oma (enda ja kaaslaste, sh õpetaja asjade kuuluvuse eristamine), asjade palumine kasutamiseks. Ausus asjade jagamisel.	Märkab õpetaja suunamisel ümbritsevate esemete välimust, esemete ja ruumide puhtust ning korrashoidu; teeb vahet endale ja teistele kuuluvate asjade vahel; korrastab õpetaja juhendamisel oma töölauda ja lähiümbrust.
Koristustööd ja –vahendid klassiruumis ning kodus.	
MINA JA TURVALISUS	
Sõidutee ohutu ületamine (valgusfoor, ülekäigurada, maantee ületamine). Liikumine jalakäijate teel üksi ja rühmaga. Helkur.	Teab, kuidas ohutult sõiduteed ületada, ja käitub vastavalt; kirjeldab ühissõidukisse sisenemise ja väljumise korda; teab peast oma täiskasvanud pereliikme telefoninumbrit; demonstreerib õpitu olukorras täiskasvanu poole pöördumist eksimise korral.
Ühissõidukid kodukohas (sõiduki ootamine, sisenemine, väljumine; tänava (sõidutee) ületamine; sõidupilet).	
Võõras ümbrus, eksimine, abi palumine (dialoogi repliigid), vanemale helistamine	

2. klass

Õppesisu	Õpitulemused
MINA JA MEIE	
Tervitamine: erinevad tervitusväljendid; eakaaslaste ja täiskasvanute tervitamine. Enesetutvustamine ja tutvumine kaaslastega dialoogis (vanus, sünnipäev). Kaaslase kutsumine ühistegevusse. Klassi reeglid (sõnastamine ühisvestluses), reeglite vajalikkus. Suhtluspartnerite näoilmed ja hääletoon (rõõmus, kurb, sõbralik, vihane, üllatunud). Kiusamine (äratundmine), täiskasvanult abi palumine. Oma eksimuse tunnistamine ja	Tavasituatsioonides suhtlemisel tervitab, palub, tänab, vabandab; teab oma vanust, sünnipäeva ja kodust aadressi; alustab ja jätkab dialoogi tuttavates situatsioonides; kutsub õpetaja suunamisel kaaslasti tuttavat (õppe)mängu mängima, valib ja jagab rolle ning mänguasju; nimetab näoilmele ja hääletoonile vastava emotsiooni (4 erinevat);
vabandamine; positiivne reageerimine vastuseks vabandamisele. Koolitöötajate ametid	hindab õpetaja abiga kaaslaste igapäevaseid käitumisakte õige/vale-, meeldib /ei meeldi tasandil; tunneb ära situatsiooni, kus kedagi kiusatakse; demonstreerib õpituatsioonis vabandamist ja sellele positiivset vastust; teab koolitöötajate ameteid.
MINA JA TERVIS	
Isiklik hügieen: igapäevane pesemine, dušš, vann, saun; pesemisvahendid ja nende korrashoid. Hügieen enne ja pärast igapäevaseid tegevusi (söömine jne), nohu-köha korral. Hammaste tervishoid: värske aed- ja puuvili, kommid; hambaarst. Liikumise vajalikkus ja võimalused; mängukohad väljas, ohutusnõuded. Toitumine (söögikorrad, sobivad toidud; sooja koolilõuna vajalikkus).	Kirjeldab ja järgib õpetaja meeldetuletusel hügieeninõudeid igapäevaste tegevuste käigus, nohu/köha korral (käte pesemine, taskuräti kasutamine jms); kirjeldab pildile toetudes hammaste tervishoidu; väärtustab liikumist ja aktiivseid tegevusi oma päevakavas; nimetab illustratsioonidele toetudes vajalikke toidukordi ja tervisele kasulikke toite; käitub söögilauas viisakalt (palub, tänab, räägib vaikse häälega, hoiab puhtust).

Käitumine söögilauas: toidu tõstmine, vestlus söögilauas.	
MINA JA PERE	
Pereliikmete tegevused, ühised tegevused ja mängud, pereliikmetega arvestamine.	Kirjeldab üksteisega arvestamise võimalusi peres; selgitab lähemaid sugulussuhteid; teab oma vanemate ameteid.
Vanemate ametid.	
Sugulased (onu, tädi; onude, tädide lapsed).	
MINA JA MINU KODU	
Minu kodu (ruumid, sisustus), aadress.	Teab peast oma aadressi; kirjeldab ja väärtustab oma kodu; kirjeldab pildile toetudes tähtsamate pühade tähistamist.
Lemmikloom kodus. Koduarmastus.	
Koolis tähistatavad riiklikud ja rahvakalendripühad (olulisemate tegevuste nimetamine illustratsioonide järgi).	
MINA JA AEG	
Aasta (aastaaegadele vastavad kuud, välitööd koduümbruses aastaaegade	Määrab aega täistundides;
kaupa; vanus, sünnipäev: kuupäev, kuu)	kirjeldab ja väärtustab oma tegevusi, mis on positiivsete tunnete tekkimise allikaks;
Kellaaeg täistundides.	kirjeldab piltidele toetudes oma päevakava
Päevakava: minu ja kaaslaste tegevused koolis ja kodus; tegevused, mis on positiivsete tunnete tekkimise allikaks.	
MINA JA ASJAD	
Minu oma, kaaslase oma, meie oma (esemete hoidmine ja kasutamine; andmine, laenamine, varastamine, lõhkumine; kadedus, lahkus). Asja väärtus ja hind. Asjade väärtus teiste väärtuste seas.	Eristab oma, võõrast ja ühist asja ning mõistab, et Minu oma, kaaslase oma, meie oma (esemete hoidmine ja kasutamine; andmine, laenamine, varastamine, lõhkumine; kadedus, lahkus). Asja väärtus ja hind. Asjade väärtus teiste väärtuste seas.võõrast asja ei tohi loata võtta;
Individuaalsed ja üldkasutatavad transpordivahendid kodu ja kooli vahel liiklemiseks. Käitumine liiklusvahendites.	väärtustab ausust asjade jagamisel; kirjeldab erinevaid võimalusi kodust kooli jõudmiseks; käitub tänaval ja

*Telefoni viisakas vastuvõtmine;
helistamine vanematele.*

*liiklusvahendis viisakalt; demonstreerib
õpituatsiooni viisakat telefonivestlust*

<i>MINA JA TURVALISUS</i>	
<i>Sagedasemad lastega toimuvad õnnetusjuhtumid: kukkumised, liiklusõnnetused jalakäijatega (sõidutee valesti ületamine, seisva liiklusvahendi varjust väljumine, liiklemine talvisel teel); juhtumist teatamine lähimale täiskasvanule.</i>	<i>Teab sagedasemaid ohtusid kooliteel liiklemisel ja võõraste inimestega; suhtlemisel, oskab pöörduda täiskasvanu poole abi saamiseks; kirjeldab pildile toetudes õnnetusi vältivat käitumist; demonstreerib õpituatsioonis käitumist võõraste inimestega; demonstreerib õpituatsioonis käitumist võõras ümbruses.</i>
<i>Käitumine võõraste inimestega (koju sisselaskmine, võõraga kaasaminek, võõralt asjade/maiustuste vastu võtmine jms; hädaolukorras abi palumine).</i>	
<i>Võõras ümbrus, eksimine, abi palumine (dialoogi repliigid), vanemale helistamine.</i>	

3. klass

Õppesisu	Õpitulemused
KÄITUMINE JA SUHTLEMINE	
<i>Mina. Minu erinevused teistest inimestest ja sarnasused nendega. Iga inimese väärtus.</i>	<i>Nimetab, mille poolest ta sarnaneb teistega ja mille poolest erineb teistest;</i>
<i>Uhkustamine. Valetamine (valetamise tagajärjed, vale ülestunnistamine, tõe rääkimine).</i>	<i>väärtustab iseennast ja teisi; alustab ja jätkab dialoogi (küsimus – vastus, teade – küsimus, kutse koostgevusele, nõustumine, loobumine); hindab ning vastandab õpituatsioonis oma ja kaaslaste igapäevaseid käitumisakte õige/vale-, meeldib/ei meeldi-tasandil; kirjeldab viisakat käitumist koolis, külas ja koduümbruses; kirjeldab kava abil sünnipäevapeo kulgu; kirjeldab näoilme ja hääletooni järgi kaaslaste 4–6 emotsiooni; laenutab raamatukogust endale huvipakkuva raamatu.</i>
<i>Käitumine koduümbruses (trepikojas, õues, tänaval), naabritega arvestamine.</i>	
<i>Sünnipäeva tähistamine, peo planeerimine (tegevuste/mängude valik ja peo ettevalmistamine), sobilikud kingitused. Külla kutsumine, küllaminek, käitumine külas.</i>	
<i>Telefonivestlus sõbraga (kutse koostgevusele, dialoog).</i>	
<i>Käitumine söögilauas (igapäevane laua katmine ja koristamine, hügieeninõuded).</i>	
<i>Käitumine raamatukogus (kooli raamatukogus lugejaks registreerimine, raamatu laenutamine), raamatu hoidmine.</i>	
<i>Suhtluspartnerite näoilmed, hääletoon (viha, hirm, vastikus, häbi, üllatus, rõõm).</i>	

INIMENE JA TERVIS	
Õpilase välimus (keha ja riiete puhtus-korrashoid), selle mõju enesetundele ja suhetele kaaslastega.	Nimetab oma keha puhtuse ning välimuse eest hoolitsemise võimalusi – vahendeid ja vajalikkust; kirjeldab tervet ja haiget inimest; teab, et ravimeid võetakse siis, kui ollakse haige, ning et ravimid võivad olla inimese tervisele ohtlikud; teadvustab oma enesetunnet ja teavitab sellest kaaslasi; kirjeldab tervise hoidmise viise: mitmekesine toit, uni ja puhkus ning liikumine ja sport.
Terve ja haige inimene, haiguse tunnused (nohu, köha, palavik, valu, lööbed), teavitamine halvast enesetundest; nakkuse levikut vältiv käitumine, ravimite võtmine.	
Haiguste ennetamine (riietus, ruumide õhutamine, karastamine). Tervislik eluviis: mitmekesine toit, piisav uni ja puhkus ning liikumine ja sport.	
INIMENE JA PEREKOND	
Peretüübid: suurpere, väikepere. Õdede-vendade, vanemate, vanavanemate andmed (nimi, vanus, tegevus).	Kirjeldab oma perekonda: pere suurus, andmed pereliikmete kohta (nimi, vanus, tegevus);
Abivalmidus, kohuse- ja vastutustunne, üksteisega arvestamine.	kirjeldab, mille poolest perekonnad erinevad ja sarnanevad; väärtustab üksteise abistamist ja arvestamist peres; nimetab oma kohustusi peres
INIMENE JA KODUMAA	
Eestimaa minu kodumaa. Eesti Vabariigi sümbolid: vapp, hümn. Pealinn. President. Eesti rahvussümbolid: suitsupääsuke, rukkilill.	Tunneb Eestimaa sümboleid (lipp, vapp, hümn; suitsupääsuke, rukkilill); väärtustab Eestit – oma kodumaad; jutustab oma ja pereliikmete tegevusest pühade tähistamisel (5–6 lauset)
Pühad ja kombed (vastlapäev, kadripäev, mardipäev, advent, jõulud).	

INIMENE JA AEG	
Aastaaegade jagunemine kolmeks perioodiks (varakevad jne), inimeste tegevused, ohuolukorrad sõltuvalt aastaajast (kõndimine jäätunud veekogul jms).	Kirjeldab aastaaegadest sõltuvaid ohtusid ning nende vältimise võimalusi; määrab aega täis- ja pooltundides; kirjeldab positiivseid vaba aja veetmise võimalusi.
Kalender, selle vajalikkus (aasta, kuud, nädalad; tähtpäevad).	
Kellaaeg õpilase päevakavas (täis- ja pooltund, tegevuste ajaline järjekord).	
Vaba aja mitmekülgse sisustamise võimalused.	
MINA JA TURVALISUS	
Koolitee ja selle ümbrus, kooli tuleku aeg ja viis.	Kirjeldab ohtlikke kohti ja olukordi kooliteel ja koduümbruses ning valib ohutu tee sihtpunkti; palub ohuolukorras ja õnnetusjuhtumi korral abi (sh kasutada telefoni, valida hädaabi numbrit).
Käitumine tundmatute ainetega, vedelikega.	
Päästeteenistus: kiirabi, politsei, tuletõrje; abi vajadus (seos õnnetusjuhtumitega). Abipalve esitamine hädaabi numbril 112.	
Turvakodu.	

4. klass

Õppesisu	Õpitulemused
KÄITUMINE JA SUHTLEMINE	
Mina. Igaühe individuaalsus ja väärtuslikkus, sooline kuuluvus. Mina ja endasse suhtumine. Lapse õigused ja kohustused.	Nimetab ning võrdleb oma ja sõprade vaba aja tegevusi, huvisid;
Sõbrad ja tuttavad: sõprade valimine ja hoidmine, ühistegevus. Klassiõhtu: sisukate peotegevuste valik ja planeerimine.	väärtustab iseennast ja teisi, väärtustab oma soolist kuuluvust; analüüsib ühistes vestluses situatsioonide, oma ja kaaslaste käitumisaktide ning emotsionaalsete seisundite põhjuseid ja tagajärgi;
Eakaaslaste ja täiskasvanute kõnetamine	
Abivalmidus klassis (abi vajamine ja küsimine, abi vastuvõtmine, abivajaja märkamine ja abi pakkumine).	
Vägivaldne käitumine (tõukamine, ehmataamine, narrimine jne); võimalikud konfliktid igapäevases koolielus. Teatamine, kaebamine.	
INIMENE JA TERVIS	
Õppimise tervishoid (rüht, õige istumine, silmade tervishoid, puhkus, sport). Kahjulikud harjumused (liigne telerivaatamine, liigne arvutikasutamine jms; suitsetamine ja alkoholi tarvitamine), nende mõju füüsilisele tervisele ja õppimisvõimele.	Kirjeldab õpilase tervist tugevdavate ja nõrgestavate tegurite ja harjumuste mõju füüsilisele tervisele ja õppimisvõimele; eristab, millised toidud on tervisele kasulikud; kirjeldab esmaseid ravivõtteid külmetuse korral; demonstreerib õpituatsioonis esmaabi lihtsamate vigastuste puhul.
Isiklikud toitumisharjumused, mõju enesetundele.	
Esmased kodused ravivõtted külmetushaiguste korral. Esmaabi lihtsamate vigastuste puhul (lõikehaav, ninaverejooks jne).	

PEREKOND JA KODUKOHT	
Minu sugupuu (perekond ja lähisugulased). Pereliikmete lahkumine ja lein, käitumine matustel, surnuaias.	Nimetab oma lähisugulasi ja selgitab abistavate küsimuste toel kodu ja perekonna tähtsust oma elus; väärtustab oma kodukohta, nimetab kodukoha rikkusi ja tunneb ära sümbolid; hoiab koolis ning kodus puhtust ja korda; kirjeldab pühade tähistamise kombeid oma perekonnas.
Maa- ja linnakodu (hooned; eluruumide sisustus, puhtus, korrashoid). Kodutus, lastekodu kui üks peretüüp.	
Transpordivahendid kodukohas tänapäeval ja minevikus. Sõidupilet ühissõidukis (ostmine jm toimingud).	
Meie kool ja teised ümbruskonna koolid. Muuseumid kodukohas, käitumine muuseumis.	
Kodukoha sümbolid: lipp, vapp. Kodukoha rikkused. Pühad ja kombed (uusaasta, EV aastapäev, volbripäev, jaanipäev jne).	
INIMENE JA AEG	
Kellaaja määramine veerandtunnise täpsusega. Kellaajast kinnipidamine: täpsus; hiline mine, selle tagajärjed.	Määrab aega veerandtunnise täpsusega ning seostab seda tegevustega õpilase päevakavas; väärtustab täpsust ja kokkulepetest kinnipidamist.
Õpilase päevakava koostamine, õppimine, puhkus, vaba aja tegevused	
INIMENE JA TEAVE	
Koolistend, ajakiri lastele, kuulutus ajalehes/stendil (teabeallikate kasutamine).	Hangib koostegevuses teavet koolistendilt ja ajalehe kuulutustest.
INIMENE JA TÖÖ, INIMENE JA ASJAD	
Töö, selle eesmärk ja tulemus (produkt, tasu); pereliikmete tööd (tööde jaotus, koostöö) koduses majapidamises, õpilase töö koolis, kohuse- ja vastutustunne töö tegemisel, tööarmastus.	Mõistab töö vajalikkust ja väärtuslikkust; planeerib täiskasvanu abiga oma taskuraha kulutamist; kirjutab ja postitab oma lähedasele kirja või postkaardi.
Lapse taskuraha, selle otstarbekas kulutamine (lihtsamate ostude sooritamine), raha kogumine.	
Ostud toidupoes: ostja ja müüja suhtlemine, raha kasutamine lihtsamates tehingutes. Tehingud postkontoris. Kirja saatmine.	
INIMENE, SÄÄSTLIKKUS JA TURVALISUS	

<i>Olmejäätmete tekkimine klassis ja koduses majapidamises (tegevused, nende tagajärjel tekkiv prügi); jäätmete individuaalne käitlemine.</i>	<i>Sorteerib klassis tekkivaid olmejäätmeid;</i> <i>kirjeldab igapäevaseid turvalise käitumise viise (liiklemine kooliteel, jalgrattaga sõitmine, tulekahju vältimine, käitumine veekogu juures ja metsas);</i> <i>demonstreerib õpituatsioonis käitumist ohuolukorras ning abi kutsusmist.</i>
<i>Liiklusmärgid kodu ümbruses ja kooliteel (ülesanne, vajalikkus). Jalgrattaga (rulaga, rulluiskudega) sõitmine, ohud.</i>	
<i>Tuleohutuseeskirjade järgimine lapse igapäevastes tegevustes; käitumine tulekahju korral; käitumine tulekahjuhäire korral.</i>	
<i>Käitumine veekogude juures, basseinis, veekeskuses. Käitumine metsas, loodusmatkal (loodussäästlik käitumine, käitumine eksimise korral</i>	

5. klass

Õppesisu	Õpitulemused
KÄITUMINE JA SUHTLEMINE	
Mina: olulisemad isikuandmed, meeldivad ja ebameeldivad tegevused; sarnasused ja erinevused võrreldes eakaaslastega. Enesetutvustamine dialoogis, arvestades vestluspartneri vanust (eakaaslane, täiskasvanu).	Märkab ja mõistab erisusi oma ja kaaslaste tegevustes, arvamustes; osaleb koostegevuses erinevat tüüpi dialoogides (teade – küsimus – vastus jne); selgitab, milliseid enda andmeid võib sõpradele või võõrastele avaldada; kirjeldab isikuandmete avaldamisega seotud ohtusid; kirjeldab oma käitumist toimunud konfliktsituatsioonis; kirjeldab plaanile toetudes ning analüüsib ühises vestluses oma ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ning käitumisakte (soovid, tingimused, põhjus, tagajärg); demonstreerib õpituatsioonis käitumist vägivalla märkamise korral; demonstreerib õpituatsioonis käitumist vägivalla ohvriks sattumise korral; väärtustab suhetes abivalmidust, märkab abivajajat ning pakub võimalusel oma abi
Suhtlemine võõrastega, milliseid isikuandmeid võib kellele avaldada. Igapäevased suhtlussituatsioonid kodus ja koolis (positiivsed/negatiivsed ettepanekud, konfliktid jne): hindamine (tingimused, põhjus, tagajärg); suhtlemiseesmärkide mõistmine (käsk, korraldus, palve, keeld, teave jne). Vägivaldse (füüsiline, vaimne) käitumise äratundmine, käitumine ohvri ja pealtnägijana.	
Abivalmidus (vanad inimesed, nooremad kaaslasted, erivajadustega inimesed): abivajaja märkamine ja abi pakkumine, abistamine. Abi vajaduse ja enda võimaluste hindamine abi pakkumisel.	
INIMENE JA TERVIS	
Meeleelundite (nägemis-, kuulmis-, haistmis-, maitsmis-, kompimiselund) ülesanded, tervishoid.	Selgitab meeleelundite ülesandeid ja tervishoidu; kirjeldab oma välimuse, hügieeni ja tervise eest hoolitsemise võimalusi ning teab hoolitsematuse tagajärgi; kirjeldab oma enesetunnet küsimustele toetudes; demonstreerib õpituatsioonis esmaabi põletuse, külmumise ja minestuse korral; kirjeldab uimastite (alkoholi ja tubaka) mõju õppimisvõimele ja käitumisele; demonstreerib õpituatsioonis uimastite tarvitamisest keeldumist.
Erivajadustega inimesed (meeleelundite kahjustuste tagajärjel), alternatiivsed suhtlemisvahendid.	
Enesetunde kirjeldus dialoogis arstiga (levinumad külmetus- ja nakkushaiguste tunnused), ravirežiimi järgimine. Haiguste ennetamine (tervislikud eluviisid).	
Tervisesport ja liikumine, sportimisvõimalused kodukohas, Eesti tuntumad sportlased.	

<i>Piisava une ja puhkuse vajalikkus.Valikud toitumisel.</i>	
<i>Esmaabi põletuse, külmumise, minestuse korral.</i>	
<i>Uimastid: tubakas, alkohol, narkootikumid (kanep); alkoholi ja tubaka mõju õppimisvõimele ja käitumisele. "Ei" ütlemine uimastitega seotud situatsioonides.</i>	
PEREKOND JA KODUKOHT	
<i>Elu maal ja linnas, kodukoha eluolu (levinumad tegevusvaldkonnad, ametid jms). Kodukoha rahvariided, rahvariiete kandmine tänapäeval ja minevikus. Kodukoha tähtsamad traditsioonid (laulu- ja tantsupidu jms).</i>	<i>Võrdleb eluolu maal ja linnas; kirjeldab ühistes vestluses oma kodukanti; kirjeldab kodukoha traditsioonilisi üritusi, tunneb ära rahvariided;</i>
<i>Peretraditsioonid (pereliikmete ühised tegevused, peretraditsioonide määramine ühisvestluses, sarnasused-erinevused kaaslastega).</i>	<i>kirjeldab ühistes vestlustes oma pere traditsioone ja pühade tähistamist.</i>
<i>Pühad ja kombed (ülestõusmispühad, karjalaskepäev, jüripäev, hingedepäev).</i>	
INIMENE JA AEG	
<i>Aja määramine minutilise täpsusega, kellaaja kahesugune määramine (toetudes ööpäeva osadele).</i>	<i>Määrab aega minutilise täpsusega ning koostab õpetaja abiga endale</i>
<i>Päeva ja nädala ajakava, vaba aja tegevuste mitmekesisus (positiivsed ja negatiivsed harjumused päevakavas: ajakulu, valikute tegemine jne).</i>	<i>otstarbeka ajakulutusega päevakava; kirjeldab positiivsete harjumuste mõju; nimetab mitmekesiseid positiivseid vaba aja veetmise võimalusi.</i>
INIMENE JA TEAVE	
<i>TV-kava (sisu, eakohased saated, telesaadete hulgast valikute tegemine).</i>	<i>Leiab saatekavast teda huvitavad saated ning märgib need üles; otsib koostegEVuses teavet pilt-teatmeteosest; teadvustab reklaamide eesmäärke</i>
<i>Pilt-teatmeteosed, Internet: kooli kodulehekülg (teabeallikate kasutamine).</i>	
<i>Reklaamide sisu ja eesmärk.</i>	
INIMENE JA TÖÖ, INIMENE JA ASJAD	

Palgatöö, selle tulemus ja eesmärk, ametis püsimise üldised tingimused (võrdlus õpilase käitumisega koolis).	Mõistab oma kohustusi ja vastutust seoses õppetööga;
Kulutused peres lapse heaolu eest hoolitsemisel (lapse põhivajadused ja soovid, pere majanduslike	teadvustab oma nõudmiste/soovide sõltuvust vajadustest ja pere sissetulekust;
võimalustega arvestamine jms), asjade väärtus sõltuvalt nende vajalikkusest.	hindab asjade väärtust nende vajalikkusest lähtuvalt.
Raha hoidmise viisid: hoiukarp, pank. Raha kogumine.	
INIMENE, SÄÄSLIKKUS JA TURVALISUS	
Vee ja elektri säästlik tarbimine koolis ja kodus.	Kirjeldab vee ja elektri säästliku tarbimise võimalusi kodus ning koolis;
Olmejäätmete (tava-, taaskasutatavad, ohtlikud jäätmed) käitlemine kodus majapidamises (prügi sorteerimine ja ärapaigutamine, kogumispunktid, jäätmete kompostimine).	nimetab olmejäätmete käitlemise viise kodus majapidamises; demonstreerib õpitu olmesituatsioonis käitumist liiklusõnnetuse korral ja abi kutsumist; kirjeldab ja teadvustab pürotehnika väärkasutuse ning pommiähvarduse tegemisega kaasnevat tagajärge; peab kinni evakuatsiooni reeglitest.
Liiklusõnnetuste peamised põhjused, liiklusõnnetusest teatamine ja abi kutsumine.	
Pürotehnika (ost-müük alaealistele, kasutamine). Pommiähvarduse tegemisega kaasnevad ohud ja tagajärjed, käitumine pommiähvarduse korral.	

Õppesisu	Õpitulemused
SUHTLEMINE EAKAASLASTE JA TÄISKASVANUTEGA	
Suhtlemisstrateegiate eristamine (õpetaja abiga): selgitamine, veenmine, meelitamine, ähvardamine jm. Suhtluspartnerite motiivid ja kavatsused. Suhtlemine sõprade ja "sõpradega": "kambavaim", jälgendamine; isiklik arvamus, vastutus; keeldumine mittesoovitud tegevustest.	Märkab ja jätab suhtlemisel meelde kaaslaste seisukohti, eristab kohast käitumist/suhtlemist kohatust käitumisest/suhtlemisest; võrdleb ja hindab õpetaja suunamisel enda ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ja käitumist (eesmärk, tingimused, põhjus– tagajärg); kasutab tuttavates olukordades suhtlemissituatsioonist, -partnerist ja - eesmärgist sõltuvaid variatiivseid väljendusviise;
Suhtlemine vastassugupoolega (tähelepanu köitmine, tunnete verbaalne ja mitteverbaalne väljendamine, reageerimine (eba)meeldivatele ettepanekutele jms). Suhtlemine internetiportaalides, enda kohta edastatava infoga seotud turvalisus ja ohud.	
Suhtlemine koduste ja eakaaslastega: rääkimine, ärakuulamine; pingedkonfliktid, arusaamatused, nende vältimine ja lahendamine.	
Suhtlemisprobleemid kodus: muutunud suhted ja rollid, iseseisvumine: laste ja vanemate vastutus. Valetamine, vaikimine, hädavale. Süüteo ülestunnistamine ja vabandamine.	demonstreerib õpituatsioonis isikliku arvamuse sobilikul viisil väljendamist ning keeldumist mittesoovitud tegevustes; mõistab vabandamist kui oma süüst/eksimusest arusaamist ja kahetsemist; kirjeldab konfliktide ennetamise võimalusi suhtes; selgitab internetisuhtluses esinevaid ohtusid ning oma andmete edastamise põhimõtteid
MINA ISE	
Mina-pilt: oskused ja võimed, huvid, tugevused ja nõrkused; sarnasused ja erinevused kaaslastega, sallivus.	Kirjeldab ning hindab plaanile toetudes oma huvisid ja toimetulekut koolis (õnnestumised, raskused jms); selgitab ühistes vestluses enesehinnangu mõju käitumisele; väärtustab erinevusi inimeste vahel, on salliv erinevuste suhtes.
Enesehinnang (erineva enesehinnanguga õpilaste käitumine sarnastes situatsioonides).	

INIMESE TERVIS	
Sissejuhatus inimese anatoomiasse lähtuvalt elundite funktsioonidest (nahk, meeelundid, aju, kopsud, magu, neerud, maks, suguelundid).	Omab ettekujutust inimese organismi üldisest ülesehitust, tunneb joonisel inimfiguuris ära elutähtsad organid; nimetab ebatervisliku toitumise võimalikke tagajärgi, oskab valida erinevate toitade hulgast tervisele kasulikke; selgitab mitmekülgse toitumise olemust; demonstreerib õpituatsioonis esmaabi mürgituse ning looma- ja putukahammustuse korral; kirjeldab uimastite mõju organismile ja käitumisele.
Toidu- ja toitained. Toiduainete pakendiinfo (eri toitainete sisaldumine; parim enne jms). Kiirtoit – populaarsuse põhjused, mõju inimese organismile. Üle- ja alatoitumine (sh dieetid ja näljutamine), selle mõju tervisele.	
Esmaabi (toidu- jms) mürgituse, looma- ja putukahammustuse korral.	
Uimastite (sh alkoholi ja tubaka) mõju organismile (ülevaatlikult) ja käitumisele.	
INIMESE ARENG	
Murdeiga, muutused tüdrukute ja poiste organismis. Erinev arengutempo ja muutuste aktsepteerimine.	Teadvustab ja aktsepteerib murdeeaga seotud muutusi oma organismis ja käitumises, mõistab arengu individuaalsust;
Poiste ja tüdrukute hügieen, ravikosmeetika vajadus ja kasutamine	
Muutused tüdrukute ja poiste käitumises, sh suhtlemises; sobivad ja ebasobivad käitumismallid.	nimetab kohti, kust leida abi ja vastuseid oma murdeeaga seotud küsimustele

INIMESE VÄLIMUS	
Riietumine (olukorrale ja kehaehitusele sobiva riietuse, jalanõude valik, noortemood – riietusesemete otstarbekus). Riiete ja jalanõude puhtus-korrashoid: pesemis- ja hooldusvahendite kasutamine; keemiline puhastus, kingsepp (oma soovide väljendamine suhtlemisel).	Hoolitseb oma välimuse eest ja valib olukorrale vastavad rõivad; kirjeldab juuste ja küünte hooldamise põhimõtteid ning põhjendab hooldamise vajadust; demonstreerib õpituatsioonis oma soovide väljendamist teenindajale (juuksurile, kingsepale, keemilises puhastuses).
Juuste igapäevane hooldamine: hooldusvahendid, juuksevärvid (pakendiinfo, kasutamine). Suhtlemine juuksuriga (oma soovide väljendamine, soovitude küsimine jms).	
Küünte hooldamine, maniküür, pediküür. Olukorrale ja eale sobiv dekoratiivkosmeetika.	
INIMENE JA KODU	
Kodu ja koduümbrus (kirjeldus, soovid muudatuste osas; igapäevane korrashoid). Suurpuhastus kodus (tööde järjekord, jagamine pereliikmetega, vahendid).	Koostab õpetaja juhendamisel kodu korrashoiuga seotud tegevuste plaani (tööde järjekord, vahendid, tööjaotus); kirjeldab oma kodu ja koduümbrust, juhatab teed enda koju; koostab kirjaliku küllakutse; kirjeldab ettevalmistusi, mis on vajalikud külaliste tulekul ning külla minekul; kirjeldab kodukoha tuntud inimesi nende tegevusalast lähtuvalt; kirjeldab kodukoha ettevõtete põhilisi valdkondi.
Külaskäik ja külaliste vastuvõtmine (suulise ja kirjaliku kutse saamine, ettevalmistused sõltuvalt küllakutsest, külas viibimine).	
Kodukoha (ja Eesti riigi) tuntud inimesed, nende tegevusalad, elukutsed (seos päevakohaste sündmustega). Kodukoha ettevõtted ja nende toodang, töötajate ametid.	
INIMENE JA TEAVE	
Olulisemad päevauudised, nende edastamine kaaslastele. Teatmeteosed, Internet (kodukoha tuntumate paikade ja inimeste kohta lühiinfo hankimine ja edastamine koostevõttes).	Hangib õpetaja juhendamisel teavet kaaslastelt (küsimuste esitamine) ja eriliigilistest tekstidest (Internet, meedia, teatmeteosed, sõiduplaanid);
Transport kodukohas, kodukoha ümbruses (orienteerumine	
sõiduplaanides, teabe hankimine; sõidusoodustused).	oskab kasutada kodukoha ühistranspordi sõiduplaane; mõistab telefoni otstarbeka kasutamise vajalikkust

Telefoni otstarbekas kasutamine (telefonikaart, mobiiltelefon).	
INIMENE, SÄÄSTLIKKUS JA TURVALISUS	
Kodukeemia kasutamine (WC, vanni, pliidi ja akna puhastamine), piktogrammide pakendil, kodukeemia väärkasutuse võimalikud tagajärjed.	Nimetab kodukeemia pakenditel olevate piktogrammide tähendusi, teab kodukeemia väärkasutuse tagajärgi ja nende ennetamise võimalusi; kirjeldab peamisi tule- ja veeohutuse nõudeid ning käitumisstrateegiaid vastavate õnnetusjuhtumite korral; demonstreerib õpituatsioonis esmaste tulekustutusvahendite kasutamist ning abi kutsumist ohuolukorras.
Tulekahju tekkimise ohud koduses majapidamises: ohuolukorra hindamine, tulekahju kustutamine (esmaste tulekustutusvahendite kasutamine, hädaabi).	
Ohutusnõuded ujumisel ja veesõidukite kasutamisel, päästevahendite kasutamine.	

Õppesisu	Õpitulemused
SUHTLEMINE EAKAASLASTE JA TÄISKASVANUTEGA	
Suhtlussituatsioonide kirjeldamine oma ja teise positsioonilt; suhtluspartneri soovide, kavatsuste variatiivsed väljendusviisid; hinnang suhtluspartnerite käitumisele (motiivid, tingimused, tulemused); eriarvamused (oma seisukohtade selgitamine ja kaitsmine, nõustumine kaaslase arvamusel); konfliktide lahendamise võimalused. Suhtlussituatsioonid ja –strateegiad: agressiivne, ennastkehtestav ja alistuv käitumine; süüdistamine, kriitika; iroonia, must huumor. Arusaamatused ja konfliktid kodus, sõprade vahel.	Selgitab ja kaitseb õpetaja suunamisel oma seisukohti, mõistab suhtluspartnerite seisukohtade võimalikku sarnasust/erinevust, oskab reageerida kohatule käitumisele; kirjeldab ja hindab plaani abil oma ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ning käitumist (motiivid, tingimused, tulemused; reageerimine (eba)õnnestumisele jms); demonstreerib õpituatsioonis konfliktide lahendamise võimalusi; oskab teha kaaslastele (sh vastassugupoole esindajatele) ettepanekuid ning vastata positiivsetele/negatiivsetele ettepanekutele situatsioonile vastavaid moraalinorme ja käitumisetiketti arvestades; väärtustab lähisuhetes hoolivust, abistamist ja lugupidamist;
Iseloomujooned ja käitumine, mida sõprades, sh vastassugupooles hinnatakse. Noormehe ja neiu omavaheline suhtlemine (kaaslane kinos, teatris, peol: kutsumine, nõustumine/keeldumine, alternatiivsete ettepanekute esitamine, kaaslasega arvestamine jne). Sõprus, armumine, armastus, käimine. Oma tunnete väljendamine, tunnetest rääkimine, lähedus, aja koosveetmine, ühised tegevused. Seksuaalsuse trepp ja arengu individuaalsus. Seksuaalsuhted: partnerite valmisolek, seksuaalsuhtest keeldumine, selle edasilükkamine; vastutus seoses seksuaalelu alustamisega, noorte nõustamisteenused. Mittesobilik seksuaalne käitumine, ahistamine, käitumine seksuaalse ahistamise korral.	mõistab seksuaalse arengu individuaalsust ning analüüsib enda asetust seksuaalsuse trepil; kirjeldab, kuidas lähisuhetes läbi ühise ajaveetmise väljendada oma tundeid; mõistab seksuaalelu alustamisega seotud vastutust; mõistab oma õigust keelduda seksuaalsuhtest, demonstreerib õpituatsioonis ebasoovitavast seksuaalkäitumisest keeldumist ja käitumist seksuaalse ahistamise korral; nimetab noortele mõeldud nõustamisteenuseid (lähim nõustamiskabinet, internetileheküljed, perearst, kooli sotsiaaltöötaja jne).

MINA ISE	
Mina-pilt: positiivsed ja negatiivsed iseloomuomadused, sarnasused erinevused kaaslastega; negatiivsete omaduste parendamisvõimalused.	Teadvustab oma positiivseid ja negatiivseid iseloomujooni (3–4), oskab õpetaja suunamisel nimetada negatiivsete omaduste parandamise võimalusi; kirjeldab ning hindab plaanile toetudes oma huvisid ja toimetulekut koolis (õnnestumised, raskused jms); selgitab enesehinnangu mõju inimese mõtlemisele ja käitumisele, kirjeldab enesehinnangu toetamise võimalusi.
Enesehinnang (erineva enesehinnanguga inimeste käitumine, minu ja kaaslaste reageeringud kiitusele, laitusele, õnnestumisele, ebaõnnestumistele jms.; hinnangud reageeringutele, käitumisele; võimalikud lahendused).	
MINU TERVIS	
Minu toiduvalik ja seda mõjutavad tegurid, mitmekesise toidu tähtsus. Kehaline aktiivsus tervise tugevdajana (kehalise aktiivsuse vormid, võimalused koolis, kodukohas). Arsti (kiirabi, perearst, hambaarst) poole pöördumine (registratuur, vestlus vastuvõtul, konsultatsioon telefoni teel). Tuntumad ravimtaimed (korjamine, säilitamine, apteegist ostmine; kasutamine). Enamlevinud nakkushaigused, levimise viisid, HIV ja AIDS.	Kirjeldab, kuidas hoolitseda oma tervise eest (toitumine, kehaline aktiivsus, tervist kahjustavate tegevuste vältimine, rahvameditsiin, arstiabi); analüüsib oma nädala toitumise, vaba aja tegevuste (sh füüsilise aktiivsuse) kava; demonstreerib õpituatsioonis arsti poole pöördumist;
Esmaabi mao- ja puugi hammustuse korral. Uimastite tarbimise enamlevinud põhjused noorte hulgas. Käitumine uimastitega seotud olukordades, abi kutsumine.	kirjeldab põhilisi nakkushaiguste levimise ja vältimise viise; kirjeldab ja demonstreerib õpituatsioonis esmaabi mao- ja puugihammustuse korral; kirjeldab uimastite tarvitamise enamlevinud põhjuseid noortel; oskab uimastitega seotud situatsioonides ütelda „ei” ning vajaduse korral abi kutsuda
KODU JA KODUKOHT	
Eestimaal elavad teised rahvused; kultuurilise mitmekesisuse rikastav	Väärtustab kultuurilist mitmekesisust, suhtub sallivalt teistesse rahvustesse ja kultuuridesse; koostab kodu korrashoiu ja vaba aja

roll, sallivus teiste rahvuste ja kultuuride suhtes.	sisustamisega seotud tegevuste plaani (tegevuste ajaline järjekord, oma soovide ja võimalustega arvestamine); kirjeldab vaba aja mitmekülgse veetmise võimalusi kodukohas; koostab
Oma tuba: toa plaan, toa sisustamine ja korrashoid. Kodu kaunistamine tähtpäevadeks (seos peretraditsioonidega).	matka või ekskursiooni plaani ning tutvustab seda kaaslastele;
Vaba aja ja tegevuste planeerimine (võimalused ja pakkumised kodukohas ja lähiümbruses jne), tegevuste mitmekesisus. Matk, ekskursioon kodukohas, koduümbruses (planeerimine koostegevuses: info otsimine vaatamisväärsuste kohta, valikute tegemine, ettevalmistuste planeerimine (sh reisikoti pakkimine); kirjalik meelepea kaaslastele; plaani tutvustamine ja põhjendamine jms).	koostab peo (sünnipäeva, klassiõhtu) tegevuste, sh ettevalmistuse plaani.
Noorteüritused, -peod (kodused peod; kooli-, linna- jm peod: käitumine, riskid). Peo praktiline planeerimine sünnipäeva ja klassiõhtu näitel.	
INIMENE, AEG JA TEAVE	
Isikut tõendav dokument (ID-kaart, pass), selle muretsemine ja kasutamine. Isikuandmete turvaline hoidmine. Enda ja teiste kohta info edastamine internetis, sellega kaasneda võivad ohud ja ohtude vältimine.	Hangib õpetaja juhendamisel teavet teistelt inimestelt ning teabetekstidest; edastab plaani abil kaaslastele teavet; nimetab sidepidamise viise tänapäeval ja minevikus, kasutab otstarbekalt
Kirjavahetus (kirja saatmine Eesti piires ja välismaale; tähtitud kiri; e-mail, e-kaart; kirjavahetus tänapäeval ja minevikus). Telefon (telefoniraamatu kasutamine; infotelefon; sidepidamine tänapäeval ja minevikus).	nüüdisaegseid sideteenuseid (kirjavahetus, telefon, Internet); teadvustab internetisuhtluses valitsevaid ohte ning mõistab, millist informatsiooni enda või teiste kohta on sobilik ja turvaline avaldada; teadvustab reklaami eesmäärke ning demonstreerib õpitu olulisust reklaampakkumisele vastamist (sh keeldumist).
Reklaampakkumised (telefoni teel pakutavad kaubad-teenused; reklaamlehed postkastis jms), nõustamine-keeldumine.	

INIMENE JA TÖÖ, INIMENE JA RAHA	
Töö lapse ja täiskasvanu elus (tööde liigid, töö tulemus, eesmärk, tingimused; kohusetunne ja vastutus tulemuste eest).	Mõistab ja oskab kirjeldada töö tähtsust (tulemus, eesmärk, tingimused); oskab nimetada oma pere olulisemaid sissetuleku- ja kuluallikaid
Minu pere sissetulekud (palk, tootmine, toetused). Minu pere väljaminekud (eluase, toit, riided, transport, meelelahutus).	
INIMENE, SÄÄSTLIKKUS JA TURVALISUS	
Jäätmekäitlus maal ja linnas (era- ja kortermajad; prügilad). Prügi käitlemist reguleerivad piktogrammide pakenditel.	Kirjeldab jäätmete individuaalseid ja ühiskondlikke käitlemisvõimalusi ja -viise; kirjeldab erinevate transpordivahendite kasutamise eeliseid ja puudusi reisimisel; demonstreerib õpitu olulisust hädaabi numbrile helistades täpse teabe andmist; selgitab, milliste juhtumite korral tuleb pöörduda politseisse
Reisimine, erinevad transpordivahendid, hääletamine (eelised võrreldes ühistranspordiga, riskid).	
Hädaabi kutsumine erinevate õnnetusjuhtumite korral. Juhtumid, kus tuleb pöörduda politseisse.	

8. klass

Õppesisu	Õpitulemused
SUHTLEMINE JA KÄITUMINE EAKAASLASTE JA TÄISKASVANUTEGA	
Rühmakäitumine: Erinevad rühmad ja rollid. Reeglid ja normid rühmas. Inimsuhteid toetavad reeglid ja normid.	Arvestab ühistegevuses suhtluspartnerite erinevate (sh vastandlike) arvamustega, saavutab õpituatsioonis õpetaja juhendamisel kokkuleppeid lahkavamuste korral;
Rühma kuulumine, selle positiivsed ja negatiivsed küljed.	annab hinnangu oma ja kaaslastkäitumisviiside kohasusele situatsioonis; pakub õpituatsioonis
Hoolivus rühmas. Rühma surve ja toimetulek sellega. Sõltumatus, selle olemus. Autoriteet.	
	lahendusi pingeolukordadele; reageerib kohaselt sobimatule käitumisele;
	kirjeldab rühma mõju inimese käitumisele ja demonstreerib õpituatsioonis oskust keelduda tegevusest, mis kahjustab teda ennast ja teisi.
INIMENE JA TERVIS	
Noormehe ja neiu omavaheline suhtlemine. Ajutised ja püsivad suhted, suhte loomine ja hoidmine, vastastikune usaldus, suhet kahjustavad faktorid, lahkumine.	Nimetab peremudeleid ja kirjeldab pereliikmete rolli perekonnas; väärtustab lähisuhteid, oskab suhet alustada ning teab, kuidas suhteid hoida;
Seksuaalsuse olemus ja arengu individuaalsus, seksuaalvähemused. Seksuaalkäitumine ja vastutus: sobiv ja lubamatu seksuaalkäitumine, soovimatu raseduse vältimine; sugulisel teel levivad haigused (levimine, mõju tervisele, ravi, ennetamine); nõustamisteenused. Lapsevanemaks saamine: füüsiline ja sotsiaalne küpsus.	mõistab seksuaalsuse olemust ja seksuaalse arengu individuaalsust ning teab turvalise seksuaalkäitumise põhimõtteid ja oma vastutust selles; eristab lubatud ja lubamatut seksuaalkäitumist; nimetab, kust leida abi lähisuhteid ja seksuaalsust puudutavates küsimustes;
Peremudelid (perekond, üksikpered, kasu- ja hoolduspered): pereliikmete roll perekonnas (vrkl minevikuga), kohustused ja vastutus. Nooremate õdede-vendade eest hoolitsemine, nendega tegelemine, sh mängimine.	selgitab lapsevanemaks saamisega kaasnevat vastutust; tegutseb õpituatsioonis koos endast nooremate õpilastega neid abistavalt ja toetavalt.
Praktilises tegevuses nooremate õpilaste abistamine, neile tegevuste ja mängude planeerimine ning läbiviimine.	

TERVISE HOIDMINE	
Tervise füüsiline, vaimne, sotsiaalne ja emotsionaalne aspekt. Tervisenäitajad. Tervisliku eluviisi komponendid, endale sobiliku tervisliku toitumise ja kehalise aktiivsuse leidmine. Südameveresoonehaiguste ja pahaloomuliste kasvaja põhjuste ning ennetamine tervisliku eluviisiga. Tervist hoidvate valikute tegemine. Inimese elukaar ja selle perioodid, põhivajadused eluperioodidel (põhivajaduste rahuldamine), mõju	Kirjeldab oma tervislikku seisundit, oskab pöörduda abi saamise eesmärgil arsti poole (vastuvõtt, kojukutse, hädaabi); kirjeldab peamisi tervist tugevdavaid ja toetavaid tegureid, tervishoiu- ning sotsiaalsüsteemi teenuseid; teab ja oskab igapäevaelus planeerida tervislikke valikuid seoses oma füüsilise, vaimse, emotsionaalse ja sotsiaalse tervisega;
inimese käitumisele, suhtlemisele, tundemaailmale). Arstiabi kodukohas (lähinaabruses): meditsiinasutused ja nende otstarve; perearst ja eriarstid, kojukutse telefoni teel; tervisekindlustus; tervise- ja puhkekeskused. Tervishoiu ja sotsiaalsüsteem Eestis. Koduapteek (sisu, kasutamine, ravimipakendi teabeleht). Esmaabi lämbumise, põrutuse korral. Väsimus, stress, depressioon (tundemärgid, nõustamis- ja kriisiabi). Tervisealased infoallikad, nende kasutamine ja usaldusväärsus. Kaitsesüstimine haiguste ennetamise eesmärgil (lastehaigused, gripp, puugihammustustega kaasnevad haigused); kaitsesüstimine enne välisreise. Allergia: peamised allergiaallikad, allergilised reaktsioonid, meditsiiniline abi.	teab tervisliku toitumise ja kehalise aktiivsuse põhimõtteid ning mõistab nende rakendamise olulisust igapäevaelus; selgitab inimese põhivajadusi elukaare erinevatel etappidel; teab ja otsib olulisi infoallikaid tervisetabe ja -abi saamiseks; leiab küsimustele toetudes olulise info ravimipakendi teabelehelte; selgitab kaitsesüstimise mõju ja vajalikkust teatud olukordades.
RISKIKÄITUMISE ENNETAMINE	
Toimetulek vägivallaga (vägivalla vormid, vägivallast hoidumine, vägivallaga toimetulek, hinnang individuaalsele ja rühmakäitumisele; nõustamis- ja kriisiabi kodukohas). Kuriteo ohvriks langemine,	Leiab infot nõustamis- ja kriisiabi võimaluste kohta kodukohas või selle lähiümbruses, toob näiteid vägivallast hoidumise võimaluste kohta; kirjeldab, kuidas ja millal pöörduda õiguskaitseorganite poole;

pöördumine õiguskaitseorganite poole.	mõistab uimastite omamise, tarbimise ja levitamisega seotud riske ja vastutust; selgitab mängurlusega seotud ohtusi.
Seksuaalvägivald, valehäbi, ohvriabi.	
Uimastid ja kuritegevus; uimastitega seotud seaduste põhipunktid. Uimastite tarvitamisega seotud tervise-, sotsiaalsed ja juriidilised riskid; sõltuvuse kujunemine. Käitumine uimastitega seotud situatsioonides, esmaabi.	
Mängurlus: loterii, hasartmängud (mänguautomaadid, kasiino jne) - riskid, sõltuvus, abi saamise võimalused.	
INIMENE JA VÄLIMUS	
Eakohane igapäevane ja pidulik riietus, aksessuaarid (nt kooli lõpupidu); suhtumine vanemate, eakaaslaste, moeajakirjade soovitusesse.	Selgitab riiete hooldusmärkide tähendusi; valib olukorrale sobiva riietuse
Rõivaste ja jalatsite hooldus: hooldusmärgid.	
INIMENE JA TEAVE	
Avalik infopunkt. Kohalik ajaleht. Eestis ilmuvad ajalehed ja ajakirjad; ajakirjanduse tellimine.	Hangib teavet teistelt inimestelt ning õpetaja juhendamisel teabeallikatest ja -tekstidest;
Uudisteportaalid internetis, internetis leiduva informatsiooni varieeruv kvaliteet.	selgitab internetis leiduva teabe varieeruva kvaliteedi põhjust, mõistab, et kirjutatud ei vasta alati tõele.
INIMENE, ASJAD JA RAHA	
Arve avamine pangas; hoiuse igapäevane kasutamine (sularahaautomaat jne). Maksete liigid koduses majapidamises, maksete tasumise võimalused, täpsus.	Oskab kasutada lihtsamaid pangateenuseid; selgitab ostu- ja toitlustuskoha valiku põhimõtteid;
Igapäevased sisseostud: ostukoha valik (kauplus, turg jms); kulude planeerimine päevaks, nädalaks; ostutoimingud.	laenutab raamatukogust endale huvipakkuvat kirjandust.

Ühiskondliku toitlustamise asutused (menüü, arve, käitumisetikett (sh kaaslase kutsumine); toidu kojutellimine). Kataloogikaubandus (tellimine, riskid, kauba tagastamine). Postipaki saamine ja saatmine.	
Küla-/linnaraamatukogus lugejaks registreerumine, teabe hankimine otsitava kirjanduse kohta.	
KARJÄÄRI PLANEERIMINE	
Eneseanalüüs (töölased huvid, võimed, oskused, isiksuseomadused). Jätkuõppevõimalused (erialad, õppeasutused).	Teadvustab oma võimete, teadmiste ja oskuste tugevusi/nõrkusi; nimetab võimetekohase elukutse omandamise võimalusi.

Õppesisu	Õpitulemused
LÄHISUHTED JA PEREKOND	
Lähisuhted, suhete alustamine ja hoidmine, vastutus ja austus. Kooselu, abiellumine ja pere loomine.	Suhtleb tavaolukorras adekvaatselt (kuulab vestluspartnerit, esitab küsimusi, selgitab oma seisukohti, otsib lahendust erimeelsustele, tunnistab oma eksimusi ja väärkäitumist);
Raseduse planeerimine; loote areng; loote ja ema tervist hoidev käitumine. Lapse sündimine: ettevalmistused imiku hooldamiseks; sünnijärgsed kohustused (nimepanek, tervisekindlustus, meditsiiniline kontroll jms); kohaliku omavalitsuse ja riiklikud toetused.	reageerib adekvaatselt kohatule käitumisele enda ja teiste suhtes; hindab oma ja kaaslaste käitumise otstarbekust tavaolukorras ning vastavastuhiskonnakorraldustele. Käitub vastavalt;
Lapse saamisega seotud (lisa)kulutused (peamised kuluartiklid lapseas), lapse hooldamisele kuluv aeg. Puudega laps.	teab kooselu reegleid ja norme toetavates inimsuhtes ning väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet; kirjeldab imiku ja väikelapse arendamise tingimusi ning hooldamise võtteid;
Imiku- ja lapseiga (peamised arengutingimused, , suhtlemine lapsega, lapse õigused (alus)haridusele). Lapse arendamineõpetamine (eakohased mänguasjad, raamatud jms); mängude õpetamine noorematele õpilastele	oskab küsida teavet kaasinimestelt, kasutada teabetekste ja teatmikke;
Peretülid ja –vägivald (tagajärjed, lahendused, valehäbi, nõustamis- ja kriisiabi).	nimetab pereeluga seotud nõustamise ja abi võimalusi kodukohas.
Uimastite tarbija perekonnas: mõju majanduslikule olukorrale, suhetele. Kohalikud ja üldriiklikud nõustamis- ja ravivõimalused.	
Lahutus, lahuselava vanema kohustused lapse kasvatamisel.	

EELARVE PLANEERIMINE	
<i>Pere sissetulekud (palk, toetused). Igapäevaste kulutuste planeerimine (eluase, toit, riietus, transport, vaba aeg); kulutuste kasv perekonna suurenemisel (sh lemmiklooma võtmisel).</i>	<i>Mõistab inimtegevuse peamiste ressursside (aeg, teadmised/oskused, töö, raha) tähtsust oma elus; oskab planeerida ressursside täiendamise/kulutamisega seotud tegevusi;</i>
<i>Suurte väljaminekute planeerimine (soovid, võimalused, riskid: raha säästmine ja hoiustamine, järelmaks, krediit, laen, liising). Kaupadeteenuste garantii (müüjalt teabe hankimine, garantii võimalustetingimuste kohta).</i>	
INIMENE, ASJAD JA RAHA	
<i>Eluaseme liigid, eluaseme otsimine, arvestades pere vajadusi ja võimalusi (müügikuulutused, kinnisvarafirmad). Üürileping, selle tingimused (üürniku õigused ja kohustused, „halva” lepingu ohud). Eluaseme sisustuse planeerimine: hädavajalik sisustus, sisustuse hankimise (ostude) järjekord, ratsionaalne paigutus, kujundusdetailid. Eluaseme, olmetehnika soetamine, hooldus ja remont: teabe hankimine võimaluste, tingimuste ja abiteenuste kohta (müüja, telefoniraamat, kasutusjuhend jne).</i>	<i>Kirjeldab eluaseme omandamise, sisustamise ning hooldamisega seotud vajadusi, võimalusi, ohtusid ja kohustusi.</i>
KARJÄÄRI PLANEERIMINE	
<i>Jätkuõppevõimalused, valikute tegemine, arvestades huvisid, võimeid ja majanduslikke võimalusi (transport, elamiskulud jms); kutsenõustamine.</i>	<i>Hindab nõustaja suunamisel adekvaatselt oma võimeid, teadmisi, oskusi, jätkuõppevõimalusi ja tingimusi ning teeb enda jaoks sobivaima karjäärivaliku; teab oma peamisi õigusi ja kohustusi töötajana, nimetab info ja abi saamise võimalusi tööõigusega seotud küsimustes; mõistab lepinguta töötamise ja ümbrikupalgaga seotud riske ja negatiivseid tagajärgi;</i>
<i>Kohalik tööhõiveamet, tööturuteenused töötajale, töötus.</i>	
<i>Töötaja põhilised õigused ja kohustused, lepinguta töötamisega kaasnevad riskid ja tagajärjed, ümbrikupalk. Abi leidmine tööõigusega seotud küsimustes.</i>	

Inimkaubandus: tööorjus ja prostitutsioon, ohvriks sattumise põhjused, inimkaubandusele viitavad märgid (kuulutuses, tööpakkuja käitumises), ohtude teadvustamine, käitumine ohvriks sattumise korral, ohvriabi.

tunneb tööotsimisel ära inimkaubandusele viitavad märgid, teadvustab ohte ning kirjeldab õiget käitumist inimkaubanduse ohvriks sattumise korral.

Muusikaõpetus

Muusikaõpetuse **õppe- ja kasvatuseesmärkidena** taotleb kool, et õpilane:

- tunneb rõõmu musitseerimisest
- omandab muusika kuulamise kogemuse;
- laulab ja esineb pingevalt;
- rikastab oma tundeelu muusikaelamuse kaudu;
- kujundab muusikalist maitset.

MUUSIKAÕPETUSE ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

1. klass

Õppesisu	Taotletavad õpitulemused
Häälemängud: olmehälle jälgendamine, hingamisharjutused. Õige kehahoid laulmisel Vahetegemine kõrgel ja madalal helil koostegEVuses õpetajaga, reageerimine kehaasendi muutusega (püsti, pikali). Oma liikumise sobitamine vastavalt muusika iseloomule (kiire- aeglane), reageerimine selle muutumisele. Reageerimine muusika rütmile, sh rõhulisele osale muusikas (liigutusega) õpetaja suunamisel. Rütmide TA ja TI-TI tundmaõppimine ja järele kordamine õpetaja abiga. Lihtsamate õpitud rütmide kaasamängimine pillidel (kehapill, kõlapulgad). Lihtsamate pillide valmistamine koostegEVuses õpetajaga olmeprügist (nt. kõristi üllatusmunast vm topsist). Pillide ja kõlade otsimine loodusest (kivipill, puupulgad jne). Lastelaulude ja karakterpalade kuulamine. Hümn, käitumine hümn ajal. Tutvumine Randvere kooli lauluga. Teeb tutvust mõistetega helilooja, koor, koorijuht, laulupidu.	• Teeb vahet kõrgel ja madalal helil; • teeb vahet kiirel ja aeglasel muusikal; • liigub lihtsa muusika järgi; • tunneb rütmivorme TA, TI-TI, oskab neid kaasa plaksutada; • mängib tuttavatel rütmipillidel õpitud rütme; • kuulab muusikapala rahulikult lõpuni; • tunneb ära Eesti hümn, käitub hümn laulmise ajal õigesti; • osaleb õpitud laulumängude mängimisel, hoiab rivi ja sõõri.

2. klass

Õppesisu	Taotletavad õpitulemused
Hingamisharjutused õpitud rütmidel ja sulghäälikutel. Vaba tooniga (oma häälega) laulmine. Õige kehahoiu säilitamine laulmise ajal. Rütmide TA ja TI-TI äratundmine ja iseseisev järelekordamine. PAUS. Lihtsamate õpitud rütmide kaasamängimine pillidel (triangel, marakas, kõlapulgad). Rõhulise osa leidmine muusikas (nt. plaks, kikivarvule tõusmine, kükk vm), aga ka õpitud pillil õpetaja kaasabil. Heli vältuse määramine (pikklühike). Lastelaulude ja karakterpalade kuulamisel nende analüüsimine mõistetega kiire-aeglane ning rõõmus-kurb.. Regilaulu laulmise traditsiooniga tutvumine. Lihtsama regilaulu õppimine mõne rahvapilli (nt. väikekannel) saatel, aga ka saateta. Regilaulu kuulamine. Eesti hümn 1. salmi kaasalaulmine Laulumängude mängimine. mängu sisu tähistavate liigutuste sooritamine, jälgendamine. Loovuse arendamine. Mõisted solist, marss, salm, refrään. Randvere kooli laulu refrääni laulmine. Muusika kuulamine.	• Tekitab häält õige kehahoiu ja vaba tooniga; • tunneb helipikkusi ja rütmivorme TA, TI-TI, paus (ühelöögiline), mängib õpitud rütme tuttava laulu saateks kaasa; • teeb vahet pikal ja lühikesel helil ja reageerib nendele erinevalt; • eristab kurvakõlalist meloodiat rõõmsakõlalisest; • laulab lihtsama regilaulu kooriosa; • laulab peast kahte lastelaulu; • mõtleb välja tegevusi tuttavates laulumängudes.

3. klass

Õppesisu	Taotletavad õpitulemused
Laulmine eri hääletugevusega (ilmekas laulmine). Mõisteid vaikselt valjult. Tutvumine rahvakalendri tähtpäevadega. Mardi- ja kadripäeva kommete tutvustamine. Varem õpitud rütmivormide kinnistamine. Uue rütmivormi TA-A	• Teab peast 3-4 lastelaulu; • laulab tuttavat laulu võimalikult selge diktsiooni ja õige kehahoiuga vaikselt/valjusti; • teab mõnda rahvakalendri tähtpäevadega seotud rahvalaulu,
õpetamine, visualiseerimine. Õpitud rütmide kasutamine rütmiimprovisatsioonides ja kaasmängudes. Tutvumine pilliliikidega. Löökpillid; nende mängimine (trumm, tamburiin, kõlapulgad, kõlatorud). Lihtsate löökpillide valmistamine (kõlatorud WC- paberi ja paberkäteräti papptorust vms). 2-osalises taktimõõdus rõhulise osa leidmine. Marssimine ning polka tantsimine. Terminid polka, valjult-vaikselt, löökpill. Muusika iseloomustamine kurb-rõõmus, aeglane- kiire. Muusika visualiseerimine: meeleolu edastamine värvidega, pildi ja muusika sobitamine. Eesti hümn esimese salmi laulmine. Randvere kooli laulu esimese salmi ja refrääni laulmine. Laulumängud paarides.	suudab osaleda nende laulmisel (mardi-ja kadrilaulud); • tunneb tuttavat laulus ära rütmivältuse TA-A, reageerib sellele keha liikumisega; • tähistab käega viibates kaheosalist taktimõõtu; • tunneb kuulatud muusikapala iseloomu (kurb, rõõmus; aeglane, kiire); • tunneb ära hümn, oskab esimest salmi kaasa laulda; • mängib laulumänge paarides (Nt. „Me lähme rukist lõikama“ vm).

4. klass

Õppesisu	Taotletavad õpitulemused
Hingamisharjutused õpitud rütmidel. Häälemängud ühel või kahel helikõrgusel. Laulmine kõlava ja ilmake häälega, hääle tugevuse ja tämbri muutmine laulmisel. Noodist laulmine, et aidata kaasa lugemisoskuse arendamisele ja laps harjuks nägema noodikirja ja nootide liikumist noodijoonestikul. 3-osaline taktimõõt, rütmile vastav viipamine. Muusikapalade kuulamine nendes 2- ja 3-osalises taktimõõdus. Terminid valss, orkester, orkestrijuh. Tutvumine W.A.Mozarti "Väikese öömuusikaga". Rütm ja meetrum: rütmide imitatsioon. Meetrumi leidmine muusikapalade kuulamisel. Rütmimprovisatsioonid ja	• Laulab peast 5-6 laulu vaba ning kõlava tooniga, selge diktsiooniga, muudab laulmise ajal hääle tugevust; • tunneb 3-osalist taktimõõtu, seostab seda valsi rütmiga; • teeb vahet marsil ja valsil, valib õige liikumisviisi; • mõistab terminite valss, orkester, orkestrijuh tähendust; • tunneb rütmivältust TA-A-A, tunneb selle ära õpitud laulus; • eristab puhkpillide mängu keel- ja löökpillide mängust; • mängib laulumänge, sh paaride vahetusega; • laulab Eesti hümn (laulehelt);
kaasmängud lauludele õpitud rütmidel. Heli tekitamine puhkpillil (sarved, torupill). Muusikanäidete kuulamine. Heli tekitamine plokkflöödil, suupillil või vilel. Löökpillide mängimine (ksülofon, kellamäng, plaatpill). Tutvumine väikekandle esmaste mänguvõtetega. Puhkpillide ja löökpillide võrdlemine nii kuuldeliselt kui visuaalselt. Liikumine muusika saatle, laulumängud ("Kaks sammu sissepoole", "Eesti polka"). Hümni kinnistamine. Randvere kooli laulmine.	• on omandanud 6-keelse väikekandle esmased mänguvõtted.

5. klass

Õppesisu	Taotletavad õpitulemused
Vaba laulmine kõlava ja ilmeka häälega, kehahoid laulmisel. Rütm ja meetrum:rütmide analüüs, imitatsioon ja kaasa viipamine. Mõistete takt ja taktimõõt selgitamine.Seos rõhulise osaga muusikas. Rütmiülesannete lahendamine 2-osalises taktimõõdus. 2- ja 3-osalise taktimõõdu võrdlus, viipamine muusika rütmis. Rütmiimprovisatsioonid ja rütmisaatedõpitud lauludele. Eelnevalt õpitud rütmide kinnistamine. Uue rütmivormi TAI-RI mängimine nii pillidel (kõlapulgad) kui ka kehapillil. Heli tekkimine - keelpill (viul, kannel). Muusikanäidete kuulamine, võrdlemine. Pildid pillidest. Terminid ansambel; valjemalt e valjenedes, vaiksemalt e vaibudes. Muusika visualiseerimine (värvid, pildi valik, joonistamine). Tutvumine mõningate Eesti tuntumate heliloojate ja nende lastelauludega.	• Laulab peast 5-6 laulu, laulab vaba ning kõlava tooniga, selge diktsiooniga; • lahendab lihtsamaid rütmiülesandeid 2/4 taktimõõdus; • teeb vahet 2- ja 3-osalisel taktimõõdul; • tunneb tutavas laulus ära rütmi TAI-RI, imiteerib seda mingil rütmipillil; • saab aru väljenditest valjult, vaikselt, valjenedes, vaibudes ja muudab oma hääle tugevust vastavalt; • iseloomustab kuulatud muusikat: vaikne, vali, rõõmus, kurb; • teab mõnd Eesti heliloojat, nimetab mõnd lastelaulu; • laulab kaasa Eesti hümn; • laulab Randvere kooli laulu; • on omandanud 6-keelse väikekandle esmased mänguvõtted.
6-keelse väikekandle mängimine Randvere kooli laulu laulmine.	

6. klass

Õppesisu	Taotletavad õpitulemused
<i>Põhjalikum tutvumine eesti rahvamuusikaga.</i> <i>Rahvapillidega tutvumine, muusikanäidete kuulamine, piltlikustamine.</i> <i>Tutvumine vanema rahvalauluregilauluga põhjalikumalt (mis on algriim, kes laulsid vanemaid rahvalaule, rahvalaulu liigid jm).</i> <i>Teab regilaulu esitamise tava.</i> <i>Regilaulude laulmine: nii eeslaulja kui koori osa.</i> <i>Tutvumine naaberrahvaste muusikaga (läti, leedu, soome, vene).</i> <i>Lühiülevaade laulu- ja tantsupeo ajaloost. Kus, millal toimus esimene laulupidu, kes osalesid, mida esitati. G.Ernesaks - laulutaat. Kooriliigid. Häälerühmad.</i> <i>Muusikanäited, analüüs. 2/4 ja 4/4 taktimõõt. Nendes taktimõõtudes rütmiülesannete lahendamine (meloodia jagamine taktideks).</i> <i>Rütmisilbid RI-TAI, TA-A-A-A</i> <i>Rütmide äratundmine.</i> <i>Duur- ja moll-helilaad: ühe ja sama muusikapala esitamine nii duur helilaadis kui moll helilaadis, võrdlus. Helilaadi kuuldeline eristamine lauludes.</i> <i>Relatiivne astmerida JO-JO; RA1-RA.</i>	• <i>Tunneb eesti olulisemaid rahvapille (nii välimuse kui kõla järgi), teab nende nimetusi; laulab regilaulu, teab regilaulu esitamise traditsioone; tunneb levinumaid rahvalaule, rahvalaulu liike; teab mõningaid olulisemaid fakte eestlaste laulu- ja tantsupeost;</i> • <i>eristab kõrget ja madalat mees- ja naishäält, nimetab häälerühmi kooris; tunneb õpitud rütmistruktuure</i> • <i>lauludes, muusikas; tunneb ja eristab duur- ja moll-helilaadi kuulmise järgi.</i> • • •

7. klass

Õppesisu	Taotletavad õpitulemused
Töö häälega - hingamis- ja hääleharjutused. Diktsiooniharjutused. Häälemurre - mida see endast kujutab, kellel kuidas väljendub, kuidas häält häälemurde perioodil hoida.	• Teab, mis on häälemurre, tunneb häälehoiu põhimõtteid ja
Tutvumine eesti uuema rahvamuusikaga Rahvapillide ja pillilugude kuulamine. Tutvumine Euroopa rahvaste muusikaga (Saksa, Austria, Ungari, Poola, Suurbritannia). Nende maade tuntumate heliloojate loomingu lühitutvustus läbi laulude ja muusikanäidete. $\frac{3}{4}$ taktimõõdus rütmiülesannete lahendamine (meloodia jagamine taktideks) Rütm ja meetrum. Uued õpitavad rütmid TI-RI-TI-RI, TII-TI-RI, TIRI-TI; rütmide äratundmine. Muusika esitajad hääleliigid (sopran, alt, tenor, bass), kooriliigid (laste-, nais-, mees- ka segakoor), orkestripillid. Näitlikustamine. Info otsimine digivahenditega, rühmatööd. Kooriliikide ja orkestripillide äratundmine kõla järgi. Eesti kaasaja tuntumad dirigendid, lauljad, koorid, orkestrid.	rakendab neid häälemurde perioodil; • tunneb ja võrdleb uuemat ja vanemat rahvalaulu; • tunneb rahvapille, nimetab neid; • tunnetab rõhulist osa $\frac{3}{4}$ taktimõõdus, seostab seda vastavate liigutustega; • nimetab hääle- ja kooriliike; • eristab kõrget ja madalat mees- ja naishäält, nimetab neid; • teeb muusika kuulamisel vahet kooriliikidel, nimetab neid.

8. klass

Õppesisu	Taotletavad õpitulemused
Vokaalsete võimete ning hääle individuaalsete omaduste arendamine.. Laulmisel tähelepanu pööramine diktsioonile ja väljendusrikkusele ning õigele hingamisele. Mõisted viiulivõti, bassivõti, nende noodikirj. Nootide astme- ja tähtnimed. Astmete määramine õpitud lauludes. Muusikalised terminid: sümfoonia, sümfooniaorkester, ooper, operett, muusikal, ballett. Pillid ja pillirühmad sümfooniaorkestris (S.Prokofjev "Petja ja hunt"). Klahv- ja elektronpillid Tutvumine kaasaegsete muusikastiilidega (punk, reggae, rock, räpp jne.). Muusikanäidete kuulamine. Rütmitaju süvendamine läbi rütmide kuulamise ja analüüsimise ning	• Laulab peast 5–6 laulu; • laulab pingevabalt, laulab õige hingamise ja selge diktsiooniga; • tunneb taktimõõte 2/4, 3/4, 4/4, oskab lahendada neis lihtsamaid rütmülesandeid; • tunneb helivältusi ja rütme TA, TITI, TIRI-TIRI, TAI-RI, TI-TIRI, TIRI-TI, TA-A, TA-A-A, TA-A-A-A ja pause; • on tutvunud viiuli- ja bassivõtmega; • tunneb muusikžanre: ooper, operett, muusikal, ballett, sümfoonia; • teab pillirühmi sümfooniaorkestris; • on tutvunud tähtnimetustega; • on tuttav nüüdismuusikaga;
rütmimängude. Kõikide õpitud rütmifiguuride rakendamine. Õpitud lauludele kaasmängude loomine kasutades nii rütmi-kui kehapilli.	• tunneb Eesti hümni ja koolilaulu „Randvere kooli laul”, laulab kaasa; • oskab väikekandlel saata lihtsamaid laule.

9. klass

Õppesisu	Taotletavad õpitulemused
Loomuliku hääle, hea diktsiooni ja õige hingamisega väljendusrikas laulmine. Eriilmeliste muusikapalade kuulamine ja nende iseloomustamine kasutades muusikalisi väljendusvahendeid (meloodia liikumine, tempo) ning muusikalisi oskussõnu. Muusikat kuulates arendatakse analüüsi võimet ja võrdlusoskust Loovuse arendamine. Rütmissaadete väljamõtlemine, sobivate pillide, vahendite leidmine. Rütmiülesannete lahendamine õpitud taktimõõtudes. Õpitud rütmisstruktuuride kinnistamine. Laulude rütmianalüüs, rütmi koputamine. Põhikooli jooksul kuulatud olulisemate muusikapalade meelde tuletamine, kinnistamine. Helilooja teadmise tähtsustamine (nt. L.van Beethoven “Elisele”, A.Pärt “Tabula Rasa”). Eesti rahvamuusikaga seonduva kinnistamine. Muusikaalase informatsiooni leidmine IT- kanalitest.	• Laulab pingevabalt tuttavaid lihtsa meloodiaga laule; nimetab õpitud • levinumaid muusikapalu; on omandanud muusika kuulamise ja musitseerimise • kogemuse; tunneb ja suudab kaasa koputada levinumaid rütmisstruktuure (2/4, 3/4, 4/4) • väärtustab eesti rahvamuusikat ja oskab nimetada eesti rahvapille; laulab Eesti • hümnid ja koolilaulu “Randvere kooli laul”; saadab väikekandlel lihtsamaid laule. • •

Kunstiõpetus

Kunstiõpetuse **õppe- ja kasvatuseesmärgidena** taotleb kool, et õpilane:

- kasutab töövahendeid ja -materjale eesmärgipäraselt, ohutult ja säästvalt;
- vaatleb ning võrdleb oma ja kaaslaste loomingut, iseloomustab kunstiteoseid, kasutades õpitud teadmisi ja erialast sõnavara; väljendab oma eelistusi ja selgitab seisukohti;
- tunneb rõõmu oma kunstilisest tegevusest ja selle lõpptulemusest;
- tunneb huvi kunstiteoste ja eesti kultuuripärandi vastu, väärtustab enda ja kaasinimeste loomingut.

KUNSTIÕPETUSE ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

1. klass

Õppesisu	Õpitulemused
<i>Põhivärvid ja nende segamisel saadud II astme värvid (tööd piiratud värvide arvuga) Värvide helestamine ja tumestamine (loodus- ja pildivaatlused, tajukujutluste arendamine, lähiümbruse värvitoonide leidmine ja nimetamine);</i> <i>objekti kujutamine šabloonil või orientiiride abil (vaatlus- ja võrdlusoskuse, koordinatsiooni arendamine);</i> <i>kunsti töövahendid ja nende korrashoid (pintslite jt vahendite õige hoidmine, kasutamine ja puhastamine, turvalisus);</i> <i>esemete, olendite, sündmuste kujutamine omas laadis endale tähenduslikes töödes;</i> <i>mitmesuguste kunstitehnikate ja töövõtete õppimine, katsetamine ja loominguline rakendamine;</i> <i>kunstitööde vaatlus, videojuhendi järgi joonistamine.</i>	• <i>Tunneb ära ja nimetab õpitud värvusi; kujutab esemeid/olendeid orientiiride abil; valmistab ette ja korrastab õpetaja juhendamisel oma töökoha; täidab kunstiõpetuse ülesandeid koostegevuses, eeskuju ja näidise järgi.</i>

2. klass

Õppesisu	Õpitulemused
Kunsti töövahendid ja nende korrashoid (pintslite jt vahendite õige hoidmine, kasutamine ja puhastamine, turvalisus); Tutvumine erinevate materjalidega, sh looduslik materjal; Objekti kujutamine šablooni või orientiiride abil (vaatlus- ja võrdlusoskuse, koordineerimise arendamine); Portree ja miimika (oma pere ja sõprade kujutamine, erinevate emotsioonide väljendamine töös);	Tunneb (nimetab) kasutatavaid töövahendeid ning -materjale; leiab paberilehel ja pildipinnal otsitava (õpetaja juhendamisel); kujutab kõrvuti asetsevaid sarnaseid figuure väiksemana ja suuremana; võrdleb 2–3 tajutava tunnuse alusel (värvus, kuju, suurus) näidiseid ja valminud kujutisi õpetaja suunamisel; valmistab ette ja korrastab õpetaja suunamisel oma töökoha;
Põhivärvid ja nende segamisel saadud II astme värvid (tööd piiratud värvide arvuga); Värvide helestamine ja tumestamine (loodus- ja pildivaatlused, tajukujutluste arendamine, lähiümbruse värvitoonide leidmine ja nimetamine); Rütm ja liikumine (erinevate mustrite kujundamine, mängulised rütmiharjutused); esemete, olendite, sündmuste kujutamine omas laadis endale tähenduslikes töödes; kunstitööde vaatlus, videojuhendi järgi joonistamine;	täidab kunstiõpetuse ülesandeid koostegevuses, eeskuju, näidise ja omandatud oskuste piirides suulise korralduse järgi.
voolimise ja meisterdamise, tutvumise erinevate materjalidega, sh looduslik materjal; maalimine kattevärvidega; graafika :templitrükk, materjalitrükk ja trükkimine näidise järgi.	

3. klass

Õppesisu	Õpitulemused
Kunsti töövahendid ja nende korrashoid (pintslite jt vahendite õige hoidmine, kasutamine ja puhastamine, turvalisus) Loomade jt elusolendite kujutamine (iseloomuliku asendi, karvkatte, pinnafaktuuri jne kujutamine, kompimismeele arendamine) Inimese kujutamine paigal ja liikumises (näidismudelite ja skeemjooniste kasutamine) Modelleerimine ja erinevad materjalid (modelleerimine looduslikust- ja tehismaterjalist, voltimine) Keskkond ja selle kujutamine (erinevad keskkonnad ja looduskaitse) Kujutamine ruumis ja tasapinnal (erinevate tehnikate kasutamine) Põhivärvid ja nende segamine värviringi alusel (ülesanded piiratud värvide arvuga)	• Kasutab ohutult töövahendeid ja materjale; • kujutab loomi (jt elusolendeid) neile iseloomulikus asendis; • märkab õpetaja suunamisel esemete ja figuuride detaile, täiendab kujutist; • järgib mustri rütmi; • võrdleb ja iseloomustab õpetaja suunamisel kahte kujutist tajutavate tunnuste alusel, väljendab kujutiste paiknemist pildiruumis; • korrastab oma töökohta; • täidab kunstiõpetuse ülesandeid eeskujul, näidise ja omandatud oskuste piirides suulise korralduse järgi.
Perspektiiviõpetus (objekti kujutamine ees, taga ja keskel, elemendi esiletõst suuruse ja värvi abil) Kunstiteostes peituvad lood ja meeleolud. Rahvakunst ja selle areng. Esemete, olendite, sündmuste kujutamine omas laadis endale tähenduslikes töödes; Mitmesuguste kunstitehnikate ja töövõtete õppimine, katsetamine ja loominguline rakendamine; Erinevate tekstuuride loomine; Kattevärvidega (guašš jt) maalimine spontaanselt ja läbimõeldult. Maalilise pinna saamine kriidi- ja õlipastellidega. Töötamine värvi- ja viltpliiatsitega; Praktiline disain (karbi, mänguasja vms meisterdamine paberist või jääkmaterjalist) Joonistamine pliiatsi ja viltpliiatsitega, punkti ja joone kasutamine faktuuri loomiseks.	

4. klass

Õppesisu	Õpitulemused
<i>Inimese kujutamine paigal ja liikumises (näidismudelite ja skeemjooniste kasutamine)</i> <i>Põhivärvid ja nende segamine värviringi alusel</i> <i>Piiratud ja piiramata pind (mõisted: piiratud ja piiramata pind, objekti ja tausta seos)</i> <i>Perspektiiviõpetus (objekti kujutamine ees, taga ja keskel, elemendi esiletõst suuruse ja värvi abil)</i> <i>Voltimine</i> <i>Esemete, olendite, sündmuste kujutamine omas laadis endale tähenduslikes töödes;</i> <i>Mitmesuguste kunstitehnikate ja töövõtete õppimine, katsetamine ja loominguline rakendamine:</i> <i>kattevärvidega (guašš jt) maalimine spontaanselt ja läbimõeldult. Maalilise pinna saamine kriidi- ja õlipastellidega. Töötamine värvi- ja viltpliatsitega;</i>	● <i>Kujutab inimest paigalasendis; jälgib pinna katmisel</i> ● <i>kujutise kontuuri;</i> <i>segab põhivärvidest II astme värvid</i> ● <i>(värvuste tabeli eeskujul);</i> <i>kujutab esemeid kahel horisontaalsel</i> ● <i>abijoonel (ees, taga); voldib paberit</i> <i>eeskuju järgi.</i> ●
<i>modelleerimine ja erinevad materjalid (modelleerimine looduslikust- ja tehismaterjalist, voltimine).</i>	

5. klass

Õppesisu	Õpitulemused
Värvisümboolika. Meeleolu väljendamine värvide abil. Ühe värvi erinevad varjundid. Piiratud ja piiramata pind. Perspektiiviõpetus (objekti kujutamine ees, taga ja keskel, elemendi esiletõst suuruse ja värvi abil); pea- ja kõrvalelemendid ning taust; suuruse näiline vähenemine kauguses; Rahvakunst, rahvariided, mustrid, tarbeesemed Vestlused kunstist: erinevad kunstiliigid (maal, skulptuur, arhitektuur, teatrikunst). Esemete, olendite, sündmuste kujutamine omas laadis endale tähenduslikes töödes; Mitmesuguste kunstitehnikate ja töövõtete õppimine, katsetamine ja loominguline rakendamine	● Kasutab õpitud tehnikaid kunstitööde loomiseks ● kujutab inimest liikumises; ● tõstab oma töödes tegelasi ja objekte esile suuruse, asukoha ja värvi valiku abil; ● väljendab osalise kattumise abil esemete ja figuride paiknemist üksteise suhtes ees- ja tagapool, keskel; ● võrdleb oma ja kaaslaste töid (leiab peamised tegelased/objektid, toob esile sarnasusi ja erinevusi); ● osaleb vestlustes rahvuskultuuri ja kunsti teemadel (kodukandi rahvariided jne).

6. klass

Õppesisu	Õpitulemused
<i>Inimese kujutamine paigal ja liikumises (inimese proportsioonid ja emotsioonide edastamine).</i> <i>Natuurist joonistamine (elus ja eluta objektide ruumiline kujutamine, paiknemine pildiruumis ja suurussuhted) .</i> <i>Ruumiline kujutamine.</i> <i>Suurussuhted.</i> <i>Põhivärvid ja vastandvärvid (vastandvärvide segamine värviringi alusel, ühe värvi erinevad toonid)</i> <i>Värvide helestamine ja tumestamine (ühe värvitooni erinevad hele-tumedusastmed, soe ja külm koloriit)</i> <i>Rütm ja liikumine (sümmeetria ja asümmeetria</i> <i>Ruumikujundus (klassi- või kooliruumi kaunistamine ja töö planeerimine)</i> <i>Erinevad kunstiliigid (maal, skulptuur,graafika).</i> <i>Inimese kujutamine paigal ja liikumises (näidismudelite ja skeemjooniste kasutamine);</i> <i>Perspektiiviõpetus (objekti kujutamine ees, taga ja keskel, elemendi esiletõst suuruse ja värvi abil)</i> <i>Vestlused kunstist: erinevad kunstiliigid (maal, skulptuur, arhitektuur, teatrikunst); kunstide sepsed (kostüümid, kujundused), tarbeesemed.</i>	● <i>Kasutab töövahendeid ja -materjale tehnoloogiliselt õigesti, otstarbekalt ja säästvalt;</i> ● <i>arvestab inimese täisfiguuri kujutamisel pea suurust ja jalgade pikkust terve kehapikkuse suhtes, näo kujutamisel silmade asukohta sellel;</i> ● <i>kujutab temaatilistes töödes värvide abil tegevuse aega ja kohta;</i> ● <i>loob kujutatavale sisult ja vormilt sobiva tausta;</i> ● <i>väljendab kujutatava suuruse muutumise abil selle paiknemist pildiruumis ees- ja tagapool;</i> ● <i>kujundab oma lähemat ümbrust (stend, klassiruum);</i> ● <i>tunneb ja liigitab vaadeldud kunstitöid (skulptuur, maal, graafika).</i>

7. klass

Õppesisu	Õpitulemused
KUJUTAMIS- JA VORMIÕPETUS	
Natuurist joonistamine (elus ja eluta objektide ruumiline kujutamine, paiknemine pildiruumis ja suurussuhted)	• Leiab vaatluse ja võrdluse teel inimese ameti olulisi tunnuseid
Modelleerimine erinevatest materjalidest (erinevatest materjalidest ruumikujunduselementide meisterdamine, keraamika). Loodusvormide kujutamine graafiliselt ja plastiliselt.	(keskkond, riietus, töövahendid) ning väljendab neid temaatilistes töödes; • kujutab esemeid ruumiliselt valguse ja varju abil; • loob eri vahenditega mitmesuguseid pinnamustreid; • modelleerib savist ja mõistab keraamika tähendust; • toob näiteid keskkonnakaitse võimalustest
VÄRVUS- KOMPOSITSIOONI- JA PERSPEKTIIVIÕPETUS	
Põhivärvid ja vastandvärvid. Värvide helestamine ja tumestamine (ühe värvitooni erinevad hele-tumedusastmed, soe ja külm koloriit). Sümmeetria loomine.	• Segab ja kasutab maalimisel värvide eri toone; • leiab värviringi alusel vastandvärvid; • teab sümmeetria ja asümmeetria tähendust.
DISAIN JA KIRJAÕPETUS	
Ruumikujundus (sise- ja välisruumide • kujundus). • märkab kujunduselemente Kirjakunst (reklaamkirjade vaatlus ja • (karbi voltimine). Praktiline disain (pakendi kujundus).	Teeb kollaaži; keskkonnas; kujundab näidise järgi pakendi või analüüs). pakkepaberi
VESTLUSED KUNSTIST	
Skulptuuride, maalide , joonistuste, arhitektuuri vaatlemine. Rahvakunst ja autorlus. Kunstilooming.	• Tunneb ja liigitab vaadeldud kunstitöid (skulptuur, maal, graafika, arhitektuur); • kirjeldab lühidalt kunstileikide seoseid, toob näiteid; • põhjendab rahvakunstiväärtuste hoidmise vajalikkust; • mõistab originaali reproduktsiooni ja võltsingu tähendust.

TEHNIKAD JA MATERJALID	
<i>Modelleerib savist või plastiliinist.</i> <i>Maalilaadi matkimine.</i>	● <i>Modelleerib ühest savitombust;</i> ● <i>maalib näidise järgi matkides maalilaadi;</i>
	● <i>teab erinevaid paljundustehnikaid ja kirjeldab neid õpetaja suunamisel;</i> ● <i>võrdleb erinevaid arhitektuuriobjekte ja kirjeldab neid.</i>

8.klass

Õppesisu	Õpitulemused
Portree ja miimika (erinevas eas inimese kujutamine) Kujutamine ruumis ja tasapinnal (langeva varju kujutamine ja modelleerimine valguse ja varju abil) Põhivärvid ja nende segamine (erinevate tonaalsuste eristamine ja sõnastamine, rühmatöö) Sümmeetria ja asümmeetria (konstrueerimine kesktelje ja horisontaaltelje abil) Rütm ja liikumine (joonistamine sirkli ja joonlaua abil, kubism, opkunst) Rahvusliku ornamendi iseloomulike tunnuste õppimine. Ruumikujunduse elemendid. Lavastuse kujundamine.	● Leiab vaatluse ja võrdlemise teel inimese vanust ja näoilmeid kõige enam iseloomustavaid tunnuseid ning väljendab neid temaatilistes töödes; ● eristab õpetaja suunamisel pildi koloriiti, oskab seda kirjeldada; kujundab ornamenti (sh rahvuslikku), nimetab selle traditsioonilisi ja nüüdisaegseid kasutusvõimalusi; ● eristab etenduses esinevaid eri kunstiliike (visuaalne kunst, muusika, liikumine); eristab kultuurinähtusi ja kunstiliike (sh karikatuur, šarž, grafiti). ● ●

9.klass

Õppesisu	Õpitulemused
<i>Inimese kujutamine erinevas meeleolus (erinevas eas inimese kujutamine, miimika)</i> <i>Valguse ja varju vaheldumine.</i> <i>Ruumiline asend (ees, taga).</i> <i>Proportsiooni tunnetamine.</i> <i>Kunstiteose kirjeldamine.</i> <i>Kaaslaste loomingu hindamine.</i>	● <i>Kasutab õpitud tehnikaid, töömaterjale ja – vahendeid, kujutamise ja kujundamise viise;</i> ● <i>Kujutab inimest eri vanuses, meeleolus, asendis ja tegevuses;</i> ● <i>Märkab suuremaid kompositsiooni- ja proportsioonivigu;</i> ● <i>Kirjeldab kunstiteoseid õpitud oskuste piires ja põhjendab oma eelistusi;</i> ● <i>Väärtustab kunstiloomingut (oma ja kaaslaste tööd).</i>

Kehaline kasvatus

Kehalise kasvatuses **õppe- ja kasvatuseesmärkidena** taotleb kool, et õpilane:

- mõistab kehalise aktiivsuse tähtsust oma tervisele ja töövõimele;
- soovib olla terve ja rühikas;
- valdab põhiteadmisi ja -oskusi, et harrastada liikumist sise- ja välitingimustes;
- liigub/spordib ohutus- ja hügieeninõudeid järgides, teab, kuidas käituda ohuolukordades;
- tunneb sportimisest rõõmu ning on valmis uusi liikumisoskusi õppima;
- austab sportides oma kaaslast ja keskkonda ning järgib reegleid/võistlusmäärust;
- omandab ainekavasse kuuluvate spordialade tehnika;
- jälgib oma kehalist vormis olekut;
- tunneb huvi Eestis toimuvate spordi-, liikumis- ja tantsuürituste vastu;
- väärtustab eesti tantsupidude traditsiooni.

I KOOLIASTME KEHALISE KASVATUSE ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

1. klass

Õppesisu	Õpitulemused
<i>Teadmised spordist ja liikumisviisidest</i>	
<i>Liikumise ja sportimise tähtsus inimese tervisele. Ohutu liikumise/liiklemise juhised õpilasele, käitumisreeglid kehalise kasvatuses tunnis; ohutu ja kaaslast arvestav käitumine erinevate harjutuste ja liikumisviisidega tegeldes; ohutu liiklemine sportimispaikadesse ja kooliteel. Tunnis reeglitest kinni pidamine. Ohutusnõuete, mängureeglite ja hügieeninõuete täitmine. Enda sooritusele ja kogetud koormusele hinnangu andmine. Spordialade loetlemine: suusatamine, korvpall, jalgpall jne.</i>	• <i>Mõistab regulaarse sportimise tähtsust tervisele.</i> • <i>Oskab käituda kehalise kasvatuses tunnis, erinevates sportimispaikades sportides ning tänaval liigeldes. Teab tunni reegleid ja ohutusnõudeid, mängureegleid ning hügieeninõudeid.</i> • <i>Oskab öelda, kas kogetud kehaline koormus oli kerge/raske.</i> • <i>Loetleb spordialasid.</i> •

Võimlemine

Rivistumine ühte viirgu, kolonni, harvenemine, koondumine, tervitamine. Rivistumine ringselt, käed pihkseongus. Pöörded paremale ja vasakule orientiiri järgi (aken, uks jne.)
Üldarendavate võimlemisharjutuste sooritamine vahendita ja vahenditega saatelugemise ning muusika saatel.
Veered kägaras ja sirutatult, juurdeviivad harjutused turiseisuks ja tireliks, trel ette. Ettevalmistavad harjutused hüplemiseks hüpitsa tiirutamisega.

- Oskab rivistuda viirgu ja kolonni ja liikuda järgmistel viisidel: päkk-kõnd, kõnd kandadel, liikumine juurdevõtusammuga kõrvale. Oskab sooritada üldarendavaid võimlemisharjutusi vahendita ja vahenditega saatelugemise ja muusika saatel.
- Sooritab veered kägaras ja sirutatult ning juurdeviivad harjutused turiseisuks ja tireliks. Oskab hüpitsat käsitseda.
-
-

Jooks, hüpped, visked

Jooksuasend, jooksuliigutused, jooksu alustamine ja lõpetamine, jooks erinevatest lähteasenditest, mitmesugused jooksuharjutused.

Püstistart koos stardikäsklustega. Võimetekohase jooksutempo valimine. Teatevahetuse õppimine lihtsates teatevõistlustes, pendelteatejooks teatepulgaga.

Palli tunnetamine: hoie, viskeliigutus. Pallide ja teiste viskevahendite viskamine vasaku ja parema käega vastu seina. Paigalt kaugushüpe, maandumine kaugushüppes. Hüppeharjutused mänguvormis. Üleshüpped hoojooksul ühe jala tõukega (rippuva eseme puudutamine käega).

- Jookseb kiirjooksu püstistardist stardikäsklustega. Oskab pikemal distant sil arvestada oma jõuvarudega. Sooritab õige teatevahetuse teatevõistlustes.
- Oskab palli õigesti hoida ja sooritab palliviske paigalt.
- Sooritab kaugushüppe paigalt vetruva maandumisega.
-

Liikumismängud

Jooksu- ja hüppemängud. Mängud (jõukohaste vahendite) viskamise, heitmise ja tõukamisega. Liikumismängud väljas/maastikul. Liikumine (jooksud, pidurdused, suunamuutused) pallita ja palliga. Pallikäsitsemise harjutused: pörgatamine, vedamine, viskamine, söötmine ja püüdmine. Rahvastepalli reeglite tundmine. Palli viskamine ja palli püüdmine.	- Oskab palli ohutult käsitseda. Liigub mängude ajal ohutult. - Tunneb rahvastepalli reegleid, on kaasmängijatega sõbralik ja kuulab kohtuniku otsust.
Suusatamine	
Paaristõukeline sammuta ja paaristõukeline ühesammuline sõiduviis. Laskumine kõrgasendis. Suusatab jõukohases tempos 800 meetrit.	- Tutvub paaristõukelise sammuta klassikalise sõiduviisi ja paaristõukelise ühesammulise sõidustiiliga. - Laskub mäest kõrgasendis. - Läbib järjest suusatades 800 meetrit.

2. klass

Õppesisu	Õpitulemused
Teadmised spordist ja liikumisviisidest	
Liikumise ja sportimise tähtsus inimese tervisele Ohutu liikumise/liiklemise juhised õpilasele, käitumisreeglid kehalise kasvatuses tunnis; ohutu ja kaaslaste arvestav käitumine erinevate harjutuste ja liikumisviisidega tegeldes; ohutu liiklemine sportimispaikadesse ja kooliteel. Tunnis reeglitest kinni pidamine. Õhutusnõuete, mängureeglite ja hügieeninõuete täitmine. Enda sooritusele ja kogetud koormusele hinnangu andmine. Elementaarsed teadmised spordialadest ning Eesti sportlastest.	- Kirjeldab regulaarse sportimise tähtsust tervisele. - Oskab käituda kehalise kasvatuses tunnis, erinevates sportimispaikades sportides ning tänaval liigeldes. - Peab kinni tunni reeglitest, täidab ohutusnõudeid ja mängureegleid, täidab peamisi hügieeninõudeid. - Annab hinnangu oma sooritusele ja kogetud kehalisele koormusele (kerge/raske). - Loetleb spordialasid ja nimetab tuntud Eesti sportlasi.
Võimlemine	

Liikumine, rivisammu (P) ja võimlejasammu (T) kasutamine. Päkkõnd, kõnd kandadel, liikumine juurdevõtusammuga kõrvale. Üldkoormavad ja koordinatsiooni arendavad hüplemisharjutused. Tireli ette, turiseisu ja abistamisega kaldpinnalt taha sooritamine. Hüplemine hüpitsa tiirutamisega ette.	- Oskab liikuda, kasutades rivisammu (P) ja võimlejasammu (T). - Sooritab põhivõimlemise harjutuste kombinatsiooni saatelugemise saatel. - Sooritab tireli ette, turiseisu ja abistamisega kaldpinnalt tireli taha. - Hüpleb hüpitsat ette tiirutades.
Jooks, hüpped, visked	
Püstistart koos stardikäsklustega. Kõnd (jooks) üle takistuste ja takistuste vahel.	Jookseb kiirjooksu püstistardist stardikäsklustega.
Võimetekohase tempoga jooks. Teatevahetuse õppimine lihtsates teatevõistlustes, pendelteatejooks teatepulgaga. Viskepalli hoie. Mängulised viskeharjutused. Pallivise paigalt ja kahesammulise hooga. Paigalt kaugushüppamine ja hoojooks.	- Suudab joosta võimetekohase tempoga järjest 5 minutit. - Sooritab õige teatevahetuse teatevõistlustes ja pendelteatejooksus. - Sooritab palliviske paigalt kahesammulise hoojooksuga. - Sooritab kaugushüppe paigalt ja oskab hoojooksu.
Liikumismängud	
Pallikäsitlemise harjutused: põrgatamine, vedamine, viskamine, söötmine ja püüdmine. Sportmänge ettevalmistavad liikumismängud ja teatevõistlused palliga. Rahvastepalli reeglite järgimine, olema sõbralik kaasmängijatega. Kohtuniku otsuse austamine. Rahvastepalliks ettevalmistavad harjutused, mäng lihtsustatud reeglitega.	- Sooritab harjutusi erinevaid palle põrgatades, vedades, söötes, visates ja püüdes ning mängib nendega liikumismänge. - Järgib rahvastepalli reegleid, on kaasmängijatega sõbralik ja austab kohtuniku otsust.
Suusatamine	
Suusatamine paaristõukelises sammuta ja paaristõukelises ühesammulises sõiduviisis. Laskumine mäest põhiasendis. Suusatab jõukohases tempos 1200 meetrit.	- Suusatab laugel nõlval kasutades paaristõukelist sammuta klassikalist sõiduviisi ja paaristõukelist ühesammulist sõidustiili. - Laskub mäest põhiasendis. - Läbib järjest suusatades 1200 meetrit.
Ujumine	

<i>Enda võimete hindamine ja veeohutusalaste oskuste rakendamine vees.</i> <i>Vees ujumine, sukeldumine, hõljumine.</i> <i>Ujumine rinnuli ja selili asendis.</i>	• <i>Hindab adekvaatselt oma võimeid vees ja rakendab eakohaseid veeohutusalaseid oskusi.</i> • <i>Oskab ujuda, sealhulgas sukelduda, vee pinnal hõljuda, rinnuli ja selili asendis edasi liikuda.</i>
--	---

II KOOLIASTME KEHALISE KASVATUSE ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

3.klass

Õppesisu	Õpitulemused
Teadmised spordist ja liikumisviisidest	
Regulaarse sportimise tähtsuse kirjeldamine. Põhjuste nimetamine, miks peab olema aktiivne. Ohutu liikumise/liiklemise juhised õpilasele, käitumisreeglid kehalise kasvatuse tunnis; ohutu ja kaaslasti arvestav käitumine erinevate harjutuste ja liikumisviisidega tegeldes; ohutu liiklemine sportimispaikadesse ja kooliteel. Tunnis korralduste ja reeglite järgimine. Pesemise vajalikkus kehaliste harjutuste tegemise järel. Enda sooritusele ja kogetud koormusele hinnangu andmine. Elementaarsed teadmised spordialadest ning Eesti sportlastest.	- Kirjeldab regulaarse sportimise tähtsust tervisele ning nimetab põhjust, miks ta peab olema kehaliselt aktiivne. - Oskab käituda kehalise kasvatuse tunnis, erinevates sportimispaikades sportides ning tänaval liigeldes. Järgib tunni reegleid, ohutusnõudeid, ja mängureegleid, peab kinni hügieeninõuetest. - Annab hinnangu oma sooritusele ja kogetud kehalisele koormusele. - Loetleb spordialasid ja nimetab tuntud Eesti sportlasi.
Võimlemine	
Liikumine, ravisammu (P) ja võimlejasammu (T) kasutamine. Pöörded paigal, liikumisel. Ümberrivistumine ringjoonele, kolonni. Kujundliikumised. Põhivõimlemise harjutuste kombinatsiooni sooritamine muusika või saatelugemise saatel. Tireli ette, turiseisu ja abistamisega kaldpinnalt taha sooritamine. Hüplemine hüpitsa tiirutamisega ette jalalt jalale, hüplemisharjutused hoonööriga, koordineerimisharjutused.	- Oskab liikuda, kasutades ravisammu (P) ja võimlejasammu (T). - Sooritab põhivõimlemise harjutuste kombinatsiooni (16 takti) muusika või saatelugemise saatel. Sooritab tireli ette, turiseisu ja kaldpinnalt tireli taha. - Hüpleb hüpitsat ette tiirutades 30 sekundit järjest.

Jooks, hüpped, visked	
Püstistart koos stardikäsklustega. Mitmesugused jooksuharjutused. Jooks erinevas tempos. Kiirendusjooks, kestvusjooks, võimetekohase jooksutempo valimine. Teatevahetuse õppimine lihtsates teatevõistlustes, pendelteatejooks teatepulgaga. Viskepalli hoie. Pallivise paigalt ja hoojooksult. Viskemängud.	- Jookseb kiirjooksu püstistardist stardikäsklustega. Läbib joostes võimetekohase tempoga 1 km pikkuse - distanti. Sooritab õige teatevahetuse teatevõistlustes ja pendelteatejooksus. - Sooritab pallivise paigalt kahesammulise hoojooksuga. Sooritab hoojooksult kaugushüppe paku tabamiseta.
Hoojooksult kaugushüppamine paku tabamiseta.	
Liikumismängud	
Pallikäsitlemise harjutused (juurdeviivad kombineeritud harjutused, harjutused erinevateks sportmängudeks – korvpall: palli põrgatamine paigal, liikumisel, söötmine püüdmine; jalgpall: palli vedamine, peatamine, söötmine, löögid väravale. Rahvastepalli mängimine lihtsustatud reeglitega, olema sõbralik kaasmängijatega. Kohtuniku otsuse austamine.	- Sooritab harjutusi erinevaid palle põrgatades, vedades, söötes, visates ja püüdes ning mängib nendega liikumismänge. Mängib rahvastepalli lihtsustatud reeglite järgi, on - kaasmängijatega sõbralik ning austab kohtuniku otsust
Suusatamine	
Suusatamine paaristõukelist sammuga ja vahelduvtõukelist kahesammulist sõiduviisi. Tasakaaluharjutused suuskadel. Trepptõus, käärtõus. Sahkpidurdus. Laskumine mäest põhiasendis. Suusatab jõukohases tempos 2 kilomeetri pikkuse distantsi (T) või 3 kilomeetri pikkuse (P) distantsi.	- Suusatab, kasutades paaristõukelise sammuga klassikalist sõiduviisi ja vahelduvtõukelist kahesammulist klassikalist sõiduviisi. Laskub mäest põhiasendis. Läbib järjest suusatades 2 kilomeetri pikkuse (T) või 3 kilomeetri pikkuse (P) distantsi.
Ujumine	
Enda võimete hindamine ja veeohutusalaste oskuste rakendamine vees. Vees ujumine, sukeldumine, hõljumine. Ujumine rinnuli ja selili asendis 200 meetrit.	- Hindab adekvaatselt oma võimeid vees ja rakendab eakohaseid veeohutusalaseid oskusi. - Oskab ujuda, sealhulgas sukelduda, vee pinnal hõljuda, rinnuli ja selili asendis 200 meetrit edasi liikuda.

4. klass

Õppesisu	Õpitulemused
Teadmised spordist ja liikumisviisidest	
Kehalise aktiivsuse tähtsus tervisele. Regulaarse sportimise tähtsuse kirjeldamine. Põhjuste nimetamine, miks peab olema aktiivne. Viisakas käitumine kehalise kasvatuses tunnis, sportimispaikades ja tänaval liigeldes. Tunnis reeglitest kinni pidamine.	- Kirjeldab regulaarse sportimise tähtsust tervisele ja nimetab põhjusi, miks ta peab olema kehaliselt aktiivne; - Oskab käituda kehalise kasvatuses tunnis, erinevates sportimispaikades sportides ning tänaval liigeldes;
Õhutusnõuete, mängureeglite ja hügieeninõuete täitmine. Üldarendavate võimlemisharjutuste ja rühiharjutuste sooritamise. Õpetaja valitud harjutuste sooritamise. Spordialade ja tantsustiilide oskussõnade tundmine. Viisakas käitumine spordivõistlustel ja tantsuüritustel. Ausa mängu kirjeldamine. Eestis toimuvate suurvõistluste nimetamine. Eesti sportlaste ja võistkondade nimetamine.	- Järgib tunni reegleid, ohutusnõudeid, mängureegleid ning hügieeninõudeid; - Suudab juhendamisel sooritada üldarendavaid võimlemisharjutusi ja rühiharjutusi, spordib koos kaaslastega; - Sooritab õpetaja valitud harjutusi oma kehalise võimekuse arendamiseks; - Tunneb õpitud spordialade ja tantsustiilide oskussõnu, oskab käituda spordivõistlustel ja tantsuüritustel; - Teab, mida tähendab aus mäng spordis; - Nimetab Eestis toimuvad suurvõistlusi, tuntud Eesti sportlasi ja võistkondi.

Võimlemine	
<i>Põhivõimlemise harjutuste kombinatsiooni sooritamine muusika või saatelugemise saatel.</i> <i>Iluvõimlemise elementide sooritamine hüpitsaga (T).</i> <i>Hüplemine hüpitsa tiirutamisega ette jalalt jalale, hüplemisharjutused hoonööriga, koordinatsiooniharjutused.</i> <i>Harjutuskombinatsiooni sooritamine akrobaatikas ja tireltõusu rööbaspuudel.</i> <i>Tasakaaluharjutuste sooritamine madalal poomil.</i> <i>Hoojooksult hüpe hoolauale, äratõuge ja toengkägar (kitsel), ülesirutusmahahüpe maandumisasendi fikseerimisega</i>	• Sooritab põhivõimlemise harjutuskombinatsiooni (16 takti) saatelugemise või muusika saatel; Hüpleb hüpitsat ette tiirutades paigal; • Sooritab iluvõimlemise elemente hüpitsaga (T); Sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas ja tireltõusu rööbaspuudel; Sooritab erinevaid tasakaaluharjutusi madalal poomil; Sooritab abistamisel lihtsustatud toenghüppeid (hark- või kägarhüpe). • •
Kergejõustik	
<i>Kiirjooksu sooritamine püstilähtest koos stardikäsklusega. Pendelteatejooksmine.</i> <i>Kaugushüppamine koos paku tabamisega ja kõrgushüppamine koos üleastumistehnikaga. Palliviskamine paigalt ja nelja sammu hooga.</i>	• Sooritab kiirjooksu püstilähtest stardikäsklustega ning oskab pendelteatejooksu; Sooritab kaugushüppe paku tabamisega ja • kasutab kõrgushüppes üleastumistehnikat;
<i>Kiirjooksmine stardikäsklusega. Võimetekohase jooksutempoga 7 minuti jooksmine.</i>	• Sooritab palliviske paigalt ja nelja sammu hooga; Jookseb kiirjooksu stardikäsklustega; • • Jookseb omas tempos järjest 7 minutit.

Liikumis- ja sportmängud	
<i>Sportmängude, liikumismängude ja teatevõistluste palliga sooritamine.</i> <i>Rahvastepalli mängimine, mängureeglite tundmine ja kohtuniku otsuste austamine. Palli hoie söötes, püüdes ja peale visates. Palliga põrgatamine takistuste vahelt.</i> <i>Võrkpalli ülalt-ja altsöötude sooritamine vastu seina.</i> <i>Palli söötmine, peatamine, vedamine. Kombineeritud harjutused. Löögitehnika. Sportmängu kontrollharjutuste sooritamine.</i>	• Sooritab sportmänge ettevalmistavaid liikumismänge ja teatevõistlusi palliga; • Oskab mängida rahvastepalli erinevaid variante, tunneb mängureegleid ja austab kohtuniku otsuseid; • Sooritab põrgatused takistuste vahelt; • Sooritab võrkpalli ülalt- ja altsöötud vastu seina. • Sooritab jalgpalli siseküljega sööte paarilisega. • Sooritab kahe kooli poolt valitud sportmängu kontrollharjutusi.

Suusatamine	
<i>Suusatamine paaristõukelist ühesammulist sõiduviisi. Suusatamine vahelduvtõukelist kahesammulist sõiduviisi.</i> <i>Laskumine põhi- ja puhkeasendis.</i> <i>Uisusammpöörde sooritamine. Käärtõus.</i> <i>Teatevahetuse sooritamine teatesuusatamises. Teatevõistlused, osavusharjutused, - mängud nõiaval.</i> <i>Suusatab jõukohases tempos 2 kilomeetri pikkuse distantssi (T) või 3 kilomeetri pikkuse (P) distantssi.</i>	• <i>Suusatab paaristõukelise ühesammulise klassikalise sõiduviisiga. Sooritab vahelduvtõukelist kahesammulist klassikalist sõiduviisi.</i> • <i>Sooritab laskumise põhiasendis.</i> • <i>Sooritab uisusammpöörde.</i> • <i>Sooritab teatevahetuse teatesuusatamises;</i> • <i>Läbib suusatades 2 kilomeetri pikkuse (T) või 3 kilomeetri pikkuse (P) distantssi.</i>

5. klass

Õppesisu	Õpitulemused
<i>Teadmised spordist ja liikumisviisidest</i>	
<i>Kehalise aktiivsuse ja hea rühi tähtsuse selgitamine. Kehalise aktiivsuse rolli kirjeldamine, kehalise aktiivsuse või liikumisharrastuse kirjeldamine.</i> <i>Ohutus- ja hügieenireeglite järgimise vajalikkus liikudes, sportides ning liigeldes. Ohutu ümbrust säästev liikumine harjutuspaikades ja looduses.</i> <i>Teadmised käitumisest ohuolukordades. Lihtsad esmaabivõtted.</i> <i>Teadmised iseseisvaks harjutamiseks: kuidas sooritada soojendusharjutusi ja rühiharjutusi; kuidas sooritada kehaliste võimete teste ning treenida (õpetaja toel valitud harjutusi kasutades) oma kehalisi võimeid ja rühti.</i> <i>Eneseanalüüsi sooritamise, kehalise võimekuse arendamiseks õpetaja poolt harjutuste sooritamise.</i> <i>Spordialade ja tantsustiilide oskussõnade tundmine. Viisakas käitumine spordivõistlustel ja tantsuüritustel.</i> <i>Ausa mängu põhimõtete selgitamine.</i> <i>Teadmised spordialadest/ liikumisviisidest, suurvõistlused ja/või üritused Eestis ning maailmas, tuntumad Eesti sportlased .</i>	<i>Selgitab kehalise aktiivsuse ja hea rühi tähtsust tervisele, kirjeldab kehalise aktiivsuse rolli tervislikus eluviisis ning oma kehalist aktiivsust või liikumisharrastust;</i> <i>Mõistab ohutus- ja hügieeninõuete täitmise vajalikkust ning järgib neid kehalise kasvatuses tundides ja tunnivälises tegevuses.</i> <i>Teab, kuidas vältida liikudes ohuolukordi ja kuidas toimida lihtsamate sporditraumade korral;</i> <i>Suudab iseseisvalt sooritada üldarendavaid võimlemisharjutusi ja rühiharjutusi, spordib koos kaaslastega, osaleb juhendamisel ülesannete jagamisel ja mängureeglite kokkuleppimisel;</i> <i>Oskab sooritada eneseanalüüsi eelmise aasta tulemuste põhjal.</i> <i>Sooritab õpetaja valitud harjutusi oma kehalise võimekuse arendamiseks;</i> <i>Tunneb õpitud spordialade ja tantsustiilide oskussõnu, kasutab neid sündmuste kirjeldamisel ning oskab käituda spordivõistlustel ja tantsuüritustel;</i> <i>Teab ja oskab selgitada, mida tähendab aus mäng spordis.</i> <i>Nimetab Eestis ja maailmas toimuvad suurvõistlusi, tuntud sportlasi ja võistkondi.</i>

Võimlemine	
<i>Põhivõimlemine ja üldarendavad võimlemisharjutused saatelugemise ja/või muusika saatel. Harjutused vahendita ja vahendiga: käte ja jalgade hood, lõdvestamised, vetrumised. Rühiharjutused. Kehatüve lihaseid treenivad ja sirutusoskust kujundavad harjutused.</i> <i>Erinevad kõnni- ,jooksu -, ja hüplemisharjutuste seosed. Kombineeritud hüplemisharjutused hüpitsa ja hoonööriga. Iluvõimlemise elementide sooritamine hüpitsa ja hoonööriga. Hüpitsa hood, ringid, kaheksad. Kombineeritud hüpped Akrobaatika. Erinevad tirelid; tiritamm, kätelseis abistamisega , akrobaatikakava esitamine (P) ja selle õppimiseks juurdeviivad harjutused; painduvust arendavad harjutused ja kaarsild (T); ratas kõrvale; kätelseis abistamisega. Akrobaatika kava esitamine. Rööbaspuudel hooglemine, kätega kõndimine, hooglemiselt maha hüpe Tasakaaluharjutused. Erinevad kõnni- ja hüplemisharjutused; pöörded ja mahahüpped.</i> <i>Toenghüpe. Hoojooksult hüpe hoolauale, äratõuge ja toengkägar (kitsel, hobusel), ülesirutusmahahüpe maandumisasendi fikseerimisega; hark- või kägarhüpe.</i>	• <i>Sooritab põhivõimlemise harjutuskombinatsiooni (24 takti) saatelugemise või muusika saatel; Hüpleb hüpitsat ette tiirutades paigal ja liikudes;</i> • <i>Sooritab iluvõimlemise elemente hüpitsaga (T); Sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas ja rööbaspuudel; Sooritab erinevaid tasakaaluharjutusi madalal poomil; Sooritab lihtsustatud toenghüppeid (hark- või kägarhüpe).</i> • •
Kergejõustik	
<i>Jooksuasendi ja -liigutuste korrigeerimine. Põlve- ja sääretõstejooks. Madallähte tutvustamine. Stardikäsklused. Kaugushüpe täishoolt paku tabamisega. Kõrgushüpe (üleastumishüpe). Määrustepärane pallivise hoojooksult</i> <i>Kiirjooksu alustamine ja lõpetamine. Kestvusjooks võimetekohase tempoga.</i>	• <i>Sooritab madallähte stardikäsklustega ning oskab pendelteatejooksu. Sooritab kaugushüppe paku tabamisega ja kõrgushüppe üleastumistehnikas. Sooritab palliviske nelja sammu hooga; Jookseb kiirjooksu stardikäsklustega; Jookseb võimetekohase tempoga järjest 8 minutit.</i> • •

Liikumis- ja sportmängud	
<i>Sportmänge ettevalmistavad liikumismängud ja teatevõistlused pallidega.</i> <i>Rahvastepall.</i> <i>Palli põrgatamine, söötmine ja vise korvile. Sammudelt vise korvile. Korvpallireeglitega tutvumine. Mäng lihtsustatud reeglite järgi.</i> <i>Võrkpalli ülalt- ja altsöötmine paarilisega. Söödu peatamine jalapöiasisekülje ja rinnaga (P) ning löögitehnika õppimine, arendamine ja täiustamine. Palli löömine õhust, liikuva palli omaksvõtmine, söötmine. Mäng lihtsustatud reeglite järgi. Mängib kahte sportmängu lihtsustatud reeglitega.</i>	• <i>Sooritab sportmänge ettevalmistavaid liikumismänge ja teatevõistlusi palliga.</i> • <i>Oskab mängida rahvastepalli erinevaid variante, tunneb mängureegleid ja austab kohtuniku otsuseid; Sooritab korvpalliga põrgatused takistuste vahelt ja sammudelt viske korvile.</i> • <i>Sooritab võrkpalli ülalt- ja altsöödud paarilisega; Sooritab erinevaid sööte jalgpalliga ning tunneb palli peatamisviise; Mängib kaht kooli valitud sportmängu lihtsustatud reeglite järgi ja sooritab õpetaja poolt koostatud kontrollharjutuse.</i> •
Suusatamine	
<i>Paaristõukeline ühesammuline sõiduvii; vahelduvtõukeline kahesammuline sõiduvii;</i> <i>Laskumised põhi- ja puhkeasendis.</i> <i>Poolsahkpööre ja uisusammpööre.</i> <i>Teatesuusatamine.</i> <i>Suusatamine võimetekohase tempoga.</i>	• <i>Suusatab paaristõukelise ühesammulise klassikalise sõiduviiisiga ja vahelduvtõukelise kahesammulise klassikalise sõiduviiisiga; Sooritab laskumise põhi- ja puhkeasendis.</i> • • <i>Sooritab uisusamm- ja poolsahkpööre.</i> • <i>Sooritab teatevahetuse teatesuusatamises.</i> • <i>Läbib suusatades 2,5 kilomeetri pikkuse (T) või 4 kilomeetri pikkuse (P) distantsti.</i>

III KOOLIASTME KEHALISE KASVATUSE ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

6. klass

Õppesisu	Õpitulemused
Teadmised spordist ja liikumisviisidest	
Kehalise aktiivsuse ja hea rühi tähtsuse selgitamine. Kehalise aktiivsuse rolli kirjeldamine, kehalise aktiivsuse või liikumisharrastuse kirjeldamine. Ohutus- ja hügieenireeglite järgimise vajalikkus liikudes, sportides ning liigeldes. Ohutu ümbrust säästev liikumine harjutuspaikades ja looduses. Teadmised käitumisest ohuolukordades. Lihtsad esmaabivõtted. Teadmised iseseisvaks harjutamiseks: kuidas sooritada võimlemisharjutusi, soojendusharjutusi ja rühiharjutusi; Kuidas sooritada kehaliste võimete teste ning treenida (õpetaja toel valitud harjutusi kasutades) oma kehalisi võimeid ja rühti. Õpetaja poolt antud harjutuste sooritamine. Spordialade ja tantsustiilide oskussõnade tundmine. Viisakas käitumine spordivõistlustel ja tantsuüritustel. Ausa mängu põhimõtete selgitamine. Teadmised spordialadest/ liikumisviisidest, suurvõistlused ja/või üritused Eestis ning maailmas, tuntumad Eesti sportlased Faktide nimetamine antiikolümpiamängudest ning eesti ja üld- ja noorte tantsupidudest.	- Selgitab kehalise aktiivsuse ja hea rühi tähtsust tervisele, kirjeldab kehalise aktiivsuse rolli tervislikus eluviisis ning oma kehalist aktiivsust või liikumisharrastust; Mõistab ohutus- ja hügieeninõuete täitmise vajalikkust ning järgib neid kehalise kasvatuse tundides ja tunnivälises tegevuses. - Teab, kuidas vältida ohuolukordi liikudes, sportides ja liigeldes ning mida teha õnnetusjuhtumite ja lihtsamate sporditraumade korral. - Suudab iseseisvalt sooritada üldarendavaid võimlemisharjutusi ja rühiharjutusi; spordib koos kaaslastega, jagades ülesandeid, leppides kokku mängureegleid; Sooritab kehaliste võimete testi ja annab tulemusele hinnangu võrreldes eelmistel aastatel saavutatuga. - Valib õpetaja juhtimisel harjutusi oma kehalisevõimekuse arendamiseks ning sooritab neid. - Tunneb õpitud spordialade ja tantsustiilide oskussõnu, kasutab neid sündmuste kirjeldamisel ning oskab käituda spordivõistlustel ja tantsuüritustel. - Märkab ausa mängu reegleid spordis.

	• <i>Nimetab Eestis ja maailmas toimuvaid suurvõistlusi, tuntud sportlasi ja võistkondi.</i> • <i>Teab tähtsamaid fakte antiikolümpiamängudest ning eesti üld- ja noorte tantsupidudest.</i>
Võimlemine	
<i>Põhivõimlemine ja üldarendavad võimlemisharjutused saatelugemise ja/või muusika saatel. Harjutused vahendita ja vahendiga: käte ja jalgade hood, lõdvestamised, vetrumised. Rühiharjutused. Kehatüve lihaseid treenivad ja sirutusoskust kujundavad harjutused.</i> <i>Erinevad kõnni-, jooksu-, ja hüplemisharjutuste seosed.</i> <i>Kombineeritud hüplemisharjutused hüpitsa ja hoonööriga.</i> <i>Iluvõimlemise elementide sooritamise hüpitsa ja hoonööriga. Hüpitsa hood, ringid, kaheksad. Kombineeritud hüpped Akrobaatika. Erinevad tirelid; tiritamm (P) ja selle õppimiseks juurdeviivad harjutused; painduvust arendavad harjutused ja kaarsild (T); ratas kõrvale; kätelseis abistamisega.</i> <i>Rööbaspuudel hooglemine, kätega kõndimine, hooglemiselt maha hüpe. Akrobaatika kava õppimine ja esitamine.</i> <i>Erinevad kõnni- ja hüplemisharjutused; pöörded ja mahahüpped. Kägarhüpe. Hoojooksult hüpe hoolauale, äratõuge ja toengkägar (kitsel, hobusel), ülesirutusmahahüpe maandumisasendi fikseerimisega; hark- või kägarhüpe.</i>	• <i>Sooritab põhivõimlemise harjutuskombinatsiooni (32 takti) saatelugemise või muusika saatel. Hüpleb hüpitsat ette tiirutades paigal ja liikudes.</i> • <i>Sooritab iluvõimlemise elemente hüpitsaga (T). Sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas ja rööbaspuudel;</i> • <i>Sooritab harjutuskombinatsiooni madalal poomil (T) ja kangil (P);</i> • <i>Sooritab õpitud toenghüppe (hark- või kägarhüpe).</i> • •
Kergejõustik	

Jooksuasendi ja -liigutuste korrigeerimine. Põlve- ja sääretõstejooks. Madallähte tutvustamine. Stardikäsklused. Kaugushüpe täishoolt paku tabamisega. Kõrgushüpe (üleastumishüpe). Pallivise hoojooksult. Kiirjooksu alustamine ja lõpetamine. Kestvusjooks võimetekohase tempoga.	• Sooritab madallähte stardikäsklustega ning oskab pendelteatejooksu. Sooritab kaugushüppe paku tabamisega ja kõrgushüppe üleastumistehnikas. Sooritab hoojooksult palliviske. Jookseb kiirjooksu stardikäsklustega Jookseb võimetekohase tempoga järjest 9 minutit. • •
Liikumis- ja sportmängud	
Sportmänge ettevalmistavad liikumismängud ja teatevõistlused pallidega. Rahvastepalli mängimine. Palli viskamine ja püüdmine. Palli põrgatamine, söötmine ja vise korvile. Sammudelt vise korvile. Korvpallireeglitega tutvumine. Mäng lihtsustatud reeglite järgi. Kombineeritud harjutused õpitud tehnikaelementide täiustamiseks. Liikumisviisid. Kombineeritud söödud (ülalt, altsööt), juurdeviivad mängud. Söödu peatamine jalapöiasisekülje ja rinnaga (P) ning löögitehnika õppimine paigalt kui liikumiselt. Mäng lihtsustatud reeglite järgi. Mängib kahte sportmängu lihtsustatud reeglitega.	• Sooritab sportmänge ettevalmistavaid liikumismänge ja teatevõistlusi palliga; Oskab mängida rahvastepalli erinevaid variante, tunneb mängureegleid ja austab kohtuniku otsuseid; Mängib reeglite järgi rahvastepalli ning aktsepteerib kohtuniku otsuseid; Sooritab korvpalliga põrgatused takistuste vahelt ja sammudelt viske korvile; • Sooritab võrkpallis ülalt- ja altsöödud paarilisega ning alt- eest pallingu. Kasutab jalgpallis siseküljega söötu nii paigalt kui liikumiselt ning tunneb erinevaid pallipeatamise viise. Mängib kaht kooli valitud sportmängu lihtsustatud reeglite järgi ja sooritab õpetaja poolt koostatud kontrollharjutuse. •
Suusatamine	
Paaristõukeline ühesammuline sõiduvii; vahelduvtõukeline kahesammuline sõiduvii; paaristõukeline kahesammuline uisusamm sõiduvii. Laskumised põhi- ja puhkeasendis. Poolsahkpööre ja uisusamppööre. Teatesuusatamine. Suusatamine võimetekohase tempoga.	• Suusatab paaristõukelise ühesammulise sõiduviiisiga, vahelduvtõukelise kahesammulise sõiduviiisiga ja paaristõukelise kahesammulise uisusamm-sõiduviiisiga; Sooritab laskumise põhi- ja puhkeasendis. • Sooritab uisusamm- ja poolsahkpööre; • Sooritab teatevahetuse teatesuusatamises; Läbib järjest suusatades 3 kilomeetri pikkuse (T) või 5 kilomeetri pikkuse (P) distantsti.
Orienteerumine	
Orienteerumine plaani või objekti järgi. Kompassi kasutamine. Teab leppemärke. Orienteerumine tuttavate objektide järgi. Liikumistempoga arvestamine, erinevate pinnasetüüpide valimine.	• Oskab orienteeruda tuttava objekti plaani järgi. Teab esmaseid kompassi kasutamise põhimõtteid. Teab 10 põhileppemärki. • Oskab orienteeruda tuttavate silmapaistvate objektide järgi etteantud piirkonnas.

Orienteerumismängude mängimine.	• • Arvestab liikumistempot valides erinevaid pinnasetüüpe, reljeefivorme ja takistusi. • Oskab mängida orienteerumismänge plaani ja kaardiga ning kaardita.
---------------------------------	--

7. klass

Õppesisu	Õpitulemused
Teadmised spordist ja liikumisviisidest	
Kehalise aktiivsuse mõju tervisele, regulaarse liikumisharrastuse kui tervist tagava tegevuse vajalikkus. Ohutu liikumine ja liiklemine. Loodust säästev liikumine. Tegutsemine (spordi)traumade ja õnnetusjuhtumite korral. Eesmaabivõtted. Õpitud spordialade ja liikumisviiside oskussõnad ning harjutuste ja tegevuste kirjeldamine; õpitud spordialade võistlusmäärused. Aus mäng – ausus ja õiglus spordis ning elus. Teadmised iseseisva liikumisharrastuse kohta (eesmärkide seadmine, spordiala/tegevuse valik, spordivarustuse valik, harjutamise põhimõtted jm). Kehalise töövõime arendamine: erinevate kehaliste võimete arendamiseks sobivad harjutused, harjutamise metoodika. Kehalise võimekus testid ja enesekontrollivõtted, testitulemuste analüüs. Teadmised õpitud spordialade tekkest, peetavatest (suur) võistlustest/üritustest ning tuntumatest sportlastest Eestis ja maailmas. Teadmised olümpiamängudest ja tuntumatest olümpiavõitjatest. Teadmised	• • Selgitab kehalise aktiivsuse ning regulaarse liikumisharrastuse mõju tervisele; järgib kehalisi harjutusi tehes hügieeni- ja ohutusnõudeid ning väldib ohuolukordi; teab, kuidas toimida sportides/liikudes juhtuda võivate õnnetusjuhtumite ja traumade puhul; oskab anda elementaarset esmaabi; • liigub/spordib reegleid ja võistlusmäärusi järgides, kaaslaste austades ja abistades ning keskkonda säästes; oskab iseseisvalt treenida: analüüsib oma kehalise vormisoleku taset, seab liikumisharrastusele eesmärgi, leiab endale sobiva (jõukohase) spordiala/liikumisviisi, õpib uusi •
spordiüritustest ning neil osalemise võimalustest.	liikumisoskusi ja arendab oma kehalisi võimeid;

	• <i>osaleb aktiivselt kehalise kasvatuse tundides, harrastab liikumist/sportimist iseseisvalt (tunniväliselt), käib spordiüritustel ning jälgib seal toimuvat.</i>

Võimlemine	
Rivi -ja korraharjutused. Põhivõimlemine ja üldarendavad võimlemisharjutused. Harjutused vahendita ja vahenditega erinevate lihasrühmade treenimiseks, harjutuste valimine ja harjutuskomplekside koostamine õpetaja abiga. Üldarendavate võimlemisharjutuste kasutamine erinevate spordialade eelsoojendusharjutustena. Rühi arengut toetavad harjutused. Harjutused lülisamba vastupidavuse arendamiseks; jõuharjutused selja-, kõhu-, tuhara- ja abaluulähendajatele lihastele; venitusharjutused õla- japuusaligese liikuvuse arendamiseks. Akrobaatika elemendid: Ratas kõrvale; kätelseis, sild, trel ette, trel taha, turiseis tiritamm, rõhtseis. Tasakaaluharjutused poomil (T). Erinevad sammukombinatsioonid; sammuga ette pööre; jala hooga taha pööre; poolspagaadist tõus taga oleva jala sammuga ette; erinevaid mahahüppeid. Toenghüpe. Hark- ja/või kägarhüpe.	• Sooritab õpitud vaba- või vahendiga • harjutuskombinatsiooni; sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas; • sooritab õpitud toenghüppe (hark- ja/või kägarhüpe).
Kergejõustik	
Kaugushüppe eelsoojendusharjutused. Kaugushüpe täishoolt paku tabamisega. Kõrgushüppe eelsoojendusharjutused. Kõrgushüpe (üleastumishüpe). Pallivise hoojooksult. Kuulitõuget tutvustavad harjutused topispalliga, "kuulijännid", kuulitõuge paigalt. Ohutusnõuded kuulitõukesektoris. Sprindi eelsoojendusharjutused. Pendelteatejooks. Kestvusjooks.	• Sooritab täishoolt kaugushüppe ja üleastumistehnikas kõrgushüppe; sooritab • hoojooksult palliviske ning paigalt kuulitõuke; jookseb kiirjooksu stardikäsklustega; • suudab joosta järjest 1,5 km (T) / 2 km (P). •
Sportmängud	
Korvpall. Palli põrgatamine, söötmine, püüdmine ja vise korvile liikumiselt. Algteadmised kaitsemängust. Korvpalli võistlusmäärused. Mäng lihtsustatud reeglite järgi. Mäng 3 : 3 ja 5 : 5. Jalgpall. Jalgpallitehnika elementide täiustamine erinevate harjutuste ja kombinatsioonidega. Jalgpalluri erinevate positsioonide (kaitsja,	• Sooritab tundides õpitud sportmängude (sulgpall, jalgpall, korvpall) tehnikaelemente; mõistab erinevatel positsioonidel mängivate jalgpallurite ülesandeid ja täidab neid mängus; •

poolkaitsja ja ründaja) ning nende ülesannete mõistmine. Mäng.	mängib kaht õpitud sportmängu lihtsustatud reeglite järgi.
Suusatamine	
Laskumine madalasendis. Libisammtõusuviis. Paralleel- ja käärpööre. Tõusu- ja laskumisviiside ning pidurduste kasutamine maastikul. Paaristõukeline ühe- ja kahesammuline sõiduviis. Üleminek paaristõukeliselt sõiduviisilt vahelduvtõukelisele ja vastupidi. Uisusammsõiduviisi. Õpitud sõiduviiside tehnikate täiustamine ja kinnistamine.	- Suusatab paaristõukelise ühe- ja kahesammulise sõiduviisiga; suusatab uisusamm-sõiduviisiga; läbib - järjest suusatades 3 km (T) / 4 km (P) distantsti.

8. klass

Õppesisu	Õpitulemused
Teadmised spordist ja liikumisviisidest	
Kehalise aktiivsuse mõju tervisele, regulaarse liikumisharrastuse kui tervist tagava tegevuse vajalikkus. Ohutu liikumine ja liiklemine. Loodust säästev liikumine. Tegutsemine (spordi)traumade ja õnnetusjuhtumite korral. Esmaabivõtted. Õpitud spordialade ja liikumisviiside oskussõnad ning harjutuste ja tegevuste kirjeldamine; õpitud spordialade võistlusmäärused. Aus mäng – ausus ja õiglus spordis ning elus. Teadmised iseseisva liikumisharrastuse kohta (eesmärkide seadmine, spordiala/tegevuse valik, spordivarustuse valik, harjutamise põhimõtted jm). Kehalise töövõime arendamine: erinevate kehaliste võimete arendamiseks sobivad harjutused, harjutamise meetodika. Kehalise võimekus testid ja enesekontrollivõtted, testitulemuste analüüs Teadmised õpitud spordialade tekkest, peetavatest (suur) võistlustest/üritustest	- Selgitab kehalise aktiivsuse ning regulaarse liikumisharrastuse mõju tervisele; järgib kehalisi harjutusi tehes hügieeni- ja - ohutusnõudeid ning väldib ohuolukordi; teab, kuidas toimida sportides/liikudes juhtuda võivate õnnetusjuhtumite ja traumade puhul; oskab anda elementaarset esmaabi; liigub/spordib reegleid ja võistlusmäärusi järgides, kaaslasi austades ja abistades ning keskkonda säästes; oskab iseseisvalt treenida: analüüsib oma kehalise vormisoleku taset, seab liikumisharrastusele eesmärgi, leiab endale sobiva (jõukohase) spordiala/liikumisviisi, õpib uusi liikumisosi ja arendab oma kehalisi võimeid; - osaleb aktiivselt kehalise kasvatus tundides, harrastab liikumist/sportimist iseseisvalt

ning tuntumatest sportlastest Eestis ja maailmas. Teadmised olümpiamängudest ja tuntumatest olümpiavõitjatest. Teadmised spordiüritustest ning neil osalemise võimalustest. Regulaarse harjutamise tähtsus spordis. Kehalise võime arendamine.	• (tunniväliselt), käib spordiüritustel ning jälgib seal toimuvat. • teab regulaarse harjutamise • tähtsust; teab enesekontrollivõtteid; oskab arendada oma kehalisi võimeid, valida üldarendavaid harjutusi erinevatele lihasrühmadele õpitu järgi.
Orienteerumine	
Kompassiga suuna määramine. Kaardi ja maastiku lugemine. Leppemärkide tundmine. Orienteerumisraja läbimine.	• Oskab määrata kompassiga suunda; oskab lugeda kaarti ja maastikku; tunneb 15 leppemärki; läbib orienteerumisraja oma tempoga. • •
Suusatamine	
Laskumine madalasendis. Libisammtõusuviis. Paralleel- ja käärpööre. Tõusu- ja laskumisviiside ning pidurduste kasutamine maastikul. Paaristõukeline ühe- ja kahesammuline sõiduviis. Üleminek paaristõukeliselt sõiduviisilt vahelduvtõukelisele ja vastupidi. Uisusamm-sõiduviisi. Õpitud sõiduviiside tehnikate täiustamine ja kinnistamine.	• Suusatab paaristõukelise ühe- ja kahesammulise sõiduviisiga; suusatab uisusamm-sõiduviisiga; • läbib järjest suusatades 3 km (T) / 5 km (P) distantsti. •
Võimlemine	
Rivi -ja korraharjutused. Põhivõimlemine ja üldarendavad võimlemisharjutused. Harjutused vahendita ja vahenditega erinevate lihasrühmade treenimiseks, harjutuste valimine ja harjutuskomplekside koostamine õpetaja abiga. Üldarendavate võimlemisharjutuste kasutamine erinevate spordialade eelsoojendusharjutustena. Rühi arengut toetavad harjutused. Harjutused lülisamba vastupidavuse arendamiseks; jõuharjutused selja-, kõhu-, tuhara- ja abaluulähendajatele lihastele; venitusharjutused õla- ja puusaliigese liikuvuse arendamiseks. Tasakaaluharjutused poomil (T). Erinevad sammukombinatsioonid; sammuga ette pööre; jala hooga taha pööre;	• sooritab erinevaid soojendusharjutusi; teab vastupidavuse, jõu- ja painduvuse • arendamise üldisi harjutusi.

poolspagaadist tõus taga oleva jala sammuga ette.	
---	--

Kergejõustik	
Eelsoojendusharjutused. Kestvusjooks. Suudab joosta järjest võimetekohase tempoga.	• suudab joosta järjest 2,5km (T)/ 3,5km (P);
Sportmängud	
Kahe sportmängu mängimine. Sportmängu mängimine vastavalt võistlusmäärustikule. Harjutamise tähtsus tervisele.	• mängib kaht erinevat sportmängu lihtsustatud reeglite järgi; oskab mängida üht sportmängu võistlusmäärustiku kohaselt. • teab regulaarse harjutamise tähtsust; • teab enesekontrollivõtteid.

9. klass

Õppesisu	Õpitulemused
Teadmised spordist ja liikumisviisidest	
Kehalise aktiivsuse mõju tervisele, regulaarse liikumisharrastuse kui tervist tagava tegevuse vajalikkus. Ohutu liikumine ja liiklemine. Loodust säästev liikumine. Tegutsemine (spordi)traumade ja õnnetusjuhtumite korral. Esmaabivõtted. Õpitud spordialade ja liikumisviiside oskussõnad ning harjutuste ja tegevuste kirjeldamine; õpitud spordialade võistlusmäärused. Aus mäng – ausus ja õiglus spordis ning elus. Teadmised iseseisva liikumisharrastuse kohta (eesmärkide seadmine, spordiala/tegevuse valik, spordivarustuse valik, harjutamise põhimõtted jm). Kehalise töövõime arendamine: erinevate kehaliste võimete arendamiseks sobivad harjutused, harjutamise metoodika. Kehalise võimekus testid ja enesekontrollivõtted, testitulemuste analüüs Teadmised õpitud spordialade tekkest, peetavatest (suur) võistlustest/üritustest ning	• Selgitab kehalise aktiivsuse ning regulaarse liikumisharrastuse mõju tervisele; järgib kehalisi harjutusi tehes hügieeni- ja • ohutusnõudeid ning väldib ohuolukordi; teab, kuidas toimida sportides/liikudes juhtuda võivate õnnetusjuhtumite ja traumade puhul; oskab anda elementaarset esmaabi; liigub/spordib reegleid ja võistlusmäärusi järgides, kaaslasi austades ja abistades ning keskkonda säästes; oskab iseseisvalt treenida: analüüsib oma kehalise vormisoleku taset, seab liikumisharrastusele eesmärgi, leiab endale sobiva (jõukohase) •

tuntumatest sportlastest Eestis ja maailmas. Teadmised olümpiamängudest ja tuntumatest olümpiavõitjatest. Teadmised spordiüritustest ning neil osalemise võimalustest.	spordiala/liikumiskiisi, õpib uusi liikumisoskusi ja arendab oma kehalisi võimeid • osaleb aktiivselt kehalise kasvatuse tundides, harrastab liikumist/sportimist iseseisvalt (tunniväliselt), käib spordiüritustel ning jälgib seal toimuvat.
Võimlemine	
Rivi -ja korraharjutused. Põhivõimlemine ja üldarendavad võimlemisharjutused. Harjutused vahendita ja vahenditega erinevate lihasrühmade treenimiseks, harjutuste valimine ja harjutuskomplekside koostamine õpetaja abiga. Akrobaatika elemendid: Ratas kõrvale; kätelseis, sild, trel ette, trel taha, turiseis, tiritamm, rõhtseis. Iseseisev akrobaatika kava koostamine ja esitamine. Hooglemine rööbastel ette ja taha, trel ette harkistesse (abistamisega), jõuga harkupselt õlgadelseisu (abistamisega), harkiste, hooglemiselt maha hüpe. Tasakaaluharjutused poomil (T). Erinevad sammukombinatsioonid; sammuga ette pööre; jala hooga taha pööre; poolspagaadist tõus taga oleva jala sammuga ette.	• Sooritab õpitud vaba- või vahendiga harjutuskombinatsiooni; • sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas; • sooritab harjutuskombinatsiooni rööbaspuudel (P); • sooritab harjutuskombinatsiooni poomil (T).
Kergejõustik	
Kaugushüppe eelsoojendusharjutused. Kaugushüpe täishoolt paku tabamisega. Kõrgushüppe eelsoojendusharjutused. Kõrgushüpe. Kuulitõuke soojendusharjutused. Kuulitõuge hooga. Sprindi eelsoojendusharjutused. Ringteatejooks. Kestvusjooks jõukohase tempoga.	• Sooritab täishoolt kaugushüppe ja üleastumistehnikas kõrgushüppe; • sooritab paigalt kuulitõuke; • jookseb kiirjooksu madallähte stardikäsklustega ning oskab ringteatejooksu; • jookseb järjest 3km (T) / 4km (P).

Sportmängud	
Korvpall. Palli põrgatamine, söötmine, püüdmine ja vise korvile liikumiselt. Algteadmised kaitsemängust. Korvpalli võistlusmäärused. Mäng lihtsustatud reeglite järgi. Mäng 3 : 3 ja 5 : 5. Jalgpall. Jalgpallitehnika elementide täiustamine erinevate harjutuste ja kombinatsioonidega. Jalgpalluri erinevate positsioonide (kaitsja, poolkaitsja ja ründaja) ning nende ülesannete mõistmine. Mäng.	• Sooritab tundides õpitud sportmängude (sulgpall, jalgpall, korvpall) tehnikaelemente; • Mängib kaht õpitud sportmängu võistlusmäärustiku kohaselt.
Suusatamine	
Õpitud murdmaasõidu tehnikaelementide täiustamine ja kinnistamine. Paaristõukeline ühe- ja kahesammuline sõiduviis. Uisusamm-sõiduviis. Üleminek ühelt sõiduviisilt teisele. Laskumine madalasendis. Libisammtõusuviis. Paralleel- ja käärpööre. Tõusu- ja laskumisviiside ning pidurduste kasutamine maastikul. Õpitud sõiduviiside tehnikate täiustamine ja kinnistamine. Jõukohase tempoga suusatamine.	• Suusatab paaristõukelise ühe- ja kahesammulise sõiduviisiga; • suusatab uisusamm-sõiduviisiga; • oskab üleminekut ühelt sõiduviisilt teisele; • kasutab erinevaid tõusu- ja laskumisviise; • läbib järjest suusatades 4 km (T) / 6 km (P) distantsti.
Orienteerumine	
Kompassiga suuna määramine. Kaardi ja maastiku lugemine. Leppemärkide tundmine. Orienteerumisraja läbimine võimetekohase tempoga.	• Oskab määrata kompassiga suunda; • oskab lugeda kaarti ja maastikku; • tunneb 15 leppemärki; • läbib orienteerumisraja oma tempoga.

Tööõpetuse **õppe- ja kasvatuseesmärkidena** taotleb kool, et õpilane:

- omandab vajalikud oskused ning tööharjumused eluks, võimetele vastavaks tööks ja harrastusteks;
- teab oma peamisi õigusi ja kohustusi töötajana;
- õpib tundma ning õigesti ja säästlikult kasutama materjale, töö- ja tehnilisi vahendeid;
- õpib töötama suulise ja kirjaliku instruksiooni järgi;
- õpib töötama teksti ja elementaarsete tööjooniste toel;
- omandab õiged tehnoloogilised võtted materjalide töötlemiseks, arvestab töötamisel töötervishoiu ja ohutustehnika nõuetega;
- õpib oma tööd kavandama, plaani järgi sooritama, kontrollima ning hindama;
- arendab loovust ja esteetilist maitset;
- õpib töötama üksi ning koos teistega, hindama tööks vajalikke isiksuseomadusi: vastutustunnet, täpsust, püsivust, kriitilist meelt;
- õpib hindama tööd ning iseennast teatud elukutse omandamise seisukohalt;
- on võimeline omandama kutseharidust.

TÖÖÕPETUSE ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

1. klass

Õppesisu	Õpitulemused
Paberitööd. Meisterdamine. Kujundatakse oskust eristada ja tajuda materjale, tunda ja valida töövahendeid töövõttest ja -eesmärgist lähtuvalt. Šablooni kasutamine: lihtsamate esemete ja kujundite joonistamine šablooni abil. Paberitükkide ja -ribade rebimine silma järgi ja kontuuri mööda. Käärde käsitlemine; paberitükkide, -ribade ja narmaste lõikamine silma järgi ning kontuuri (sirgjoon) mööda – eksimine u 1 cm. Liimimine: kujundite liimimine ja nende täiendamine tasapinnaliselt paberitööde kaunistamine). Voltimine: nelinurkse paberitüki voltimine pooleks ja neljaks (kaart, raamat); ruudu voltimine diagonaalselt pooleks (lind, torbik). Voolimine Materjali jaotamine kaheks võrdseks osaks; rullimine, veeretamine, lamendamine; lihtsa kujuga esemete ja kujundite voolimine (kakuke, redel, uss, kauss).	• Tunneb õpitud kasutatava materjali ära (paber, plastiliin, savi, looduslik materjal jms); joonistab šablooni abil kujundeid; rebib paberit • eesmärgistatult; lõikab silma järgi ning kontuuri (sirgjoon) mööda paberitükke ja ribasid; liimib paberit; voldib paberilehe pooleks ja neljaks ning ruudu diagonaalselt pooleks; voolib rullimise, veeretamise ja lamendamise teel lihtsamaid • kujundeid ja esemeid.

2. klass

Õppesisu	Õpitulemused
Paberi- ja kartongitööd. Kujundatakse ja kinnistatakse oskust eristada ja tajuda materjale, tunda ja valida töövahendeid töövõttest ja -eesmärgist lähtuvalt. Kasutatakse õpitud oskusi meisterdamisel. Taaskasutatavatest jääkmaterjalidest esemete meisterdamine Siksak- ehk astmeline voltimine; lihtsamate esemete voltimine ruudu- ja ristkülikukujulisest paberist või ringikujulisest paberist Esemete ja kujundite joonistamine šablooni abil. Loodusliku materjali liimimine alusmaterjalile. Tekstiilitööd Puuvillase riide lõikamine silma järgi ja šablooni abil; kujundite väljalõikamine riidest; lõnga liimimine alusmaterjalile kontuuri järgi Voolimine Savi ja plastiliini töötlemine veeretamise, rullimise, surumise, venitamise ja pigistamise võtteid kasutades (siil, kaktus, lind); plastiliinist pildi meisterdamine tasapinnalisele papist alusele ja selle täiendamine loodusliku materjaliga. Looduslikest materjalidest mitmesuguste esemete ja kujundite meisterdamine plastiliiniga liitmise või liimimise teel	• Tunneb ja nimetab õpitud materjale (paber, kartong, plastiliin, savi, riie, lõng, looduslik materjal jms); kasutab joonlauda sirgjoone • tõmbamiseks (läbi ühe ja kahe punkti); teeb voltimise teel lihtsamaid esemeid; joonistab • šablooni abil kujundeid, lõikab neid välja, liimib ja • täiendab; lõikab õhukest riidet silma järgi; kasutab õpitud voolimisvõtteid • (veeretamine, rullimine, lamendamine, venitamine, pigistamine jms) sõltuvalt eesmärgist.

3. klass

Õppesisu	Õpitulemused
Paberi- ja kartongitööd <i>Rebimine: lihtsamate kujundite rebimine paberist kontuuri järgi (aedviljad, geomeetrilised kujundid).</i> <i>Liimimine: erinevate materjalide liimimine tasapinnale (maastik, kollaaž); ajakirjadest lõigatud kujundite jms liimimine aluspaberile (kollaažpilt); osaline liimimine ruumilise efekti saavutamiseks (juuksed, habe, ripsmed).</i> <i>Voltimine: ruudu-, ristküliku- ja ringikujulise paberi voltimine keskkoha leidmiseks; voltimisvõtte rakendamine (paat, müts, kala, konn).</i> <i>Koolutamine: ruumilised paberitööd ja kompositsioonid erineva laiuse, pikkuse ja värvusega paberiribadest (lokkis habe, ruumilised lilled).</i> <i>Soonimine: paksema paberi ja õhema kartongi soonimine kääriotstega või joonlauaga voltimise hõlbustamiseks (kaart, mapp, karp).</i> <i>Mõõtmise: paberil ja kartongil pikkuste mõõtmine täissentimeetrites.</i> <i>Lõikamine: šablooni järgi joonistatud esemete ja kujundite väljalõikamine paberist, õhemast kartongist, (aknakaunistus, päkapikk, kuuse-ehe, linnuke); ajakirjadest mitmesuguste kujundite väljalõikamine kääridega; erikujuliste aukude lõikamine paberisse teravaotsaliste kääridega (lihtne vitraažiraam, pildiraam, lukuauk).</i> Meisterdamine <i>Erinevate materjalide ja töövõtete kombineerimine (näpunukud, nukumööbel, loomad); traadi painutamine (liigendfiguuride osade ühendamise, lihtsamate kujundite valmistamine); nahatükkide ja -ribade rullimine ja põimimine</i> Tekstiilitööd	• <i>Nimetab kasutatud materjalide omadusi: rabe, õhuke, paks, jäme, peenike, pehme, kõva, painduv, tugev (suunamisel); valib töövõtteid lähtuvalt materjalist: paberi rebimine, lõikamine ja voltimine, savi</i> • <i>voolimine erinevate võtetega; kasutab šablooni;</i> • <i>kasutab materjali ökonoomselt; valmistab voltimise teel lihtsamaid kujundeid;</i> • <i>mõõdab paberil pikkusi täissentimeetrites;</i> • <i>lõikab kääridega mitmesuguseid kujundeid paberist,</i> • <i>õhemast kartongist ja riidest;</i> • <i>paneab niiti nõelasilmast läbi;</i> • <i>tikib eelpistet;</i> • <i>õmbleb riidele kahe auguga nõöpi; torkab</i> • <i>naaskliga auke; valmistab tähtpäevalisi ruumikaunistusi.</i>

Puuvillase riide lõikamine; mitmesuguste kujundite väljalõikamine riidest šablooni abil; lõnga ja riide liimimine tasapinnale (kollaažpilt); niidi nõelasilmast läbipanek; kahe auguga nõöbi õmblemine; lihtsate kujundite tikkimine eelpistes kartongile ja puuvillasele riidele ettetehtud aukude või kontuuri järgi; riide narmastamine (linik); lõnga kerimine ja sõlmimine; lõngast tuttide ja tupsude valmistamine.

Modelleerimine

Looduslikust materjalist ja makulatuurist vormitööde tegemine (sambla- ja õlepallid, lehepärg, lihtsamad linnu-, looma- ja inimkujud ning lihtsad seaded).

Voolimine

Õpitud töövõtete valimine ja kasutamine (inim- ja loomakujud, metsaalune metsaelanikega); osade õige ühendamine ja tööde viimistlemine.

Õppesisu	Õpitulemused
Meisterdamine: Naelte löömise tulemusel saadud kujundite täitmine niidi ja lõngaga põimimise teel; nahast lihtsate esemete valmistamine (võtmehoidja, järjehoidja, dekoratiivpudel, vaip, ehetekarp); Modelleerimine: Vormitööde tegemine erinevatest materjalidest (palmik, nukk, loomad, maketid, taimeseaded). Mitmesuguste esemete konstrueerimine etteantud pinnalaotuse järgi (pliiatsitops, karp, auto, maja) Erinevate materjalide, töövahendite ja võtete valimine ning kombineerimine lähtudes töö eesmärgist (templitrükk, vitraaž, pildiraam, korv) Õmblemine Niidi nõelasilmast läbipanek, sõlme tegemine; eelpistes õmblemine (ettetehtud punktide või kontuuri järgi) Lihtsate aplikatsioonide õmblemine eelpistes alusriidele; lihtõmbluse ja ühekordse palistuse õmblemine käsitsi (nukutekk, lihtne mänguloom, linik). Kannaga ja nelja auguga nõöbi õmblemine riide külge (näpu- ja käpiknukkude silmad) Tikkimine Üleloomispiste tikkimine (nõelapadi, näpu- ja käpiknukud) Heegeldamine: Teab, mis on heegelnõel. Oskab hoida vajalikus tööasendis. Algsilmuse tegemine, ahelsilmuste heegeldamine (kett, käepael, kaardikaunistused). Naela löömine: Kujundite, mustrite ja mosaiikide moodustamine puit- või vineeralusele kontuuri järgi; naela kasutamine pleki augustamiseks; töövahendite ohutu kasutamine. Materjali läbimõeldud kasutamine. Tööks vajaliku materjali taaskasutus. Erinevate kaunistuste valimine (lipp, kuusk, kuusekaunistus, lumehelbed) ja meisterdamine tähtpäevadeks, nende kinnitamine ruumis (teip, naelad, nõelad). Valminud tööde ilu, korralikuse, praktilisuse hindamine.	• Teeb punumistöid (palmik, järjehoidja); lõikab šablooni abil kartongist ja riidest kujundeid; teeb • meisterdamistöid erinevatest materjalidest; paneb niidi nõelasilmast läbi ja teeb sõlme; teeb käsitsi lihtõmblust; teeb üleloomispistet; õmbleb riidele • kannaga nõöpi; käsitseb heegelnõela; heegeldab alg- ja ahelsilmust; käsitseb naasklit, haamrit ja • naelu; kasutab materjali ökonoomselt; kaunistab tähtpäevadeks ruumi; hindab oma tööd esteetilisest ja praktilisest küljest

	•
--	---

5. klass

Õppesisu	Õpitulemused
KÄSITÖÖ	
<u>Tikkimine</u>. Töövahendid ja sobivad materjalid. Üherealised pisted. <u>Kudumine</u>. Töövahendid ja sobivad materjalid. Silmuste loomine. Parem- ja pahempidine silmus. Kudumi lõpetamine. Lihtsa koekirja lugemine ja selle järgi kudumine. <u>Heegeldamine</u>. Töövahendid ja sobivad materjalid. Põhisilmuste heegeldamine. Edasi-tagasi heegeldamine. Heegelkirjade üles märkimise viisid. Skeemi järgi heegeldamine. <u>Õmblemine</u>. Töövahendid. Täpsuse vajalikkus õmblustöös. Õmblemine käsitsi ja õmblusmasinaga tutvumine. Nööbi õmblemine. Traageldamine. Lihtõmblus ja palistused. - Tööde viimistlemine ja hooldus.	- Tikib üherealisi pisteid; - heegeldab alg-, ahel- ja kinnissilmuseid, heegeldab edasi-tagasi ridadena; tunneb heegeldamise ja kudumise õpitud tingimärke; - määrab varraste ja lõnga omavahelist sobivust; - koob parem- ja pahempidiseid silmuseid edasi-tagasi ridadena; - traageldab väljalõigatud detaile; - õmbleb lihtõmblust, ühekordset palistust ja kahekordset palistust; - õmbleb riidele kannaga ja kannata nööpi; - viimistleb valminud töid (õpetaja abiga).

KODUNDUS	
Puhastus- ja korrastustööd, töövahendid. Rõivaste hooldus. Pesemine käsitsi ja masinaga. Toiduvalmistamine. Retsept. Mõõtühikud. Töövahendid köögis. Ohutusnõuded. Toiduainete eeltöötlemine, lihtsam kül- ja kuumtöötlemine. Lauakombed ning lauakatmise tavad ja erinevad loomingulised võimalused. Kaunistamine tähtpäevadeks.	- Koristab klassiruumi ja oma tuba, valib sobivad koristusvahendid; hoiab korras oma kooliriided; - valmistab lihtsamaid toite; katab laua vastavalt menüüle; täidab elementaarseid lauakombeid; - kaunistab klassiruumi ja oma kodu tähtpäevadeks.

PUIDUTÖÖ	
<u>Joonestamine.</u> Mõõtmisvahendid ja sobivad materjalid. <u>Joonestamine.</u> Toorikule erinevate märkimisvahenditega mõõtude kandmine. <u>Saagimine.</u> Toorikule märgitud joonte abil detaili välja saagimine erinevate saagidega. <u>Viimistlemine.</u> Materjali järeltöötlus viili ja liivapaberiga. <u>Kinnitamine.</u> Ühendab valmiva töö raames puitdetailide erinevate liitmisviiside abil. Erinevate puiduliikide tundmaõppimine, kõva ja pehme puidu vahel vahet tegemine. Erinevate saagidega erinevatest puitmaterjalidest kujundite saagimine.	• Kasutab joonlauda esemete mõõtmisel; märgib toorikule punkte, sirgjooni, ristjooni, ringjooni ja kaari; järkab puitliistust etteantud pikkusega detaile; saeb jõhvsaga, võnksaga ja elektrilise tikksaga • kõverjoonelisi kujundeid; viimistleb pinda viili ja lihvpaberiga; ühendab puitdetailide liim-, kruvi- ja naelliite abil; teab puiduliike (leht- ja okaspuu, kõva ja pehme puit); kasutab nurgikut ristjoone tõmbamiseks, kasutab saagimisrenni; • • • • saeb jõhv- ja võnksaga vineerist kujundeid.
METALLITÖÖ	
Materjaliõpetus, traaditööd, töövahendid. Tööohutus traadi töötlemisel. Metall (traadi ja pleki) töötlemine, omadustega tutvumine; Valmiva töö viimistlemine erinevate töövahenditega;	• Märgib traadile painutus- või lõikekohta, plekile ringjooni ja täisnurki; tükeldab traati, lõikab plekki; • painutab traati või plekki; viimistleb materjali lihvpaberiga • •

Õppesisu	Õpitulemused
KÄSITÖÖ	
Idee ja kavandi tähtsus eset valmistades. Kavandamise erinevad võimalused. <u>Tikkimine</u>. Töövahendid ja sobivad materjalid. Kaherealised pisted. <u>Kudumine</u>. Töövahendid ja sobivad materjalid. Silmuste kahandamine ja kasvatamine. Ringselt kudumine. Sokk. <u>Heegeldamine</u>. Töövahendid ja sobivad materjalid. Skeemi järgi heegeldamine. Ringheegeldamine. <u>Õmblemine</u>. Töövahendid. Täpsuse vajalikkus õmblustöös. Õmblemine õmblusmasinaga. Õmblusmasina niidistamine. Lihtõmblus. Äärestamine. Palistused. Tasku õmblemine. Tööde viimistlemine ja hooldus.	• Kavandab ja valmistab lihtsaid esemeid; • valib tikkimiseks sobivaid materjale ja töövahendeid; • tikib kaherealisi pisteid; • heegeldab ringselt; • koob ringselt; • koob sokki; • käsitseb õmblusmasinat ja õmbleb sellega; • õmbleb kahekordset palistust ja kahekordset õmblust; • õmbleb pealeõmmeldud taskut; • viimistleb erinevates tehnikates töid.
KODUNDUS	
Korrastustööd ja kaunistamine. Rõivaste pesemine käsitsi ja masinaga. Hooldusmärgid. Toiduvalmistamine. Toiduainete valik arvestades hinda ja kvaliteeti. Toiduainete eeltöötlemine, lihtsam külm- ja kuumtöötlemine. Tervisliku toitumise põhitõed. Toidupüramiid. Lauakombed ning lauakatmise tavad.	• Hoiab korras ning kaunistab kodu; • korrastab ja hooldab oma rõivaid; • valib toiduaineid ja valmistab lihtsamaid toite; • teab tervisliku toitumise põhimõtteid; • käitub toitu serveerides ja lauas olles viisakalt.
PUIDUTÖÖ	
Erinevate tapiliidete kasutamine. Töövahendid ja sobivad puitmaterjalid. Suruvahendite kasutamine erinevate tööde puhul. Puurimine. Erinevad võimalused puurimise Ettevalmistav töö enne puurimist. Ohutustehnika.	• Märgib ja töötleb baaspindu, rist- ja keeltappi; • kasutab ja nimetab töövahendeid, suruvahendeid (pitskruvi, klamber), käsipuuri, puurpink; • puurib avasid akutrelliga ja puurpingil;

<i>Kinnitamine. Akudrelli kasutamine.</i> <i>Viimistlemine. Kasutab viimistlemisel erinevaid puidukaitsevahendeid. Erineva puidu tundma õppimine.</i> <i>Töökoja korrastamine ja materjali ladustamine.</i> <i>Puidu tundmaõppimine näidete abil.</i> <i>Detailide ühendamine PVA liimi abil.</i> <i>Höövli ettevalmistamine tööks.</i>	● ühendab puitdetailide liim-, kruvi- ja tappliitega; ● viimistleb valmistatud esemeid: toonib (peitsib), pahteldab, värvib; ● tunneb ära, eristab ja nimetab okaspuust saematerjale (laud, pruss, liist); ● virnastab saematerjali; ● tunneb ja kirjeldab olulisemaid puidurikkeid; ● kasutab puidu liimimisel PVA liimi ja surukruvisid; ● seadistab höövlit.
METALLITÖÖ	
<i>Märkimisvahendite kasutamine.</i> <i>Metalli töötlemisel erinevate töövahendite kasutamine.</i> <i>Järeltöötlemine. Kasutab erinevaid viimistlusvahendeid.</i>	● Tunneb ära ja nimetab mõõte- ja märkimisvahendid: joonlaud, rööbits, sirkel, märknõel; ● tunneb spiraalpuuri, käsitrelli, puurpingi üldist ehitust ja tööpõhimõtteid; ● viimistleb valmistatud esemeid: värvib, lihvimine, peenvillib.

7. klass

Õppesisu	Õpitulemused
KÄSITÖÖ	
<i>Tekstiileseme kavandamine ja kaunistamise viisid erinevates tehnikates. Ornamentika.</i> <i>Tikkimine. Mustri kandmine riidele. Pinnakattepisted.</i> <i>Kudumine. Silmuste kahandamine ja kasvatamine. Ringselt kudumine. Kirjamine. Kinnas.</i> <i>Heegeldamine. Heegelkirjade üles märkimise viisid. Skeemi järgi heegeldamine. Pitsilised pinnad.</i> <i>Õmblemine. Õmblusmasina töökorda seadmine ja õmblemine. Lukk. Sissevõtted ja alläär. Esemete erinevad kinnitusviisid.</i>	• Kavandab ja valmistab lihtsaid esemeid; tikib pinnakattepisteid: mähk-, rist, narmaspiste tikandid; loeb lihtsamaid heegelskeeme ja • koekirju; heegeldab ääre-ja vahepitse; koob kahe eri värvi lõngaga; koob kinnast; •
<i>Viltimine. Töövahendid ja sobivad materjalid. Tasapinnaline viltimine. Tööde viimistlemine ja hooldus.</i>	• kasutab õmblusmasinat ja õmbleb sellega; • õmbleb tõmblukk-kinnist, sissevõtteid, töötleb alläärt, õmbleb nõõpauke, trukke, haake; • vildib lihtsat pilti; • viimistleb ja hooldab valminud töid.
KODUNDUS	
<i>Rõivaste hooldus. Rõivaste pesemine masinaga. Triikimine. Jalatsite hooldamine. Toiduvalmistamine. Toiduainete eeltöötlemine, lihtsam külm- ja kuumtöötlemine.</i>	• Kasutab lihtsamaid võtteid rõivaste korrastamisel; kasutab triikrauda ning • pesumasinat; hooldab jalatseid; • valmistab iseseisvalt lihtsamaid toite.

PUIDUTÖÖ	
<i>Pildiraamil nurkade saagimine. Malliga nurkade mõõtmine.</i> <i>Puidu töötlemine ja kujundamine erinevate töövahenditega</i> <i>Okaspuust puidu kasutamine maketi ehitamisel.</i> <i>Puidust karbi valmistamine. Puidust alusele erinevate märkimisvahenditega kujundite tekitamine.</i> <i>Puidust detaili läbimõõdu mõõtmine.</i> <i>Puurimine. Puidust maskidele silmaavade puurimine.</i> <i>Puzzle jaoks erinevate puidust kujundite saagimine tikksaega.</i> <i>Treipingil treimiseks tooriku ettevalmistamine</i> <i>Treipingil malenupu treimine</i> <i>Viimistlustööd ja puidudefektidest vabanemine</i> <i>Pildiraami valmistamine.</i>	• <i>Tunneb ja kasutab töövahendeid: nurgasaag, viilid, mall; teab puidu füüsikalisi ja</i> • <i>mehhaanilisi omadusi; tunneb ära, eristab ja nimetab okaspuust saematerjale (laud, pruss, liist); järkab puittoorikust detaile 45° nurga all;</i> • <i>märgib puittoorikule kõverjoonelise kontuuriga detaile; mõõdab detaili läbimõõtu nihikuga ja kontrollib harkkaliibriga; märgib ja töötleb</i> • <i>rööptappe; puurib avasid silinder- ja reguleeritava puuriga; saeb kõverjoonelisi</i> • <i>kontuure tikksae ja lintsaega;</i>
<i>Puurimine. Avade töötlemine.</i> <i>Viimistlustööd. Värvimine, peitsimine.</i>	• <i>kinnitab puittooriku treimiseks treipingi tsentrite vahele ja metalltooriku padrunisse;</i> • <i>treib puidust silindrilisi ja astmelisi detaile;</i> • <i>kõrvaldab väiksemaid puidurikkeid lihvimisega;</i> • <i>valmistab profiil-liistust raami, pildiraami, risttapiga eseme;</i> • <i>töötleb avasid puurimise teel;</i> • <i>viimistleb valmistatud esemeid: toonib (peitsib),</i> <i>pahteldab ja värvib.</i>
METALLITÖÖ	

<i>Metallide ühendamine. Erinevate pindade liimimine.</i> <i>Ohutusnõuetega tutvumine metallitööde puhul.</i> <i>Metallide ühendamine neetamise abil.</i> <i>Metallide töötlemine viili abil.</i> <i>Metalltoorikust detaili saagimine.</i>	• <i>Tunneb liime metallpindade ühendamiseks; teab liimimise töövõtteid ja ohutusnõudeid;</i> • <i>needib paksema lehtmetalli ja liimib; viilib tasapinda ja töötleb nurki viiliga;</i> • • • <i>saeb erineva kuju ja paksusega materjali.</i>
--	--

Õppesisu	Õpitulemused
KÄSITÖÖ	
Tekstiileseme kavandamine, sobivad materjalid ja töövahendid. <u>Tikkimine.</u> Mustri kandmine riidele. Pilutamine. <u>Kudumine.</u> Erinevate koekirjade kudumine skeemi järgi. Lõngast kinnitusvahendid. <u>Heegeldamine.</u> Skeemi järgi heegeldamine. Tutvumine heegeltehnika võimalustega.	Kavandab käsitööeset, valib selle valmistamiseks sobivad materjalid ja töövahendid; teeb pilutamise eeltöid ja tikib pilutikandit; teab voltide ja passede liike; õmbleb lihtsamaid volte, sirget passet, kraed;
<u>Õmblemine.</u> Õmblusmasinaga õmblemine. Voldid. Kraed. Passe. Voltide ja passede liigid. Tööde viimistlemine ja hooldus. Rõivaste parandamine.	• jälgendab mustreid ja kannab need riidele; heegeldab skeemi järgi; koob skeemi järgi • erinevaid koekirju (palmik, soonik, poolpatent); • valmistab lõngast nõöpi; • käsitseb elektriõmblusmasinat; • viimistleb erinevates tehnikates töid; • parandab riideid.
KODUNDUS	
Kulude planeerimine. Erinevad stiilid sisekujunduses. Tarbijainfo (pakendiinfo). Erinevate peolaudade kujundamine. Puhastusvahendite ohutu kasutamine. Toiduvalmistamine. Külma- ja kuumtöötlemine.	Kasutab otstarbekalt taskuraha; kujundab oma tuba; juhindub pakendiinfost; katab laua olenevalt ürituse eesmärgist; valib ja kasutab erinevaid puhastusvahendeid; valmistab toite mitmesugustest algmaterjalidest.

PUIDUTÖÖ	
<i>Joonestamine. Mõõtkava.</i> <i>Tööpinkidel eseme valmistamine.</i> <i>Keeltapi valmistamine. Töövahendid.</i> <i>Tabureti valmistamine. Puiduseotiste valmistamine Puidurikete kõrvaldamine.</i> <i>Lõikepea kasutamine.</i> <i>Treipingil kausi valmistamine.</i> <i>Kasti valmistamine.</i>	• <i>Loeb jooniselt detaili mõõtmeid ja teeb lihtsaid jooniseid; saeb ja hõõveldab detaile</i> • <i>puidutöötuspinkidel; valmistab keeltappi, puurib tapipesasid; valmistab lihtsamaid</i> • <i>mööbliesemeid (taburet, voodi); valmistab ja kasutab puiduseotisi:</i> • <i>kõrvaldab puidurikkeid korkimisega; lõikab ümarpulki lõikepeaga;</i> •
	• <i>treib keeruka kujuga detaile tsentrite vahel ja ketastoorikuid kinnituskettal;</i> • <i>tunneb sisetreimist, treib ümartappi;</i> • <i>valmistab kastliiteid, dekoratiivtaldrikuid.</i>
METALLITÖÖ	
<i>Metallist sildi valmistamine. Keerme tekitamine materjali sisse.</i> <i>Puurpingiga puurimine.</i> <i>Metalli meiseldamine.</i> <i>Rauasaega metalli saagimine.</i>	• <i>Tunneb töövahendeid: keermepuur, keermelõikur, poolümarviil, ümarviil. Oskab neid nimetada ja iseseisvalt valida kasutamiseks.</i> • <i>puurib avasid puurpingil;</i> • <i>meiseldab avasid, sooni;</i> • <i>lõikab profiilimaterjale rauasaega.</i>

Õppesisu	Õpitulemused
KÄSITÖÖ	
<i>Tekstiilide ja käsitöömaterjalide valiku ning sobivuse põhimõtted lähtuvalt kasutusala.</i> <i>Tikkimine. Mustri kandmine riidele. Tikand loomingulise väljendusvahendina.</i> <i>Kudumine. Silmuste kahandamine ja kasvatamine. Ringselt kudumine. Kinnas ja sokk. Kirjamine. Pitsilised pinnad.</i> <i>Heegeldamine. Erinevate mustrite skeemi järgi heegeldamine. Tutvumine heegeltehnika võimalustega.</i> <i>Õmblemine. Mõõtude võtmine, rõiva suurusnumbri määramine. Lõikelehe kasutamine ja lõigete paigutamine riidele. Lihtsama rõivaeseme õmblemine.</i>	• <i>Valib tikkimiseks, kudumiseks, heegeldamiseks, õmblemiseks vajaliku materjali, lisandid, töövahendid ning õige tehnoloogia; jälgendab mustreid ja kannab neid riidele; heegeldab skeemi järgi; koob kindaid ja sokke;</i> • • •
<i>Vajaliku teabe hankimine tänapäeva teabelevist, selle analüüs ja kasutamine. Rõivaste etiketid, hooldusmärgid ja hooldamine.</i> <i>Elektriliste töövahendite hooldamine kasutusjuhendi järgi.</i>	• • • • • • • • <i>koob kirjalist pinda ja lihtsamaid pitsilisi</i> <i>koekirju tingmärkide järgi; määrab oma riiete suurusnumbri; võtab lõikelehel lõike, paigutab lõike riidele, lisab õmblusvaru;</i> <i>õmbleb lihtsamaid esemeid iseseisvalt;</i> <i>kasutab ainealast teabekirjandust;</i> <i>loeb ja mõistab valmisriiete etikette, arvestab sellel esitatavat teavet;</i> <i>hooldab erinevast materjalist rõivaid;</i> <i>hooldab õmblusmasinat.</i>

KODUNDUS	
Korrastustööd. Kodumasinatate hooldamine kasutusjuhendi järgi. Toiduvalmistamine. Külma- ja kuumtöötlemine. Isikliku hügieeni nõuded köögis töötades. Teadlik ja säästlik majandamine. Kokkuhoiuvõimalused ja kulude analüüs.	• • • Korrastab tuba; kasutab ja hooldab köögitehnikat; • valmistab toitu, järgides hügieeninõudeid; oskab end ja oma peret otstarbekalt majandada; oskab rakendada säästlikke põhimõtteid
PUIDUTÖÖ	
Töö kavandamine ja planeerimine. Tööjoonise abil töö kavandamine ja ettevalmistamine. Eskiisi kasutamine töö kavandamisel Töö ettevalmistamine sobivaid töövahendeid kasutades. Viimistlemine toonimist, peitsimist või lakkimist kasutades.	• • • Planeerib puidu töötlemisel oma tegevust ja kontrollib selle tulemusi; loeb tööjoonist õpitud teadmiste/oskuste ulatuses; mõõdab joonlaua, nihiku ja mõõdulindi abil eseme joonmõõtmel, vajaduse korral tähendab neid lihtsa eskiisi kujul üles;
Puitdetailide ühendamise erinevate liidetega Erinevate vanade tööde taastamine ja remontimine. Tutvumine erinevate tööpinkidega ja nende kasutamine. Mööbli pisivigade remontimine. Elektriliste tööriistade kasutamine puidutööde juures. Tabureti valmistamine	• valmistab puidust detaile etteantud mõõtmeid arvesse võttes ja sobivaid puidutöövahendeid kasutades; • viimistleb puitsemeid toonimise, värvimise või lakkimisega; ühendab puitdetaile liim-, nael-, kruvi-, polt-, pulk- või tappliitega; remondib, restaureerib või renoveerib lihtsaid • mööbliesemeid ja ehituslaudsepa tooteid; •

	- tunneb erinevaid pinnatöötlemise ja viimistlemise mooduse, põhilisi puidutöötlemispinke ja oskab neil ohutult töötada; - teeb mööbli pisiremonti; - loeb tööjoonist ja elektriskeemi õpitud oskuste/teadmiste ulatuses, kasutab elektrilisi väikevahendeid; - valmistab juhendi järgi lihtsamaid mööbliesemeid (taburett).
METALLITÖÖ	
Erinevate metallitöötlusvahendite kasutamine. Elektritrelliga puurimine Terase termiline töötlemine	Tunneb ja kasutab töövahendeid: muhvelahi, nitrolakk, lahused; puurib avasid elektritrelliga; teab teraste termilisest töötlemisest: lõõmutamine,
Seinaplaatide valmistamine.	normaliseerimine, karastamine, koolutamine; valmistab seinaplaate kohrutusvasaraga.

Informaatika õpetamise eesmärk on arendada õpilaste teabeteadlikkust. Aine õpetamise kaudu taotleb kool, et õpilane

- suudab lahendada igapäevaelust tuttavaid probleeme;
- eelistab uuenduslikke tehnoloogiaid ja lahendusi;
- õpib kaasõpilastega koos;
- suudab luua uut teadmust;
- kasutab turvalist veebipõhist töökeskkonda, valib võrgukeskkonnas ohutud käitumisviisid;
- kasutab IKT vahendeid õppeainete õppimisel; ▪ esitleb oma töid.

INFORMAATIKA ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

3.klass

Õppesisu	Õpitulemused
Tekstitöötlus	
Lühiteksti, luuletuse sisestamine ja illustreerimine; pealkirja joondamine vasakule, paremale ja keskele; tekstile pildi lisamine; teksti kopeerimine ja kleepimine; tutvumine hiire ja klaviatuuriga; pimekirja portaaliga tutvumine (www.typing.com ja www.typingstudy.com) ja lihtsamate harjutuste tegemine.	• Vormindab arvutiga lühemaid tekste , järgides tekstitöötluse põhireegleid (suur ja väike algustäht; teksti joondamine, pildid, reavahetused ja tühikud); • Oskab käsitseda arvuti sisendseadmeid (hiir, klaviatuur)
Esitus	
Esitlusele pealkirja ja autori lisamine; lühiteksti sisestamine õpetaja abiga; pildi lisamine ja selle suuruse muutmine; enda koostatud esitluse esitamine klassikaaslastele.	• Oskab kasutada MS PowerPoint põhifunktsioone ja saab hakkama lihtsamate esitluste koostamisega.
Internet	
Internetiotsingu õppimine, turvalise interneti kasutamise reeglid; Google'i otsingumootori kasutamine; Gmaili ja Stuudiumi kasutamine, e-kirja saatmine; info otsimine kooli kodulehelt.	• Teab mõistet aadressiriba ning oskab sinna sisestada ettekirjutatud veebiaadressi. Õpilane omab meiliaadressi, • Stuudiumi kontot, parooli ning kasutab neid õpetaja abiga. • Oskab otsida infot kooli kodulehelt õpetaja abiga

Multimeedia	
<i>Pildistamine ja multifilmi loomine multimeedia programmides (nt. Stop Motion); looduses pildistamine ja arvutis lihtne töötlus.</i>	<i>Pildistab ja filmib digivahendiga.</i>
Turvalisus	
<i>Kontod ja turvalisus (lühiloeng, videod, turvaline parool, netikett jms) Arvuti väärist kasutamisest tekkivad ohud tervisele: sõltuvus, liigese- ja rühivead, silmade kaitse (lühiloeng, videod); laua- ja tahvelarvuti sisse ja välja lülitamine, sisse ja välja logimine, arvutikomplekti osade nimed ja otstarve, arvutihiire ja klaviatuuri kasutamine; arvuti kasutamise ohutus.</i>	<i>Teab õiget keha- ja käteasendit, puhkamise vajalikkust töötamisel arvutiga. On teadlik interneti kasutamise ohtudest.</i>
Programmeerimine	
<i>Robotite seadistamine ja häälestamine; robotitega etteantud ülesannete täitmine.</i>	<i>Oskab luua lihtsamaid programme õpetaja juhendamisel</i>

Internetikeskkonnad, programmid ja töövahendid, mida oskab õpilane kasutada I kooliastme lõpuks: kooli koduleht, Stuudium, Gmail õpitu ulatuses.

On tutvunud I kooliastme lõpuksjärgmiste programmidega ja robootika seadmetega: Ozobot, Bee-Bot, InO-Bot, MakeyMakey

I kooliastmes kasutatakse vähemalt ühes ainetunnis kuus digivahendeid.

4.-6. klass

Õppesisu	Õpitulemused
Tekstitöötlus	
Teksti suuruse muutmine; Erinevate kirjakujundusfontide kasutamine;teksti joondamine; Lehe suuna muutmine; Teksti värvi muutmine ja selle esile tõstmine (paks, kaldkiri);	Vormindab arvutiga lühemaid ja pikemaid tekste (nt kuulutusi, plakateid), järgides tekstitöötluse põhireegleid (suur ja väike algustäht; kirjavahemärgid, reavahetused ja tühikud; poolpaks, kald- ja allajoonitud kiri; üla- ja alaindeks;
Tekstidokumendi loomine Google Docsiga; dokumendile nime andmine ja selle jagamine; teksti sisestamine ja kopeerimine (internetist, teisest dokumendist lõigu kopeerimine ja kleepimine teksti, kujunduse vormindamine sobivaks); loendite loomine; pimekirja portaaliga tutvumine (www.typing.com ja www.typingstudy.com) ja lihtsamate harjutuste tegemine.	sõna-, rea-, lõiguvahe; teksti joondamine; laadid ja dokumendimallid; loetelud; värvid, joonised, pildid).
Tabelitöötlus	
Lahtrite suuruse muutmine; teksti sisestamine (nt. tunniplaani); veergudele ja ridadele pealkirja lisamine;kogutud andmete tabelisse sisestamine.	- Koostab etteantud andmestiku põhjal andmetabeli. Tunneb mõisteid lahter, rida ja veerg (tulp).
Esitlus	
Esitluse koostamine vastavalt kokkulepitud nõuetele; esitlusele veebilinkide lisamine(multimeedialingid); esitluse üleslaadimine Stuudiumi Terasse.	Kujundab esitluse loetavalt ja esteetiliselt, lähtudes muu hulgas järgmistest kriteeriumidest: optimaalne info hulk slaidil, märksõnad sidusa teksti asemel, allikatele viitamine); Kasutab esitluse loomiseks vähemalt kahte erinevat keskkonda.
Failihaldus	
Alamkausta loomine; uue kaustale nime panemine ja muutmine; dokumendi salvestamine alamkausta ja selle avamine alamkaustast.	Õpilane oskab salvestada tehtud tööd ettenähtud kohta, oskab leida ja avada salvestatud faili uuesti.

Internet	
<i>Infootsing internetis (leitu kriitiline hindamine: turvalisus, autorikaitse ja isikuandmete kaitse); erinevate otsingumootorite kasutamine; erinevate otsingusõnade kasutamine; allikatele viitamine; Gmaili ja Stuudiumi kasutamine, e-kirja saatmine. info otsimine kooli kodulehelt; materjali lisamine Terasse.</i>	• Õpilane oskab leida internetist ja kopeerida tekstifaili või esitluse erinevas formaadis algmaterjali (tekst, pilt) Õpilane omab • meiliaadressi, Stuudiumi kontot, parooli ning kasutab neid õpetaja abiga. Otsib infot kooli kodulehelt. • Laeb materjali veebikeskkonda •
Multimeedia	
<i>Fotode, videote ja helisalvestiste ülekandmine kaamerast, diktofonist ning telefonist arvutisse õpetaja abiga; videofilmi monteerimine õpetaja abiga.</i>	• Kannab arvutisse fotosid, videoid ja helisalvestisi. Töötleb videoid ja pilte meediaprogrammiga •
Programmeerimine	
<i>Tutvumine robotika ja programmeerimisega; õpiotstarbeliste arvutimängudega (enamasti programmeerimismängudega) mängimine; programmeerimine juhendi abil; lihtsamate programmide loomine (nt. Scratchi baasil), seadmete seadistamine ja häälestamine, seadmete häälestamine õpetaja abiga.</i>	• Tunneb programmeerimise alustõdesid ja oskab luua lihtsamaid programme juhendi abil robotikas, vastavas mängus

Internetikeskkonnad, programmid ja töövahendid, mida oskab õpilane kasutada II kooliastme lõpuks:

Kooli koduleht, Stuudium, Gmail, GoogleDocs, GoogleSheets, Google Meets, Opiq, Stuudiumi Tera, Zoom õpitu ulatuses

On tutvunud II kooliastme lõpuksjärgmiste programmidega ja robotika seadmetega:

Ozobot, Bee-Bot, InO-Bot, MakeyMakey, Scratch Jr

II kooliastmes kasutatakse vähemalt ühes ainetunnis nädalas digivahendeid.

Õppesisu		Õpitulemused
Tekstitöötlus		
Wordi ja Google Docsi tööriibal olevate tööriistade kasutamine; CV ja avalduse ülesehitus, sisu, vajalikud atribuudid, digitaalne allkirjastamine.		- Vormindab korrektselt uurimustöö/referaadi järgmised osad: tiitelleht, sisukord, lehekülje numbrid, veerised, lehe suurus, paigutus, päis ja jalus jne. - Oskab koostada ja vormistada avaldusi, CV-sid.
Tabelitöötlus		
Tabelite tegemine - tabeli täitmine, muutmine; diagrammid, lihtsamad valemid (keskmise, summa, korrutise jms leidmine).		Oskab kasutada kontoritarkvara lihtsamaid valemid, teha diagramme
Esitus		
Esitluse koostamine. Slaidi ülesehitus ja kujundus. teksti, pildi, tabeli ja diagrammi sisestamine slaidile; efektide kasutamine esitluse juures;		Omab esitlusprogrammidega töötamise põhilised võtted.
esitluse ettekandmine.		
Failihaldus		
Failioperatsioonid (uus kaust, kaustapuu, liikumine kaustade vahel, erinevad vaated kaustades, erinevad kettaseadmed, nime muutmine failil ja kaustal, kustutamine, otsetee, kopeerimine, lõikamine); kettaseadmed; kiirkorraldused klaviatuurilt, tähtsamad arvutikäsud inglise keeles.		Salvestab tehtud tööd ettenähtud kohta, leiab ja avab salvestatud faili uuesti, salvestab selle teise nime all, kopeerib faile ühest kohast teise ning võrdleb faili suurust vaba ruumiga andmekandjal.
Internet		
Veebipõhise kontoritarkvara kasutamine küsitlusvormi loomiseks koostöös kaasõpilastega ja õpetajaga; failiga kirja saatmine; erinevate e-teenuste tutvustamine (IDkaardi kasutamine, Internetipanga kasutamine, E-õppeinfosüsteem Stuudium); otsesuhtlusprogrammide kasutamine.		- Oskab kasutada erinevaid suhtlusprogramme (nt. Skype) Oskab pidada suhtlust läbi e-kirja, - vormistab e-kirja korrektselt ja lisab dokumente.

Multimeedia	
Õpitud keskkonnas animatsiooni loomine; Fotode, videote ja helisalvestiste ülekandmine kaamerast, diktofonist ning telefonist arvutisse ; videofilmi monteerimine	- Kannab arvutisse fotosid, videoid ja helisalvestisi. Oskab videofilmi monteerida - videotöötlusprogrammiga Kasutab videotöötluse võtteid animatsiooni - järeltöötluses
Programmeerimine	
Tutvumine robotika ja programmeerimisega; õpiotstarbeliste arvutimängudega (enamasti programmeerimismängudega) mängimine; programmeerimine juhendi abil; lihtsamate programmide loomine (nt. Scratchi baasil), seadistada ja häälestada seadmeid täitma etteantud ülesannet.	Tunneb programmeerimise alustõdesid ja oskab luua lihtsamaid programme juhendi abil robotikas, vastavas mängus

Internetikeskkonnad, programmid ja töövahendid, mida oskab õpilane kasutada III kooliastme lõpuks: kooli koduleht, Stuudium, Gmail, GoogleDocs, GoogleSheets, GoogleForms, Opiq, Stuudiumi Tera, Skype, EIS, GoogleMeets, Zoom õpitu ulatuses.

On tutvunud III kooliastme lõpuksjärgmiste programmidega ja robotika seadmetega: Ozobot, Bee-Bot, InO-Bot, MakeyMakey, Scratch Jr III kooliastmes kasutatakse vähemalt ühes ainetunnis nädalas digivahendeid.

Draamaõpetuse õpetamise eesmärk on arendada õpilaste eneseväljendusoskust ja julgust. Arendatakse õpilase kuulamisoskust, kujutlusvõimet, rütmitaju, liikumise ja liigutuste valitsemist, mõtlemist, mälu, ruumis orienteerumist, oskust selgelt ja arusaadavalt rääkida, koostööd, viisakust, empaatiavõimet, tahet ja vastupidavust.

Draamaõpetuse **õppe- ja kasvatuseesmärkidena** taotleb kool, et õpilane:

- omandab vajaliku julguse, oskuse ja teadmised eneseväljenduseks, mida on vaja oma mõtete, tunnete, tahtmiste, emotsioonide ja vajaduste edasi andmiseks ja mõistmiseks;
- valitseb oma keha ja meelt;
- töötab nii suulise kui kirjaliku tööjuhendi järgi;
- hindab ja arendab oma loovust ja fantaasiat;
- hindab nii oma kui ka teiste tööd;
- töötab rühmas tajudes oma võimeid ühistöös;
- oskab käituda keerulistes olukordades, peab kinni kokkulepetest;
- alustab ja jätkab dialoogi;
- eristab reaalsust fantaasiast;
- väljendab oma tegevust nii tegevuse ajal kui ka hiljem;
- väljendab kõnes ruumi ja aja suhteid;
- kuulab ja reageerib adekvaatselt kõnele;
- omandab algteadmised näitekunstist;
- teab tervisliku eluviisi olulisust (hügieen, toitumine, liikumine, käitumine haiguse korral);
- tunneb elukutseid ja teab nende esindajate põhitegevusi;
- tunneb Eesti sümbolikat, rahvakalendrit, tähtpäevi, pere ja kooli traditsioone, kirjandust.

DRAAMAÕPETUSE ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

Muudetud direktori käskkirjaga 1-3/21 31.08.2021

3.-4. klass

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevused
ESINEMISOSKUS	
• Täidab rolli- ja matkimismängudes, liikumismängudes ja etendustes erinevaid jõukohaseid rolle; • nimetab näoilme ja hääletooni järgi emotsioone, kasutab neid näidendis;	Meeleolu ja tunnete väljendamine miimika, žestide, hääle ning liikumise abil. Rollimängud, teatrimängud, nukuteater, maskimängud. Lavastamine pildi, jutu või lastemängu põhjal. Käitumissituatsioonide mängimine, olukordade kujutamine perekonnas, klassis,

• liigub muusika saatel erinevates rütmides; • väljendab meeleolu ja tundeid miimika, žestide, hale ja liikumise abil; • nimetab näoilme ja hääletooni järgi kaaslaste emotsioone; • esineb kaaslaste ees ja koos nendega.	koolis, liikluses, külas, tänaval, poes, looduses. Olukorra lavastamine: hädaabi kutsumine, abi palumine. Esinemiskogemuse ja esinemisoscuse võimaldamine ja arendamine kaaslaste ees ja koos nendega. Musikaalne improvisatsioon. Liikumismängud. Tasakaal, rütm. Hääle kujundamine - häälitsemine, loomade, lindude, looduse hääled. Matkimismängud: miimika kasutamine, pantomiim, žest (olukordade, esemete, tööde, tegevuste kujutamine liikumise kaudu). Lugemistundide tekstid, eakohased kirjanduspalad, muinasjutud, mille abil suunatakse last kasutama kujundilist mõtlemist Muinasjuttude või lugude jutustamine ning lugude edasiarendamine. Lugemise või jutustamise kuulamine, kaaslaste vastuste ja lugemise jälgimine õpetaja suunamisel.
ENESEVÄLJENDUSOSKUS	
• Omab sõnalise eneseväljenduse oskust kaaslaste ees; • väljendab ennast sõnaliselt ja liigutuste kaudu; • oskab esitada küsimusi klassikaaslastele ja õpetajale; • räägib selge ja kõlava häälega.	Eneseväljendusoscuse rikastamine huvipakkuvate mängude kaudu. Jõukohased mängulised tegevused, mis arvestavad võimete, oscuste ja isikuomadustega. Õpilaste suunamine julgelt ja loovalt oma võimeid rakendama. Hingamisülesanded. Hääleharjutused hääle tugevuse reguleerimiseks. Oma hinnangu põhjendamine, tunnete ja meeleolu kirjeldamine. Kaaslase ja iseenda tutvustamine.

MEESKONNATÖÖ	
• Arvestab rühmakaaslastega, ootab oma järke, kuulab kaaslaste kõnet, tunnustab; • suhtub endasse ja kaaslastesse positiivselt, on viisakas; • tegutseb üksi ja koos teistega paaris ja rühmas rollimängudes, etendustes, koostegevustes.	Ühtekuuluvustundele ning koostööle rajatud mängutegevused. Partneritunnetusharjutused. Laulumängudes ja improvisatsioonides osalemine, kus tegelasteks mänguasjad, õppetarbed.
TUNNETUSTEGEVUS	
• Kirjeldab ja matkib objektide välimust ja hääletsusi; • analüüsib enda ja kaaslaste tegevust ja tundeid, osalemist koostöös ja rühmatöö tulemuslikkust; • kuulab ja teeb järeldusi, tegutseb vastavalt.	Mälu- ja tähelepanuharjutused. Kõnelemise ja kuulamise arendamise mängud. Küsimismängud. Pildi, eseme, sündmuse kirjeldamine, võrdlemine. Kujundilise mõtlemise arendamise mängud.
TEATRIKUNST	
• On tuttav teatriga kui kollektiivse kunstiga: lavastaja, näitleja, muusikakujundaja, kunstniku, kostüümikunstniku roll lavastuse valmimisel. • On tuttav teatri ajaloos tegutsenud huvitavat tüüpi teatritega.	Teatriga tutvumine. Etenduse vaatamine, sellele järgnev arutelu.

<i>Õpitulemused</i>	<i>Õppesisu ja -tegevused</i>
ESINEMISOSKUS	
- Tunneb rõõmu loovast tegevusest; - kasutab eri tüüpi dialoogirepliike koostevuses;	Erinevate emotsioonide väljendamine teksti ja tegevuse kaudu.
väärtustab kunstiloomingut, väljendab enda kunstivahendite abil.	Dialoogide koostamine ja esitamine. Esinemine kaaslaste ees ja koos nendega. Olukorra lavastamine: tüli, leppimine, reageerimine teise eripärasele käitumisele või riietumisele. Kirjanduslike tekstide esitamine: luule, proosa. Väljamõeldud või ümbritsevast elust leitud rollide kirjeldused ja esitused. Kujutlusmängud, kujuteldava kirjeldamine, joonistamine, väljendamine liikumise kaudu. Matkimismängud: miimika kasutamine, pantomiim, žest (olukordade, esemete, tööde, tegevuste kujutamine liikumise kaudu). Pildi, laulu või muusikapala lavastamine.
ENESEVÄLJENDUSOSKUS	
- Osaleb ühistevuse ajal dialoogis. - kasutab häält, miimikat, žeste ja keha oma mõtete ja tunnete väljendamisel; - oskab ja tahab oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta; - saab aru väljenditest valjult, vaikselt, valjenedes, vaibudes ja muudab vastavalt oma hääle tugevust.	Mina-pildi teadvustamine endale ja kaaslastele Enda heade omaduste ja oskuste kirjeldamine. Oma hinnangu põhjendamine. Oma probleemide, vajaduste ja ootuste teadvustamine. Diktsioon, hääletugevus, -selgus, väljenduslikkus.

MEESKONNATÖÖ	
• Aktsepteerib kaaslaste erisusi tegevustes. • oskab ja tahab teha koostööd, järgib kokkulepitud reegleid; • on positiivne ja arvestab kaaslastega; • loob situatsioone, kus on võimalik pälvida kaaslaste tunnustust; • mõistab kompromisside vajalikkust. • tunnustab ja aitab kaaslasi, hindab enese ja kaaslaste töö tulemusi.	Ühtekuuluvustunde ning koostööle rajatud mängutegevused. Partneritunnetusharjutused. Laulumängude mängimine. Koostöö ja suhtlemise arendamine erinevate tegevuste kaudu. Diskussioonid, väitlused uudsetes rollides. Koos kaaslastega ühistööle hinnangu andmine.. Kaaslaste hinnangute kuulamine ja aktsepteerimine. Rollimängud: probleemide ja konfliktide lahendamine, alternatiivsete käitumisviiside leidmine, väärtuste ja kõlblusnormide kujundamine.
TUNNETUSTEGEVUS	
• Annab hinnangu tekstis kirjeldatud ja näitemängulistele tegevustele ning põhjendab seda; • oskab näidelda ja analüüsida erinevate elualadega tegelevate töötajate tegevusi; • hindab ning vastandab õpituatsioonis oma ja kaaslaste igapäevast käitumist; • kirjeldab ja analüüsib oma käitumist, soove ja motive; • kooskõlastab oma tegevuse ümbritsevaga; • keskendub tegevusele, kavandab ja hindab seda, näeb oma eksimusi, tunnistab neid, korrigeerib vajadusel tegevust.	Tähelepanu ja vaatlusülesanded. Kuulamisharjutused ja kuuldu järgi tegutsemine. Seoste loomise, loogilise järgnevuse tajumine ja omandamine. Mängud luuletustega ja mälumängud. Rühmatöö tulemuslikkuse analüüs, enda ja kaaslase osaluse analüüs meeskonnatöös. Tegevustele, olukordadele ja situatsioonidele hinnangu andmine.
TEATRIKUNST	
• Teab teatritöö organiseerimise põhimõtteid; lavastuse tehnilist teostust: kostüüm, grimm, lavakujundus.	Teatriteemalistes töötubades osalemine; teatri külastamine, vaadeldud etenduse analüüsimine.

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevused
LOOVUS JA FANTAASIA	
- Osaleb kaasloojana loovtöö valmimise protsessis; - kujutab erinevaid karaktereid (soolised, kultuurilised, isiksuslikud erinevused); - kasutab oma keha, miimikat ja žeste mõtete ja tunnete väljendamisel; - juhib oma häält: muudab oma hääle tugevust, tempot ja kõrgust. - töötab oma rolliga, keskendub tegevusele, näeb ja tunnistab oma eksimusi, korrigeerib vajadusel oma tegevust	<i>Omaloominguliste tekstide loomine: kirjutab loole või situatsioonile lõpu. Mõiste- ja mõttekaartide loomine.</i> <i>Mängudes ja improvisatsioonides osalemine, kus tegelasteks on mänguasjad, õppetarbed.</i> <i>Käitumissituatsioonide mängimine, olukordade kujutamine perekonnas, klassis ja koolis.</i> <i>Dialoogide, loovtekstide koostamine ja esitamine.</i> <i>Rollimängud. Omaloomingulised minilavastused.</i>
ENESEVÄLJENDUSOSKUS	
- Oskab ja julgeb oma tundeid väljendada; - julgeb avaldada oma arvamust ühises arutelus; - omab sõnalise eneseväljenduse kogemusi; - väljendab oma arvamust tänapäeva noorte maailma probleemide kohta; - on valmis välja pakkuma ideid erinevateks situatsioonimängudeks - teadvustab oma probleeme, vajadusi ja ootuseid; - tunneb põhilisi suhtlusvõtteid, oskab neid kasutada vastavalt situatsioonile; - on valmis välja pakkuma ideid erinevateks situatsioonimängudeks, oskab leida võimalusi ideede teostamiseks.	<i>Ahelkirjutamine, paaristöö, rühmatöö.</i> <i>Tunnete sõnavara rikastamine: metafoorkaardid.</i> <i>Probleemõpe ja uurimisõpe.</i> <i>Minasõnumi harjutused</i> <i>Olukordade väljendamine liikumise, pantomiimide kaudu, tegevuse selgitamine ja põhjendamine.</i>

MEESKONNATÖÖ	
• Teeb koostööd ja arvestab teiste arvamusega; • peab kinni kokkulepetest ja kehtestatud reeglitest; • väärtustab kaaslaste kunstilist eneseväljendust; • oskab tegevust kooskõlastada, leida uusi lahendusi; • mõistab kompromisside vajalikkust; • tunnustab ja aitab kaaslaseid; • tahab ja teeb koostööd, tegutseb erinevates rollides meeskonnas ja paaris; • tunneb rõõmu loovast tegevusest.	Meeskonnamängud. Kõnelemine mitmesugustes olukordades: sõbraga, täiskasvanuga, tuttavaga, võõraga, paaris, rühmas. Vestluse alustamine, jätkamine ja lõpetamine. Vestluspartnerite ja suhtlusolukorra arvestamine. Luuletuse, dialoogi või proosakatkendi mõtestatud esitamine. Elamuse, kujutluse väljendamine.
ENESEARENDAamine JA ENESEANALÜÜS	
• Oskab oma tegevust kavandada, ülesandeid jaotada; • hindab oma tegevust, näeb eksimusi ja tunnistab neid, vajadusel korrigeerib oma tegevust; • analüüsib oma tööd, tõlgendab saadud teavet ja kasutab seda; • analüüsib oma käitumist, soove ja motiive; • arendab oma võimeid ja huvisid; • hindab enda ja kaaslaste tegevust; • omab adekvaatset minapilti, teab oma tugevaid ja nõrku külgi, püüab jõuda selgusele oma huvides ja püüdlustes.	Individuaal- ja grupiharjutused. Partneritunnetus. Rollimängud, mõttemängud, ülesanded tekstidega. Ümbritseva vaatlemine ja kirjeldamine: ühiskonna ja erinevate kultuuride vastu huvi äratamine. Leiab igapäevaelu probleemidele erinevaid lahendusi, kirjeldab oma tegevuse tagajärgi ja annab neile hinnangu.
TEATRIKUNST	
• Tunneb põhilisi teatriliike: õpilasteater, kutseline teater, harrastusteater ja foorumteater. • On tuttav teatri ajaloos tegutsenud huvitavat tüüpi teatritega.	Teatrikülastused, teatrikülastuste analüüs.